ANTIDOTARIVM NICOLAI

CVM EXPOSITIONIBVS, ET GLOSSIS

CLARISSIMI MAGISTRI IOANNIS PLATEARII.

EGO Nicolaus rogatus à quibuſdam in practica medicinæ ſtudere volentibus, vt eos recto ordine modum conficiendi, diſpenſandique docerem, & certam eis traderem doctrinam, in qua de ſingulis vſualium medicinarum vnam tantum vel duas, aut plures libras conficere ſcirent, & quantum de vnoquoque genere gummarum, herbarum, ſeminum, & ſpecierum, inter omnes medicinas ſubſcriptas acciperent, eis ſcilicet in ſcriptis redigerem. necnon quibus ægritudinibus proprie ipſæ medicinæ probatæ fuerint: Illorum tandem precibus adductus talem eis tradidi doctrinam. Et primo de ſpeciebus.

Tria igitur requiruntur in ipſa diſpenſatione. Primum, vt omnia æqualiter ponderentur, tam in ſpeciebus, quam in gummis, & herbis ſecundum proprium pondus vniuſcuiuſque. Secundum, vt non ſint nimia vetuſtate conſumpta. Tertium, vt radices, herbæ, & ſemina congruis temporibus ſint collecta, & in congruis locis repoſita, ita, vt à fumo præcipue & nimia humectatione, & humido loco corrumpi non poſſint. In conficiendo autem, tria conſiderantur ſimiliter mellis puritas, & quod ſufficiat, & æqualis pulueris cribellatio, & ſyrupi ad aquæ conſumptionem fiat decoctio. In puritate mellis, duo attenduntur. primum ne ſit aquoſum: ſecundum, vt non ſit nimis coctum, ſed quod ſufficit, nihil aliud eſt dicere niſi, vt ſpecierum pulueres colligere tantum valeat, & conſeruare. Tribus namque de cauſis ponitur in medicinis. Prima namque ad conſeruandum. eſt namque præ ceteris liquoribus mel conſeruatiuum. Secunda, quia mundificatiuum eſt valde. Tertia, quia ſua dulcedine ſpecierum amaritudinem temperat.

Pulueris autem cribellatio duobus modis debet fieri, nã in electuariis ſubtiliſſime debet cribellari, in alijs vero medicinis craſſior debet eſſe, & maxime in laxatiuis.

Prædictæ vero doctrinæ magna, & multiformis conſiſtit vtilitas. Nam cum aliqua indigeremus medicina, eam, aut totam, aut partem oporteret facere, aut certe ab alia perſona cariſſima, aut forte corruptam emere cogeremur, aut eam facere totam, aut omnino inutilem, aut certe eſſet impoßibile neceſſario, aut carere ea, aut aliquod iſtorum inconuenientium nos oporteret incurrere. ſed huius operis ſcientia non ſolum hæc vitabuntur incommoda, verum etiam multa commoda conſequentur. Hac namque doctrina bona fiet medicina, & demum perfecte operabitur corpori adhibita, necnon leuior erit expenſa. Scire autem quantum de vnoquoque genere gummarum, & herbarum ſeminũ, & ſpecierum inter omnes accipiant medicinas, non eſt inutile: per hoc enim facilis, & certa erit notitia emptionis. leue pretium, & moderata diſpenſatio.

LIber iſte, quem in præſentia legendum ſuſcepimus, ex multis antidotis eſt compilatus, quod patet ex ipſarum medicinarũ intitulationibus. Inſcribitur enim quandoque medicina picta Conſtantini, picra Galen. Aurea Alexandri, Eſdra magna, id eſt medicina Eſdræ prophetæ, trochiſci Andromachi. Cum igitur ex diuerſis auctorum nominibus intituletur medicina, diuerſos ſic conſtat eius fuiſſe inuentores. Liber autem iſte dictus eſt antidotarium ab antidotis diuerſis, diuerſo modo compilatis. Nota, quòd Conſtantinus compilauit magnum antidotarium de antidotario Gal. & alijs. Quidam enim compilauerunt ſub breuitate modica, quidam ſub magna prolixitate multã de propria intentione ibi addentes. Nos autem non omnes, ſed vſuales medicinas propoſuimus aſſignare. Primo, quid ſit medicina, quæ medicinarum compoſitionis cauſa fuit, quæ nominis etymologia, vbi ſit inuenta, quæ medicina: contra quas valeat ægritudines. Vtrum auctorum laudes ſint omnes veræ, aut quædam, & in quibus cauſis, quomodo debeant dari medicinæ, quæ per ſe, quæ cum alijs.

De electione ſpecierum medicinalium aliquid eſt tangendum.

MEdicina alia eſt ſimplex, alia compoſita. Simplex eſt, quæ talis, qualis eam natura produxit, vel quæ artificio paratur ſine alterius admiſtione. talis autem eſt, ſicut piper, ſcammonea, & multæ in hunc modum. *Medicina ſimplex.*

Cum igitur in his ſimplicibus maxime virtus medicinæ conſiſtat, quæritur, & non ocioſe, quæ cauſa compoſitionis exiſtat? Multiplex autem fuit. Prima, & principalis fuit medicinarum propter compoſitionem maior efficacia. Secunda diuerſitas ægritudinum, & morbi cum morbo contrarietas. Tertia acuminis repreſſio. Quarta medicinarum conſeruatio. Quinta ſaporum horribilitas. *Cauſa compoſitionis medicinarum.*

Maior efficacia fuit cauſa, quia quædam ægritudines compoſitæ ſunt, quæ vna ſola medicina purgari non poſſunt, vel quia minor virtus vnius augmentatur maiori virtute alterius: facit enim duplicata, quæ per ſe facere non poterat.

Diuerſitas ægritudinum fuit cauſa, quia quædã ægritudines ſunt calidæ, quædam frigidæ, quæ ſimul ſunt in humano corpore. vna autem medicina hos diuerſos effectus conſequi non poteſt in dyſcraſijs diuerſis. Compoſita medicina virtutem habet in laxando, quoniam ibi eſt ſcammonea, quæ principaliter calidos, ſecundario frigidos purgat humores.

Contrarietas morbi eſt ad membra, quia quandoque membrum ægrotans nobile eſt, vt hepar, quod vt poroſum diſſolutioni eſt ſatis obediens, aut enim infrigidatur, vnde indiget diſſolutiuis ad ſui purgationem, vt pori aperiantur, & diſſoluatur frigida materia. Sed quia vehementer diſſolutiua lædunt ſubſtantiam hepatis, apponenda ſunt ſtyptica aliqua cum diſſolutiuis, quæ debilitatem hepatis conſortent.

Propter repreſſionem acuminis, quia quædam medicinæ ita diſſolutiuæ ſunt, & malitioſæ, & acutæ; quæ interius recipi non poſſunt per ſe; niſi ante cum alijs admiſceantur, quę reprimant acumen, & malitiam, vt maſtix, ſcammonea, ellebori, garyophyllus; elleborus enim niger, & ſcammonea non poſſunt per ſe dari.

Ad conſeruationem medicinarum neceſſaria fuit cõpoſitio. quædam enim ſunt naturaliter humidæ, & cito putreſcunt, vnde niſi alijs commiſtæ ſint ſeruari nõ poſſunt, vt eſt zingib. iuiubæ, & myrob. & chebu. iuiubæ virides magnam habent efficaciam; quæ ne pereant, ſyrupis, & quibuſdam alijs admiſcentur.

Propter horribilem ſaporem neceſſaria fuit compoſitio; quædã enim ſunt medicinæ, ſicut aloe, quæ adeo abominabiles ſunt, quod ab ægris recipi non poſſunt, & ſi recipiantur, debitum non habent effectum, quædam ergo dulcia debent admiſceri, quæ ſuam reprimant abominationem, & horribilitatem, vt mel, & zucch.

Antidotum dicitur contra datum ab anti, quod eſt contra, & doſis, quod eſt datio; dicuntur autem compoſitæ medicinæ antidota à diſcretis medicis compoſitæ, & inuentæ cum multa diſcretione, & ſic omnes medicinæ poſſunt dici antidota.

Aurea

AVrea quando datur, capud à languore leuatur, aurea dicta est ab auro. Alexandrina ab Alexandro peritissimo Philosopho, à quo inuenta est. Proprie valet ad omne capitis vitium ex frigiditate maxime, & ad omnẽ rheumaticam passionem, quæ a capite ad oculos, & aures, & gingiuas descendit, & ad grauedinem omnium membrorum, quæ fit de eodem humore. datur eunti dormitum cum vino calido viij. pars confecta est lib.ij.

Rec. asari, carpobal. hyosciami, ana drach.ij, & ʒ. garyoph.opij, myrrhæ, cyperi, ana drac.ij. balsami, cinnamo. folij, zedoariæ, zingib. costi, coralli, casiæ lignea, euphorbij, tragacanthi, thuris, meu, styracis calamitæ, salinæ, cardamo. seseleos, napi, saxifragiæ, anethi, anisi, ana drach. lign. aloes. rhabar. alipta, castorei, spicæ, galangæ, opopanacis, anacardi, mast. sulph. viui, pæon, eryngij, roseæ, thymi, acori, pulegij, arist. long. gentianæ, cortices mandragoræ, chamædryos, phu, baccarum lauri, amei, dauci, macropi. chamædryos, xylob. carui, amomi, petroselini, sem. leuistici, rutæ, sem. sinonis, drach. ʒ. auri purificati, argenti meri, albarum margaritarum, blactæ bizantiæ, ossis de corde cerui, ana gra. 15. limaturæ eboris, calami arom. apyrethri, ana gra. ix. mellis, quod sufficit. detur in modum auellanæ febricitantibus cum aqua calida, non febricitantibus, cum vino calido.

Sũma tredecimarũ est.

AVrea est dicta ab auro per excellentiam potissimũ scilicet medicina in multis passionibus probata, vt aurum præcellit omnibus metallis, vel dicitur aurea ab auro quod recipit. Alexandrina ab inuentore, vel forte à loco. Ad omnem rheumaticam passionem faciens, ad rheuma capitis. Nota, quod distinguendũ est in hoc loco; facit enim aurea contra rheuma capitis, non tamẽ in principio rheumatis datur. habet enim triplicem virtutem, constrictiuam, quod per opium quod recipit, declaratur, confortatiuam, quia recipit aromaticas species; dissolutiuam, quod per consumptionem probatur, consumit enim humorem, & omnem consumptionem dissolutio operatur. fit enim per dissolutionem consumptio. Cum igitur dissolutiua virtute operatur, dissoluit materiam, & eam mouet, & sic rheuma augmentatur. dentur igitur prius alia opiata minus dissolutiua, vt Musa Ænea, purgato tamen corpore prius vniuersaliter, cum plethoricum sit, vel præcedat phlebotomia, vel scarificationes, non tamen sequenti die post purgationem, vel phlebotomiam, vel scarificationem debet dari, sed in tertio die post purgationem, in quinto post phlebotomiam.

Quo tẽpore debent dari opiata.

Nota etiam, quod nisi multa instet necessitas, non nisi de nocte debent dari opiatæ, & ieiuno stomacho. Vnde patiens acceptarus, ante horam vespertinam comedat, & tamen parum. melius enim propter noctis frigiditatem operatur calore naturali fortius operante, qui per frigiditatem noctis retentus fortius operatur. Detur autem aurea secundum prædictas considerationes contra rheuma capitis, sine febre cum vino calido, cum febre, cum aqua calida, vel cum decoctione aliqua.

Dolores sedat. distinguendum est, si sint de frigida causa, & prædicto modo, considerationibus prænominatis obseruatis.

Lachryma oculorũ quo modo fiant.

Oculorum lachrymas constringit. Lachrymę oculorum fiunt, aut per calorem dissoluentem, vt in febribus acutis, & est signum mortis, & tunc non detur aurea, aut per frigiditatem constringentem, & hoc est ex vitio cerebri. Ad hoc ergo valet aurea, prius corpore purgato, & hoc cum decoctione olibani data, vel quod melius est formentur pilulæ de puluere olibani, & aurea, & teneantur diu sub lingua.

Dolori dentium. dolor quandoque fit ex fumo acuto ascendente à stomacho ad dentes, fit etiam dolor dentium, quandoque ex humoribus descendentibus à capite. si fiat vitio stomachi, prius purgetur, postea cum succo mentæ calefacto distemperata detur. si vitio superiorum fiat, detur aurea secundum prædictam doctrinam, inungantur dentes, & gingiuæ; fiat etiam emplastrum de aurea, & succo mentæ, & tẽporibus apponatur.

Momentanea epilepsia dicitur, quæ momento, idest frequenter inuadit, quia non præsentitur accessio, & habet neri vitio cerebri. detur etiam contra hanc passionem cum decoctione pęoniæ, vel quod melius est, formentur pilulæ de aurea cum puluere pęoniæ, & teneantur sub lingua.

Nota, quod epilepsia, quæ fit vitio stomachi, & extremorum membrorum, præsentitur, tali epilepsiæ non confert aurea, quæ autem fit vitio cerebri, illi valet.

Quid sit mania.

Maniacis opitulatur. Mania est infectio anterioris cellulæ capitis cum priuatione imaginationis. fit autem huiusmodi infectio quandoque ex sanguine, quandoque ex cholera, non valet aurea: si ex melancholia, tunc detur in potu, sed cum magno studio, ne cõperiatur, quod admisceatur potui. colata per annum offeratur nescienti, vel tale fiat experimentum in hac causa probatum. Cum inciduntur maniaci, prius inungatur totum corpus, vel caput aurea, & postea in loco incidendo ponatur in magna quantitate secundum formam instrumentorum, si rotunda debet esse incisio, ponatur pilula magna super locum, qui debet incidi: si capistrata, fiat quædam longitudo in modum magdaleonis, & apponatur loco incidendo, & super ipsum fiat incisio.

Cephalalgicis de frigida causa detur cum vino calido.

Quid sit tussis.

Tussientibus. tussis est inuoluntarius motus pulmonis, quia fit tussis ex humoribus rheumatizantibus à capite ad pulmonem, etiam ex abundantia eorum in pulmone, siue rheumate. Illi autem sunt calidi, vel frigidi vel sicci, vel humidi, vel quoquomodo possint commisceri, si autem humidi, quia multum consumit, aurea valet, si frigidi, quia calefacit, prodest. Si calidi, vel sicci sunt, non est danda.

Decumatum.

Nota tamen quod aurea valet illi speciei, quæ est anhelitus.

Nota tamen, quod si humores sunt congesti, & viscosi, non debet dari, quia compactiores eos reddit, & incurabilem reddit ægritudinem, nisi prius fuerit materia digesta per vnguenta mollitiua. Cognoscitur autem digesta per liberiorem sputaminis eiectionem. Detur hoc modo, gummi arabici, puluerizetur hoc modo, & tantundem aureæ admisceatur. formentur pilulæ, quæ diu teneantur in ore, vt virtus medicinæ liberius petat caput. Et si est de rheumate tussis, efficacius operatur, humectat etiam lacertos tracheæ arteriæ, & pulmonis, & confortat spiritalia membra, quæ eis sunt vicina, & vt aduenientem malam medicinam repellere possint, & si spiritualibus infideant, confortata expellant.

Phthisis. phthisis est alia vetus, alia recens, soli recenti detur, & tussientibus; præcedente tamen alia minus dissoluta, vt rubea.

Suspiriosis. suspirium est difficultas attrahendi aerẽ. Est aũt species asthmatis, quę alio modo dicit anhelitus.

Nota, quòd aurea illi speciei valet, quæ dicitur anhelitus. fit autem suspirium quandoque ex siccitate, & tunc non valet aurea. quandoque ex abundantia humoris, & tunc valet aurea sic præparata, gentiana coquatur in vino vsque ad tertiam partem, coletur, & in ipso vino ponatur aurea, & postea ad Solem desiccata detur in puluere, vel pilulis.

Cardiacis cum decoctione nucis musc. garyophyllorum, ossis de corde cerui, in vino odorifero vel aqua rosata, detur, vel his detur, vt tussientibus.

Sanguineo vomitui per anagra. vel diabrosim, id est per resudationem sanguinis, reiectio fit v. de causis, vel propter eius abundantiam, vel acumen, vel propter calidi. & sicci. vel propter venæ putrefactionem, & cum fit propter siccitatem, vel abundantiam humorum, nõ valet aurea, si propter putrefactionem venæ valet, quia cõsumit materiam putrefactam, constringit membrũ putrefactum corruptum, & venæ sequitur consolidatio, detur sic, in hac causa bulliat mastix in aqua rosa. postea permittatur, ficca, & puluerizata aurea admisceatur, fiant inde pilulæ, quæ in ore diu teneantur. Si propter frigi-

frigiditatem fluat ſanguis, detur cum vino calido. E

Paralyticis. paralyſis multis de cauſis habet fieri, fit autem de calidis, & frigidis humoribus; raro tamen de calidis, vnde omnibus videtur prodeſſe paralyticis. Vſus tamen eius ſecundum diuerſitatem membrorum, in quibus fit, diuerſificatur. ſi ſit in lingua paralyſis maxime valet aurea, formentur pilulæ de aurea cum puluere facto de ſemine cauliculi agreſtis, & naſturcij, & teneantur in ore, ſi fiat paralyſis in remotis partibus, vel medijs, detur cum decoctione eupatorij, vel herbæ paralyſis, vel caſtorei, vel fiant de puluere eupatorij, & aureæ pilulæ, hoc autem fiat præcedentibus vnguentis diſſolutiuis, & purgatione, non tamen vnguenta adhibeatur, niſi in locis, vbi cauſa exiſtit. conſiſtit autem frequenter in neruorum origine, vnde debet inũgi ſpina, & collum
Nota. cum vnguentis, & occipitium cum humeris. Malum terræ concauetur, in quo ponatur oleum cum aurea, & bulliant, & poſtea inungatur patiens circa neruorum originem. Et nota; quòd raro fit paralyſis ſine rheumate, vnde duplici modo valeat aurea, cõſtringendo rheuma, & exiccando humores phlegmaticos, vel humores paratos ad hoc. Item ſi fiat inunctio de aurea reſoluta in
** muſtellino.* oleo * muſtellino valet. F

Ad dolorem lateris, & renun. diſtingue, ſit dolor ſit de cauſa frigida. Item ſi ſine febre, & apoſtemate ſit dolor. Idem ſit vſus in omnibus paſſionibus, & doloribus ſcilicet lateris, & renum ſtrangurię, & dyſurię, niſi dolor lateris ſit ex ventoſitate, tunc debet dari cum decoctione aniſi, & ſaxifragię; ſi ventoſitas non adſit, cum decoctione ſolius ſaxifragię, præcedentibus diſſolutiuis, & diureticis purgationibus accipiatur.

Nota. Lapidem frangit. Nota ſecundum doctrinam Ioannis platearij cum dari debet calculoſis, cum conficitur remoueatur opium, & in ea apponatur balſamus, detur cum decoctione ſaxifragię. ſi enim lapis in renibus ſit diſtemperetur cum oleo nardino, ſi eſt in veſica lapis, injiciatur per ſyringam.

Quotidianæ, tertianæ, quartanæ. diſtinguendum eſt, G quotidianæ de phlegmate naturali, tertianæ de cholera innaturali, quartanæ de melancholia innaturali, detur parum ante acceſſionem, & hoc digeſta materia, & purgatione facta, in æſtate cum aqua calida, in hyeme cum vino calido, vel frigido, & hoc modo debent dari omnes opiatæ, & melius eſt, quod detur in hoc caſu ſine opio, quam cum opio.

Nota autem quod aurea non debet dari febricitanti ante purgationem ſcilicet poſt tertium, vel quartum diem, quartanarijs niſi poſt tres, vel quatuor acceſſiones, vel purgationes.

Valet contra oĩa vitia matricis. diſtingue de frigido humore; ſi enim menſtrua retineantur per frigiditatẽ valet, data cum ſucco mentæ, vel rutæ agreſtis. ſi humoroſa ſit matrix, diſtemperata cum aceto, & ſucco rutæ
Nota. agreſtis ita, vt injiciatur per peſſariũ, & valet. Nota ad menſt. prouo. debet dari ſine opio, quia cũ eo data multoties cancrum operat, vel contrarium. Si vitia matricis H fiant ex rheumate non remoto opio det cum decoctione olibani, vel fiat ſuppoſitorium de aurea, & puluere olibani, doſis eius ſecundum modernorum confectionem eſt vnc. s. ſi in magdaleonibus conficiatur, detur ad pondus trium denariorum confiderata virtute patientis.

Apoplecticis, & epilepticis, detur eodem modo.

Nota q; vtriſque valet ante acceſſionem, ſi de frigidis hu. habeat fieri, data tamen ſemel in hebdomada cum vino decoctionis caſtorei, olibani, vel cum vino calido in acceſſione, aut ſuffocatione imminente aperiantur dentes, cum eo applicetur, & fricetur palatum cum aurea. Imponatur & naribus, attrahit phlegma cũ multa quantitate, vnde multi in tali caſu, vel cauſa liberati ſunt. debet tamen parum patiens ſuffumigari, in ipſa frictione aureæ cum cornu ceruino, vel puluere olibani, vel aſa fętida ſuper carbones poſitis inclinato capite, ne diſſoluta materia per fumigium, & auream fluat ad interiora, vel fiat ſuppoſitum de aurea, & puluere olibani.

Colicis. colica fit ex humore congregato in inteſtino colon, vel frigido, quod cognoſcitur per propria ſigna vniuſcuiuſque humoris, ſi de calidis fiat humorib. vt cholericis per cholericum ſeceſſum cognoſcitur, tunc non detur aurea; ſi de frigidis aut phlegmaticis detur. Refert tamen quomodo, fit enim de phlegmaticis duobus modis, cum rheumate, & ſine rheumate. Si cum rheumate fiat, quod per ampulloſas egeſtiones cognoſcitur. detur cum vino decoctionis olibani, vel in pilulis. Si ſit dolor colicus ex hum. phlegmaticis inuiſcatis in inteſtinis, & conglobatis, præcedant inunctiones dialthæa, & oleo * muſtellino, & martiato. fiet clyſter mollificatiuus cum aqua, in qua decoquatur branca vrſina, malua, biſmalua, vel ſolum cantabium, hoc facto, aurea diſtempereur cum vino calido addito melle coletur per pannum, & injiciatur. Item ſi de aurea fiat ſuppoſitorium patienti teneſmum ex frigida cauſa valet. *Qualiter fiat colica.* ** muſtellino.*

Nota, quod aurea ex diuerſis componitur in complexione ſubſtantiæ, virtute diuerſa. ſunt etiam ſecundum quantitatem in virtute, quod recipit quædam conſtrictiua, quædam laxatiua, quædam diuretica, & alia multa, diuerſas virtutes habentia; in complexione, quia recipit calida quædam, quædam frigida, quædam ſicca, quędam hu. in ſubſtantia, quia recipit, quædam craſſa, quædam ſubtilia, quædam facile penetrabilia; diuerſa in quantitate, ponuntur in aurea, quia de quibuſdam plus, de quibuſdam minus, & ſic multa diuerſificantur in aurea. Quare autem diuerſa virtute complexione, & ſubſtantia recipit, datis compendioſe ſuperius ſub quinque cauſis aſſignatis comprehendimus, licet hoc auctores diffuſius, & prolixius exequantur, diuerſas aſſignantes cauſas, ſub aliqua tamen illarum v. quælibet ab auctoribus poſita continetur.

In hoc loco non ocioſe quæritur quare in hac medi- *Dubium.* cina ponatur tantum de vno calido quantum de alio tantundem calido, vel plus, vel minus, & quare tantum de vno calido, quantum de alio tantundem frigido, nec plus, nec minus, quare tantum de vno calido quantum de alio magis calido plus, vel minus, quare tantum de alio frigido, quantum de alio magis frigido plus, vel minus. Eadem quæſtio formatur, & eodem modo. inter ſiccum, & humidum, inter calidum, & humidum, & inter frigidum, & humidum. Item quæri ſolet quare vnum de vna recipiat, & quare nec plus nec minus, ſed hoc ſoluere poſſibile eſt. Diuerſa hoc antidotum, & alia antidota ſunt componentia per quintam complexionẽ, & virtutem, ſed quare, ſuperius dictum eſt, diuerſa ibi ſunt, ſed pondus, quod in hoc loco eſt determinandum diuerſa quidem ſunt, quæ de quibuſdam plus, de quibuſdam minus, de quibuſdam recipitur æqualiter.

Quare autem quædam in minori pondere, quædam in maiori ponantur in antidotis, quatuor ſunt cauſa generales, vt ſub vna duas contrarias cõprehendamus. Ex his multæ deſcendunt ſpeciales. Prima eſt maior, vel minor indigentia. Secunda fortitudo, vel debilitas virtutis. Tertia remiſſio, vel furioſitas qualitatis. Quarta ſimilium ſpecierũ paucitas, vel minoritas. Propter maiorem indigentiã plus apponitur de vna, quã de alia, quia efficacior eſt ad conſequendum medicinæ cõpoſitę effectum. propter enim aliquẽ effectum inuenta fuit omnis medicina compoſita, propter illud ergo illa medicina qua antidotum magis indiget, in maiori quantitate eſt apponenda propter virtutis debilitatẽ, quandoque enim antidotum indiget aliqua ſpecie in ſua virtute debili, vnde in magna quantitate eam recipit, vt quantitate ſuppleat, quod propter debilitatẽ non poteſt facere. propter qualitatum remiſſionem multum de ſimplici medicina ponitur in compoſita, vt ſic multiplicata in ſua qualitate intendatur, hoc licet videre in roſis, & alijs ſimilibus. Roſæ enim, quia parum frigidæ ſunt, in parua quãtitate multum infrigidare non poſſunt, vnde ex neceſſitate apponuntur in magna quantitate. propter ſimilium modicã operationem medicina compoſita quibuſdam ſimilibus ſpeciebus multũ indiget, ſed ſi in modica quantitate

eas

eas recipit,ſuum non cõſequetur effectum. Vnde oportet,vt ſimilem recipiat in magna quantitate, vt multarũ vices ſuppleat. E contra multa ponuntur in medicinis in modica quãtitate propter prædictas ſcilicet propter minorem indigentiam,propter virtutis fortitudinem, propter qualitatis acumen,propter numeroſitatem cõſimilium. Propter minorem indigentiam de quibuſdã minus apponitur,quia quæ minus neceſſaria ſunt in minori pondere ponenda ſunt,poni tamen debent,quia medicinæ eis indigent, propter virtutis fortitudinem, quia quædam medicinæ ſunt acutæ,& furioſæ,& membro mortificationem,& aduſtionem inducunt, vnde licet ſint neceſſariæ,in modica quantitate ſunt ponendæ propter numeroſitatem ſimilium, quia aliæ ſufficiunt,vnde de ea modicum apponendum eſt,tam de vna,tam de primo quantum de alia, duplici de cauſa propter æqualem indigentiam, vtraque enim indiget æquali, quandoque vnum æquale eſt pondus; vel propter qualitatem proportionum,vel conditionem,quædam enim calida quibuſdam frigidis proportionaliter ſunt cõtraria. Ex quibus compoſitis quoddam fit temperamentum.

Nota. Generalibus cauſis aſſignatis quare plus, vel minus, vel æqualiter de ſimplicibus medicinis ponatur in compoſitis ad ſpeciales deſcendamus. Aſſignemus quare tãtum nec plus,nec minus de duobus calidis,ſed æqualiter ponitur.in eodem pondere poſita ſunt in medicinis propter æqualem indigentiam,quia licet vtraque medicina calida ſit,tamen vtraque indiget compoſita, quia nullæ prorſus eiuſdem virtutis inueniuntur, vt in effectu eorundem patet,& in auctorum teſtimonijs. Eadem vero quæſtio eſt,quare plus de alia tantundem calida,vel minus ea proportio,an effectus, vel occulta proprietas, vel poteſt ferri ad minorem indigentiam.

Quare æqualiter de frigida, & calida in eodem gradu, an æqualiter debet fieri propter diuerſos effectus, quia contingit quandoque diuerſa membra, vt ſtomachum, & hepar, diuerſis paſſionibus infici, vnde frigida ad infrigidandum, calida ad calefaciendum apponuntur. Fit etiam quandoque vt ex eis fiat temperamentum, vt propter remiſſionem acuminis plus ponitur de vna calida, quam de alia tantundem frigida, & propter locorum poſitionem. Eſt enim locus infrigidatus poſitus in profundo, vnde calidius oportet eſſe medicamen,ſi membrum poſitum in profundo debet calefieri, in maiori pondere ſunt apponenda calida, ne frigida caliditatem impediant,vel caloris effectum. quare tantum de vno calido quantum de alio minus frigido propter æqualem indigentiam, quare non eſt propter minorem, vel referatur ad repreſſionem acuminis. Similiter diſtingue inter calida, & ficca; frigida,& ſicca; calida, & humida: frigida, & humida, diuerſa hoc in antidotario reperiuntur, non autem virtuti. quorum omnium virtutem complexionem quintam aſſignare propoſuimus,& ad quid in aurea apponuntur. Non autem virtutes ſingulas aſſignabimus, quia in libro noſtro de ſimplici medicina dictum eſt ſufficienter de eis. poſtea in fine de pondere dicetur. Recip. aſari i. baccaræ. Aſarum baccara calidæ,& ſic.complexionis eſt ſubtilis, & virtutem habet diureticam, conſumptiuam, mundificatiuam. Nam humores educit per vomitum, vnde ad acrem,vel acredinis naturam dicitur pertinere. ponitur in aurea contra ſtranguriam, & dyſuriam,quia diuretica eſt, cum complexione calida, & ficca diſſoluente,tamen ex ſubtili ſubſtantia, & diuidente. Ponitur autem contra febrem quotidianam, & quartanam, quia earum materiam diſſoluit. Vnde experimentum habemus optimum de aſaro, & probatum contra quotidianam, & quartanam, vinum decoctionis aſari,ideſt baccaræ detur ante acceſſionem,ſi materia ſit in ſtomacho,educit eam cum vomitu, ſi in alijs partibus, conſumit. Radix eius medicinalis eſt, & folia,radix ponitur in aurea. Radix debet eligi odorifera non multum leuis,ſed ponderoſa, non perforata, ſed continua,poteſt per triennium in ſua virtute ſeruari.

Quid ſit aſarum.

Carpobalſami. carp. eſt calida, & ſicca in ij. gra. xylobal. lignum balſami appellatur; balſamum,vel opobalſamum ſuccus ſcilicet lachryma balſami. Balſamum eſt maioris efficaciæ. Carpobalſamum minoris, maioris tamen quam xylobalſamum. Carpobalſamum ſubtilis eſt ſubſtantiæ, virtutem habet mundificatiuam, attractiuam, & confortatiuam,quia calida eſt, & ſicca,propter ſui naturam igneam, confortatiuam propter aromaticitatem, ponitur in aurea propter quaſdam paſſiones capitis,vt eſt epi. cephala. & ſimilia,quia materiam conſumit. Contra cardiacam,quia reſtaurat ſpiritus,& membra confortat. Vnde habemus optimum experimentum contra cardiacam. Patiens vtatur omni die puluere carpobalſami, cortice ſuperiori ablato contra vitia matricis ex frigida cauſa, quia eam mundificat. illud eligendum eſt, quod non eſt perforatum, & quod eſt aromaticum. De carpobalſamo.

Hyoſciami. hyoſciamus frigidus, & ſiccus in iij. gra. ſubtilis eſt ſubſtantiæ, virtutem habet mortificatiuam, & conſtrictiuam. Hyoſciamus ſemen eſt caſſilaginis, ſed aliud eſt album,aliud nigrum, aliud ruſum. nigrum non eſt ponendum in medicinis,album ponatur ſi inueniatur; ſi non ruſum. ponitur in aurea propter rheuma, propter dolorem dentium, propter fluxum ſanguinis per anagoga,vel diabroſim, contra rheuma ponitur,& fluxum ſanguinis,quia poros conſtringit,ex quorum cõſtrictione ceſſat ſanguinis fluxus; contra dolorem dentium, quia partem mortificat, & reddit inſenſibilem, vnde dolor non ſentitur. De hyoſciamo habemus experimentum contra omnem dyſcraſiam de calore,vel omnia apoſtemata cuiuſlibet exterioris partis corporis,ipſa herba trita cataplaſmetur,vel ſemen hyoſciami teratur, ablactetur cum ſucco ipſius herbæ, coletur,ſuperponatur,nõ ſophiſticatur hyoſciamus,per xl. annos ſeruatur. Ponuntur aſarum, & carpobalſamum in maiori quantitate,quam quædam, quæ eſſent fortiora,ideſt fortioris virtutis, vt ſuppleant quantitate,quod minus eſt in qualitate. ponuntur autem in maiori quantitate,quam quędam dicta, quæ ſunt minoris virtutis, propter ipſorum maiorem indigentiam, vel neceſſitatem, & eadem eſt ratio de carpobalſamo, ſed hoc non habet hyoſciamus. Conſtat enim magis eſſe neceſſaria, quæ in maiori ponuntur pondere; fortis eſt enim virtute hyoſciamus,ponitur enim in magna quantitate propter modicam appoſitionem ſimilium. Garyophyllus.quia ſpiritus reparat,& ponitur in hac medicina contra vitium matricis, contra vitium ſpiritualium,cõtra cardiacam paſſionem. Contra vitium matricis, quia conſumit humores,& matricem mundificat. contra vitium ſpiritualium,quia eorum ſuperfluitatem conſumit per calidi,& ſicci. contra cardiacam paſſionem. Contra vitium matricis,quia conſumit humores,& matricem mundificat, contra vitium ſpiritualium,quia eorum ſuperfluitatem conſumit per cal. & ſic. cardiacam paſſionem,quia aromaticitate ſua ſpiritus reparat,& membra confortat,vrinales meatus aperit ſubtilitate ſuæ ſubſtantiæ. Illi eligendi ſunt qui in ſuperficie planificati ſunt. In ſapore acuti,in ſubſtantia humidi,in impreſſione vnguis, aliquantulum emittunt humiditatis. Vinum decoctionis garyophyllorum cum aqua roſ. valet contra dolorem omnem ſtomachi ex frigiditate,& contra cardiacam paſſionem. De myrrha. Myrrhæ. myrrha cal.eſt,& ſic.in ij. gra. & ſubtilis ſubſtantiæ,virtutem habet mundificandi,& conſeruandi,quia id,quod diſſoluit conſumere ſufficit, vnde corpora antiquitus myrrha conſeruabantur; habet etiam virtutem conglutinandi. ponitur myrrha in aurea contra cardiacam,& contra fluxum; contra cardiacam,quia cõſeruat conſeruando,& depurat depurando,maxime opitulatur, fluxũ conſtringit conglutinatione ſua. illa eligenda eſt, quæ caſſa eſt,& gummoſa,clara,lucida,lenis. Myrrha puluerizata cum pice, vel colophonia, vlcera virilis virgæ ſanat,& ſaniem conſumit deſiccando.

De opio. Opij,opiũ frigidum eſt in iiij. gra.ſic.in ij.craſſam habet ſubſtantiã,& fumoſã; vnde cito petit cerebrũ,virtu-

tem habet mortificatiuam conſtrictiuam,ſoporiferam, vnde cerebrum conſtringitur, & ventriculos eius oppilat, conſtrictiuam propter frigi. & ſic. mortificationem propter intenſam frigiditatem ſuam. in aurea ponitur ad conſtringendum rheuma,& ad conſeruationem ſpecierum. fit autem opium de ſuc.papaueris albi ſubtiliter inciſi. eligendum eſt in colore ſubrufum, in ſapore ſubamarum, in odore horribile, in ſubſtantia mediocre, & quòd manibus poſſit malaxari. Valet ad ſomnum inducendum cum lacte mulieris,folijs mandra. ſemine hyoſciami, cataplaſmetur fronti, & temporibus contra dolorem extremarum partium, quia mortificat partem,& inſenſibilem reddit. Cum inuenitur ſimplex opium ponendum eſt thebaicum. ſeruatur per omnia ſecula ſeculorum. ſit autem citra mare, & vltra mare, tranſmarinum maioris eſt efficaciæ.

Nota.

De cypero. Cyperi. calidæ eſt, & ſiccæ complexionis in ij.gra. & ſubſtantiæ ſubtilis, virtutem habet diureticam,ponitur in aurea propter ſtranguriam,& dyſuriam,& vitium renum. Vinum decoctionis eius frangit lapidem,contra ſtranguriam puerorum maxime valet, accipe cyperum cum herba, & coque in vino, & oleo,cataplaſma ſuper pectinem multum confert ad menſtrua prouocanda,teratur cum ipſa herba,& fiat decoctio in aqua,& oleo,& fomentetur circa radicem ipſius herbæ, quæ dicitur cyperus. De iſtis quatuor ponitur minus,quam de ſupradictis,propter earum ſupradictarum proprietatē. Garyophyllus,& cyperus in maiori ponuntur quantitate,quoniam ſupradicta maioris efficaciæ,vt quantitas ſuppleat virtutis defectum ſcilicet propter maiorem indigētiam. Myrrha propter eaſdem cauſas, & propter conſeruationem, opium propter modicam ſimilium appoſitionem, opium diſtemperatum cum lacte mulieris pulſibus imponatur in patua diſtemperantia ſanatur.

De balſamo. Balſamum ca.& ſic. in iij.gra. ſecundum quoſdam,in ſecundo ſecundum alios,ſubtilem habet ſubſtantiā, virtutē habet attrahendi,confortandi,conſumēdi,diuidendi,& mundificandi,& ponitur in aurea contra epilepſiā, quia conſumit materiam ſuis qualitatibus, ſimiliter cōtra renum vitia; ſubtilitate & qualitatibus ſuis contra vitia matricis, quia eam calefacit. Contra paralyſim,quia viuificat partem. apponitur balſamum præcipue ad cōſeruationem,quod patet,quia medicina opiata,& balſamata diutius poteſt reſeruari, quam non balſamata.

Opobalſamum infectum per ſyringam lapidem frāgit, ſi detur in potu fœrum mortuum educit,& matricem iuuat,& menſtrua prouocat.balſamum eligendum eſt, quod cum ponitur in palato ſtatim calefacit cerebrum, quod cum ponitur,lac caprinum ſtatim coagulatur,quòd ſi in eo intingatur pannus,& inde locus fuerit exiccatus,non remanebit macula. ſi cum oleo,vel tereben. ſophiſticatus fuerit,maculæ ſemper erunt. Item ſi apponatur igni, flammam emittit, quòd ſi apponatur in ſuperficie aquæ, ibi reperitur, ſi in medio: ibi remanet, in fundo ſimiliter. Item ſi ponatur in panno raro in aliquo pondere; poſtea lotis manibus exprimatur bene ſuper aqua mundiſſima, ſi inuenitur in eodem pondere,bonum eſt. Cinna. idem, eſt quod cinnamo habet autem ſubſtantiam glutinoſam, virtutem habet conſumptiuam, conſolidatiuam. Cinnamo. cal. & ſic. eſt in ij. gra. vel in iij. conſumit qualitatibus ſuis. confortat aromaticitate ſua, conſolidat glutinoſitate ſua, contra paſſiones capitis ponitur in aurea, quia materiam conſumit, contra cardiacam, quia aromaticitate ſua, confortat, & depurat. valet contra fluxum ſanguinis ex corruptione venæ, quia conſolidat. eligendum eſt, quod eſt ſubrufum cauernoſum, vel canellatum odoriferum,& habet dulcedinem acumini admixtam,cortex eſt cuiuſdam arboris, quæ in India reperitur, ſi fiat vulnus in locis cartilaginoſis puluis cinnamomi conſolidat.

De cinna.

De folio. Folium quando ſimpliciter folium inuenitur, ſolia garyo. ſunt intelligenda.cal. ſunt, & ſic. in iij. gra. ſubtilē habent ſubſtantiā,virtutem confortandi,& conſumendi, diuretica ſunt ex cōplexione,& ſubſtantia,folia ponuntur in aurea propter conſumptionem materiei, contra paſſionem capitis, contra cardiacam,quia confortantur aromaticitate ſua,deputant, & reparant ſpiritus,ſi contra vitia renum,quia vrinales meatus aperiunt ſubtilitate ſubſtantiæ,& lapidem reijciunt. contra frigiditatem ſtomachi,quia calefaciunt. cardiaci,& ſtomachici bibant vinum decoctionis folij cum aqua roſ. eligendum eſt folium garyoph. in odore ſuaue, in ſubſtantia tenue, in colore ruſum, in ſapore acutum cum amaritudine.

Zedoarium.zedo.ca.& ſic.comple.in ij.gra. ſubtilem habet ſubſtantiam, virtutem habet confortandi ex aromati.ſua, mundificat ex complexione, diureticam habet virtutem ex ſubſtātia. propter paſſiones capitis ponitur in aurea,& quia indigēt confortatiuis diureticis mundificatiuis. Zedoariū eſt radix cuiuſdā arboris,quæ reperitur in India,cuius duo ſunt genera, vnum citrinū, aliud album,quod eſt citrinum ſolidum non perforatum laudabilius eſt,citrinum raro inuenitur, album ergo eſt eligendum,quod eſt acutum, & continuum, & ſolidum. per tres annos poteſt ſeruari, ex citrino ſophiſticat aloe. Aloe. per minuta fruſta diutium aceto calefacto, in quo puluis zedoariæ poſitus ſit,ponatur frequenter,& extractum deficcetur, & iterum ponatur, colorem ſuſcipit aloes hepatici,& ſuam horribilitatem amittit, & ſubcitrinum habet colorem, & malum odorem amittit, vel deponit. puluis zedoarij,cum puluere cinnamo. carnoſitatem,& putrefactionem gingiuarum ſanat.

De Zedoario.

Zingiber ca.eſt in ij. & in iij. hu. in primo ſubſtantiæ eſt mediocris, virtutem habet confortatiuam ſpermatis, & ſanguinis generatiuam, & reſtauratiuam ex aromaticitate, reſtauratiuam ex hum. ponitur in aurea contra cardiacam, & defectum humi. & alias paſſiones, quæ indigent reſtauratiuis. Zingib. radix eſt,quæ in India reperitur,& aliud eſt ſubnigrum, quod eſt repudiandum aliud ſubpallidum, quod eſt, odoriferum, album, ponderoſum,non perforatum, & acutum, & quod difficile teritur,laudabile eſt.per ij. annos poteſt ſeruari, cito putreſcit, in cumulo piperis diutius durat in ſua efficacia. Vinum decoctionis zing. digeſtionem procurat,& libidinem augmentat,& aliter radices dimittantur in vino, quouſque relaxentur, & cum vino ca. pectini cataplaſmatur. valet contra apraxim eorum,ideſt contra inoperationem illarum partium.

De Zingib.

Coralli albi. frigidi. & ſic.in ij.gra.craſſam habēt ſubſtantiam,virtutem conſtrictiuam,& occultam. ponitur in aurea propter fluxum ſanguinis per anagogen.& propter epilepſiam, quia occultam habent naturam iuuandi epilepticum. Coralli ſunt lapides,qui inueniuntur circa mare in lapidoſis locis. Coralli alij albi, alij rubei, maioris efficaciæ ſunt rubei, vnde cum ſimpliciter coralli inueniuntur, de rubeis intelligendum eſt, qui vero rubei,& craſſi ſunt,non perforati,ſunt laudabiliores. Coralli multas habēt virtutes occultas. collo ſuſpenſi curāt epilepſiam,vt dicit Gal. domus, in qua ſunt,nō fulgurat.puluis coralli combuſti,& gummi ara.non combuſti detur in cibis contra hæmoptoicam paſſionem.

De coralli.

Coſti.Coſtum cali.& ſic.eſt in ij.gra.ſubtilis ſubſtantiæ virtutem habet diureticam. propter ſubtilitatē ſubſtantiæ,& ſtomachi confortatiuam ex aromaticitate,vel amaritudine.ponitur in aurea propter vitia renum,quære diureticum,& ſtomachi confortatiuum eſt. Coſti duo duo ſunt genera, aliud eſt ſubalbidum, aliud rufum. rufum vehemētiorem habet effectum, album minus operatur,& in India reperitur,vel Perſia. vnde frequentius eo vtimur,quod ſubalbidum, ſolidum, ponderans, non perforatum,amarum,laudabilius eſt. Seruatur per triēnium ad confortationem ſtomachi, puluis coral. ſeminis fœn.cinnamo.ponatur in cibis,vel fiat cataplaſma ex puluere coſti,maſtich.cera,& ol.

De coſto.

Caſia lig. eſt cali. & ſic. in ij.gra. quæ ſubtilis eſt ſubſtantiæ,virtutem habet diureticam,conſumit,confortat ex aroma. ſua, diuretica eſt ex ſubſtantia,& qualitatibus ſuis. ponitur in aurea contra vitium renum,& veſi-

De caſia ligna.

cæ,

Caſ. lig. cæ, contra vitia matricis, cõtra cardiacam. Caſia lig. cor- A
rex eſt cuiuſdam arboris in India naſcentis, cuius plures
ſunt ſpecies. eligenda eſt tortuoſa, cauernoſa; continua,
in colore rufa, quæ etiam habet ſubalbedinem diſtinctã,
quæ acutum habet ſaporem, & dulcedinem admiſtam
amaritudini. ſophiſticatur ex cortice capparis, quę mul-
tum eſt amara. caſia debet eligi, quæ multum eſt odori-
fera. Puluis caſiæ lig. admiſtus trypheræ menſtrua pro-
uocat, & educit, ſi inde fiat peſſarium. ſi dentibus tera-
tur, fętorem oris remouet, & putrefactas gingiuas ſanat,
detur cardiacis cum ſuc. paſtinacæ.

De euphor-bio. Euphorbij. Euphorbium calidum, & ſiccum in iiij.
grada ſubſtantiam habet ſubtilem, virtutem laxatiuam
ex modo complexionis phlegmatis primo, & ſan. ſecun-
dario, purgat attrahendo ex ignea ſui ſubſtantia, vel na-
tura. ponitur in aurea propter epilepſiam, apo. arthreti-
cam, paralyſim, ex contractiuis virtutibus aliarum ſpe-
cierum laxatiua eius virtus reprimitur, vnde ponitur
præcipue, vt ignicitate ſua mortificationem opij repri- B
mat. Euphorbium gummi eſt arboris in India naſcen-
tis. eligendum eſt craſſum, ſubruſum, non perforatum,
non terræ admiſtum. Puluis euphorbij cum ſuc. centri
galli iniectus impetuoſe educit muliebria. fiat empla-
ſtrum ex puluere euphorbij, & ex axungia vrſina, cera,
& oleo, & inungatur epilepticus per ſpinam vſque ad
partes inferiores.

De trag. Tragacanthi. Tragacanthus frigidæ cõplexionis eſt
in ij. gra. hum. in primo. ſubſtantiam habet glutinoſam,
& mediocrem, virtutem habet conſtructiuam ex frigi-
ditate, lenificatiuam, & humectatiuam ex humiditate.
ponitur in aurea contra ſuſpirium, & fluxum ſang. per
anagogen, & ad repreſſionem acuminis aliarum ſpe-
cierum. Tragacanthus gummi eſt cuiuſdam arboris in
India naſcentis. eligendum eſt in colore album, luci-
dum, clarum, non terræ admiſtum, ruſum, vel rubeum,
in medicina ad calefactionem plus valet, quia minus eſt
frigidum quam album, quod in medicinis ad refrige- C
randum ponitur. diu ſeruatur. Dimittatur cum amylo,
ſiue penidijs per noctem vnam tragacanthus in aqua, ex
illa aqua liniantur labia, & gingiuarum, linguæ, & oris
ſciſſuræ febricitantium acute. ſi illinis hoc herpetem
granuloſum, valet multum.

De thure. Thuris. Thus ca. & ſic. in ij. gra. gummoſam habet
ſubſtantiam virtutem conſtrictiuam ex viſcoſitate, con-
fortatiuam ex aromaticitate propter rheuma capitis po-
nitur in aurea, & propter frigiditatem matricis. Thus
gummi eſt arboris in India naſcentis, cuius duo genera,
craſſum, & maſculum, dicitur minutum maius. eligen-
dum eſt thus album, planificarum, craſſum, non terre-
ſtreitaci admiſtum. diu poteſt ſeruari. Tria grana thuris
ſi deglutiantur, digeſtionẽ procurant, & bonum anhe-
litum præſtant, & acetoſam eructationem remouent.

De Styrace. Styracis. Styrax cal. eſt in j. gra. ſic. in ij. ſubſtantiam
habet mediocrem virtutem confortatiuam, quia ſpiri-
tus reparat quorundam membrorum, conſolidatiuam,
quia glutinoſa eſt, muliebria educit qualitate ſua. ſ. cali- D
ditate, ora venarum aperiendo, rheuma conſtringit. po-
nitur in aurea contra vitia matricis, ſtomachi, & capitis,
pilulæ ex ea factæ digeſtionem confortant, cataplaſma
** ſcirrhum.* ex ea factum * ſcliroſim curat. fumigatio eius menſtruis
imperat. Styracis tria ſunt, genera, ſtyrax, calamita, li-
quida, & rubea, liquida eſt, quæ ſigia dicitur. cum ſim-
pliciter ſtyrax inuenitur, de calamita intelligendum eſt,
quæ in colore rufo. eligenda eſt in ſubſtantia glutinoſa,
vt valeat malaxari ad modum ceræ; non furfurea, vel
ſulphurea, in ſapore amara. ſophiſticatur ad raſum iridis
illyriæ, & mellis, & tunc dulcis eſt.

De ſaliun-ca. Saliuncæ. Saliunca cal. eſt & ſic. in iij. gra. ſubtilẽ ſub-
ſtantiam, virtutem diureticam habens. ponitur in aurea
propter vitia renum, veſicæ, & matricis. Saliunca eſt ſe-
men cuiuſdam arboris, vel herbæ, quæ eodem nomine
appellatur. ſemen in hac medicina ponendum eſt. eli-
gendum eſt ſubalbidum, recens, habens amaritudinem
admixtam acumini. Semen poteſt ſeruari per tres an-

nos. Fiat ex aqua fomentum, ſaliunæ decoctionis ad
menſtrua prouocanda. ſuffumigium herbæ eodem mo-
do appellatæ, multum valet matrici.

Napi, Sinapis. ſinapiſmus alius fit ex ſeminibus, alius *De napi.*
ex folijs ſinapis, tamen eiuſdem efficaciæ ſunt, ſed maio-
ris eſt ſinapiſmus ex ſemine factus ex folijs ſiccis ſic fit.
terantur folia, & ebulliant in vino, cataplaſma loco pa-
tienti. ex ſeminibus ſic fit. Semina terantur, & coquan-
tur in aceto, & vino, & in maiori quantitate ponatur vi-
num, cataplaſmetur ſuper loca doſentia, valet ad lethar-
giam, & paralyſim. Semen ſinapis cal. & ſic. in medio
quarti gra. ſubſtantiam habet ſubtilẽ, virtutem habet
attractiuam ex ſubſtantia ignea ex natura ſua conſumit.
ex complexione mundificat; ex eadem poſitur in hac
medicina propter membrorum inſenſibilitatem, pro-
pter vitium matricis, propter paralyſim, apoplexiam,
epi. Sinapis ſemen eſt herbæ eodem nomine appellatæ,
ſemen non herba ponitur in aurea, quod eligendum eſt
album, non amarum, non ponticum, ſed acutum. ſophi-
ſticatur cum ſemine rapæ. Puluis eius ſub lingua poſitus
loquelam reſtaurat, ſemen in oleo laur. bullitum, & fac-
cellatum eam partem viuificat, in qua fuerit poſitum.

Saxifragiæ. Saxifragia cal. eſt & ſic. in iij. gra. & ſubti- *De ſaxifra-gia.*
lis ſubſtantiæ, virtutem habet diureticam ex qualitati-
bus ſuis, & ſubſtantia, & ponitur in aurea propter vi-
tium lapidis, & contra dyſuriam, & ſtranguriam, men-
ſtrua prouocat. radix eius ſimiliter dicitur ſaxifragia.
radix per ſe ponenda eſt in medicinis, quæ exigunt ſaxi-
fragiam. Radix eligenda eſt continua non perforata, quę
difficile frangitur, quæ frangitur de facili, vetuſta, &
conſumpta eſt. Saxifra. ſaxum frangens dicitur, frangit
enim lapidem, & partem à parte ſeparat, vnde maxime
valet calculoſis. contra lapidem fiat fomentum ex aqua
falſa decoctionis eius, ideſt ſaxifragiæ circa pudenda. vi-
num decoctionis eius bibitum lapidem frangit.

Ad idem nutriatur hircus per iiij. menſes de folijs ſa-
xifragiæ, deinde interfice, & accipe ſanguinem eius, non C
primum, ſed ſecundum, cum coagulatus fuerit, per fru-
ſta diuide, & permitte deſiccari ad Solem, ſed tamen ſal
admiſceatur, vt diutius conſeruetur. per annum ſic po-
teſt fieri, & ſi eis admiſceatur balſamum. per x. annos,
vel xv. poteſt ſeruari puluetizetur ſanguis. & tali puluere
vtendum eſt in cibis, & potibus.

Anethi. Anethum cal. & ſic. in iij. gra. vel ij. ſubſtantiã *De anetho.*
habet ſubtilem, virtutem diureticam. ponitur in aurea
contra vitium renum, & veſicæ, & matricis. Nota quod
in diureticis efficaciora ſunt ſemina, quam herbæ ipſæ,
& ſemper ponenda ſunt in medicinis. valet contra indi-
geſtionem vinum decoct. eius per iij. annos ſeruatur.

Aniſi. Aniſum cal. eſt & ſic. in iij. gra. ſubſtantiam ha- *De aniſo.*
bet ſubtilem, & virtutem diureticam confortatiuam
ſtomachi, & ventoſita. conſumptiuam. propter vitium
interio. membro. ponitur in aurea, ſtomachi. ſ. & inte-
riorum, & matricis. aniſum maxime valet contra indi-
geſtionem. Aniſum ſemen eſt cuiuſdam herbæ ſimili
nomine vocatæ; ſemen eſt ponendum. debet eligi D
odoriferum, in ſapore acutum cum aliquantula inſipi-
ditate admixta dulcedini, non perforatum, per xx. annos
ſeruari poteſt. Vinum decoct. eius optime procurat di-
geſti. ventoſitatem conſumit, omnium xx. quare iſta xx.
in maiori quantitate ponuntur, quam prædicta, aſſigna-
tum eſt ſuperius, quoniam in maiori quantitate, quam
infraſcripta aſſignãdum eſt. Balſamum in maiori quan-
titate propter maiorem indigentiam, quia maioris effi-
caciæ eſt. Cinnamomum in maiori quantitate, quoniã
quædam ſunt in maiori quantitate habentia virtutem,
vt quantitas ſuppleat vitium virtutis. Euphorbium in
maiori, quã quædam maioris efficaciæ, vt reſiſtat igni-
tate ſua mortificationi opij. Sinapis maioris eſt effica-
ciæ, quam aliqua infraſcripta, ſed propter maiorẽ neceſ-
ſitatem in maiori pondere ponitur.

Ligni aloes. Lignũ al. ca. eſt & ſic. in ij. gra. locũ vbi na *De ligno aloes.*
ſcitur nouit nemo, qm̃ naſcit in montuoſis locis orientis
circa originẽ Nili, quæ nemini nota eſt, de montanis in

Nilum cadit,quod Nilum recipiens fert in Indiam. ibi vero à Saracenis retibus capitur, & venas quasdam inutiles igne comburunt,vel cultello remouent. Lignum aloes aliud subnigrum, aliud subrufum, subtilem substantiam habet, virtutem diureticam ex subtilitate substantiæ, confortatiuam ex aromaticitate, aperitiuam ex qualitatibus suis,& substantia. ponitur in aurea propter causas cerebri ex frigiditate,propter vitium renum,vesicæ, & matricis,propter cardiacam. Eligendum est subrusum ponderosum, granosum, nodosum,aro. in sapore amarum,non multum solidæ substantiæ, subnigrum tamen laudabilis. Sophisticatur cum quodam ligno,quod iuxta Almansiam reperitur, quod simile est in odore,sed nigrum,vel album,vel solidioris substantiæ. Si comburatur in igne, odorem reddit aromaticum, sed momentaneum. scrup. iij. ligni aloes puluerizati in aqua rosa. bulliant. detur talis aqua syncopizantibus, & cardiacis. per x. annos seruari potest.

De rheubarbaro. Rheubarbari. Rheubarbarum cal. est & sic. in ij. gra. secundum quosdam in iij. subtilem habet substantiam, diureticam,laxatiuã, choleræ purgatiuam ex su. ponitur in aurea propter vitia renum,& matricis ex frigida causa,& propter febrem tertianam,& quotidianam,vel cardiacam. Rheubarbarum aliud ponticum, aliud barbarum,de barbaro intellige cum dicitur in medicina, Rec. rheu. quando ponticum est neutrum plane exigitur. Eligendum est subcitrinum, continuum,non perforatum, quod habet maculas quasi venas distinctas, albas,citrinas,quod habet croceas, vel citrinas, puluerizari aptas, vel non est rheubarbarum, vel est sophisticatum plus. Febricitantibus debet dari. scrup.j. rheubarbari cũ frigida aqua datum,vel cũ succo scariolæ, vel tryphera saracenica. confert ictericis. tertianas curat datum ante horam accessionis. per tres annos potest seruari.

De aliptæ. Aliptæ ca. & sic. sed in quo gradu determinatum non habemus. subtilem habet substantiam, virtutem habet confortatiuam ex aromaticitate sua. Aliptæ diuersæ sunt species,alia est amara,alia est muscata. Alipta est confectio,cuius receptio in antidotario reperitur. Sophisticatur cũ ladano,mastiche, muscho, & styrace,& aqua ros. fiat ergo alipta, vt videas receptionem, & eam confice, quia aliter non potest cognosci. Magdaleon ex alipta formatur. & naribus appositus maxime valet contra coryzam, & catarrhum ex frigida causa.

De castoreo. Castorei. Castoreum ca. est in ij. gra. sic. in iiij. mediocris est substantiæ, virtutem habet confortatiuam, maxime neruorum,quia infrigidatos calefacit, dissoluit,& consumit ex qualitatibus suis. ponitur in aurea propter rheuma capitis, dolorem dentium, apoplexiam, epilepsiam,& arthreticam,paralysim. Castoreum testiculus est cuiusdam animalis,quod castor dicitur; non enim vt quidam dicunt cum venatores sequuntur, vt damno testiculorum eos euadat, sibi eos amputat,quod ociosum est cum maioris sit precij pellis, quam testiculi. Castor in orientalibus,& occidentalibus, & septentrionalibus plagis reperitur copiosius. Castorei duo sunt genera. Est autem quoddam album,in quo interius sperma retinetur,quod inutile est,& illud coagulum appellamus,testiculi similiter iuuenis castoris non ita sunt efficaces, vt inueterati,quoniam adulti testiculi laudabiliores sunt. Sophisticatur autem cum neruis minutatim incisis,& commistis,addito sanguine, & puluere piperis, & modico castoreo,in folliculo testiculi ipsius. Eligendum est castoreum subrusum,neruosum, horribile,in sapore parum acutum,quoniam omne castoreum in sapore valde acutum, est sophisticum. Castoreum distemperatum cum succo mentæ,& rutæ in quantitate magna naribus immissum valet multum epilepsiæ, interius receptum cum eodem succo valet contra paralysim stomachi, & etiam contra omnem paralysim.

De spica. Spicæ. Spica ca. est & sic. in ij gra. subtilem habet substantiã, virtutem confortandi ex aromaticitate,ex amaritudine virtutem diureticã, tum ex complexione, tum ex substantia. ponitur in hac medicina contra vitium renum,& cardiacam, & propter oppilationem splenis, & hepatis,& vitia matricis. Spica alia nardi,alia celtica. dicunt enim cum inuenitur per se nardi,intelligẽdum est, quæ nascitur in India. vel secundum quosdam flos est, vel secundum virtutem circa radices arboris inuenitur. Eligenda est plana,citrina,odorifera,subamara,non acumine remoto illo albo, & tiste interiori. Vinum decoctionis spicæ digestionem procurat. Spica decoquatur in aliquo vase bene cooperto,ne fumus exhalet. postea patiens tenesmum ex frigiditate fumum recipiat per anum,postea spica super anum cataplasmetur.

De Galãga. Galangæ. Galanga ca. est & sic. in iij. gra. substantiam habet subtilem, virtutem habet diureticam. ponitur in aurea propter vitia renum, & vesicæ, & matricis, apople. epi. paralysis. Galanga radix est arboris in India nascentis. eligenda est subrusa,& nodosa,amara,continua, non perforata. Vinum decoctionis eius valet ad digestionem confortandam.

De opopanace. Opopanacis ca. est & sic. in iij. gra. substantiam habet subtilem,virtutem diureticam valde dissolutiuam,& cõsumptiuam. ponitur in aurea propter vitium renum, cerebri,matricis,apo. epi. paralysim, & maniam, & arthreticam. Opopanax,gũmi est arboris in transmarinis partibus nascentis. Cum ponitur in electarijs,debet resolui,quod sine fustibus inuenitur,cum ponitur in pilulis debet puluerizari, sed quia fustes multum naturæ similantur. Eligendum est ergo parum in colore album, odoriferum, dimittatur in succo radicis maluæ per noctem i. dissolutum deficcetur, & supponatur. menstrua prouocat,secundinam,& fœtum mortuum educit.

De anacardio. Anacardi. Anacardi ca. sunt,& sic. in iiij. gra. substantiam habẽt subtilem mediocriter,virtutem attractiuam melancholiæ, & phlegmatis dissolutiuam, consumptiuam,venenosam,& hoc propter qualitates suas, & modum complexionis. vnde quia venenosi sunt,parum debet dari,quia lepram,& mortem inferunt, admisti cum alijs secure dantur, & maximam habent efficaciam. in aurea ponuntur propter epilepsiam, apoplexiã, paralysim; arthreticam. Anacardi sunt fructus cuiusdam arboris in India nascentis, qui alio nomine pediculi elephantis dicuntur. Eligendi sunt nigri, & humorosi, & ponderosi. Nota tamen,quòd sic sophisticantur,ponuntur enim in humido loco, vt humorositatem contrahant à loco humido. cognoscitur,quia humidi sunt exterius. Anacardi principaliter purgant phlegma,quod lethargiam inducit. fiat scarificatio in occipitio lethargici,postea fiat emplastrum de anacardis eodem modo contra impetiginem,& morpheam.

De mastice. Masticis. cal. & sic. in ij. gra. subtilem habet substantiam,& viscosam, glutinosam, virtutem habet confortatiuam ex aromaticitate sua, & stypticitate sua,partes facit partibus vicissim adhærere. quare confortat constrictiuam ex viscositate, & glutinositate; diu seruatur. ponitur in hac medicina propter cardiacam; & capitis rheuma, propter fluxum sanguinis per anagogen. Mastix, gummi est cuiusdam arbo. in quadam] insula Græciæ, quæ assimilatur lentisco, secundum quosdam est lentiscus. Mastix,eligenda est subalbida, lucida, & clara,siue fœculenta. non sophisticatur. diu potest seruari. Vinum decoct. eius digestionem procurat, vomitum compescit, emplastrum factum cum alb. oui, temporibus superpositum oculorum lachrymas constringit,ponatur mastix super tegulam calidam,quousque liquefiat, post impositum super pannum lineum stomacho superponatur, multum digestionem confortat in conualescentibus ex ægritudine.

De sulphure viuo. Sulphuris viui. Sulphur cal. est & sic. in iiij. gra. mediocrẽ habet substantiã, virtutem dissolutiuam,cõsumptiuam,& igneã. quod probatur, quia cito ignitur,& etiã sub aqua ardet,& expulsum conseruat ignem. ponitur in aurea propter arthreticã,epi. apo. quartanam,paralysim. Sulphur est genus terræ,cuius duo sunt genera, viuũ, & non viuũ,quod extinctum dicitur, & in magdaleonibus formatur. viuũ maioris est efficaciæ,minus tamẽ durat.

reli-

eligendum est vitide, & quod difficile teritur, sulphur A vium super carbones ponatur, asthmaticus si fumum recipiat per os, multum confert.

De pœnia. Pœoniæ. Pœonia ca. est & fic. in ij. gra. virtutem habet diureticam, & occultam vim iuuandi epilepticos. ponitur in hac medicina propter vitium renum, & epi. Pœonia appellatur herba, & radix ipsius herbę cum simpliciter reperitur pœonia intelligendum est de radice, quæ eligenda est in colore nigro exterius, interius autem ponderosa. per ij. annos, vel iij. seruatur pęonia. iuuat epi. collo suspensa. De confirmatione, puluis pœoniæ datus cum ouo sorbili, epilepticis confert, & apoplecticis. Item vinum decoctionis sanat stranguriam, & dysuriam.

De eryngij. Eryngij. Eryng. ca. & fic. in ij. gra. subtilem habet substantiam, diureticam, confortat ex aromaticitate sua, ponitur in hac medicina propter vitia renum, & cardiacos. Eryngij duo sunt genera, alij montani, alij marini. Montani plus sunt diuretici, quàm marini, sed marini plus sunt confortatiui. & vsui medicinæ laudabiliores. seruari possunt per annum. Vinum decoctionis eryngij valet contra vitium renum, & veficæ.

De rosa. Rosæ. Rosa frigida est in j. gra. fic. in ij. duplicem habet substantiam scilicet ponticam, & aromaticam. Aromaticam ex igneis partibus, & aereis, ponticam habet ex terrestribus, & aquosis. virtutem habet confortatiuam, tum ex aromaticitate sua, tum ex ponticitate. ponitur in hac medicina propter cardiacam, vt reprimat vim aliarum specierum dissolutiuarum. Rosæ flos omnibus notus est, qui debet colligi antequam omnino expandatur. Expansæ enim rosæ citius corrumpuntur. Rosarum alta est rubea, alia alba. Rubea, magis confortat, minus stringit. Alba è contrario. Item alia recens, alia ficca. Recens non debet poni in medicina. ficca vero eligenda est rubea, remota anthera, & remoto illo per quod pender, vel adhæret, quia stypticum est, seruari potest per ij. annos. Puluis rosa. & garyophyl. valet contra corrosionem gingiuarum. Item si rosæ coquantur in aceto, & aqua pluuiali, & spongia infundatur, superposita stomacho vomitum stringit, & fluxum ventris. Rosa alba antequam ad maturitatem veniat collecta, & deficcata dysentericos sanat. C

De thymo. Thymi. Thymi cal. & ficc. sunt in iij. gra. substantiam habent subtilem, virtutem attractiuam melancholiæ, & phlegmatis, non tamen purgat, quia reprimitur eius virtus laxatiua virtute constrictiua aliarum specierum, propter epi. ponitur in hac medicina, & apo. paralysim, & cardiacam. quæ confortat. Thymus appellatur herba, & flos herbæ. Flos est ponendus in medicinis, qui per annum potest seruari. eligendus est albus in colore. Puluis thymi cum aceto, & modico sale datus iuuat scabiosos, phlegma salsum purgat, lumbricos necat, teste Dioscorides & Constantino.

De acoro. Acori. Acorus cal. est & fic. in ij. gra. substantiam habet subtilem, virtutem diure. ponitur hic in aurea propter vitium renum, & veficæ. Acorus est herba, quæ alio nomine gladiolus vocatur, cuius radix est melior. debet colligi in canicularibus diebus, & per frusta diuidi minuta, & ad Solem ficcari. per ij. vel iij. annos potest seruari. Eligendus est acorus subrufus, ponderosus, continuus, & non perforatus. Vinum decoctionis eius valet contra stranguriam, & dysuriam.

De pulegio. Pulegium. Puleg. cal. est & fic. in iij. gra. substantiam habet subtilem, virtutem confortatiuam ex aromaticitate sua, aperitiuam ex substantia sua, & qualitatibus suis, attrahit ex ignea natura sua, consumit ex calore, & ficci. ponitur in hac contra passiones cardiacas, & rheuma capitis ex phlegmate, propter vitia renum, & matricis. Pulegium est herba, debet colligi in æstate cum floribus suis. seruatur per annum. ponendi sunt in medicina flores, & folia remoto stipite, pulegij suffumigatio, vel fomentatio deficcat humorosam matricem, puluis eius subtilissimus panno lineo subtili impositus super anum, dum prominet extra, tenesmum curat ex frigiditate.

Aristolochia. Aristo. cal. est & fic. in ij. gra. subtilem habet substantiam, virtutem diure. & occultam. virtutem attrahendi venenum. Ponitur in hac propter vitia renum, & veficæ, & matricis, & potionem venenosam, & morsus reptilium. Aristolochia est herba, cuius radix est ponenda in medicinis, cuius diuersæ sunt species rotunda, & longa. Rotunda maioris est efficaciæ. colligitur in vere, vel æstate, & deficcata, in vsu reseruetur. Eligenda est subrufa, & non leuis, ponderosa non perforata, sed continua. Puluis eius recens pessarizatus cum oleo mustellino menstrua prouocat. Vsus eius potui datus valet contra venenosam potionem, & morsus reptilium, & contra stranguriam, & dysuriam; valet contra asthma, puluis cum suc. mentæ; contra vitia matricis cum succo arthemisiæ. *De aristolochia.*

Gentianæ. Gentiana cal. est & fic. in ij. gra. secundum Dioscor. in iij. substantiam habet subtilem, virtutem diureticam, mundificat spiritalia ex frigiditate, ponitur hic contra vitia renum, & matricis. Gentiana est herba, cuius radix ponenda est in medicina. Colligitur in æstate, & siccatur. per tres annos seruari potest. Eligenda est subamara, interius rufa quasi tincta, & cõtinua, non perforata. Puluis gentianæ datus cum vino singulare remedium est asthmaticis, tussientibus de frigiditate, pessarizatus cum oleo * mustellino menstrua prouocat. *De gentiana.* B ** mustellino*

Mandragoræ. Mandragora frigida est, & ficca in iij. gra. substantiam habet crassam, & gummosam, & fumosam, virtutem constrictiuam, & etiam somniferam. ponitur hic contra vitia capitis, vel rheuma ad stringendum fluxum, vt etiam augmentet virtutem opij constringendo. Mandragora est herba, cuius radix medicinalis est, id est melior in medicina. colligi debet in æstate, & per frusta diuidi, & siccari, & seruari potest per tres annos. Eligenda est ponderosa continua non perforata. in vnguentis debent poni frondes, & fructus, in alijs medicinis radices. Puluis cum ouo sorbili superiorem, cum aqua hordei inferiorem dysenteriam clysterizatus iuuat. Item cataplasma factum de radice eius cum succo proprio, temporibus febricitantium acute superpositum, somnum inducit. *De mandragora.*

Chamædryos. Chamæ. ca. & fic. in ij. gra. substantiam habet subtilem, virtutem diureticam. ponitur hic contra vitium renũ, & veficæ. Chamædryos herba est, quæ colligi debet in æstate. seruari potest per duos annos. Vinum decoctionis eius necat lumbricos. valet contra stranguriam, & dysuriam cocta in vino ca. & oleo, & pectini cataplasmata multum valet. *De chamædryos.*

Phu cal. est & fic. in ij. gra. subtilem habet substãtiam, virtutẽ diureticam. propter vitia renum ponitur in hac medicina, & matri. Phu. herba, est, quæ alio nomine dicitur valeriana, & her. & semen, & radix eodem nomine dicitur. Radix ponenda est in medicinis. in æstate debet colligi. seruari potest per duos annos solum. *De phu.*

Baccę la. Bacæ lauri cal. sunt, & fic. in ij. gra. substantiam habent subtilem, virtutem habent confortatiuam, propter matricem, & passiones interiorum membrorum ponitur in hac medicina. Baccæ lauri fructus sunt lauri, de quibus fit oleum laurinum, sicut de nucibus per assaturam in patella. colligi debent in autumno cum plane maturæ sunt. seruari possunt per duos annos. eligendæ sunt continuæ, non perforatæ. Baccæ lauri deficcatæ excorticantur, & interiora puluerizantur, de puluere isto inungatur facies in balneo simpliciter, vel cum melle, quod sic fit. Puluis baccæ la. commistus sit melli cum albumine oui despumato, & postea super ignem modicum dimittatur, vt mel dissoluatur, & ab igne depositum in vase reconditur, & de isto tuberositates inungantur, & variolæ, vel panus in facie mulieris, qui post partum apparet in balneo, & post paululum faciem inde abluat, clarificat, & ab illis superfluitatibus faciem detergit, & tuberositates faciei remouet; & variolas, quæ sunt maxime post partum, sacellatio de bac. lauri capiti opposita curat catarrhum. *De bacch.* D

De ammi. Ameos. Ammi ca. eſt & ſic. in ij. gra. ſubſtantiam habet ſubtilem. virtutem diureticam. ponitur hic propter vitia renum, & matricis, & veſicæ. Ameos eſt herba, cuius ſemen in medicina eſt ponendum. colligi debet in æſtate, & debet ſiccari. ſeruari poteſt per duos annos. Vinum decoc. eius valet contra ſtranguriam, & dyſuriã.

De ſpecieb. piperis. Leucopiper. Leucopiper calidum eſt in iij. gtadu, ſiccũ in quarto, ſubſtantiam habet ſubtilem, virtutem diureticam, album piper non inuenitur quandoque, ſed loco eius ponuntur quandoq; caputiæ quædam de transmarinis partibus allatæ. quidam dicunt diuerſas arbores diuerſas ſpecies ferre, ſed non eſt verum. immo Dioſco. dicit, ꝙ vna, & eadem arbor has ſpecies fert. Longum piper flos eſt piperis, qui oblongus eſt, vt videmus in auellanis. album piper eſt antequã perueniat ad maturitatem, quod poſtea calore ſolis coquente nigreſcit.

De macropipere. Macropiper. Macropi. cal. & hu. in ij. gra. mediocrem habet ſubſtantiam, virtutem diureticam, & reſtauratiuam, & confortatiuam. propter vitia renum ponitur hic, & veſicæ, & cerebri. Macropiper, longum piper dicitur. eligendum eſt, quod eſt continuum, ſeruatur per iij. annos, & electarium de eo factũ, & de ſemine bomb. excoriato, & ſemine mal. & biſmal. cum ſyrupo additis amygdal. prædicta membra reſtaurat, & valde confert hecticis. Vinum decoct. eius valet cardiacis addita aqua roſ. & ſyncopizantibus.

De ligno balſami. Xylobalſa. Xylobal. cal. eſt & ſic. in ij. gra. ſubſtantiã habet ſubtilẽ, virtutem diureticam, & confortatiuã, ponitur in aurea propter vitia renum, & cardiaca. Xylobal. lignum eſt balſa. quod eligendum eſt continuũ non perforatum, ponderoſum; & ſi gummoſum erit, melius erit, & eſt colligendum *in* æſtate. ſ. in fine eius. per annos ij. ſeruari poteſt. Vinum decoct. addita aqua roſ. opitulatur cardiacis, & ſyncopizantibus.

De petroſelino. Petroſelinum. Petroſe. cal. eſt & ſic. in iij. gra. ſubtilẽ habet ſubſtantiã, virtutem habet diureticam, & confortatiuam ex aromati. ſua. ponitur hic propter vitia renum, & veſicæ, & matricis, & cardia. Petroſ. herba eſt, cuius ſemen ponitur *in* medicinis, colligitur *in* æſtate. diu poteſt ſeruari. Vinũ decoct. eius ſpeciale remedium eſt contra ſtranguriam, & dyſu.

De leuiſtico. Leuiſtici. Leuiſticum cal. eſt & ſic. in ij. gra. ſubſtantiã habet ſubtilem, virtutem diureticam. Leuiſticũ eſt herba cuius ſemen ponendum eſt in medicinis. colligitur in æſtate. diu poteſt ſeruari. Vinum decoct. multum valet ſtrangu. & dyſu.

De ruta. Rutæ. Ruta ca. eſt & ſic. in iij. vel iiij. gra. ſubſtantiam habet ſubtilem, virtutem habet diureti. & diſſolutiuam, & conſumptiuam. ponitur in hac medicina propter apo. epi. paralyſim, arthreticam, propter vitia renum, & matricis. Ruta herba eſt, cuius ſemen eſt ponendum in medicinis, cum ſimpliciter inuenitur ponenda eſt ruta hortenſis. colligitur ſemen cum ſuis folijs, vel folliculis, & ſic diu poteſt ſeruari cum ponitur in medicinis. folliculi remouẽdi ſunt. Ruta trita, & bene piſtata, & cũ puluere cymini mixta, & cum vitel. oui, mirabiliter abſtergit oculum à ſanguine coagulato *in* eo exiſtente, ruta diſtemperata cum ſucco mentæ, vel cum ſuc. proprio naribus immiſſa epi. curat. Item ſi in proprio ſuc. temperetur per x. dies, & noctes detur epileptico.

De ſinone. Sinonis. Sinon, eſt ſemẽ petroſel. agre. eiuſdem virtutis eſt cum domeſtico; & propter eaſdem cauſas in hac

De carui. medicina ponitur. Carui. Carui ca. & ſic. eſt in ij. gr. ſubſtantiam habet ſubtilem, virtutem diureticam, & confortatiuam. ponitur hic propter vitia capitis, hepatis, & renum, matricis, cardiacæ. Carui herba eſt, cuius ſemen ponendum eſt in medicina hac. colligitur in æſtate, diu poteſt ſeruari. eligendum eſt non puluerizatum. Puluis carui facit os bene olens, & digeſtionem iuuat, carnes eo aſperſæ ſiunt boni odoris.

De amo. Amomum. Amo. ca. & ſic. eſt in ij. gra. eiuſdẽ virtutis eſt cuius carui, ſemẽ eius eſt medicinale, diu põt ſeruari. Puluis amomi tryphetæ magnæ miſtus, & ſuppoſitus menſtrua prouocat; vinum decoct. eius idem facit.

De dauco. Dauci. Daucus alius creticus, alius aſininus. Semen cretici ponendum eſt in medicinis, idem intellige de dauco, quod de petroſelino. Omnium drach. j. ſ an. quia in maiori quantitate ponuntur, quàm prædicta. ſuperius dictum eſt. lignum aloes ponitur in maiori quantitate, quàm infraſcripta, propter maiorem indigentiam. alipta propter eandem cauſam. Rheubarbarum, & opopanax; ſpica, galanga, eryngium, roſæ, & ſimilia propter ſimilium modicam appoſitionem.

De caſtoreo. Caſtoreum. Caſtor. valet ad omnes paſſiones, contra quas valet aurea; ſulphur viuum, radix mandragoræ. tragacan. reprimunt acumen, pæonia, & ſequentia ſimilia propter debilitatem ſuæ virtutis.

De auro. Auri. Aurum dicitur tẽperatum in caliditate, ſubſtantiã habet craſſam, virtutem habet purgandi, & extenuãdi ſuperfluos humores; corpus à fumoſo humore releuat; capſulã cordis in ſuperfluitate medi. purgat. ponitur hic propter cordis paſſionẽ. limatura auri poni debet in hac medicina; ſed cauendũ eſt, ne cum limatura loco ipſius ab apothecarijs cuprum apponatur. limatura auri in cibis exhibita corpus à corruptione lepræ præſeruat; mentem confortat. coctura ex auro facta vtilis eſt, quia in ea non naſcitur cancer, vel erypelas, vel fiſtula. Epilepſiam in principio datum curat. diu poteſt ſeruari.

De argento. Argentum. Argen. frigidum eſt, temperatum in humiditate; craſſam habet ſubſtantiam, virtutem confortatiuam, & phlegmatis mundificatiuam. Argentum in aurea ponendum eſt purum. argentum valet ad quod, & aurum: minus tamen ponitur in hac medicina, vt cõtra operetur quibuidam ſpeciebus, quæ violenter diſſoluunt, vt euphorbium. lamina argentea coctura impoſita fœtorem remouet.

De margaritis. Albarum margaritarum. Margaritæ frig. & ſic. ſunt in iij. gra. craſſam habẽt ſubſtantiam, virtutem confortatiuam. Margaritæ ambæ ponũtur in hac medicina propter eandem cauſam, propter quam ponitur argentum. cardiacis medetur. Ambæ margaritæ in trãſmarinis partibus inueniuntur, in ſuperiori parte Indiæ, in ventre cuiuſdam piſcis, qui ſimilis eſt cõchulæ marinæ, qui etiam habet in ſuperficie lanam molliſſimam, quæ dicitur melotida, quæ valet ad dolorem aurium. Margaritæ in ventre illius piſcis inueniuntur loco ouorum, quando extrahuntur à piſce obſcuræ ſunt, & tunc dantur columbis ad manducandum. in quorum gutturibus depurgantur, quæ per tres horas ſeruantur in columba, & extrahuntur. Quædam artificioſe perforantur, ſed perforatæ, & non perforatæ eiuſdem ſunt efficaciæ. perforatæ tamen à motu perforationis aliquid caliditatis poſſunt acquirere. Sophiſticantur autem cum lapidibus, qui in ventre alterius piſcis inueniuntur, & loco earum ponuntur; ſed tamen tantæ non ſunt efficaciæ, ſed ita poſſunt cognoſci, & diſcerni, quia iſtæ ſunt magis obſcuræ.

De blatta bizantia. Blactæ. Blac. bizantia cal. eſt & ſic. mediocrem habet ſubſtantiam, virtutem habet confortandi, & abſtergendi, propter car. ponitur in hac medicina. Blacta bizantia eſt quædam ſuperfluitas, quæ inuenitur in ore, vel brancis cuiuſdam piſcis, qui bizantium dicitur, quia bizantio ſimilis eſt in latitudine, & diu poteſt ſeruari. Puluis eius cum ſucco boraginis, & aqua ro. commiſtus, cardiacis eſt optimum remedium.

Os de corde cerui. Os. Os de corde cerui quoddam durum eſt ad modum cartilaginis, quod inuenitur in corde cerui. Generatur autem ſic; vena quædam tranſmittitur à ſplene vſque ad cor, per quam melancholia multa tranſit ad cor iſtius animalis, ipſumque cor frequenter conſtringit. Vnde ceruus timidus efficitur, liquidiores, & ſubtiliores partes melancholiæ, conſumuntur caliditate, fęculentiores indurantur, & in oſſis tranſeunt ſubſtantiam. Ponitur in hac medicina ad melancholiam purgandam. purgat eam ratione ſimilitudinis. Os de corde cerui dicitur calidũ à quibuſdam, quia per caliditatem generatur, ab alijs frig. & ſic. quia melancholiam attrahit ſimilitudine ſua. Siquis aũt dicat, ꝙ ratione conformitatis eam purgat, multo magis

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170889-p0862-3 DFG

gis cibus melancholicus melancholiam purgare debet, quod falsum est, quia cibus melancholicus digeritur,& digestus assimilatur membris, vnde potius melancholiã auget,q̃ purget, os autem de corde cerui purgat eam,qa ratione similitudinis eam trahit, & quia nõ digeritur,secum ducit. Sophisticatur cum chartulagine,quæ accipitur in furcula pectoris ipsius cerui,vel hirci,& vix potest discerni. Os de corde cerui frig. est,& sic. crassam habet substantiã,virtutem confortatiuã, secundum quam speciem confortationis cõfortare dicitur,spiritus reparãdo, humiditates restaurando,caloré naturalẽ confortando, partes constringẽdo,superfluitates educendo.s. reparando spiritus,vt res aromatica,restaurando humi. vt vinũ, digestibiles cibi,& similia, & confortando calorem naturalem,vt quædam calida,constringendo partes,vt styptica,educendo superfluitates, vt medicina laxatiua. Confortare dicitur os de corde cerui, quia purgat melãcholiam à capsula cordis. sed ponitur in aurea propter cardiacam passionem,diu potest seruari,os de corde cerui. In maiori pondere ponitur in hac medicina quam prædicta: propter prædictam rationem,in maiori pondere ponitur aurum quam infrascripta propter maiorem efficaciam; argentum propter eandem causam; margaritæ propter debilitatem suæ virtutis: blacta bizantia,os de corde cerui, propter similium modicam appositionem,vel propter maiorem necessitatem.

De limatura eborũ. Limaturæ. Lima. eboris, ebur fri. est & sic. crassam habet substantiam,& ponderosam, virtutem confortatiuam. ponitur hic propter cardiacam, propter fluxum sanguinis, & propter conseruationem aliarum specierum; constringit enim fumositates specierum fumositate sua retinendo, ne fumando virtus earum euaporet. eligendum est ebur, quod albius potest inueniri, lucidum, clarum,& sine medulla. Sophisticatur ex limatura aliorum ossium,quod vix,aut nunquam potest discerni, debemus autem coram nobis facere limare. Pul. eboris naribus insufflatus fluxum sanguinis narium restringit.

Calamus aromaticus. Calamus. Cala. aroma.ca.est & sic.in ij gra.substantiam habet subtilem, virtutem diureticam, confortatiuam,contrictiuam.ponitur hic propter vitium renum, & matricis. Est autem radix fruticis debet eligi perforata in longum, & contra latũ, & sine medulla,sit leuis,& puluerizata cum frangitur radix vetustate. debet autem eligi aliquãtulum ponderosa, & continua,in colore rufa,in sapore acuta. Vinum decoct eius confortat stomachum, & digestionem, adiuuat cardiacam, & nephreticos curat.per iij.annos potest seruari.

Pyrethrum. Pyrethrum. Pyret.ca.est & sic. in iij gradu,calefacit, & desiccat;substantiam habet subtilem,virtutem diureticam dissoluit,& consumit. Ponitur hic propter epi.cephalęam. propter asthma,& tussim,propter vitia renũ, & paralysim,febrem quartanam, & alia diuretica; propter has causas ponitur in medicina hac. vnde opiatę diuidendo coagulant humores,& expellunt feb per vrinã, licet ventrẽ constringant.pyrethrum radix est cuiusdam herbæ,quæ in calida,& frigida regione inuenitur; sed in calida minoris est efficaciæ. eligendũ est,quod est crassũ continuum,& ponderosum,quod ori appositũ quadam ponticitate linguam mordet. per tres annos seruatur. Pyrethrum commasticatum mirabiliter phlegma educit,& cerebrum depurãdo confortat, acetum decoctionis gargarizatum desiccat venam humotosam; & hoc maxime,si addatur rosę ebur. In aurea ponitur in maiori pondere quam prædicta, propter maiorem indigentiam; calamus aromaticus propter similitudinẽ simul, nec pyrethrum propter intensionem caliditatis.

Mel. Mel quod sufficit. Mel diuersis causis in hac medicina ponitur,propter conseruationem specierum,vt amaritudinem, & horribilitatem quarundam specierum temperet,nisi enim multa antidota conficerentur cum melle,nõ solum horribilitatem linguæ,& cęteris membris inferrent,quę non ab eis attraherentur,sed ab eis expellerentur;operatur enim idem mel in medicina,quod esca in hamo. Membra cum dulcedine mellis amaritudinem attrahunt. vnde depurantur,& confortantur.

Cum autem mel ponitur in medicinis, sic est præparandum,ponatur ad ignem quousque bulliat,& tũc deponatur ab igne,& spuma dimittatur residere aliquantulum, postea despumetur non solum per caciã,sed per pannum coletur. Cum autem volueris puluerem admiscere, non sit multum cal. quia eius calore species corrumperetur. Mel diuersis est modis. est enim mel castaneum,quod aliquantulum amaritudinis habet,scilicet quod fit vel in vase de illa arbore facto, vel quia apes istud operantes floribus castanearum vescuntur,& illud vehementius operatur in medicina, sed propter amaritudinem non ponitur. & aliud est dulce secundum pastum apum. In ca.medicina, ponendum est mel rufum in frig. album tali proportione, si vis facere magdaleones ini lib.pulu.pone.i.lib.mellis,si vis facere in liquida forma sine magdaleonibus in lib.pul. pone.iij. lib.mellis. Nota quòd magdaleonibus diu non potest seruari, quocunque modo conficiatur,non debet seruari vltra v. annos; dosis enim est vnc.s. secundum modernos, vel melius est vnc.iij.vel ij. tãrum,quia plus mellis antiqui. *Mel castaneum.*

Conficitur sic post electarum specierum secundum competentem doctrinam, & cognitionem,& competẽtem tribellationẽ limaturæ auri, & argenti, ponderatæ mittendæ sunt cum puluere margaritarum; deinde pars prædictarum specierum immittenda est eum prædictis, & indesinenter debent moueri, & commiscęri. Item admiscendum est amplius quousque pars puluerum sic semotim misceatur cum prædictis limaturis, & cum puluere margaritarum, donec mistum fit per minima, cum su. puluere, specierum, deinde indesinenter debet duci, modo de puluere, modo de melle apponendo, & iterum admiscendum est de pulueribus amplius,quousque media pars pul. sic semotim commiscearur. Item ebulliat mel,& bene despumetur,& reliqui pulueres admiscęantur, tamen quandoque crudum apponitur,non ex causa conseruationis,sed putrefactionis.

Cognitio mellis decocti aquosi hæc est, gutta super marmor posita non diffunditur,sed colligitur, tunc deponatur ab igne, in ij. gra. calidum est, pulueres supponendi sunt,vt in.i.lib. puluęris ponantur iij.mellis, tunc inferenda est terebinthina ad maiorem conseruationem, vel quod melius est in prima cum melle distemperetur per se terebinthina, post apponantur alij puluęres,& si habueris balsamum; & apponas,multo melius erit,quod sic apponitur. In particula mellis,dissoluatur balsamum semotum in vase mundissimo.& sic diligenter dissolutis melli admiscęatur, melle tamen existente cal.aliter enim tam balsamum, quam specierum virtutes deperderentur.vltimo appones pul. sed paulatim,& cum pistello sine intermissione ducendi sunt, quod in omnibus medicinis faciendum est, vt melius incorporentur, sed in hac præcipue,ne pul.auri,& argen.petant fundum,sed per minima misceantur. Conseruantur autem effectu suo per vij.ann.& si infra hoc partium ex alio accidenti deficcetur, & indurescat in.i.lib. medicinæ ponatur vnc.j. mellis despumati, & bene reducatur ad modum proprium lib.ij. sic in mortario pone medicinam, & prius tere cum pistello, & postea cum melle despumato,& temperate ca.paulatim distempera. Detur eunti dormitum cum vino cal. Rec. cinna. folij zedoa. zingib.costi,cora.casiæ lig.euphor.tragacã. styra.saliuncæ,meu, carda. sese. napi, saxi.ane.ana drach.j.digni aloheupon.aliptæ,cast.spi.galan. opopa.anacar. masti.sulphur.pæo.eryngij, ros.thymi,acori,pulegij, ari.lon.gentianæ,corticis mandra. chamædry. phu, baccarum lau. amomi,petrose.semi.leuisti.semi.ru. finonis,ana drac.s. auri,costi,argenti, ambarum margaritarum, blactæ bizantiæ os.cor. cer. ana drach.ix. limaturæ eboris calami aroma.argenti,pyrethri,ana drach.viij. mellis quod sufficit. detur in modum auellanæ eunti dormitum cum vino calido. hoc facit ritus.

ADrianum dictum est, quod ab Adriano Imperatore Romanorum compositum fuit. valet propriè ad omne vitium capitis ex frigiditate, & ad grauedinem oculorum, & obscuritatem: contra hemicraneam datur cum vino calido, vbi cocta sit saluia in fero, in modum auellanæ; datur etiam quartanarijs cum decoctione gentianæ, vel origani, ante horam accessionis; datur etiam accipitri lapidem habenti. Sed homini habenti lapidem detur cum vino, in quo decocta sit saxifragia, vel milium solis, decima pars confecta est lib. 1.

Recip. opij thebaici, drachm. ij. casiæ lignea, hyosciami, amborum ana drach. ij. & scrup. ij. & s. euphor. leucopiperis, ana drachm. ij. & gra. vi. & tertiam partem vnius grani, seselcos, seu apij, ana drachm. i. & scrup. s. & gra. ij. folij origani, tragacanthi, ana drach. 1. opobal. petroselini, macis, styracis cala. zingib. xylobal. cyperi, carpobal. macedonici, ana drachm. 1. minus gra. vi. semi. marathri, scrup. ij. & gra. viij. calami aroma. scrup. ij. & gra. ij. cinnamo. croci, costi, rheupontici, pyrethri, acori, dauci cretici, amsi, ana drach. s. & gra. vi. casio. drach. s. serapini, myrrhæ, roseæ, cardamo. nucis agrestis, seminis ameos, ana scrup. i. & gra. iij. casiæ fist. scrup. i. Aly addunt liliagi drach. i. melis quod sufficit.

Summa medici. est vel 31.

ADrianum antidotum ideſt contra datum. Adrianum ab inuentore. valet contra omnes morbi desperationes vel morris sub. quæ fiunt veneno interius sumpto, vel exterius illato, vel ex ea, quæ fit ex superabundantia frigidi humoris, vt ex spasmo de repletione ex frigida causa rheumatis, vt in epilepsia, apoplexia. & ex indignatione neruorum, vt in paralysi. diuersificatur autem vsus fumendi secundum diuersitatem morbi. Contra venenum interius sumptum detur cum vino decoctionis dictami, & cichoreæ; contra venenum exterius illatum, vt morsum canis rabidi, vel reptilis superponatur distemperatum cum suc. mentæ, contra abundantiam frigidorum hum. fiat vnguentum de adriano, & scarabeis i. echabed, qui inueniuntur inter pannos, & inter libros simul contritis, & confectis cum petrolæo, & adriano, inde vngatur patiens in balneo, vel si tale balneum, vel oleum non habes, obruatur fimo caballino, post inunctionem ad solem, vel ad ignē detur eisdem cum vino decoctionis piperis, contra epilepticos, & apo. cum vino decoctio. pæoniæ; fiat etiam frictio palati ex eo, immisso cum eo inter dentes, & injciatur per nares, cum suc. mentæ vel ru. distemperatum, detur epilepticis, & melancholicis cū decoctione costi, & si detur cum decoctione senæ, & castorei melius erit. Cephalalgicis detur cum vino decoctionis nucū muscatarum, cōtra indignationem neruorū cū decoctione olibani. Scotomicis, si scotomia fit vitio cerebri det adrianū cum vino decoctionis garyophyllorum, fiat eis emplastrum ex adriano, & puluere garyophyl. nu. mus. olibano, & oleo * mustellino. Hepaticis, cōtra vitiū hepatis ex frigiditate, vt hydropicis detur cum vino decoctionis petroselini, apij, asparagi, fœniculi, bruscī, si est vitium heparis ex apostemate præcedenti sanioso, ad saniem mundificandam, da pilulas factas ex adriano, ex puluere myrrhæ, terræ electæ, masticis, bdellij. Spleneticis cum decoctione capparis; præcedentibus tamē mollificatiuis, vt althæa, butyro, & purgatione competenti. Nephriticis cum decoctione xylocasiæ, præcedente vsu abracem duobus vel tribus diebus, & strangu. cum decoctione milij solis, & seminis citruli, quia diuretica sunt, & mundificant præcedente benedicta, quia materia in vijs vrinalib. existens posset indurari, si prius daretur. Calculosis cum apozemate saxifragiæ, vel quod melius est fiant pilulæ ex adriano cū lapide lyncis, saxifragiæ, milij solis, sanguine hirci veteris diu iolijs hederæ pasti, vel fiat eis tale emplastrum, quod etiam stranguriosis valet. Accipiantur cimices in magna quantitate, terantur, & coquantur cum oleo, resoluantur cum adriano, fiat emplastrum, superponatur pectini.

* mustellino.

Colicam patientibus de phlegmate vitreo, injiciatur adrianū cū aqua * salmatina per clysterē, diureticis præ-

* salmastrina.

cedentibus, & mollificatiuis; si fiat de cholera nō detur, detur etiam prædictis cum vino decoctionis cymini, & castorei ad bibendū. Periodicis febribus interpolatis febricitantibus de phlegmate naturali, vel vitreo ante horā accessionis cū vino decoctionis pigani. Tertianarijs de cholera vitellina cum aqua tepida. Quartanarijs, qñ datur quartanarijs, accipe herbas calidas, & coque in aqua, quæ ponantur in stupha, sedeat patiens, vt sudet; & recipiat adrianum cum vino decoctionis pigani cum calida. Quidam dicunt, quod si in ore, vel aure galli à serpente morsi mittatur adrianum, statim liberabitur; sic etiam fit in nobis. quomodo aūt debet dari contra venenū interius, & exterius sumptum dictum est superius.

*Re. opij thebaici propter fluxū humorum à capite descēdentium. Xylocasiæ contra vitia renū, & vesicæ, & matricis, & contra cardiacā, euphorbium contra epilepticos, apoplecticos, arthreticos, paralyses leucopiperis cōtra viscosos humores ad dissoluendum.

Hyosciami contra rheuma, cōtra dolorem dentium, contra fluxum sanguinis, per anagogen, & diabrosim. Contra rheuma ponitur, quia poros constringit, ex quorum constrictione cessat fluxus. Seselcos contra vitia renum, & vesicæ, & matricis.

Apij semē. Apium semen calidum est, & sic. in ij. gra. virtutem habet diureticam, extenuatiuam, dissolutiuam ventositatis contra vitia renum, & vesicæ, & matricis, & colicā. hic ponitur apium contra ventositatem, quia medicinale est. cū inueniuntur apium, si simpliciter cōmune tm intelligendum est, non apium risus, nō raninum, nec apiū hæmorrhoidarum; & ēt debet intelligi semen. & non radix, & non folia. per ij. an. potest ser. non sophisticatur. vinum decoctionis eius ventositatis tortionem dissoluit. folium eadem causa ponitur hic, & in aurea.

Origanum. Origani tragacanthi, opobal. cyperi, carpobalsami. sem. petrose. macedonici, & ēt petroselinū Alexandrinū virtutē habet dissolutiuam, & diureticam. ponitur hic contra vitia, & dolorē stomachi, & eildē causis, vt apiū renes, & vesicam purgat à superfluis humoribus, quod potest cognosci, quia cum comeditur, vrina mingitur spissior; & hu. plena, sicut qui cretanum comedunt. per v. an. seruatur. *Marath.* Marathu. ca. est, & sic. in ij. gra. idem facit quod petroselinum, quando ponitur per se intelligendum est de semine. virtutem habet diureticam consumptiuam crassæ ventositatis, & præterea digestionem cōfortat, contra rheuma renum, & vesicæ hic ponitur, vinum decoctionis eius stomachum iuuat. per tres an. seruatur. post prandium comestū; medetur acidis eructationibus, quæ sunt ex indigestione.

Rheupōti. Rheupōti. ca. est & sic. in ij gra. herba est, quæ in ttās marinis partib. inuenitur, habet virtutem ex aromaticitate diureticam, confortat, ex stypticitate condensat. Eligenda est rufa in substantia solida, quæ cum frangitur habet quasdam venas interius, & est simile rhabarbaro, subamarum in sapore propter splenetica passionem ponitur hic, & colicam, renum, & vesicæ. vinū decoctionis eius digestionem iuuat, seruatur per ij. an.

Sagapenū. Pyrethri, acori, sagapeni. ca. & sic. in ij. gr. gum. est arboris, quæ eodem nomine dicitur sagapenum, virtutem habet confortatiuum, attractiuam, & consumptiuam. ponitur hic propter cephalæam, & epi. Eligendum est subrusum clarum, & cui paleæ non sunt admistæ, vel lapilli. si autem liquefiat, & coletur, suppositum mēstrua prouocat, & educit. seruatur per ij. an.

Ruta. Myrrhæ, ros. amo. rutæ agre. Ruta ca. est, & sic. in iij. gra. virtutē habet diure. dissolutiuam, & confortatiuam. ponitur hic contra cephalēā, epi. paral. propter vitia re. & vesi. cū inuenitur pigani semē debet poni, & cū non inuenitur. Rec. rutæ agre. folia rutæ agre. ponenda sunt. folia rutæ debent colligi, quādo flores producit, quia tūc plus valet. vltra an. non seruatur succus rutæ. epi. valet nari immissus, purgat enim cerebrum à phlegmate.

Casiæ fist. Amcos dictū est. Casia fist. ca. est, & hu. circa primum gra. sanguinē depurat, membra confortat, contra tertianā, & quotidianā hic ponitur, quia depurat humores, &

præ-

præparat. fructus est arboris vltra mare. eligenda est in colore rufa, in substantia crassa, ponderosa, quæ dū concutitur, grana non sonant interius. sophisticatur sic cum inuēta sit leuis cooperitur in arena, vt ibi humiditatem, & ponderositatem accipiat: quod sic cognoscitur, quia humiditas multum aquosa intus reperitur. per iij. ann. seruatur, quādo ponitur in medicinis sine cortice debet poderari; quando ponitur in decoctione cum cortice. mel quare apponitur diximus, & mel quod sufficit.

A Charistum sine munere interpretatur, & proprie datur contra catarrhum, & contra omne vitium pectoris ex frigiditate, maxime asthmaticis, arthreticis, tussientibus; confert fluxum patientibus phlegmaticum per os datum in sero cum vino albo calido. sexta pars confecta est lib. i.

Recip. cocti, chalbani opij, phœnicon indi, hyssopi, selini, ana dr. i. spicæ, croci, coralli, xylobal. casiæ fist. xyloca sia, cala. rheupon. myrrhæ, styracis calami. opop. bdellij, ammoniaci, olibani, cicidon, spicæ celticæ, abrotani, acori, assari, brathyos, roris syriaci, scyllę, daphnidō, pyrethri, ammo. anisi, psyllii, ozymi, dauci, leuistici, marathri, meconis, melanopiperis, macropiperis, leucopiperis, floris syriaci, ana scrup. ii. beleni, scrup. i. & s. ellebo. ni. zin. ana. scrup. i. mel quòd sufficit. sumatur cum vino calido in sero.

ADDITIO.

Acharistum sine munere interpretatur, nisi prius mercedem acceperis. Et istud est magnum, quod est admirabile, ad differentiam parui, vt vult Nicolaus in magno antidotario, in quo habet has duas descriptiones, magni scilicet, & parui. valet contra catarrhū, & omne vitium pectoris ex frigiditate, hoc est contra humores frigidos pectus rheumatizantes, & spiritualia grauātes. Maxime asthamaticis, & est asthma, vt vult Au. xiij. ægritudo pulmōnaris, cum qua patiens non inuenit excusationem ab anhelitu frequenti; sicut est anhelitus, quo laborat prę-
C focatus, & festinatus. Et conueniunt ista quatuor nomina in hoc, ꝙ significant malitiam anhelitus. Asthma, dyspnęa, oregmon, & orthopnæa pp defectum contingentē ex membris spiritualib. principaliter. Sed differunt, quia dicitur asthma quādo cadit peccatum in expiratione, & est sine sono, & cum tussi parua, oregmon vero dicitur quando sonus est plurimus in anhelando, orthopnæa dicitur, quando est peccatum in inspiratione, expiratione, & sonitu; dyspnęa vero est sine sonitu. valet etiam arteriosis, ideſt illis, qui detrimentum patiuntur in trachea arteria, vt rauci: & sic valet contra raucedinem ex frigido humore causatam; vel propter descensum frigidi humoris ad tracheam arteriam. Tussientibus ex descensu frigidi humoris ad partes pectorales. Contra fluxum patientib. phlegmaticum per os datum cum vino calido albo, ideſt contra humiditatem saliualem superfluam, & abundantem per os datum. Etiam Nicolaus in magno antidot. dicit ipsum ad plures alias infirmitates valere, vt ad sto-
D machi debilitatē, & vomitum ab humore supple phlegmatico causatos. Ad hepar ex ventositate splenis distēperatū, & splenem ex lūga infirmitate tumentē, hoc est inflatū, pleureticis, iliosis, nephreticis stranguriosis peculiariter medetur, & omnibus venenatis morsibus obsistit.

Phœnicon. Simplicia quæ hic sunt declaranda, nunc declarabuntur. Primum est phœnicon indum, & per phœnicon indū, intelligitur hic cōiter dactylus, qui ex India affertur, nam phœnicon grece dactylus latine. Isidorus Greci palmam phœnicem dicunt eo, ꝙ diu duret ex nomine auis phœnicis, quæ multis annis viuere perhibetur, sed in libro de doctrina Græca scribitur phœnicobalanus dactylus. Aliqui tamen intelligunt per phœnica tamarindos, & dicuntur proprie oxyphœnices, ideſt acetosi dactyli qui fructus ex India deferuntur, & ideo aliqui textus loco phœnicon indi habent tamarindi. Secundum simplex,
Selinum. quod nunc est declarandum est selini, & per selinum intelligendum est apium, hoc est semen apij, nam selinum Græce apium latine dicitur, inde petroselinum, ideſt apium petrę; nōnulli tamen textus habēt semen lini, quod satis est consonum, vt satis videtur per vtilitates ipsius acharisti. communiter tamen reperitur selini. i. sem apij.

Cicidon. Tertium simplex, est cicidon, & est cicidon galla, nam cicidon, vel cicis Græce est galla latine, & sic reperitur apud Dioscoridem ca. de cicidos. Galen. vij. simplicum dicit cicis, ideſt galla, quam quidam omphacia nominant.

Brathyos. Quartum est brathyos, & est brath Græce, sabina Latine, de qua Serapio in c. de iunipero dicit, sed sabina est illa, quæ dicitur brathy. Plinius inquit sabina herba brathy appellata à Græcis duorum generum est, &c.

Ros syriacus. Quintum simplex, hic declarandum est roris syriaci, & est ros syriacus secundum compositorem flos ormi, sed non dicit quid sit ormus, sed secundum rei veritatem ros syriacus est sumach. nam vide, quod vbicumque in libris de Græco translatis habetur ros syriacus, in arabicis in eisdem locis habetur sumach. Nam apud Dioscor.
B cap. de origano, vbi est ros syriacus in Serapio. eodem loco ex verbo Dioſc. est sumach idem in cap. de porro, vbi habetur tuso cum rore syriaco, in Serapione habetur sumach. Sextum simplex, hic declarādum est daphnidon, nam daphne Græce, laurus latine dicitur, inde daphneleon, i. laurinum oleum, & sic hic per daphnidon baccas *Daphnidon.* lauri intelligimus.

Mecon. Septimum simplex, est mecon, quod est semen papaueris secundum Gal. viij. simplicium. Dioſ. de meconio cal. facit, & est idem. Octauum simplex, est helenium, & *Helenium.* est secundum cōpositorem enula cāpana, & apud Dioſc. vocatur gelenium. multi symphitum vocant. alij blatū, alij phlomum falso supple. Latini autem enulam vocant, folia habet phlomo similia angusta, & mollia, & oblōga non crescentia in altum, sed super terram late expandun tur. radix est illi ingens, & odorabilis, & rufa, & viscida, gustu non suauis, frutex est illi similis lilio. tirsum habent albū, in cuius summitate flox est aurosus. montuosis, &
C vmbrosis nascitur locis, & humidis, & hortis. hæc sunt quę hic pro nūc declarabuntur: alia satis nota sunt etiam alibi pluries declarata. Ista opiata raro in vsu habentur, vnum simplex dimissum est indeclaratum, & est flos syriaci, quod est, vt volunt aliqui, flos maluæ, alij dicunt ꝙ est flos bismaluæ, cape quem volueris, quia paruum adinuicem differunt. Summa medi. est res xlvj.

*Athanasia, id est immortalis proprie valet ad fluxū sanguinis mulieris datur cū succo plantaginis, qui succus debet prius duci super lapidem molarem cum lapide hæmatite tamdiu donec in sanguineum colorem vertatur, & cum tali succo distemperata medicina detur; & eadem bombice intincta, & sæpius in vuluam missa sanguinem cōstringit: hoc quidem facit * hæmopthoicis cum tali ordine distemperata, & naribus attracta flu. sanguinarium sistit. Sexta pars confecta est lib. i.*

Recī. cinna. casiæ fist. ana drac. iij. & gr. viij. croci, schænanthi, styracis calamitæ, phu, sileris, hyoscia. apij. dauci, anisi, betonicæ, opij, ana drach. i. & s. & gra. iij. spicæ, folij, castorei, myrrhæ, lapidis hæmati. sang. dra. coralli rub. mumiæ, costi, boli, charabæ: symphiti lemnias, asari, acori, corticis mandra. polij, baccarum lau. meu, macropi. leucopi. petrosę. ana drach. s. mellis quod sufficit. dosis eius est *Summa medici. ccc. xxxij.* *drach. iij. cum succo plantagi. propinata lientericis, dysentericis, & ad diarrhœam valet.*

Athanasia. Athanasia dicitur immortalis, quia hominem ab impetu mors liberat; facit ad dolorem capitis factum a rheumate, data cum decoctione olibani præcedente generali purgatione contra dolorem oculorum, tunc debent pilulæ de athanasia formari cum puluere olibani, & teneri sub lingua, vt fumositas resoluta petat cerebrū, & cōfortet neruos eius, & fluxum cohibeat. fiat emplastrum ex athanasia, mace, & olibano, & albumine oui, & fronti, & temporibus apponatur.

Ad dolorem dētium si fiat vitio stomachi, detur cum

aqua

aqua tepida, quia reprimit fumositatem à stomacho a- E
scendentẽ ad dentes. Si fiat vitiò superiorum fiat emplastrum quod diximus in dolore oculorum. Stomachicis, & cibos non digerentibus non debet dari, licet in antidotario reperiatur, quia aliter a primo inuentore fuit cõposita, quã modo fiat. tunc enim erat satis ca. modo est frí. per species appositas, & temperata sanguinis fluxum cum suc. pentaphylli stringit, vel quod melius est lapis hęmatites cum suc. plantaginis super cutem fricetur, donec succus rubescat, & cum eo athanasia distemperetur, in eo succo bombax intincta sanguis anatropin, ideſt fluxum per subuersionem, anagogen, siue diabrosim ex pectore, vel pulmone, vel hepate cum tussi frigida curat.

Nota triplicem fluxum sanguinis per subuersionem, illum scilicet qui fit per ebullitionem cum petit superiora, & venas abrumpit, & fit fluxus per diabrosim, ideſt per resudationem, per anagogem nota sanguinis omnimodum fluxum, tam per superiora quam inferiora fm diuersitatem membrorum, vnde variandus est modus F
exhibitionis. Si fluit sanguis ex spiritualibus dandæ sunt pilulæ de athanasia, & puluere penidiarum; sed quia sunt constrictiua pectoris tussim incitant. vnde fit maior fluxus sanguinis, statim lenitiua sunt exhibenda, vt aqua decoctionis tragacanthi, gummi ara. liquiritiæ. Si à nutritiuis fluat sanguis danda est cum suc. plantaginis, per inferiora per clysterem injciatur cum eodem suc. fiat etiam emplastrum super vmbilicum, & renes ex athanasia, mastice, olibano, sangui. drac. bolo. & albo. qui cum modico ace. & sale, menstrua contingit cum vino decoctionis verbenæ. Et alius potior vsus in vino decoctionis genestellæ, vel bistortæ, vel succo plantagi. contra suffocationem matricis, non iniecta, nõ ore recepta, sed super carbones ponitur, & fumum per os, & per nares recipiat. habet enim fumum horribilem quem nerui sentientes abominationem concutiuntur, quod motu mouetur matrix ad inferiora. Contra gonorrhœam cum stiptico decoct. bdellij, & castorei; fiat emplastrum ex athanasia, & duobus prædictis cum succo alicuius herbæ stypticæ, & frigidæ, & apponatur pectini, & pudibundis addita acetosta, vel aceto. Contra diabetem cum aqua ros. fiat emplastrum ex athanasia, & sandalis alb. & rub. & ros. suc. lem peruiuæ, & apponatur renibus, & lamina plumbea minutatim perforata superponatur. Omnibus vitijs vesicæ detur cum puluere cymini, vel cinnam. cęliacis cum vino decoctionis olibani, & masticis. Colica cum aqua, in qua tragacanthum infusum sit. Nota quod quando colica passio est de phlegmatico humore viscoso, non debent dari athanasia, si fiat de rheumate, vel calida causa, potest dari dysentericis cum decoctione alipsei, id est gallæ. herba est, quæ iuxta riuos, & in riuis nascitur. Nota dysentericis non est danda, nisi præcedat generalis purgatio myrobalanorum citri. cum aqua rosa. vel aqua pluuiali, sed præcipue debet dari eis, sicut prædictum est de fluxu sanguinis per anagogem. lientericis cum decoctione balaustiæ, præcedente purgatione cum decoctione agarici, polypodij, & interiore colocynthidis. Nota mithridatũ spe H
cialiter cura est lienterico. ℞. aperta, antequam in specialibus confirmentur, valet athanasia cum aqua infusionis traganthi post confirmationem non valet, epithemetur exterius cum succo corrigiolæ, vel semperuiuæ, bonum est, si exterius fit apostema, quia repercutit. his qui venenum receperunt datur cum melle, vt mundificet, cum oleo, vt vomitum prouocet, post vomitum sero detur athanasia cum decoctione aristol. vel dictamni, gentianæ, & tunc vomitus non prouocetur. à serpente, vel animali venenoso morso cũ prædicta decoctione supra morsum cataplasmetur. ℞. cinna. ad fluxum cohibendum etiam confortat casia fist. licet laxet non ponitur hic ad laxandum, sed ad depurandum.

Schænanthi. ca. & sic. in ij. gra. dicitur autem palea camelorum in ægypto, & in arabia, communis est cibus camelo. virtutem habet diure. consumptiuam, attractiuã, ponitur hic propter dolorem dentium, & neruorũ, quia confortat, quanto albius melius, non sophisticatur, cum

ponitur in medicina abijce illud lene qđ est exterius, & fustes, si qui sunt interius, per iij. an. seruatur aqua decoctionis eius, phlegma diuidit, & purgat, styr. cala. phu. se. hyosciami, opij, diximus supra, anisi, apij, dauci. similiter opij, sed nota quod ponitur hic propter vitium Pectoris, & hepatis, & apostema renum, si sanies ibi sit ex aliquo apostema per istam medi. mundificatur.

Spicę, folij, castorei, myrrhæ diximus supra. Nota castoreũ, & apiũ ponitur hic propter gonorrhœã, vt castoreũ sua sic. sperma deficcet, opiũ sua frigiditate cõdenset. Hæmatitis fri. & sic. est lapis qui in transmarinis partibus inuenitur. præterea propter fluxũ sanguinis vndecũque fit diu seruatur. lapis iste tritus cũ succo plantaginis, & narib. immissus fluxum sanguinis narium restringit. *Hæmatitis.*

Bolus. fri. est, & sic. in iij. gradu, terra est, quę in armenia reperitur, vnde bolus armenicus dicitur; inuenitur, & in alijs regionibus. ponitur ad quẽlibet fluxum restringẽdũ, eligendus est in colore rufus, qui alterius terræ non habet admixtionẽ, nõ sophisticatur. diu seruatur in cibis, & potibus. datur cum ouo sorbili vetus fluxum sistit. *Bolus.*

Sanguinis dra. suc. est herbę, aliqui dicunt, quod gummi est fruticis, quia fustes cum eo inueniuntur admisti, est frig. & sic. in ij. gra. ponitur hic maxime propter fluxum sang. per inferiora, sed quia sophisticatur, ille debet eligi, qui cum frangitur colorem habet sanguineum, & lucidum in substantia, diu seruatur, puluis eius in cibo, & potu datus stringit sanguinis fluxum. *Sang. drac.*

Charabe, vernix, vel inuernix, idẽ est. gummi est arboris cal. & sic. temperate contra fluxum sanguinis hic ponitur, & sunt tria genera vernicis, crassum, subtile, & confectum cum oleo, & gummi vernicis fit, quo clypeorum pictores vtuntur, & illud non paratur in medicinis quando inuenitur in receptis. charaba crassum est intelligendum, quando smirnix subtile, non sophisticatur. diu seruat. eligendum est in colore clarum. *Charabe vernix.*

Symphitũ, cõsolida maior est, sed proprie symphitũ dr, radix eius ponitur pp fluxũ san. & ventris, & mẽstruorũ, eligendũ est habens substantiã non leuem, non perforatã per v. an. seruat. puluis eius datus in cibis valet cõtra fluxum ventris, suppositus cõtra fluxum menstruorum; fomentatio de ipsa herba valet contra retent. menst. *Symphitũ.* G

Lemnias, ideſt auripigmentum, ca. est sic. in iij grad. virtutem habet attrahẽdi, & consumendi, & est vena terrę in Græcia, & in occidente. eligendũ in colore clarum, quod cum frãgitur inuenitur foliatum illud bonum est. Illud autem optimũ est, quod est clarum, & minutum, non sophisticatur. ponitur hic propter vitia capitis, & pectoris, vt eius caliditas repugnet frigiditati opij, per multũ tempus seruatur. Puluis eius missus cum tapone sparreno multum valet inueteratæ serpigini si locus serpigninosus aqua ca. lauatur, deinde prædicta confectio superponatur aliquãtulum ibi dimittatur, post auferatur, quia multum astringit, nec patiẽs potest tolerare diu, & post, locum ablue, sic igni impone, & aufer per interualla, donec serpigo sit mortua, post vngatur vnguentis, vt docetur in chirurgia. scrup. i. auripigmenti datus tussientibus cum ouo sorbili multum valet. Coralli rubei cosli, asari, mandragoræ corticis. Polypodium, ca. est & sic. in ij. gra. virtutem habet extenuandi crassos humor. ponitur hic cõtra vitia splenis, & hepatis. herba est satis communis, subtilis substantiæ. valde contra diuturnam duritiẽ splenis. per an. post seruari. Bacca lauri subtilis est substantię depuratiuę, c. est, & sic. in ij. gra. virtutem habet confortandi. ponitur hic propter catarrhum, & alia vitia capitis, quando inueniuntur baccæ, vel daphnæ coctæ, fructus lauri est ponendus, quando daphnis, vel daphnides folia lauri. Sed quia de fructu diximus de folijs est dicendum, catarrhum, vel coryzam patiens folia lauri cũ rosis coquat, & fumum per os, & per nares recipiat, illam aquam cum nare fugat, ꝙ si catarrhus, vel coryza fiãt ex frigi. loco ro. po. lada. folia laur. in media maij debẽt colligi, & in vmbra deficcari vltra an. non debet seruari Mumia. ca. est & sic. in iiij gra. virtutem habet constringẽdi. ponitur hic propter fluxum sanguinis per inferiora, vel *Eubaphi.* *Baccalauri.* *Mumia.*

superiora,

ſuperiora, & eſt quædam ſuperfluitas, quæ inuenitur in ſepulchris mortuorum, qui fuerint conditi balſamo, vel viridi aloe ſophiſticatur, ideſt intelligendum eſt, quòd cũ frangitur habet ſubnigredinem cum quadam liuiditate, & quia horribilem habet ſaporem, diu ſeruatur. Meu, macropiper, de iſtis ſuperius dictum eſt.

Caſiæ, petroſelini, caſiæ fiſt. cinna ana drach.i.s. & gra.iij. caſtor. myrrhę, lapidis hæmatitis, ſang. draco. mu. coralli, rutæ, coſti, ſymphi. lemnias, acori, corticum man dr. polij, baccarum lauri, meu, macropiperis, leucopi. petroſe. ana drach.s. mel quod ſufficiat. conficiatur, vt dictum eſt. caſia fiſt. reſoluatur in cacia, & ſi ponatur vltra tres annos nil habet efficaciæ. doſ. eius eſt drach.iij. Nota hic opiata. per iij. an. ſeruantur.

Euangelon, id eſt nuntium bonum, datur patientibus acutas feb. cum ſyrupo vio. vel aqua frig. datur tertianarijs, & duplici tertianæ cum duobus ſcru. aut tribus boni rhabar. vel cum aqua tepida, diſtemperatum, & bibitum mirabiliter medetur, & datur contra caligině oculorũ patientib. ex fumo choleræ rubeę, vel ex acuta feb. hepaticis, itẽ ericis datur cum ſuc. ſcariolæ, vel fœ. aut cũ decoctione capil. ven. viij. pars confecta eſt lib.ij.

Rec. myrob. citri. chebu. cort. ana drach.ix. indorum, drac. vij. ſem. portulacæ, violarum, ſcariolæ, ana vn.5. bel liri. emblici, ana drach.i. & gra.vj. maſticis drach.ij. & ſcru.i. tamarindi. vnc.iij. floris nenupharis, berberis, been rubei rhabarbari: ana drac.i. & gra.iij. medullæ caſiæ fiſt. vnc.iiij. Conficitur ſic, in duobus lib. aquæ pone ſyru. viol. vn.5. & bulliat, donec aliquantulum coloretur aqua; poſtea ab igne deponatur, & coletur: de eadem aqua accipiatur, quod ſufficiat ad abluendum caſiam fiſt. & tamarindos: cola per caciam, & cum alia aqua addatur lib.i. & 5. zuc. & bulliat vſq; ad aquæ conſumptionem, poſtea addatur lotura caſiæ fi. & tamarindo. & iterum bulliãt ad ſpiſſitudinẽ. Si vis probare ſi coctũ ſit ponatur ſuper marmor, & ſi adhæreat quaſi mel coctũ eſt, et tunc ab igne deponatur, & aliquantulũ infrigidari permittatur, deinde ſupradictarum ſpecierũ puluis ſuperaſpergatur, & cũ ſpatula agitetur, donec incorporetur, doſis eius eſt dr.iij. vt ſuperius dictum eſt, ſero, et mane cum aqua tepida datur.

ADDITIO.

Euangelon interpretatur nuntium bonum. datur patientibus febres acutas cum ſyrupo violato non pro minoratione materiæ, ſed pro eradicatione. per febres acutas intellige hic tertianas continuas; vel cauſon, vel cum aqua frigida, vel tepida diſtemperatum, & bibitum datur tertianarijs, vel duplici tertianæ. tertianarijs quidem veris, vel nothis, ſimiliter, & duplici tertianæ veræ, vel nothæ. Datur etiam patientibus caliginem oculorum, id eſt tenebroſitatem ex fumis choleræ rubeæ, vel ex acuta febre. datur hepaticis, hoc eſt dyſcraſiam calidam hepatis patientibus, & ictericis ex cholera rubea cum ſucc. ſcariolæ, vel fœni. ac cum decoctione capil. veneris. quia omnia iſta ſunt deoppilatiua. Iſtud electarium non habent in vſu, & ſi bene inſpexeris, parum differt à tryphera ſaracenica quo ad intrantia, & quo ad effectus, & proprietatem, & ideo ipſa tryphera ipſius Nicolai vtuntur medici Galliæ ad caſus ſupra ſcriptos, & non hoc elactario.

Simplicia hic declaranda pauca ſunt, quia ſatis nota, & alibi pluries declarata. Aliquæ tamen diuerſitates in confectione præſentis electarij apud diuerſos reperiuntur. Et primo apud aliquos reperitur. Recip. myroba. citrino. cheb. corticum, an. drac. vij. indorum drach. viij. apud vero nonnullos reperitur. Recip. myrob. citrino. chebulorum, corticum, & indorum, ana drach. vij. ſed primus ordo mihi melior videtur. Secundo apud aliquos reperitur circa finem caſiæ fiſt. vnc. iiij. ſyru. viol. vnc.s. conficitur ſic. in duabus lib. aquę. vnc.i. & s. vio. bulliat, donec aqua aliquantulum coloretur, &c. In aliquibus vero reperitur in duabus lib. aquæ pone ſyrup. viol. vnc.s. & bulliat donec aliquantulum coloretur, &c. Et primus modus mihi videtur rationabilior. Item aliqui textus habent flores nenupharis &c. Alij nymphæę, & eſt nymphęa apud Serapionẽ nenuphar, & ſic idem eſt, de quo Ianuenſis in ſynoni. nymphęa Græce, nenuphar Latine, & vocatur ſic a nymphis, quæ vocabantur Deæ fontium; ipſum namque non niſi in aquis naſcitur, falſi herbolarij, qui ſe omnia ſcire fatentur, neſcio quam plantam in vineis naſcentem pro nymphęa tradebant. Dioſcor. Nymphęa ſiue, vt alij, cacabus veneris, i. papauer paluſtre, ſiue, vt Latini alga paluſtris, naſcitur in aquis ſtantibus, vel locis non cultis, & aquoſis, folia habens ſimilia ciborio, ſed minora, & oblonga altius ſuper aquam proferens caput, multa capita infra aquam habens ex vna radice, flos eſt illi albus ſimilis lilio cum paruo pallore, ſemen habẽs in medio croceum, ſed cum efflorierit rotundũ efficitur, ſicut mala maciana; aut capita miconis, in quo ſemen nigrum inuenitur latum, & ſpiſſum, in guſtu argilloſum, haſta eius lenis, & non craſſa eſt, & nigra, eſt ſimilis ciborio, radix eſt nigra, & aſpera, & nodoſa, & in autumno ſiccatur; hæc ille. Summa medi. præſentis electarij eſt res. xviij.

Antimoron. i. contra mortẽ, quod cephalalgicis, lethargicis ſtomachicis, iſchiaticis, podagricis, & de matrice laborantibus, diſcoloratis, & nephriticis, & omnibus qui de tenui, aut viſcoſo phlegmate affliguntur, & his qui cibos non digerunt. phlegma, et choleram purgat, & aquoſos humores cum ventoſitate. octãa pars confecta eſt lib.i.

Rec. aloes, drac.v. & 5. & gra.vi. caſiæ fiſt. drac.i. & gra.vi. & 5. marathri, maſti. an. ſcr.ij. gra.v. croci drac.5. aſari ſcrup.ij. & gra.v. & xylobal. ſcr.i. & gra.ij. & 5. cinna. ſcru.ij. & gra.v. ireos, drac.i. aron, dragonteæ, ana. ſcrup.i. & gra.ij. & 5. agarici, colocynthidæ, nitri, euphorbij, caſtorei, ana ſcrup.ij. & gra.v. alexandri. apij, petroſe. ana ſcrup.ij. gra.v. ellebo. nig. drach.5. diagridij, cocognidij, ana ſcrup.ij. gra.v. mel quod ſufficit. datur in modum caſtaneæ in ſero cum aqua calida.

ADDITIO.

Antimoron, id eſt contra mortem: Iſtud electarium quod a Nicolao deſcribitur valet ſecundum eum cephalalgicis, hoc eſt dolorem capitis patientibus. Lethargicis, & eſt lethargia apoſtema frigidum poſterioris partis cerebri. Stomachicis; ſunt enim ſtomachici ex facili cauſa dolorem ſtomachi patiẽtes. Iſchiaticis. eſt quidem iſchiatica paſſio dolor iſchiæ, vel anchæ, quamuis aliqualis ſit differentia inter dolorem anchæ, & iſchiæ. Podagricis, & eſt podagra dolor, vel gutta pedum. Et de matrice laborantibus, ſiue ſuffocationem, ſiue præcipitationem; vel aliquem alium morbum ex vitio humorum præcipue phlegmaticorum. Diſcoloratis, propter oppilationem factam in venis ab humore iam dicto. Nephriticis. eſt enim nephreſis dolor renum propter calculos illic generatos. Valet generaliter iſtud electarium laxatiuum omnibus illis, qui de tenui, aut viſcoſo phlegmate affliguntur, & his qui cibos non bene digerunt propter lubricitatẽ ſtomachi. phlegma, & choleram purgat, & humores aquoſos, vt in hydropicis, præcipue in aſcite cum ventoſitate, in qua ſpecie humores aquoſi ſuperfluunt cum aliqua portiuncula ventoſitatis.

Aliqua ſunt in præſenti electario ſimplicia declaranda. Primum eſt aron, id eſt pes vituli, ſiue draguntea minor. in præſenti electario ambæ ingrediuntur, maior ſcilicet, & minor, & alio nomine vocatur iarus, vel barba aron, vel pes vituli. Secundum ſimplex eſt draguntea, quæ ſecundum Dioſcor. colubrina, vel viperina dicitur, & ſecundum Meſ. in ſuis ſimplicibus luſ, ſiue ſerpentaria maior, ſiue collum draconum. Ambæ radices vſui medicinæ competunt, vt ſatis patere poteſt hic. Tertium ſimplex hic declarandum eſt nitrum, quod eſt ſal indus ſecundum compoſitorem, ſecundum Serapio. in

cap.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170889-p0867-3 DFG

cap.de baurach,nitrum est aphronitrum, siue spuma nitri. Dioscor.de nitro capitulum fecit, de quo dicit, quod eligendum est leue, & colorem rubeum habens, aut album, & est baurach armenum. Quartum simplex est Alexandrum. i.olixatrum, siue apium Macedonicum. Quintum simplex declarandum est coccognidiū, quod est semen chamæleæ, vt dicit Dioſco. in c.de chamælea. Alexander iatros cap.de hydropisi ait, chamælea. vnde coccognidium colligitur, & est lacticinium folij oliuæ habens similitudinem. Et sic est secundum veritatem, quod coccognidium folia habet sicut folia oliuæ. Summa medi. est xxiiij.res.

ANtidotum, idest contradatum: hæmagogum, idest sanguinem menstrualem ducens, valens ad multas mulierum passiones, matricē, quæ non vsu purgatur, purgat, mirabiliter, menstrua educit, & fœtum in vtero occidit, & postea extrahit, & post partum, quę non sunt purgat, & ad salutem perducit: petram in vesica rumpit, & purgat, vrinam mouet: stranguriā sanat hepatis emphraxim curat, scirrhosim in splene sanat, & ad omnia interiora magnum bonum facit, & ad stomachi indigestionem, & eos sanat, qui colicam patiuntur: nephriticis prodest, qui autem hoc habuerit, sanitatem obtinebit, vel aliquādo hæmorrhoidas prouocat, viam totius corporis aperit, & fœtum mortuum, & secundinam educit, & vesicam purgat, stomachum calidum facit, ventositatem cōsumit, vomitum compescit: tamen in mulieribus nihil operatur fortius ad omnia, quæ illis sunt vtilia, propter quod cauendum est à patientibus hæmorrhoidas, aut fluxum vētris, aut dysenteriam. oct aua nonę pars confecta est lib.i.

Rec. asari, acori, amomi, sem. atriplicis, marathri, an. drac. i. & gra. vi. anisi scrup. ij. aristo. lon. arthemisiæ, casię fist. ana scrup. ij. & gr. xiiij. centaureæ minoris. scrup. i. & gra. vij. centaureæ maioris, dauci cretici, ana scrup. ij. elleborі ni. scru. i. foliorum lauri, scrup. i. & semis. & gra. iij. liquir. drach. i. & scrup. i. lupini, drach. duas, melanthij, scrup. ij. myrrhæ scrup. i. & gra. iiij. orobi, scrup. i. styptеriæ, scrup. ij. macedonici, scrup. ij. & gra. xiiij. pyrethri, scrup. ij. & gra. xiiij. piper. drach. i. & scrup. ij. & gra. vij. sem. rutæ scrup. ij. & gra. xiiij. spicæ scrup. ij. & gra. xiiij. puleg. scrup. i. & gra. xiiij. pœoniæ scrup. i. & gra. vi. cyperi scrup. i. sinom. scru. ij. schoenanthi, scru. i. & gra. xiij. garyophyl. scrup. ij. & radicis capparis, cymini, ana dra. i. apij, sabinę. ana scrup. ij. & gra. xiij. xylobal. scrup. i. & gra. iiij. mel, quod sufficit: datur in modum auellanæ maioris cum aqua post balneum, si cum febre est: si vero sine febre, cum vino aut mulso dabis.

ADDITIO.

Antidoton, id est contradatum, hæmogogum, idest sanguinem menstrualem ducens. Et dicitur hæmagogum ab hæma, quod est sanguis, & ago, quod est duco, quasi ducens sanguinem menstrualem. Alij dicunt, quod dicitur ab hæma, quod est sanguis, & rheos fluxus, & ideo dicitur * hæmorosagia. Hoc antidotum apud aliquos interdum in vsu habetur, respicit proprie membra naturalia, & propagationes proprie mulierum. vnde datum cum decoctione calamenthi, & arthemisiæ educit mirabiliter menstrua, & fœtum mortuum. Datum cum decoctione aristolochiæ longæ, mundificat puerperas, & interficit fœtum, & expellit secundinam. Datum cum decoctione saxifragiæ, & acori, frangit lapidem, & expellit ipsum. Datum cum decoctione diureticorum confert hepaticis oppilatis, prouocat vrinam, & sanat stranguriam, & nephtesim. Datum cum decoctione tamariſci, confert spleneticis induratis. Datum cum decoctione muschatæ, & galangæ, confert in digestione stomachi ex frigiditate. Datū cum vino decoctionis mentæ, retinet vomitum ex frigiditate, vel indigestione. Datum cum decoctione asari educit phlegma fortiter. Datum cum decoctione rutæ, & anisi confert colicæ ex ventositate, vel phlegmate. Vsus eius in mane conseruat sanitatem, maxime in complexione frigida. tamen nocet patientibus hæmorrhoidas, vel mēstrua. Simplicia hoc antidotum componentia fere omnia iam satis declarata sunt, tamen de aliquibus dicemus. Et primo de casia fist. dicunt doctores, quòd hic per casiam fist. intelligere debemus casiam ligneam, quod satis videtur consonum, si naturam antidoti bene consideraueris. tempore enim antiquo vocabant casiam ligneam casiam fistulam, vt vult Ianuensis in synonymis quod apparet, nam Cassius fœlix ca. de ægritudinibus stomachi in picta Gal. vbi alij casiam ligneam scribunt, ipse scribit fistulam simpliciter; similiter in quampluribus confectionibus antidotorum in antidotario vniuersali, quæ nec laxatiua sunt, nec casia fi. competere videtur ex suis proprietatibus, casiæ fist. inuenies, & ligneam intelligere debemus, sicut in athanasia, & in alijs multis antidotis antiquis de Græco translatis. Secundum simplex de quo dicetur hic est melanthium. i. gith. Dioscor. de melanthio capitulum facit. Sed apud Serap. est nigella. Et si legis capitulum de melanthio apud Dioscor. cum capitulo de nigella apud Serap. videbis quod idem sunt. Species vero nigellæ secundum modernos sunt duæ, vna habens semen citrinum cum odore prioris, sed forma est, vt semen porri, & ista est illa, quæ debet poni in præsenti antidoto. Tertium simplex est stypterium, id est alumen Dioscori. Stypterium omne in metallis ægyptiacis inuenitur; est vero stypterium scissum à terra ascendens, sicut flos, nascitur in locis mollibus, sicut in Macedonia, Hierapoli, & multis alijs locis. Sunt vero species eius multæ aptæ vsui medicinæ. est autem rotundum stypterium, est & sciſſum, est & liquidum eligendum; est vero sciſſum recens, & niueum valde, quod aer, aut aura rapiat. Hoc stypticum est valde, & fine lapide separans se sicut capilli albi, vnde dictum est trichitis, hoc in ægypto nascitur. inuenitur etiam lapis similis illi, quo facile adulteratur, sed gustu intelligitur, quia non est stypticum. est vero rotundum, quod multi manibus componunt, sed bonum compositione facile cognoscitur. Eligendum est quod ex natura sui compositum est pompholigi simile, & album, & stypticum valde, & paululum subuiride, & pingue, & sine lapide, & fragile, liquidum verum stypterium eligendum est limpidum, & lacteum habens vnum colorem, & iunctum sine lapide, & grauem odorem, & igneum habens. Est igitur stypterium species aluminis, quæ secundum Dioscor. sunt multæ, tamen tres sunt species, quæ necessariæ sunt in medicina, & sunt propria alumen iamenum, id est sciſſum quod alumen de pluma a vulgo dicitur, & est rotundum, quod zuccharum vocatur, & est liquidum quod dicitur alumen de rocha, siue lipparium, & sic secundum Matthæum syluaticum de alumine sciſſo hic intelligitur, quod aliter iamenum vocatur. Alia pro nunc satis nota relinquuntur. Summa medic. est res. xxxvij.

BLanca dicta est quoniam albos purgat humores, id est phlegmaticos. valet crphalalgicis, & oculorum doloribus, & sanguinolentis tumoribus, & lippis; optime facit contra omnia, quæ turbant phantasiam, rationē, & memoriam: vtilis est tremulosis, epilepiticis, paralyticis. oct aua nonæ pars confecta est lib.i.

Recip. terebinthinæ, opopa. chalbani, assæ, sagapeni, castoreі, antimonij, sulph. bdellij, asphalti, ammoniaci, styracis liquidæ, carnis leonis, diagridij, euphorbij, agarici, interiorum colocyn. ellebori ni. polypo. thapsiæ, pyrethri, schænanthi, peucedani, asari, cyperi: pœoniæ, betonicæ, chamæ. polij, amomi, leuistici, sem. rutæ, sang. drac. ana drach. i. cinna. ga. macis, cardam. anisi, marathri, balsami scr. ʒ. ambræ, gra. v. mel, quòd sufficit. dosis drach. iij. datur cum vino, in quo cocta sit saluia, aut herba paralysis in sero in modum castaneæ.

BLanca triplex est, media, maior, & minor. maiori vtimur. licet in antidotario reperiatur, quòd fit medicina

Summa medi. dici. est res xxvi.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-170889-p0868-9
DFG

dicina vſualis blanca,& medicina laxatiua. Valet cephalalgicis. Cephalea eſt inueterata paſſio capitis ex frigido humore facta, & fit vitio quandoq; ſuperiorũ,quandoq; vitio inferiorũ ſit ab ipſo cerebro ad digeſtionẽ materiæ, dandũ eſt hyerapicra,vel benedicta,vel etiam aurea: injiciatur per nares, vel pilulæ diacaſtoreæ; & tunc blanca exhibeatur cum vino decoctionis garyoph. vel caſiæ lig. ſi fiat vitio inferiorum.i. fumo aſcendente a ſtomacho, dandum eſt oxymel ad digeſtionem materiæ,poſtea blãca cum vino alicuius odoriferę ſpeciei. Valet oculorũ dolori, & ſanguinolentis humoribus.dolori oculorum valet data cũ aliquo vino odorifero, vel cũ decoctione numuſ. vel caſi. valet, & ſanguineis tumorib. ex calidis humoribus, vt pote cholera, vel ſanguine nõ exhibeatur,ſed videntur aliqui tumores eſſe ſanguinei cum nõ ſint, quia phlegma impellit ſanguinẽ ante ſe, & indigeſtus ſanguis efficit phlegma, & colorat ſecundum ſe; & tunc humor phlegmaticus debet nominari phlegmatica cerebri habitudine, & tunc blanca datur prædicto modo.

Lippis. Lippis, lippitudo ſemper accidit ex phlegmate, & tũc fiãt pilulę de blãca,caſi.& nu.muſ.& olib.& exhibeatur. Valet cõtra oia, quæ turbãt rationẽ phãtaſticã, & memorialẽ. Quidã talib.dant blãcam cũ decoctione anacardi, qđ non laudo,ſed fiat emplaſtrũ de blanca, & gũmoſitate,quę inuenitur intra anacardos,& raſo occipite apponatur,et frequẽter remoueatur,detur blanca cum decoctione alicuius ſpeciei cõfortantis cerebrũ;podagricis,ſpleneticis ſingulariter medetur. podagricis dẽtur pilulæ factæ ex puluere hermodactyl.& blanca,ſpleneticis cum decoctione phylipendulæ,& cum vino decoct.phyli.& tamariſci, fiãt pilulæ de puluere phy. & exibeatur hydropicis cum vino deco. radicum fœn.petroſelini,apij, bruſci, aſparagi.& tereniabin.ca.eſt,& ſic.gum.eſt arboris in Italia naſcentis, circa Brunduſiũ eſt ſatis,attrahit,diſſoluit, propter vitia capitis ponitur hic, ſed balſ.ab ea ſophiſticatur, illa a nullo. aliquando alba inuenitur, aliquando ſubrufa, quæ melior eſt,diu ſeruatur.

Opopa. Opopa.ca.& ſic.attrahit, diſſoluit.gum.eſt fruticis ſecundum Dioſc.quæ dicitur panax, inde opo.i.ſuc.panacis ponitur hic propter ep. apopl. & alias paſſiones capitis,pp paralyſim. Elige in colore clarũ,lucidum,ſed quia ſeutex a quo fluit,tenerę eſt ſubſtantiæ,vix ſine fuſtibus, vel corticibus poteſt inueniri,quia cum fermento ſeparatur a cortice, & frutice;ideo ſecum trahit cõmiſtionem antequam liquefiat coletur, quando ponitur in medicinis; ſuppoſitum ex eo, & oleo muſtellino factum, valet contra menſtrua retenta ex frigiditate.

Chalban. Chalbanum ca.eſt, & hum.gummi eſt arboris, attrahit,conſumit.ponitur hic propter paſſiones capitis, & apoſtemata.non ſophiſticatur, diu ſeruatur.in modũ emplaſtri appoſitum apoſtema ducit ad ſaniem, & cutem attenuat,conſumit.gummi eſt arboris, igneam habet virtutem.ponitur contra paſſiones capitis, paralyſis,& neruorum confortationem. Ponitur in hac medicina Aſa, quæ eſt ferrei coloris,in ſe habẽs terræ admiſtionẽ proijciatur. Eligatur in colore,quæ ſimilis eſt ſagapeno, quãto fętidior,tanto melior. aſa ſuper carbones ponatur, & patiens lethargiam fumum per os,& nares recipiat,& multum confortat paralyticos. ponatur ſub lingua. ſcru.aſę, phlegma attrahit,multum, & cerebrum purgat.

Antimon. Antimonij.ca.eſt,& ſic.attrahit,& cõſumit,cõtra epi. & paralyſim. dicunt quidã, qꝺ eſt metallũ, quod falſum eſt,ſed eſt vena terrę,& artificioſe fit:ſimilis eſt plũbo in colore,& põdere,ſed facilius teritur,quod nõ facit plumbum, nec aliud metallum,niſi comburatur;in trãſmaribus partib.inuenitur,& artificioſe coaptatur,nõ ſophiſticatur. Eligendum eſt in colore lucidum.puluis eius cum aqua roſ. maculã oculi abſtergit, naribus iniectũ ſanguinis fluxũ ora venarũ exurendo conſtringit. diu ſeruatur.

Bdellium. Bdellij ca.eſt et ſic.in ij gra.gummi,eſt,quod vltra mare inuenitur,ſubſtantiã habet glutinoſam,virtutẽ cõſtrictiuã,& attractiuam,ponitur hic propter paſſiones capitis,vt contra operetur elleboro, & diagridio,reſtringẽdo eorũ malitiã gũmoſitate ſua membra reſtringat, vt violentia prędictorum non poſſit libere diffundi. propterea eius pręcipua virtus eſt reprimere violentiã ſpecierũ, cũ quib. ponitur.non ſophiſticatur. diu ſeruatur. Eligendũ eſt craſſum bdellium,conſolidat membra cartilaginoſa.

Aſphaltũ. Aſphaltum ca.& ſic.alio nomine dicitur bitumen Iudaicum,trahit,conſolidat, conſumit.quidam dicunt eſſe venam terræ,alij dicunt quod in lacu Sodomæ reperitur, & fit ex alba, vel nigra ſpuma allidente. ponitur hic propter paſſiones prædictas.non ſophiſticatur.diu ſeruatur. Accipe lacertam viridem abſciſſo capite, & cauda, & ponatur in oleo communi ca. per xl. dies donec putrefiat; poſtea coquatur in ipſo oleo,& addito aſphalto, cera ru.fiat vnguentum valens epilepſiæ paraly.ſi ex eo ſpina dorſi inungatur: valet etiam alopeciæ ex humoris frii. putredine.

Vnguentũ pro epilepticis.

Ammon. Ammoniacum ca.eſt in i.ſic.in ij gra.attrahit, conſumit,relaxat, diſſoluit, & deſiccat.ponitur contra paſſiones capitis.gũmi eſt, vltra mare inuenitur,quod ſi frãgitur, nõ eſt vnius coloris intus. Eligendum,qꝺ habet quędam grana lucida,quæ poni debent in medicina. In vero quando inuenitur cum manibus malaxatur, & vnius coloris, illud abijce; fit optima confectio ex colophonia, maſtice, ammoniaco, arſenico ad pilos tollendos, & faciem limpidam, & rubeam facit, ſicut in libro de virtutibus herbarum habetur, in tractatu colophoniæ.

Styrax. Styrax liquida alio nomine ſigia dicitur, ca. & ſic.eſt attrahit,& conſumit.propter prædictas paſſiones hic ponitur.gummi eſt in Calabria, quanto eſt liquidior,tanto eſt melior; valet ad tineam patientibus ſic præparata. Accipe ſtyracis liquidæ vnc.ij. ammo.ſagapeni,picis naualis, ana vnc.i. in panno capiti tepidum ſuperponito; per triduum dimitte, poſt euelles radices pilorum optime, & ſuperfluam putredinem ibi exiſtentẽ extrahit, & conſumit, depiletur tamen prius cum pſylothro,poſtea ibidem apponatur.

Carn.leon. Carnis leonis.ca.eſt ſic.in iiij gra.calefacit, & neruos confortat propter quandam ſimilitudinem, quam cum neruis habet ſicut caſtoreum, eſt enim neruoſa, valet contra paralyſim, craſſam habens ſubſtantiam.ponitur in hac medicina propter prædictas paſſiones. ſophiſticatur per aliam carnem, ſed dignoſcitur per cutem, & pilos.ſalita, & deſiccata per.v.an.ſeruatur. quidam ſeruant eam deſiccatam ad ſolem ſine ſale.

Diagridiũ. Diagridium calidum eſt, & ſic.licet choleram rub. purget principaliter, tamen ſequens naturam ſpecierum cum quibus admiſcetur, phlegma purgat. de cuius electione, & conſeruatione, & ſophiſticatione, in alio lib. ſufficienter dictum eſt. Sciendum tamen quòd de ea optimum fit ſuppoſitorium acute febricitantibus ſic. Accipe zuccharum, & reſolue ſuper tegulam ca. poſt adde acetum, & coque ad ſpiſſitudinem, poſt ſcammoneam puluerizatam appone,& commiſce, iſta ſuppoſitoria debent eſſe gracilia.de v. vel iiij. ſcrup.ſcammoneæ,poſſunt fieri iiij. vel v.ſuppoſitoria.

De euphorbio agar. Euphorbium agaricum ca.eſt & ſic. ſubſtantiã habet ſubtilẽ,attrahit,& extenuat.cõtra prędictas paſſiones hic ponitur agaricus, ſiue fungus, vel bolus eſt, qui in quadã arbore reperitur. Item inuenitur agaricus maſculinus, & femininus: maſc. ponderoſior eſt, & habet quoſdam nodos interius, & eſt diuerſi coloris, femininus leuior eſt,albus, æqualis,leuis ſubſtantiæ, qui ponitur in medicina.quanto leuior, tanto melior tribus an.durat.

De colocynthide. Colocynthidæ interioris. ca.eſt in iij ſic.in ij.gra.purgat phlegma principaliter,in hac medicina ponitur contra paſſiones capitis,& epilepſiam,& apoplexiam,& paralyſim, fructus qui ſolus in ſua arbore reperitur mortifer eſt. Eligenda eſt pulpa,quæ cum granis hæret cortici, illa non valet, quæ cum frangitur habet grana ſeparata a cortice; tamen ponitur ſuccus fœniculi, & ſcrup.iij diagridij,& ipſius colocynthidę,& bulliat ſuper cineres feruentes, & detur contra quotidianam dephlegmate naturali,vel vitreo.multum confert.

De elleboro. Elleborus niger ca.eſt,& ſic.purgat phlegma principaliter, ſecundario melancholiã, pp prædictã cãm, ponitur hic albus

hic albus elleb. purgat phlegma, niger melãcholiã albus debet poni cũ inuenitur simplicitet. elleb. niger nũquam sine adiũcto, neuter per se dari debet. radix in medicinis ponitur. colligitur in autumno. per tres an. seruatur. Vnguentum fit ex eo ad scabiẽ, quod valde violentum est. ℞. lithargy & pone in aceto per noctẽ, & mane agita fortiter, & adde vnicuiq; lib. vnc. ij elleb. & fiat vnguentũ.

De polypodii. Polypodium ca. est. & sic. in ij. gra. crassæ substantiæ. habet subiecti, virtutem purgãdi principaliter phlegma, secundario melacho. contra prædictas passiones ponitur hic. Polypodium est radix, & inuenitur quandoque cohærens lapidibus, quandoque lignis. illud optimum est, quod inuenitur in quercubus. conteritur polypodium. vnc. iij. fiant pil. ex eo, & farina triti. addito fœniculo, cin. & ouis. detur delicatis cum suo iure ad laxandum.

Nota, polypodium non debet dari sine aliquo extenuatiuo ventositatis, quia multam generat ventositatem.

De thapsia. Thapsia ca. & sic. est in iiij. gra. virtutem habet educendi phlegmaticos humores per inferiora. Secundario melancholicos. thapsia est herba, quæ inuenitur in transmarinis partibus, & Sicilia; quæ ibi reperitur optima est. ponitur hic propter prædicta in vere debet colligi. cortex in medicina tam radicis, quam arboris ponitur, quandoque in parua quantitate apponitur, secure cũ alijs speciebus potest teri, & dari, quandoq; vero in magna quantitate per se teritur: ille qui eam terit liget faciẽ, & manus; & brachia, & crura, & testiculos optime cooperiat, quia nisi ita se præparet inflabitur, quia eam conteret, quòd si contingat eum inflari, inũgatur puleon cum aceto misto. Eligendum est quod cum frangitur, non exoluitur in puluerem. per tres annos seruatur.

De pyrethro. Pyrethri, schœnanthi, peucedani, ca. est, & sic. subtilis est substantiæ, virtutem habet diureticã; alio nomine dicitur fœn. porcinus, radix eius in medicinis ponitur. herba est, vim habet diureticam, ponitur hic propter splenecticam pas. vt. s. medicinam conducat ad locum, vbi continetur medicina, & propter vitia renum, & vesi. in vere colligitur. Eligendum est quod cum frangitur non puluerizatur. per iij. ann. seruatur, melius tamen est, vt singulis. an. remouetur. Vinum decoctionis eius valet calculosis, contra stranguriam, & dysuriã. Asari, cyperi, pęoniæ. cham. pol. amomi, leuistici, sem. sang. drac. quædam istarum ponuntur hic ad confortandum, quædam ad extenuandum ventositatem, quędam ad constringendum, quædam ad laxandum, de quibus superius dictum est. Cinnamo. garyophyl. hæc confortant.

De macis. Macis ca. & sic. est in ij. gra. subtilis substantiæ, confortat, & consumit. ponitur hic contra prædicta, flos est nu. mus. sicut est quidam folliculus, qui continet auellanam, sic & macis continet nucem mus. Eligendum est colore subrufum, in sapore habens acumen cum amaritudine mediam, inter ariditatẽ, & hum. asperitatẽ, & lenitatem mediam, quæ si cõplicetur, cito frangitur, & significatur esse vetus, si fine fractura bene cõplicatur significatur habere sophisticationẽ. Vinum decoctionis eius contra dolorem stomachi ex frigiditate valet. Cardamomum. ani. marathrum ponuntur ad extenuandã ventositatẽ balsami: confortat cerebrum, & consumit eius superfluitates.

De ambra. Ambra ca. & sic. in ij. gra. Ambra super carbones posita valet epilepsiæ, per os, & per nares fumo eius recepto. multum confert febricitantibus, detur cum tepida, non febricitantibus cum vino. subtilis est substãtię, & confortat cerebrum ex aromaticis; reprimit violentiam aliarũ specierum, & est factum ex sperma ceti. nam cum cete concumbit, sperma effluit, & maris siccitate circa littora condensatur, & in ambrã mutatur. in occidente maxime reperitur, cuius duę sunt species, alba, & grisea; grisea melior est quã alba, alba ẽt laudatur. Ambra valet cardiacis, suffumigium eis factũ, epi. & apo. sophisticatur ex admistione ladani, & styracis. Ea ergo nô valet, quæ nigra est, quæ aũt est crassa odore aro. quæ dentib. masticata malaxari potest, eligenda est. diu seruatur. sic cõficitur, species cum gummis debent teri, & puluerizari in tẽpore sicco, & in vna lib. puluerum ponuntur tres mellis despumati.

Nota, quod gummæ cum ponuntur in medicinis debent puluerizari cum alijs, vel resolui ad ignem, vel etiam colari, dos. eius est vnc. ℈. vel, dr. ij. vel ʒ. vel plus ad plus. biennium seruatur in multa efficacia febricitantib. cum ca. alijs cum vino detur. ℞. terebinthinæ, opop. chalbanæ fœtidæ, antimonij, casto. bdellij, asphalti, ammo. styracis, carnis leonis, diagridij, euphor. elleb. ni. interioris colocinthidæ, polypodij, pyrethri, schœnãthi, thapsiæ, peucedani, asari, cyperi, pęoniæ, betonicæ, chamædryos, polij, amomi, leuistici, se. rutæ. sang. dra. ana drach. i. cingaryo. macis, carda. ani. marathri, balsami, ana scrup. ℈. ambræ. gra. v. mel quod sufficit.

Benedicta dicitur, quoniam ab omnibus, a quibus sumitur est benedicta, si detur habentibus infirmitates, cõtra quas inuenta fuit. valet ad guttã, arthreticam, podagricis ex frigiditate, renes, et vesicam purgat. media pars confecta est lib. ij. Reci. turbith, esulæ, zuc. an. dra. x. diagridij, hermo. ros. an. dra. v. cærdi spicæ, zingib. croci, saxifra. marco. amomi, carda. sem. lini, spermatis, petroselini, salis gem. galangæ, macis, carui, fœn. asparagi, bruscі, grauorum solis, ana drac. i. mel quod sufficit. detur in sero cum vino calido ad modum caldaneæ. Summa medici. est ca. 24.

Benedicta medicina est laxatiua, peripneumonicis detur, sed non in principio. neque augmento, nec ante septimum diem, sed in septimo, & aliquando nonum diem expectamus, quandoque quartumdecimum. detur cum aqua decoctionis hordei, tragacanthi, gummi arabici, liquiritiæ, & succis eius. In hac decoctione ablacterantur semen melonis, cucumeris, & cucurbitæ cum vino decoctionis radicis fœniculi, petroselini, asparagi, bruscі, vsu tamen oxymellis præcedente, cum tali aqua benedicta exhibeatur tantum patientibus hepaticam ex frigiditate.

Stomachicis habentibus stomachum distemperatum in frigiditate, ex frigiditate, & alio humore frigido cum vino decoctionis mastichis, sem. fœniculi, petroselini, apij, cymini, & anisi contra ventositatem.

Cephalalgicis, cephalalgia est dolor verus capitis, quandoque continuus, quandoque interpolatus, & fit ex frigidis humoribus in meningas capitis descendentibus. huic confert benedicta cum vino decoctionis garyophyllorum, nucis musc. præcedente iunctione capitis cum vnguento calido. Dolor renum, & vesicæ, si dolor fit ex sanguine, vel cholera, non prodest benedicta, nec aliquod electarium calidum, quia inde posset maior sequi distemperantia, sed quando fit ex frigidis humoribus, detur præcedente vsu diure. vt apij, petroselini, fœn. & consimilibus, detur autem cum vino decoctionis saxifragiæ, granorum solis, filipendulæ. vnde fiant pilulæ cum puluere prædictorum se. & exhibeatur podagricis, arthreticis. Podagra species est arthreticę, quę quãdoque fit ex frigido, quandoque ex calido humore, & tunc non valet, sed specialiter datur his electarium de succo rosarum, quod inscribitur ad guttam calidam, si fit de frigiditate, detur benedicta hermodactylata, apponemus de hermodactylis in triplo quam soleat recipere, iuuenibus omnibus exhibeatur cum aqua calida, Senibus, & frigidis natura cum vino calido, hæ sunt laudes ab auctore præmissæ. Experimento didici multum valere iliaco dolori, & colico. sic exhibita, fomentetur patiens de aqua salsa, & dulci secundum ventrem, & renes, & illa in aqua coquantur mercurialis, malua, senationes, in colatura resoluatur benedicta, & addito modico melle, & oleo, & succo mercurialis per clysterem injiciatur, & sic cũ egestiones emiserũt, secure detur benedicta per os, & diamargariton mista, ita quòd duæ partes sint de benedicta, tertia de diamargariton. si autem per clysterẽ non assellauerit. nullo modo detur benedicta per os. ℞. turbith. cal. est & sic. in iiij. gra. radix est, quæ in transmarinis partibus inuenitur, virtutem habet attrahendi, dissoluendi, & expellendi phlegmaticos humores, propter omnes fere prædictas passiones, ponitur præcipue

cipue hic propter podagram, & arthreticã. Eligenda eſt perforata non continua, circa mediũ foraminis aliquantulum gummoſa, nigra in cortice, alba in foramine, plus valet gracilis quam craſſa: inſpice ſubſtantiã, ne ſit in minutis foraminibus perforata, quod ſi eſt, ſigna vetuſtate conſumpta, ſi inueniantur frondes interius, abijciantur, & ſic in medicina ponatur. per quinque annos ſeruatur. Vinũ decoctionis eius confert arthreticis, podagricis, de turbith acuitur medicina, ſicut hieralogodion, & quædam alia, quæ competenter in quantitate. ſcrup.iiij. debent poni, carnem mortuam conſumit, & corrodit. Zucchari temperate ca. & hu. plus tam hu. quam calidum. ponitur hic, vt reprimat malitiam aliarum ſpecierum. ſit autem zuccharum de canna mellis vltra mare in Hiſpania, & Sicilia. Elige valde dulce, & album interius, & exterius. aliquando apothecarij de illo rufo zuccharo, quod interius reſidet, quod mel zuccharinum dicitur faciunt zuccharum cum eo. cõficiunt medicinas ſuas, quod omnino cauendũ eſt, quia melius eſſet mel. per multum tempus ſeruatur ita tamen quod ad ſolem ter, vel quater in menſe exponatur, & in loco frigido collocetur.

Diagridiũ ca. in iiij. gra. licet diagridiũ choleram purget naturaliter, hic tñ ponitur pp arthreticã, & podagrã, quia ſequens virtutẽ electarij purgat phlegma præcipue.

Hermodactylus ca. & ſic. in iij. virtutem habet attrahendi, & purgandi phlegmaticos hu. herba eſt, in cuius radice tuberoſitas quædam inuenitur, quæ in medicina ponitur. in vere debet colligi, & ad Solem aliquantulum exiccari, & poſtea in vmbra ſuſpendatur integra non perforata, quia facilius corrumperetur. poſſunt autem ſeruari plus. hermodactylus in modica quantitate datus multum cõfert arthreticis, ſuper cibos aſperſus. ʒ. Roſarum, garyophyllorum, ſpicæ, zingib. coſti, ſaxifrag. macropiperis, amomi, ſeminis li. ſalis gem. ca. & ſic. duplicis manerici dicitur, ſcilicet ſalſum, & dulce, ſal gemma dicitur cretale, & eſt lapis ſal gemmæ, ſalſum habet virtutem attrahendi phlegma. non ſophiſticatur, in trãſmarinis partibus, & in iſtis inuenitur copioſe, & eligendum eſt in colore liquidum, in ſapore ſalſum, per multum tempus ſeruatur. puluis ſalis gem. & ſalis communis, & aromaticarũ ſpicierũ ſuper cibos aſperſus multũ valet arthreticis.

Puluis pro arthreticis.

Galangæ, carui, macis, marathri, aſparagi, bruſci, ſemẽ herbæ calidæ, & ſic. virtutem habet diureticam. ponitur hic propter vitia renum, & veſicæ, vt medicinam educat vſq; ad renes, & vſque ad vrinales meatus, & ad inferiora. quando reperitur, aſparagi, & bruſci ſimpliciter apponendum eſt ſemen ad pondus drach. gra. ſolis.

Lapis lyncis Lynx.

Lapidis lyncis; ca. eſt, & ſic. virtutẽ habet diureticam.

Lynx animal eſt cuius vrina cum mingit in terra conglobatur, & in lapidis eſſentiam tranſmutatur. non ſophiſticatur, quia plurimum de eo reperitur.

Grana ſolis.

Grana ſolis, frigida ſunt, & ſic. virtutem habent diureticam. ſemen eſt cuiuſdam herbæ, quæ in fine autumni colligitur. diu ſeruatur. Vinum decoctionis eius confert ſtranguriatis, conficiatur ſic. ſpecies puluerizentur præter ſcãmoneam; hæc autem per ſe puluerizanda eſt, quæ cum ſit genus lactis coaguletur cum pulueribus alijs, & etiam ipſa non eſt terenda, vt aliæ ſpecies, ſed eſt molenda. Hermodactyli duplicandi ſunt, & puluis eſulę miſcendus eſt cum puluueribus. ſi vis eam acuere cũ eſula, ſiue ſcammonea, appone puluerem ſcammoneæ cum melle deſpumato, & ponderato, & impone pulueres ante paulatim. Vltimo appone puluerem zuchari. per xv. an. ſer. & dentur inde. drac. iij. in mane, vel veſpere cum calida, benedictæ medietas. drach. ij. ʒ. turbith, eſulæ, zuc. ana drach. x. diagridij, hermodactyli, roſ. an. drac. v. garyo. ſpicæ, zingib. croci, ſaxi. macropi. amomi. ſe. lini, ſalis gem. galan. macis, carui, fœni. ſpara. bruſci, ſe. granorum ſolis, ana drac. i. col. mel. quod ſufficit detur in ſero in modum caſtaneæ cum vino calido.

Benedicta probata arthreticis, podagricis, paraliticis, nephreticis. Recip. pyrethri, ſpicæ, piperis albi, & nigri ana drach i. lilij ſiluatici. hermodactyli, ana drac. i. & ſ. turbith. drach. xx. ſcammo. vnc ij. zucch. vnc. i. & ʒ. A oxym. vnc. ʒ. mel quod ſufficit, da in modum nucis maioris cum cali.

Confectio aliptæ muſ. alipta, i. miſtura, valet pueris. patientibus aſthma, & conſtrictionem pectoris: & etiam non valentibus lac retinere. fit inde optimum fumigium, & odoriferum, quo vtuntur apoſtolici; & imperatores in capilli ſuis, & intrat in precioſiſſimis medicinis, & electarijs.

Recip. ladani puriſſimi, vnc. iij. ſtyracis ca. optimæ vn. i. & ſ. ſtyracis rub. vnc. i. aloes optimi drach. ij. amb. drac. i. camphoræ, ſcrup. i. ſ. muſchi, ſcrup. ſ. aquæ roſ. quod ſufficit. Confice ſic. In diebus caniculatibus pone ſtyracem calam. & ſtyracem rubeam, & ladanum in catino ad Solem cooperto cum pãno ſubtiliſſimo, ne puluis poſſit attingere: & cum mollificata fuerint ad Solem, pone in mortario æreo calefacto ad Solem cum piſtillo ferreo ſimiliter calefacto, & fortiter inſimul conteratur, donec ad nigrum deueniant colorem. poſtea addes puluerem ligni aloes, & inſimul fortiter contere, & camphoræ ſimiliter: poſtea contere muſchum in tribus vnc. aquæ roſ. & de hac aliquantulum madefac marmor prius bene lotũ, & calefactum ad Solem. & accipe drach. i. cum tabula planiſſima de eadem aqua madefacta. ſuper marmor diu agitetur, donec ad ſubtilitatem iunci deueniat: hoc modo facias ſuper marmore madefacto, & tabula de eadem aqua ſupradicta: & cum repoſueris ſuperaſperge de illa aqua videlicet, & ſup. diximus.

ADDITIO.

Cõfectio aliptæ, i. miſturæ dictæ muſchatæ, quia muſchus intrat. ſuffumigatio eius accelerat partum ponẽdo vnum ex trochiſcis eius ſuper prunas odorãdo fumum, confert etiam hoc modo ad brãchos, & ad coryzam, & ad catarrhos ex frigida cauſa; etiam valet aſthmaticis, & conſtrictioni pectoris ex frigida cauſa in eo contenta. Cum eadem etiam fit ſuffumigatio, quia iuuantur apopletici. nobiles aromatizant capillos ſuos, ſuffumigando cum ea quolibet mane. Tranſglutiendo etiam ex ea tres pilulas confert proſtrationi appetitus ex debilitate ſenſus ſtomachi, & conforrat ſtomachum; ſimiliter oblata cum lacte confert paruulis nequeuntibus lac retinere. Simplicia quæ hanc componunt confectionem ſatis nota ſunt, pro nunc de duobus tantum dicetur, hic primo de ladano, dictum eſt ladanum ab illa herba, vnde colligitur, quam in Cypro ladanum vocant ſecundum Serapio. ex auctoritate Dioſcor. & fortius ex ladano eſt illud, quod eſt boni odoris, coloris vergentis ad virorem ſub molli tactu, & quando malaxatur adhæret manibus, & non eſt in eo zabulum, & non aſſimilatur reſinæ pini. & fit in terris Arabum. Auic. laudat illud quod eſt pingue, ponderoſum, boni odoris, & quod ad citrinitatem declinat. Secundum ſimplex, eſt ſtyrax rubea, quæ ſecundum compoſitorem eſt confecta rubea, apud eundem eſt cozumbrum, ſiue thus Iudæorum, & ſic eſt cozumbrum, vel ſtyrax rub. eſt thymiama. & eſt fæx ſtyracis liquidæ; non enim eſt ſtyrax calamita, vt dicunt quidam. in hac confectione poſſumus verificari, quod eadem non ſunt, quia Nicolaus in præſenti confectione habet ſtyracem calamitam, & ſtyracem rubeam. Summa medi. iſtius confectionis eſt res viij:

Confectio gallię muſcha. quæ intrat in precioſiſſimis medicinis, & electarijs. Recip. maſtic. vnc. ij. & gummi, vnc. i. campho. ſcrup. i. hæc autem bene terantur ſubtiliſſime, cribrentur, & trochiſci inde fiant cum aqua roſa. & ſiccentur ad vmbram, & poſtquam fuerint deſiccati, terantur ſubtiliſſime, & miſceatur cum iiij. vnc. olei ſambu. bulliti, & colati medietatem; deinde miſce cum ſpeciebus iſtis bene tritis. Recip. cinnam. garyoph. nu. muſc. ana vnc. ſ. & omnibus iſtis commiſtis, & bene manibus malaxatis, fiãt trochiſci in medio concaui,

eaui,& cum sigillo sigillati ad pondus.i. drach. & s. & postea iungatur cum aqua rosa.cum musco.

ADDITIO.

Confectio galliæ musc.dicitur,eo quod recipit muscũ, eal.est, & sic.& styptica.confortat membra,carnẽ stringit. Tentio vnius pilulæ ex ea in ore inter dentes molares palliat optime fœtorem oris,& data cum bdellio, & sanguine dra.& chatabæ,confert sputo sanguinis, posita in electuarijs,vel in aliis medicinis cordialibus, vel odorata cõfert syncopi,& cardiacæ. Data cum aqua rosacea, infusionis garyophyllorum recuperat spiritus. Data cũ decoctione garyo.& nu.musc.confert stomacho læso, materiam frigidam consumendo infusa in vino aromatico. & odorata confert bolismo non calido. data cũ vino decoctionis garyophyl.retinet vomitum materiam consumendo. data cum vino decoctionis masticis confert ad fluxum ventris ex lubricitate stomachi causatum; bibita cum succo rutæ, confert suffocationi matricis. Hæc confectio intrat in medicis preciosis positis in antido ipsius Nicolai,quia Mesue in proprio antido.habet similiter vnam confectionem gallia musc.quæ intrat int medici nis preciosis ab eo descriptis. Et dicuntur de gallia secundum aliquos a quadam prouincia sic nominata. Alij dicunt quod dicuntur à quadam herba sic nominata, quæ est odorifera. Serapio facit capitulum de gallia, & dicit, quod est such. Simplicia hanc confectionem componentia satis nota sunt. Summa medi. est.ix.res.

Gallia vnde.

Confectio neræ ita fit.Re.amb. Orientalis,vel Occidentalis vnc.i.ligni aloes optimi.vnc.iij.musc.scrupu.s.campho. gra.s. Conficiantur sic. Inueniatur caciola ad modum caciæ,qua colatur syrup.vel mel,non tamẽ perforata,& ibi apponatur ambra,et super prunas liquefiat, & liquefacta ab igne deponatur, & postea lignum aloes pulueriz atum subtilissime admisceatur.deinde addatur muscus diligenter malaxando cum manibus, & ad vltimum camphora,tamen vna quaque re per se pulueriz ata. postea diligenter malaxando cum manibus extrahatur,super concham æneam concauam,& sigillatam extendatur, & cum infrigidatum fuerit inde extrahatur,& frustatim incidatur. Valet dolori matricis si mulier per inferiora fumum recipiat. & est preciosius incensum,quod inter cætera reperitur. valet etiam satis ad concipiendum.

ADDITIO.

Nera vnde.

Confectio neræ dicta sic ab inuentore. est incensum preciosius,quod inter cætera reperiatur. Nam quãdo ponitur supra carbones ante oculos, suffumigatio, confert principaliter syncopi,eius etiam suffumigatio,& assumptio conferunt valde in dolore matricis frigido,mẽstrua prouocat, matricem confortat, & iuuat ad concipiendum. Simplicia hanc confectionem componentia satis nota sunt; dicemus tamen hic de ambra, quia pro basi hic habetur.

Ambra.

Ambra secundum Serapio.nascitur in mari, & generatur in eo, sicut generantur species fungorum in terra, & quando mare turbatur,ejicit a fundo eius lapides magnos,& cum eis eiicit frustra ambræ. Auic.in ij.can.ait. Ambra secundum quod existimo est manatio fortis in mari.illud vero, quod dicitur quod est de spuma maris, aut ex stercore animalis maris,longinquum est. Electio, melior est grisea fortis ase leheti, deinde varia, post eam citrina,& deterior est nigra. Multoties assumitur ex ventre piscis,qui eam comedit,& moritur. Circain stans ait, ambra,i.spuma, Ceti.i. Balenæ; non est ergo gummi,vt quidam dicunt,nec est spuma, nec est stercus animalis, nec est iecur piscis,vt quidam mercatores dicunt. Auerrois in v.colliget ait ambra est vna de speciebus camphoræ,quæ oritur in fontibus maris,& natat super aquã maris. Et fm compositorem melior est, quæ in mari Orientali,vel Occidentali reperitur. Summa medici.est res.4.

Catholicon valet hepaticis, splenèticis datur in acutis, & peracutis,quia mollificat, digerit,& confortat. Re.sennæ bene mundatæ,casiæ fi. mundæ,tamarindorum ana vnc. viij. rheub. violarum, polypo. anisi ana vnc.iiij.liq.mundæ, peni.candi. ana drac. iij. quatuor se. frigidorum munda. vnc. i. Accipe iterum lib.i. polyp. quercini,& tere modicum,et in aqua diutissime decoque, & ex colatura fac syrupum cum lib.viij.zuc. In parte autem colaturæ distempera casiam, & tamarindos,& in fine decoctionis syrupi pone, deinde confice electarium imponendo pulueres aliorum. & dosis eius est ab vnc. s. vsque ad vnc.i.

ADDITIO.

Istud electuarium apud aliquos puta modernos reperitur scriptum in paruo antidot. Nicolai, tamen in antiquis codicibus non reperies scriptum. Et dicitur Catholicon id est vniuersale, eo q̃ omnes humores educit leniendo absque nocumento,vel quia indifferenter omnes humores euacuat incolumiter; febrientes etiam, & non febrientes.potest omnia, quæ possunt cæteræ medicinæ simplices,& est medicina familiæ: Educit enim melancholiam,choleram & phlegma,& mundificat sanguinẽ. Quod si volueris euacuare melancholiam solum, aut sãguinem mundificare,commisce cum eo epithymum; si choleram,rheub. si autem phlegma cõmisce cum eo turbith; si vẽtositates misce cum eo anisi,& carui. Descrip. præsentis electarii similẽ apud omnes non reperies,imo quilibet aromatarius suo modo illam vult componere. quod ex arrogantia ignorantiæ associata accidit,hanc tamen hic descriptam inter cæteras meliorem, & in quodam antid. Arnaldo attributo reperitur. Nonnulli tamẽ, vt est Luminare maius,& alii hoc modo describunt. Recip.sennæ mũdificatæ,casiæ fi.tamarindo.an.vnc.ij.rheub. vio.polypodij quercini,sem.anisi ana vnc.j.liqui.mundificatæ,penidiarum,candi.quatuor se. frigidorum mũdaana drach.ij.zucc.lib.ij.fiat decoctio cum drach.vj.sem. fœ. vnc.iiij.polypo. recẽtis. in qua colata dissolue casiam extractam,& fiat electarium. Si vis fac hoc modo,parua nanque est differentia inter præcedentem,& istam. Additur in præsenti decoctione parum sem.fœni.quod bene factum est, quia polypodium de se multam generat ventositatem.

Catholicon.

Notabis tamẽ vnum quod cõmune est ad omnia solutiua compositа,siue sint electaria,siue cõfectiones,& est quod species solutiuę,sunt crasso modo pulueriz andę,& per satis rarum cribrum tamisandę, quia talis crassa pulueriz atio fit duplici de causa, prima vt diu in stomacho remaneant,& ibidem diu operentur, secũda causa, vt virtus earũ cito nõ euanescat,& ne sua subtilitate ad mẽbra transeant,quia maximũ nocumentum inducerent. Componentia hoc electarium pro nunc satis nota sunt, ideo hic nihil de eis dicetur. Summa medici.est res.15.

Notan.

Diamargariton dicitur a duobus margaritarum generibus, perforatarum,& non perforatarum,quæ ibi intrant. valet cardiacis,tristibus,ad omnem cordis debilitatem,& stomachi fastidium patientibus aufert,digestionẽ procurat, asthmaticis & dyspnoicis opitulatur, & phthisicos,& eos,qui ex longa ægritudine sunt extenuati,reficit.decima pars confecta est lib.i.Rec.garyoph. cinna.spicæ,galan.ligni alo.trochi.diarrhodon,diani.ana drach.i.& s. nucis musc.macis,aliptæ,zedoa.rheub.styra. calami.ana drach.i. marg.perfo. & non perfo. zing.ossis de corde cerui,rasuræ eboris,blactæ bizantiæ ana drach.s. musc.amba.carda.leuist.basilic.ana scrup.i. minus gra.ij. campho.gra.vi.mel. ros. quod sufficit.detur in æstate cum rhodostomate, vel frigida. in hyeme cum vino mane, & meridie, valet vt superius diximus maxime phthisicis etiam consumptis.

Diamarg. vnde.

Dia-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-170889-p0872-9
DFG

Diamargariton est electarium valens ad omnes pas-
siones cordis ex frigiditate; sed quando fit debilitas
cordis ex calore, non detur, si fit ex frigiditate detur. Ac-
cipe ſcru.i. oſſis de corde cerui puluerizа, & pone ī vnc.i.
diamargariton, vel dr.ij. & in vnc.ij. & mane cū vino da.

Ad diſtemperātiam ſtomachi ex frigiditate ſumatur,
faſtidium amputat. Faſtidium aliquando fit ex calore,
aut frigiditate, aliquando ex defectu ſpirituum, & ex cru-
dis, & frigidis humorib. in ore ſtomachi inuiſcatis, ſi fit
ex calidis non detur, ſi ex defectione ſpirituum cum vino
detur ante prandium, ſi ex frigidis, & crudis humoribus
poſt cibum. Digeſtionem procurat. Digeſtio multis mo-
dis impeditur, ſi ex frigiditate detur ſic, lignum aloes in-
tegrum, & ſcammonea, baſilicon, pone per noctem in
vino, & mane exhibeas lignum aloes, ita valet, nec ſuam
amittit virtutem, ſolum autem tale vitium confert mul-
tum, ſed tunc tota vis ligni aloes amittitur, & poſt li-
gnum non valet. Dyſpneis. Dyſpnæa eſt ſpecies aſthma-
tis, ſed dyſpnæa eſt ex ſiccitate, aſthma, ex humi. aſtha-
matico ſic detur, quod ſumptum, non ſtatim tranſglutia
Bdumen. tur, ſed diu in ore teneatur, & hoc ſit nobis generale. No
ta quoties datur contra vitia ſpiritualiū, diu teneatur ſub
lingua, vt ſic per morā veniat ad ſpiritualia, niſi, amari-
tudo ſaporis impediat, aut horribilitas. Phthiſicis valet,
niſi multum febrient, datur cum vino, vel aqua hordei,
in qua abluta ſunt ſemina melonis, citruli, cucu. quia ſa-
niem mundificat, & ſic aliquando vulnera conſolidat.
Longis ægritudinibus, vt quartanæ, quotidianæ, quia ca-
lorem naturalem confortat, & ſpiritus reparat, detur cū
vino odorifero, & citrino, lymphato cum aqua roſata.
Malifientes, i. ſyncopizantes vt cardiaci, & mulieres la-
borantes de fumoſitate matricum, quibus non detur in
agitatione; ſed ante, vel poſt, mulieribus ſic laborantib.
non detur per os, ſed ſupponatur in bombice, vel re-
ſoluatur in vino, & aqua roſ. & colata per peſſarium inji-
ciatur, poſt acceſſionem interius recipiatur. Recip. ligni
alo. garyophyll. cal. ſunt, & ſic. in iij. grad. virtutem ha-
bent ſatis conformem garyoph. ad confortandum he-
par. hic ponuntur propter ſtomachum, & virtutem di-
geſtiuam, eligēda ſunt ſubtilia, & breuia in quantitate pa
rum garyoph. excedēria, craſſa omnino ſunt abijciēda. p
ſex an ſer. vinū decoctionis eius ſatis confert ſtomacho.

Trochiſci diarhodon ponuntur hic ſed ad confortan-
dū. Troch. interprerantur rotunda confectio diarhodon
.i. de ſuc. roſarum facti. Trochi. diani, i. de ſuc. violarum,
Muſcus. ponitur hic ad mundificationē. Muſci cal. eſt, & ſic. in ij.
gradu. virtutem habet confortādi, ponitur hic quia dige-
ſtionem ſua caliditate cōfortat, & aromaticitate ſpiritus
reparat, ſuperfluitas eſt cuiuſdam animalis, in India, Ale
xandria, Damaſco reperitur, qui ſubrufi coloris eſt, & ali
quantulum ſolidę ſubſtantię per v. an. ſeruа. Seminis ba-
ſilicon herba eſt ca. & ſic. in tertio gradu, cōfortat, ſemen
eius proprie dicitur ozymū, cū inuenitur baſilicō ſemen
eſt apponendum. Quidam tamen apponunt herbam ſic
cam, intelligetur hic herba ſic. ſatis confortar digeſtionē,
non ſophiſticatur, per annū herba ſeruatur, ſemen per ſe-
ptem annos. Herba baſiliconis trita cum ouis in ſartagi-
ne ad modum criſpellæ facta, multum confert indigeſtio
ni, diamargaritō per an. duos ſeruatur; benedicta p tres.

ADDITIO.

Diamargariton dicitur a duob. generibus margarita-
rum perforatarum, & non perforatarum. Aui. in ij. can.
habet vnam aliam deſcrip. quę differt ab iſta, communi-
ter præparatur ſecundum preſentem deſcriptionem, quę
eſt Nicolai, & valet iſtud electarium ad ea, quæ ſcripta
ſunt in textu maxime in cauſa frigida, & ideo vocatur
communiter diamargariton calidum, ad differentiā fri-
gidi, quod valet in cauſa calida, quod deſcriptum non re-
peritur apud aliquem doctorem famatum: & ideo a di-
uerſis diuerſimode reperitur deſcriptum, & præparatū.
Nonnulli hoc modo deſcribunt, & præparant. Rec. iiij.
ſe. frigidorum maiorum mūdato, ſe portul. ſem papa. al.
A ſandali albi, ſandali muſcatellini, ligni aloes, zingib. roſa-
rum rub. florum nenuph. florum borag. myrtillorū ana
drach. i. coral. al. & rub. ana drach. ſ. miſce ſimul vt de-
cet, & fiat electarium.

Alij vero hoc modo deſcribunt, & præparant. Recip.
ſanda. omnium, florum, roſarū, florum, viol. ſe. melonū,
trochiſcorum, diarhodon ana dra. ij. oſſis de corde cerui,
ſpodij, doronici romani, been albi, been rubei, ſpicæ nar-
di ana ſcru. ij. margaritarum perforatarum, & non perfo
ratarum, ana ſcr. ſ. ſmaragdorum, raſuræ eboris, hyacyn
thorum, ſaphyrorum ana dr. ſ. ſerici crudi combuſti dr.
ij. ſe. endiuiæ, ſe. acetoſæ, auri optimi ana dr. ſ. ambræ, li-
gni aloes ana ſcr. ſ. camphoræ ſcr. i. muſci gra. i. miſce, &
fiat pyluis. Iſtud apud Lugdunenſes magis præparatur q̄
præcedens. Cōponentia iſtud diamarga. calidū ſatis nota
B ſunt, vnū tamen notabis quod per trochiſcos diarhodon
hic intelligere debemus illos, quos ipſemet Nicolaus in
præſenti electario deſcribit in ſuo magno antidot. q inſe-
rius deſcribent, ſimiliter p trochiſcos diani, i. de violis, q
ſimiliter inferius deſcribent. Sūma medi. eſt xxvij. res.

Diacamereon, i. ducens hominem de morte ad vitā, quod facit aſthmaticis, arteriacis, tuſſiētibus, phthiſicis, omnem imbecillitatem ſtomachi emendat, debiles lumbos confortat, luxuriam prouocat, & omne quod in diarhodon Iulij laudatur adimplet, decima pars confect. eſt lib. ij. Reci. antiophyl. zingib. ana vnc. v. & ſcrup. i. & gra. xvi. cinnam. gar. ana vnc. iiij. & ſcrup. i. & gra. xvi. carnium dactylorum tantundem, galan. ſpi. zedo. coſti. pyrethri, coral. rub. traga. rheupon. ſaliuncæ, anatar. oſſium dactyl. car. ani. ami. fructus, i. iunip. ana vnc. i. & ſcru. ij. & gra. viij. leuco. macropi. ana vnc. i. & ſcrup. ij. & gra. viij. limaturæ auri puri, & argenti meri; oſſis de corde cer. ana ſcrup. ij. & ſ. muſc. raſuræ eboris ana ſcrup. i. & gran. vij. ambræ, ſcrup. i. mel. quod ſufficit, detur de eo. vnc. iij. mane, vel veſperi cum vino.

C

ADDITIO.

Diacamereon. i. reducens hominem de morte ad vitā, quod interdū in vſu habet, eſt precioſius quā diamarga. virtutem proprie reſpicit vitalem, & animalem, cōpiet omne illud, in quo diarhodon Iulij cōmendatur, datum cū pliris cū muſto confert maniæ prouenienti ab aſcenſu fumoſitatum a corde procedētium, datum cum vino in fuſionis croci confert cardiacæ calidæ. Tentum in ore, ac tranſglutiendo mane, & ſero confert pectori, datum cum decoctione hyſſopi, & ficuum cōfert aſthmaticis, arteria cis, tuſſientib. & phthiſicis cum ptiſana, datum cū vino decoctionis galangæ confortat ſtomachū frigidum, ac eius imbecillitates, & indignationem emēdat datū cū vi no aromatico confert dolori ſtomachi, & melancholiæ, datū cū vino remollitionis zingib. confert libidini, & cō fortat lūbos imbecilles frigiditate, & ipſum muſcatū cō-
fert impedimēto conceptionis ex humiditate matricis.

D De aliquibus ſimplicibus hoc electarium cōponenti- *Saliuncæ.*
bus dicetur hic. Et primo de ſaliunca, quia ſecundum cō
poſitorē eſt ſpica celtica, & ſic reperitur ſecundū Matth.
ſyluaticum in litera ſaliuncæ Dioſc. dicit, ſaliunca ge-
nus herbę, quę radiculas, & folia habet, flores ſimiles vio
læ; ſpica celtica habet florē citrinū, qui nō conuenit cum
colore viol. tamen loco ſaliuncæ communiter ponitur
ſpica celtica. Secūdum eſt antiophyli, & ſunt antiophyli *Antiph.*
craſſi garyophylli. Tertium eſt aimi fructus ſecundum
Nicolaum, hoc eſt ſemen iuniperi. Auic. in ij. can. dicit,
abel eſt fructus iuniperi ſimilis zarur. hic tex. Auic. eſt
corruptus, nam fructus iuniperi dicitur halharhar, &
abel eſt ſabina ſicut paret apud Sera. ca. proprio de ſabi- *Trn. am.*
na, cui magis credendum eſt ſimplicib. quàm Auic. alia
ſatis nota ſunt. Summa medi. eſt res. 17.

Diamoron a moris celſi dictum, a moris rubi, batinū, valet ad omnem cauſam palati, & gutturis; cadentem vuam ſubleuat, & humoroſam deſiccat, medietas

eſt lib.i. Rec. mororum celſi lib. 5 moro. bati, lib.i. mellis lib.5. ſape. vnc.iij. Confice ſic. ſuc. mororum cum melle, & ſapa in vaſe æreo ſtagnato ad prunas ſuauiter decoque, cum autem ſcire volueris ſi coctum ſit, pone ex eo guttã ſuper marmor, donec gutta marmori inuiſcata appareat, & adhæreat, tunc cola, & in vaſe ſtagnato vſui reſerua, & cum opus fuerit gargarizetur.

ADDITIO.

Diamoron dicitur ſecundum intentionem Nicolai a moris celſi, & rubi, batinum a moris ru. Meſue in ſuo antidot. diſtinctione de loch habet confectionem de moris, & dicit, quòd eſt diamoron, & ſic eſt: nam ſua deſcr. cum iſta Nicolai concordat, tamen generaliter conficitur ſecundum præſentem deſcript. ipſe Meſue in practica capitulo de ſynanche gutturis habet vnam aliam deſcript. ex auctoritate Alexan. ſed non eſt in vſu, in eodẽ capitulo habet vnam aliam deſcript. quam dicit diamoron, quod Galen. compoſuit, ſed ſimiliter nõ eſt in vſu. Galen. vero. vi. myamir. deſcribit duas deſcriptiones diamoron, quarum vnam ſibi attribuit, alteram vero Andromacho, quæ non ſunt vſuales. Hæc deſcript. paſſiones reſpicit gutturis, palati, vuulæ, ac omnia genera præfocationum, vnde diu, ac pluries gargarizatum in principio cum decoctione balauſtiæ, liqui. & rõiarum prohibet, ac intercipit fluxum horum ad ea; quòd poſtea gargarizatum, & diu in ore tentum cum decoctione corticis nucum frequenter, confert mirabiliter repercutiendo materiam fluentem ad guttur, & ad vuulã, ac fluxa conſumit profundatione ſucci, quare eſt peculiare infirmitatum omnium eorũdem. Vuulam cadentem ſubleuat, ac humoroſam deſiccat; ſynanchen prohibet mangendo palatum, ac guttur cum eo. gargarizatum, cum ſucco plantag. confert puſtulis, ac vlceribus oris, in quo augeatur mel, vel minuatur, ſecundum, quod quæritur maior, vel minor ſtypticatio, vel abſterſio, verum ſynanchen ex vſu fungorum curat gargariſmus ex oxymelle ſcillitico factus. Componentia hoc electarium ſatis nota ſunt. Sapa hic ponitur ad reſoluendam materiam fluxam, & ad refrenandum ſtyptica. Summa med. eſt res. iiij.

Dianthos dicitur, quia fit ex floribus dendrolibani, violarum, & roſarum; valet triſtibus, macilentis, cardiacis multum lætificat, & conualeſcentes ex ægritudinibus miro modo cõfortat. 6. pars cõfecti eſt li. ij. & 5.

Recip. florum roriſmarini vnc. i. roſ. vio. liquir. ana dr. vi. gar. ſpi. nucis muſ. galan. cinnamo. zinz. zedo. maris, al. cardamo. ani. ana ſcrup. iiij. mel. quod ſufficit, datur mane, & meridie febricitantibus cum frigida, non febricitantibus cum vino. *Summa med. eſt res. xvj.*

Dianthos electarium eſt ab anthos dictum, quod eſt flos rõriſmarini, valet ad omnem debilitatem corporis, ſi ſit ex defectu ſpirituum, vel ex frigiditate, vel ex oppilatione, vel ex caliditate, vel ex humiditate: tunc non valet, ſi ex frigiditate, vel oppilatione valet, frigiditas vero quandoque cum humore, quandoque ſine humore, ſi ſit frigid. ſine humore, detur cum vino calido, vel frigido. Frigiditas cum humore, quandoque eſt cum fluxu, detur cum vino decoctionis garyophyl. maſticis. & zymini, ſi ſine fluxu, cum decoctione nucis muſ. ſi ſit cum oppilatione, detur cum vino decoctionis aliquorum diureticorum, anthos cali. eſt, & ſic. ſubtiliat, & confortat, ſubtiliat ex qualitatibus ſuis, confortat ex aromaticitate: roſmarinus bis, vel ter fert flores in anno. meliores ſunt, in vere. in vmbra ſiccantur, per annum ſeruantur, cum ponitur in medicinis, folia & fuſtes abijciantur. Violæ ſunt fri. & hu. ponuntur hic vt temperent calorem aliorum, & humectent membra ſpiritualia, & aromaticitate confortent. Violæ, quedam ſunt ſubalbidæ, & illæ non ſunt aromaticæ, nec adeo, bonæ, & ſunt ſubnigræ, & fere purpureæ, & tales ſunt *Aut'or.* *Viole.*

bonæ, & in vere colliguntur, & ad Solem parum ſiccantur, quia multum ſunt humidiores, & poſſent putrefieri, confice vt alia electaria, per duos annos ſeruatur.

Diaſatyrion dicitur à ſatyrionis radicibus, ſatyria-ſis enim Græce, erectio virgæ latine dicitur, proprie datur illis, qui debilitatem patiuntur renum; libidinem mirabiliter prouocat ex aliqua occaſione prædicta, ſine mora reſtaurat. viij. pars confecta eſt lib. i. ſ.

Rec. ſatyrionum teſticulorum viridium, bauciæ, nucis indicæ, piſtacearum, ſecacul, pinearum enecleatarum ana dr. xij. car. zing. aniſi, erucæ ſemi. linguæ auis ana drac. v. cinnam. caudarum ſcincorum viridium, ſe. bulbi ana dr. ij. & ſ. muſci gra. vij. Conficitur ſic, in tantum mellis deſpu. quòd ſufficit, ponantur teſticuli ſatyrionum, & bauciæ, & ſecacul, vnaquaque perſe in ſupradicto melle, ponantur prius bene contrita, & cum ſpathula bene cõmiſceantur, & bulliant aliquantulum, deinde addantur pineæ, & piſt. & nuces bene tritæ. & cum aliquantulũ bullierit ab igne deponantur, & puluis prædictarum ſpecierum commiſcendo adiungatur, & ad vltimum vero muſcum diſtemperatum cum aqua ro. apponatur; & ſic vſui reſeruetur, detur in ſero cum vino dulci, vel condito, cochlearium vnum. *Summa med. eſt res. xv.*

Diaſatyrion dicitur a ſatyris, quos pronos in venerem fama vulgauit, vela ſatyrionibus, qui ibi recipiuntur. Valet contra omnem debilitatem renum, ſed tamen ſi ſit ex caliditate non detur, ſed ex frigiditate cum vino calido detur, ſi ſit ex viſcoſo humore cum vino decoctionis feniculi, petroſelini.

Libidinem excitat, coitus quandoque debilitatur ex defectu ſpirituum, & hu. & ex frigiditate, & caliditate, quando ex calore, non detur, quando ex frigiditate, detur cum vino mediocriter lymphato, quidam dant cum decoctione vini ſcincorum, ſed male faciunt, quia dum putant libidinem excitare extinguunt. Accepturus diaſatyrion vtatur bono cibo, generante bonos humores, & multos poſt quam accepit, fumat ficus, vel dactylos, pineas, vel amygdalas. Recip Satyrion, herba ipſa *Satyrion.* cocta cum carnibus hirci diaſatyrion eſt ruſticis, cali. ſunt, & ſic. in iij. gra. coitum excitant, craſſos humores diſſoluunt in ventoſitatem, vnde virga renditur, per annum ſeruatur.

Bauciaca. & hu. in medio ſecundi gradus, ſanguinis, *Bauciæ.* & ſpermatis generatiua, alio nomine dicitur paſtinaca, *paſtinaca.* radix competit vſui medicinæ, ponitur hic ad excitandum coitum, quia ventoſitatem facit, vnde debet poni in hac medicina.

Eruca cal. eſt, & ſic. in iij. gradu herba eſt cuius ſemen *Eruca.* ſimiliter dicitur, ponitur hic quia ventoſitatem generat ex viſcoſis humoribus quos reſoluit, reſeruatur per tres annos ſemen, & herba ipſa, cocta, cum carne hirci, & comeſta diaſatyrion eſt ruſticorum.

Scincorum recẽtium, piſciculi ſunt vltra mare in fon- *Scinci.* tibus dulcibus, calidi ſunt, & ſic. in iij. gradu, circa caudam maioris ſunt efficaciæ recentes, ſi habeantur, & ponantur, ſi non, ſicci ſaluntur, & ſiccantur, per tres anſeruan. ſed vltramarini maioris ſunt efficaciæ; noſtrates minoris, illi maiores ſunt, & craſſiores, iſti minores ſunt, & graciliores.

Bulbi ſemen, ideſt cæpe marinæ, cali. ſunt, & hu. pro- *Bulbi ſ.* pter eaſdem cauſas ponuntur, reſoluendo humores in ventoſitatem, in vere colligitur, per iij. annos ſeruatur.

Lingua auis ca. eſt, & hu. propter eaſdẽ cauſas hic po- *Lingua.* nitur, per an. ſeruatur, quãto recentior tãto melior. Quidã ita conficiunt ſatyrion, & baucias, & ea, quæ non poſſunt puluerizari, conterunt, & diſtemperant cum melle, poſt addunt puluores, ſed ſic confecti cito corrũpuntur, ſic hat. ſatyrion, & bauciæ in melle coquantur, & poſtea optime contundãtur, & cũ melle, in quo cocta ſunt cõficiatur; deinde amygdalæ, & penidiæ, & ſpinæ p ſe cõtritæ, ad vltimum puluores ſpecierũ, per annum ſeruatur.

Diaprunis

Diaprunis, vel diadamascenum dicitur a prunis, quæ ibi intrant, datur acutas, & peracutas patientibus, & maxime cauſon, & ſynochæ; in principio, & in augmento, & ſtatu ægritudinis, nona pars confecti eius eſt lib.ij. & s.

Recip. prunorum damaſcenorum viridium num.c. quę poni debent in ſtagnato, & tantum aquæ quod bene cooperiantur: bulliant quouſque diſſolui videantur, tunc ab igne deponantur, & cum aliquantulum infrigidata fuerint, ab aqua extrahantur, & in cribro ſuper catinū poſito pruna ponantur, & manibus tandiu fricentur, vt nihil præter oſſa, & cortices in cribro remaneat: in aqua autem illa in qua decocta fuerint pruna, ponantur vnc.i. & s. violarum, & iterum bullire permittatur, & abſtractis violis ponantur ibi lib.ij. zucc. & lib.i. de pulpis prunorum, & coquantur ad ſpiſſitudinem: incipiente inſpiſſari, adde vnc.i. tamarindorum, & caſiæ ſi. medullæ vnc.i. diſſolutæ, & colatæ cum ſupradicta decoctione prunorum; memento tamen, quod in aqua prunorum bulliat vnc.i. & s. viol. vt dictum eſt: & cum ad perfectionem decoctionis peruenerit, ſemper agitando cum ſpathula, & poſtea ſuper aſpergatur puluis iſtarum ſpecierum. Recip. ſand.alb. & ru. ſpod. rheubar. cinnam. ana drachm. iij. roſ. viol. ſem. portulacæ, ſcariolæ, berberis, ſucci liqui. traga. ana drach. ij. ſem. citru. melo. & cucurb. mundatorum ana drachm.i. datur omni hora diei cum frigida ſine diagridio ad modum caſtaneæ. Si laxatiuum facere volueris, ponatur in vna quaque lib. drac. vij. diagridij, quando ab igne deponitur, datur in declinatione febrium laxatiuum ad purgationem in matutinali hora, ad modum caſtaneæ cum aqua calida.

Summa medic. eſt ret. xx.

Diaprunis dupl.

Diaprunis dicitur a prunis, fit ſimplex, & laxatiuus, quia ſcammonea trita apponitur. Quidam conficiunt ipſum cum ſyrupis. Quidam cum melle, & ſyrupo. Confectum bene poteſt dari cum aqua vio. & prunorum conſtipatis choleticis in æſtate in ea regione, datur etiam in mane, & meridie febricitantibus cum aqua frigida ad ſitim, & ad calorem minuendum, Item factum laxatiuum detur acute febricitantibus ad laxandum, maxime enutricatis, poſt tertiam, & quintam purgationem, & hyeme factum cum melle, & ſimplex datur phlegmaticis conſtipatis, ſed febricitantibus acute non detur cum melle, ſed cum ſyrup. Recip. prunorum, fri. ſunt, & hu. infrigidant, & humectant, quia virtutem habent leniendi, hic ponuntur ad infrigidandum, & humectandum.

Pruna.

Prunorum alia alba, alia nigra; alia dura, alia mollia, alia carnoſa, dura, & bene carnoſa plus valent quam mollia, & parum carnoſa, & talia debent poni in medicina, ſi forte non habemus damaſcena, quia illa præ cæteris ſunt laudabiliora, huiuſmodi pruna ante maturitatem debent colligi, quia perfecte matura cito corrumpūtur, ſcinduntur autem in quatuor partes, ita quòd carnes ab oſſibus non ſeparentur, ad Solem deſiccantur, moderate tamen deſiccata cum aceto lauentur, & iterum deſiccentur, vt humiditas ab aceto contracta conſumetur, poſtea in vaſe ſtricto repone, quidam lauant cum aceto, & oleo, & bene faciunt, quia inde ſunt pulchriora. Nota, quòd tam ſicca quam viridia ponuntur in medicina, per annum ſeruantur.

Spodium.

Spodium frigidum eſt aliquantulum, & humidum, ponitur hic ad reprimendum calorem, & ſitim. Ego autem dico cum Dioſcoride ipſum fieri ex oſſe elephantis combuſto; comburitur enim os elephantis in vaſe æneo, vel ferreo ad ignem, & fit ſpodium. Alij dicunt, quòd ſpodium fit cum radice calami in India naſcentis combuſta, dura, & ſolida, & circa Babyloniam, ſophiſticatur autem cum marmore combuſto, vel cum oſſe canis, vel alio; ſed ſic diſcernitur, quia marmor graue eſt, & ponderoſum; ſpodium vero leue eſt, debet enim eligi album, & leue, quia in puluere adulteratur, quia vix cognoſcitur.

Sandali. tria ſunt genera, albus, rubeus, & cittinus, frigidi ſunt, & ſic. in primo gra. albus frigidior eſt rubeo, & minus confortat, citrinus plus omnibus confortat, & ponuntur hic ad confortandum, & refrigerandum, ligna ſunt, raro ſophiſticantur; ſed tamen albus poteſt ſophiſticari cum ligno cypreſſi, ſed odore diſtinguuntur, quia lignum cypreſſi, odoriferum eſt, rubeum ſimile eſt ligno, quod dicitur braxius, ſed carnus eſt, nec cum eo ſophiſticatur, per longum tempus durant.

Portulacæ ſemen.

Portulacæ ſemen frigidum eſt, & hu. ponitur hic ad ſitim mitigandum, & ad laxandum, per an. poteſt ſeruari, ponitur hic contra feruorem.

Scariol.

Semen ſcariolæ frigidum eſt, & ſic. ponitur hic ad mitigandum, quia mitigat diuretica, & contra ſitim, & feruorem ponitur hic, per tres annos ſeruatur.

Tamarindi

Tamarindi frigidi ſunt, & ſic. aliter dicuntur oxyphœnicia, ſubtiliant ex qualitatibus ſuis, diuidunt ex acetoſitate, purgant quadam mordicatione. Tamarindi fructus ſunt arboris in India naſcentis, qui conquaſſantur, antequam ad nos veniant. Eligendi ſunt in colore nigri, non nimium molles, vel duri. Cum enim ſunt exiccati, apothecarij reſoluunt caſiam ſi. in aqua, & in illa humectant tamarindos, vt recentes appareant, ſed diſcernuntur, quia dum tractantur digitos inficiunt; ſi autem ſint aridi, vel pallidi, vetuſtate ſunt conſumpti, componuntur in medicinis, nuclei abijciantur, per tres annos ſeruantur. Confice ſic, pruna decoquantur in aqua, poſtea per cribrum de corio fricando tranſmittantur, ſicut fit de cytonijs, poſtea caſiæ ſi. abiectis vlceris, reſoluantur cum ſyrupo, vel in melle, ſi cum melle debeat confici, & decoquantur ſimul cum carnibus prunorum ſemper agitando cum ſpathula, ſignum decoctionis eſt cum incipit adhærere ſtagnato, ab igne depoſito, puluis ſpecierum addatur; quando enim cum ſyrupo conficitur per annum ſeruatur, quando cum melle per duos annos ſeruatur, qualiter autem cum ſyrupo habeat confici dicemus quando de oxymelle docebimus.

Diapraſium dicitur a praſio viridi, quod ibi plus intrat quam de alijs ſpeciebus: valet ad omnem pectoris infirmitatem, & maxime ad catarrhum, & ad cerebri frigiditatem, ſanat capitis vertigines, & oculorum caliginem, & palatum, & arterias; & ad omnem ſpeciem catarrhi, quæ fit ex frigiditate, mire prodeſt; dentium dolorem mitigat decimaoctaua pars confecta eſt lib.iiij.

Recip. praſii viridis drachm.v. & s. trag. pinearum mundata. amyg. piſtaciorum, carnium dactyl. ficuum pinguium, paſſularum enucleatarum, ana drachm. tres, cinnamo. garyoph. nu. muſc. macis, ligni aloes, galangæ, zing. zedoariæ, ſpicæ, liquir. rheupontici, anacardi, ſtyracis calamitæ, maſticis, myrrhæ, chalba. terebin. ireos, ariſtolochiæ rotundæ, radi. capparis, gentianæ, melanopiperis, aniſi. fœni. anethi, ſeminis apij macedonici, ſaxifragiæ ana drachmas duas, hermodactyl. origani, peucedani, ſchœnanthi, cardamomi, leucopiperis, carui, leniſtici vincetoxici, ana drachm.i. & s. & granaij. s. balſamitæ, pulegij, dictami, coſti, pyrethri, ſatureiæ, baſiliconis, pœoniæ, macropiperis, amomi, ſinonis, orobi ana drachm.i. & granæ ij. & tertiam partem alterius, xylo. caſiæ ſi. corall. raſuræ eboris, carpobal. dauci cretici ana drach. s. muſci, ambræ, oſſis de corde cerui ana gra. xiiij. mellis deſpumati, quod ſufficit. Conficitur ſic. in li. iiij. mellis deſpumati, pone praſium ſupradictum aliquantulum contuſum dra. vi. & quartam partem pineæ recentis cum reſina ſua, & de vino vetuſtiſſimo optimo vnc. iij. et bulliat ſimul lento igne ad vini conſumptionē, uel donec pinea aperiatur, & caricæ bene purgatæ intus, & extra, & dactyli eodem modo purgati, & paſſæ ſine granulis ſuis, pineę, & amygdalæ, et piſtacia, omnia iſta bene mūdata piſtentur, tamen vnumquodq; per ſe piſtetur, & poſtea

postea in simul misceantur in mortario, & addatur ibi terebinthina, & simul pistentur, & cum prædicto melle calido in eodem mortario paulatim posito distemperentur; & postea addatur puluis supradictarum specierum, & diu conficiantur; styracem vero cum modico melle liquefactam confectioni supermisce sine intermissione; ad vltimum balsamum, ambram, & muscum supermitte, iterum bene permisce, & vsui reserua, datur in fero cum vino calido, in quo cocta sit hyssopus, & tragacanthum.

Summa medic. ℈ß res. lxvi.

Diapraſſium magnum electarium eſt, vertiginẽ capitis ſanat factam ex frigiditate, & vitio ſtomachi; ſed ſi fuerit vitio cerebri, non tantum valet. Caliginem oculorum aufert factam ex fumoſitate à ſtomacho ad ſuperiora aſcendente cum vino calido datum, & poſtea propinetur vinum decoctionis fenę. Palatum, & arterias purgat, ſi dolor ſit ex rheumate, datur cum vino calido. Vuæ deſtillationem iuuat, coquantur roſ. in aceto, poſt addatur vinum dulce, & gargarizet, poſt recipiat diapraſſium cum vino calido.

Dentium dol. ex frigido hu. ſumatur cum vino calido interius, & ponatur ſuper dentes exterius. Aſthmaticis, ſuſpitioſis, epilepticis, ſi fiant pilulæ ex puluere liquiritiæ, & gentianæ, & diapraſſio, & dentur, cannas pectoris, & pulmonis emundat ſumptum cum vino repido, vel fiant pilulæ ex puluere penidiorum, & amyli, & diapraſſio; & teneantur in ore donec liquefiant. Stomachum, & hepar confortat cum vino decoctionis fœni. & ani.

Spleneticis cum decoctione herbarum diuretica. peripneumonicis omnino detur cum aliquo lenitiuo, vt cũ decoctione gummi arabici, & tragacanthi, omnib. vitijs interioribus ex frigiditate detur cum vino calido. Nephriticis, Calculoſis, Strangurioſis cum vino decoctionis ſaxifragiæ. Colicis ſi ſit ex frigido humore, vel viſcoſo, vel ventoſitate, corpori benefacit, ſi fiat diſcoloratio ex indigeſtione, vel ventoſitate, detur cum vino decoctionis ſpicæ, & nucis muſcaræ.

Menſtrua educit, ſi fiat retentio ex humore frigido, & viſcoſo oppilante vel ventoſitate, vel frigiditate, diſſoluatur cum oleo muſcelino, informentur ſuppoſitoria, et inuolutum in bombice ſupponatur. Recip. praſſij viridis cal. eſt, & ficci. in tertio, virtutem habet diureticã, & diſſolutiuam contra cauſas ſpiritualium, &c. ad munditionem hepatis, & viarum vrinalium viride debet hic poni, quia ſiccũ nullius eſt efficaciæ, hoc multo melius, ſi ſuccus exprimatur in quantitate, ponatur ab auctore cum melle, in quo praſſium conficiendum eſt, & quia non poſſumus ſemper viride praſſium habere, extrahe ab eo ſuccum, & cum ſucco liquiritiæ informentur, & eis vice praſſij vtere cum opus fuerit. Nota, quod apothecarij praſſium ſiccum in hac medicina apponunt multum de puluere contrito, & ex eo componunt non decipientes.

Pinea. Pinearum, pineæ ſunt fructus ca. & hic propter cauſas ſpiritualium, quas ſic præparata, pinea integra ſuper carbones ponatur donec folliculi aperiantur, & nuclei extrahantur, & frangantur, pellis abijciatur; poſtquam prę parati fuerint, ſtatim præparatos pone in medicina, quia vltra duos dies non ſeruantur. Contra teneſmum. Pinea inuoluatur pellicula, & patiens ſubtus ſimum recipiat per enimborum non inuoluta pellicula; dyſentericis confert, per duos annos ſer.

Piſtacia. Piſtacia calida, & humi. ponunt contra vitia ſpiritualia, fructus ſunt arboris, qui in tranſmarinis partibus inueniuntur, cum ponuntur in medicinis enucleantur, nõ indigent tamen vt mundentur, contra cauſas ſpiritualiũ ponuntur hic, multum excitant coitum.

Carnium. Carnium dactylorum. cali. ſunt, & hum leniunt, & humectant, fructus ſunt arboris, eligendi ſunt non perforati, bene carnoſi, & gummoſi, cum apponuntur in medicinis oſſa ſunt remouenda, & tantũm carnes apponendæ in quantitate determinata ab auctoribus, per duos annos ſeruantur.

Ficus. Ficus ca. ſunt, & hu. temperatæ, pingues, & recẽtes, ſiccæ temperatę in caliditate, & hu. fructus ſunt arboris, ficus ſiccæ ponẽdæ ſunt in medicinis, ponuntur per cauſas ſpiritualiũ, propter aſthma, propter tuſſim, leniunt, molliunt, & mundificant, per duos annos ſeruatur, aqua decoctionis earum valet contra ſtricturam pectoris.

Vuarũ paſſarum. Vuarum paſſarum. ca. ſunt, & hu. fructus eſt communis, & notus, vuæ ſic debent præparari, accipiantur vuæ perfectæ maturatæ, ponantur in furno mediocriter calido, donec aliqua pars conſumatur, & deſiccetur, tunc extrahantur, & in vino abluantur: & ablutæ in loco competenti ſuſpendantur. Vel aliter, & melius, accipe grana vuarũ in furno ſiccarum, elige meliora, & ablue in vino, & ſuperaſperge pulueres cymini, cinnamomi, & aliatũ ſpecierum aromaticarũ, & inuolue in folijs ficus, & ita ſuſpendentes eas conſeruantur per duos annos, & cũ ponũntur in medicinis enucleantur, & abijciũtur acini, poſtea ponderantur, contra cauſas ſpiritualium hic ponunt ad mundificandos renes, & meatus vrinales, & lumbos.

Ireos. Ireos. ca. & ſic. herba eſt, cuius radix ſimili nomine appellatur, & ponatur radix in medicina, virtutem habet diureticam, & diſſolutiuam, eligenda eſt non perforata, quæ cum frangitur non puluerizatur ſecundum doctrinam, quam de alijs radicibus dixi. Aqua decoctionis eius contra ſtrangluriam, & dyſuriam iuuat, radix debet deſiccari, & in vmbra ſuſpendi, per duos annos ſeruatur.

Ariſtolochia. Ariſtolochiæ radix medicinalis eſt, cum inuenitur ariſtol. per ſe, rotundam apponas, contra venenum valet, contra cauſas ſpiritualium, valet capitis, & viarum Vrinariarum, in fruſtulis ſciſſa, & exiccata, per iij annos ſeruatur, in multa eſt efficacia.

Rad. cap. Radix cappari. frutex eſt, cuius radicis cortices competunt in medicinis, ponitur hic propter ſpiritualia, & ad cerebrum confortandum, eligendus eſt cortex habens ponticitatem cum amaritudine, & quia non puluerizantur, per tres annos ſeruantur.

Vincetoxicum eſt ab ellebore plurimũ inuẽta, quæ ſibi contraria putantur. Vincetoxicum calidum eſt, & ſiccum, diureticam habet virtutem, & diſſolutiuam, & dicitur vincetoxicum, quia vicem theriacæ contra toxicum tenet, & radix, & herba eodem nomine appellatur, radix competit medicinæ, contra cauſas ſpiritualium, & principalium mẽbrorum valet, ſimilem habet radicem ellebori, elige vt dicitur in circa inſtans, per tres annos ſeruatur.

Satureia. Satureia calida, & ſicca eſt, diſſoluit, confortat, ſpiritualia mundificat, alio nomine dicitur tymbra, folia eius ponuntur in medicinis, quæ diuretica ſunt contra ſtranguriam, & dyſuriam, vltra annum ſeruatur.

Dictamum. Dictamum ca. & ſic. virtutem habet diſſolutiuam, & attractiuam, & vim occultam contra venenum, ponitur hic propter cauſas ſpiritualium, & lumborum, herba eſt, quæ in petroſis locis naſcitur, cuius radix comperit medicinæ, eligenda eſt non perforata, ſed continua, per duos annos ſeruatur.

Orobum. Orobum genus eſt leguminis temperate cal. & ſic. ſecundum quoſdam, quod eſt falſum. Eſt enim frigidum, & ſic. quod poteſt probari auctoritate Iſaac dicentis, in diebus ſuis ipſum cibum eſſe bonum, ratione ſimilis complexionis ponitur in hac medicina, & in quibuſdam alijs, non vt dicunt quidam, quia ſit diureticum, ſed quia grauitate ſua medicinam ſecum ducit ad inferiora, & viſco. hu. diſſolutos per medicinam educit.

Diapraſſũ. Diapraſſium ſic conficitur, pineæ, amygdalæ, ficus ſiccæ, vuæ paſſæ, & quæ non poſſunt puluerizari piſtentur, & cum melle deſpumato, & ſucco praſſij admiſceãtur: poſt modum puluis aliarum ſpecierum addatur, dum adhuc bene calidum eſt, balſamus imponatur, quia aliter non poſſet incorporari, poſtmodum muſcus, & ambra ſimul trita cum vino modico, vel cum aqua roſ. diſtemperata, & parum vini adhuc calidum eſt, per ij. annos ſeruatur in multa efficacia.

Diazingibereos, ſiue zingiber cõditũ ſic fit. Rec. eryngiorũ, qui habent folia ad modum cretani marini, quod Saraceni ſecacul vocant bene raſi cũ cultello, poſtea coquantur

aequantur in aqua donec dimittat se stringere manibus, & postea abstrahatur, & de aqua, & lignis, quæ sunt interius mundentur, & cum cultello frustatim incidantur, & in mortario marmoreo fortiter pistentur, & cũ manibus exprimantur, vt aqua inde exeat, & ponderetur in lib.iij. & ponatur in x.lib. mellis despumati, & albissimi, & coque donec incipiat rubere, & addatur lib.s. zin. frustatim inciſi, & dimittatur tamdiu bullire, donec digito adhæreat in marmore superposito, & postea tolle ab igne, & impone pulueres harum specierum. Rec. Summa me dic. est res ẽg. *zin.vnc.iiij. pistaciorum vnc.iiij. zedoariæ vnc.i. & s. dactyl.vnc.iiij.cum omnibus istis conditur, stomachum confortat, digestiuam virtutem adiuuat, vitio pectoris ex frigiditate valet, renes confortat, libidinem potenter incitat.*

A

Dlazingiberos idem est quod zingibet conditum, contra raucedinem valet, non quidem ex caliditate, & siccitate factam, quia tunc datum raucedinem magis augmentaret, sed si sit de phlegmate crasso, & viscoso circa tracheam arteriam cohærente, & tunc parũper, & cum mora transglutiatur vt supra diximus, vt humectetur arteria, & dissoluantur humores, qui eam exasperãt ad. Asthmaticũ de phlegmate fistulas pulmonis impediente, sitim, & ardorem stomachi scilicet quando ex indigestione proueniunt, datur his cum aqua hordei cũ decoctione tragacanthi, liquiritiæ siccæ, tussi quando est ex frigiditate, & siccitate, vel ex rheumate; his detur cũ vino decoctionis fęniculi, qui calore suo dissoluit, & spuere facit.

B

Spleneticis non debet dari nisi facta sanie, & rupto apostemate, datur autem vtiliter cum aqua hordei decocti, tragacanthi, liquiritiæ, de his omnibus, quæ recipit satis superius dictum est, quæ cal. sunt, & confortatiua digestionis, conficitur autem sic, & diuersi diuerso modo conficiunt. Accipe eryngios marinos mundatos optime, decoque, & decoctos laua, & fustes inferiores, & cortices exteriores remoue; postea minutim incide, & aquam fortiter exprime, vt aqua exeat, & appone mel tali proportione, vt pro.i.lib eryngiorum sint duæ mellis, & bonum est. Alij ad libitum ponunt, in principio decoctionis apponuntur ibi amygdalæ bene mundatę non tritæ, & in fine nuclei pineatum mundati, facta decoctione, quod cognoscitur, quando totum in subrufum muratur colorem, vel gutta posita supra marmor non fluit, deponatur tunc ab igne, & infrigidetur, & tunc apponatur zing. minus scissum, per sex dies in vino temperatum, vel lixiuio, & bene incorporetur, alij totum zin. puluerizatum, & quia potest tunc recipere plures pulueres, & bene incorporatur, & sic bonum est, in Alexandria fit de viridi zingib. & ideo optimum est, quidam faciunt de eryngijs, & baucijs; alij ex solis baucijs; & in loco mellis ponunt trophum gallæ, vel syrupum, & valet sic confectum, præcipue habentibus hepar, & stomachum calefactum, per annũ seruatur, multum valet.

C

Dlaolibanum dicitur ab olibano, quia olibanum ibi intrat, valet ad omnes capitis passiones, lachrymas potenter stringit, dolorem hemicraneum, & supercilliorum sanat, & synanchen curat datum cum decoctione ptisan. vi. pars confecta est lib.i. Recip. castorei, opij, hyoscyami ana drach.iiij. casiæ lib.drach.ij. & scrup.ij. folij, croci, thuris masculi ana drachm.ij. rheupontici, amomi ana drachm.i. scrup.ij. myrrhæ, drach.i. s. spicæ, pyrethri, euphorbij, leucopiperis ana scrup.s. Summa me dic. est res xt. *pœoniæ, styracis, macropiperis ana drachm.i. mel quod sufficit, datur sero cum vino calido, in quo coctum sit olibanum, & saluia.*

D

Dlaolibanum medicina est opiata dicta ab olibano, non quia plus recipiat de illo quam de alijs, quia magis recipit de opio, & hyoscyamo, sed quia plus recipit de eo quam alia opiata secundum suę quantitatis modum, valet ad multas capitis passiones, ad dolorem hemicraneæ scilicet in principio; si tamen dolor fuerit ex frigiditate, vel ex rheumate, & detur prout dicitur in fluxu lachrymarum, si vero fuerit inueterata passio, tribus diebus ante detur oxymel, & postea hiera picra. & si corpus fuerit phlethoricum, purgetur cum pilulis aureis, postea detur diaolibanum cum vino calido, valet ad dolorem supercilij factum ex prædictis causis, vt si fiat de fumositate a stomacho ascendente, detur prædicto modo, valet specialiter contra fluxum lachrymarum factum ex frigiditate constringente, vel ex humiditate lubricante, vel ex debilitate virtutis contentiuæ. Si vero fiat ex calore dissoluente non detur, si autem fiat ex prædictis debet dari in pilulis hoc modo, fiant pilulæ ex mastice, & olibano puluerizatis, & diaolibano, & dẽtur.xij. vel xiij. vel xv. fiat etiam cataplasma ex puluere olibani cum diaolibano, & albumine oui, & superponatur fronti, & temporibus. Valet ad fauces rheumatizantes præcedente purgatione, si corpus fuerit plethoricum cum pilulis aureis; deinde detur diaolibanum prædicto modo contra asperitatem linguæ, & tracheæ factam ex viscosis humoribus ipsi adhærentibus, si vero sit ex caliditate, non detur: detur autem hoc modo, fiant pilulæ ex puluere penidiarum, & amylo, & diaolibano, teneantur sub lingua, & transglutiantur, penidiæ, & amylum dissoluunt, & relaxant medicinam, & diaolibanum consumunt. Tussientibus ex causa rheumatica, vel ex frigiditate cum vino decoctionis caricarum, & passularum. Valet contra vomitum factum ex frigiditate, vel ex debilitate virtutis retentiuæ cum vino decoctionis masticis, & fiat emplastrum ex puluere masticis, olibani, & sit tãtum de costo quantum de duobus alijs: conficiantur cũ oleo muscellino calefactis in testa. Valet contra nauseã cum vino calido patientibus dolorem stomachi, vel renum, ex frigiditate cum vino decoctionis masticis, & nuc. mus. Peripneumonicis competenter datur antequã febriant, vel post vndecimam, vel quartãdecimam diẽ, ad mundificationem saniei in principio datur; sicut cõtra fluxum lachrymarum post quartamdecimam diem in pilulis factis cum puluere myrrhæ.

Empyicis eodem modo cõtra gonorrhęã talis sit vsus cum aqua rosata frigida, vel calida detur, & fiat emplastrum super lumbos, pectinem, & testiculos; rosis coctis in aceto, & puluere castorei, & diaolibano. Fluentibus menstruis subuenit, informetur suppositorium ex diaolibano resoluto cum succo plantaginis, inuoluatur cum bombace, & supponatur; datur etiam in potu cum succo eodem ad modum electarij, per xv. annos seruatur, dosis eius est scrup.iij. Nota, quòd non debet dari recens ante dimidium annum.

Diarhodõ abbatis a rosis dicitur, quæ ibi intrant plus quam de alijs speciebus, nomen accepit abbatis ab abbate de curia compositum, datur proprie ictericis, hepaticis, phthisicis, hecticis, & cardiacis, qui patiuntur ex calore de acutis, & ad calefactionem stomachi, pulmonis, & totius corporis; & conualescentibus ex longis, & acutis ægritudinibus mirabiliter auxiliatur, & pars vi. confectæ est lib.ij.

Recip. sandal.al. & ru.ana drachm.ij.s. traga.gummi ara. spodij ana scrup.ij. asari, spicæ, mastices, carda. croci, xylo.garyo. galliæ mus. anisi, marathri, cinna. suc.liqui.rheub. sem. basiliconis, berberis, scariolæ, portulacæ, papaueris albi, citruli, melo.cucu. & cucurb. ana scrup.i. ossis de corde cerui, margaritarum ana scrup.s. zuc.candi. ros. ana vnc.i. drachm.iij. camph.gra. vij. mus. gra.na.iij.s. syrupi facti de aqua ros. quod sufficit, datur mane, & meridie cum rhodostomate; vel cum aqua frigida, si opus fuerit. Summa me dic. est res. xxxij.

Dlarhodon tres sunt maneries: diarhodon iulij, diarhodon abbatis, diarhodon magnum, & isto vtimur, & dicitur diarhodon a rosis, magnum propter efficaciam, contra ventositatem stomachi, & dolorem scilicet

scilicet cum humore ex caliditate facto. Si vero sit ex sola caliditate non detur, quia aliquantulum est calidũ.

Cardiacis, & diaphoreticis. Cardiaca, & syncopis nõ differunt nisi in positione materiæ. Quando enim materia est in capsula cordis, vnde sequitur defectus cordis, dicitur cardiaca, si a fumo consurgente aliunde dicitur syncopis. Cardiacis detur mane cum vino decoctionis, vel garyophyllorum. Diaphoreticis in meridie cũ aqua frigida contra debilitatem, vt pote conualescentibus ab ægritudine, præcipue datum cum vino mediocriter lymphato in mane. Contra oppilationem splenis, & hepatis cum vino alicuius diuretici. Contra vitium lapidis cum vino decoctionis saxifragiæ, & granorum solis valet, quia multa diuretica recipit, confice vt alia electaria, per annum seruatur.

Diapenidion dicitur a penidijs, qui ibi intrant plus quam de alijs speciebus, valet ad omne vitium pulmonis, & tussis, & raucedinem vocis factam ex siccitate, phthisicis subuenit, vi. par. confecta est lib. i.

Recipe penidiorum drach. xvi. s. pinearum, & amygdalarum munda. sem. papau. albi ana drach. iiij. scrup. i. cinnam. garyoph. zingi. succi liqui. traga. gummi arabi. amyli, semi. citrul. melo. cucume. cucurbi. purgatorum ana scrup. i. s. camphoræ tertiam partem scrup. viol. quod sufficit. Conficitur sic in vna li. aquæ bulliant vnc. ij. viol. donec aqua inficiatur aliquantulum, postea coletur, & colaturæ addatur lib. zucch. & bulliat donec incipiat inspissari, & tunc addantur pineæ, & amygdalæ, & sem. melo. citrul. cucu. & cucurbitæ vnaquæq; per se bene contusa cum spatula semper mouendo; deinde addantur penidiæ subtiliter puluerizatæ, & cum liquefactæ fuerint illud crassum quod supernatat, cum cacia colando in mortario bene iterum teratur, & commisceatur bene agitando, deinde camphora commisceatur, & ad vltimum puluis prædictarum specierum cum prædicto syru. agitando in mortario moueatur, donec incorporetur, detur mane, & sero cum ptisana calida, non habentibus calorem cum vino calido.

Sum. med. est res. xvij.

Diapenidion magnum dicitur a penidijs, magnum propter efficaciam, valet tussientibus ex siccitate cum aqua decoctionis tragacanthi, gummi arabic. liquiritiæ. Arteriacam. Arteriaca passio dicitur, quando patiens loquitur cum magna difficultate, & hoc in siccitate tracheæ arteriæ, & quandoque vitio viscosi phlegmatis oppilantis, datur prædicto modo, sed diu in ore teneatur; valet asthmaticis simpliciter sumptum. Nota postquam asthmatici fiunt arteriaci, passio est incurabilis. Phthisicis similiter datur, sed non in secunda, vel tertia specie hecticæ, quia calidum. Pleure. peripneumonicis datur post apostematis eruptionem cum aqua decoctionis hordei, gummi ara. liquiri. in aqua ablacteretur semina melonis, cucu. & cucurbitæ, citrul. tunc coletur in aqua, col. ura resoluatur diapen. & exhibeatur, digestioni prodest datum cum vino. Nota, quòd potest dari omnibus diebus ieiuno stomacho.

Arteriaca.

Penidia.

Penidiæ ca. sunt, & hu. & fiunt ex zuccharo, & aqua, leniunt, & mollificant, propter causas spiritualium ponuntur hic. per. ij. annos. seruantur si bene siccentur.

Amylum.

Amylum cal. & hum. propter prædictas passiones ponitur hic. vltra annum non seruatur, quia ventositatem tollit post sex menses, quomodo fiat in circa instans require.

Capita pa.

Capita papaueris albi a quibusdam dicuntur esse frig. & sic. nos autem dicimus frigida esse, & hu. propter prædictas causas ponitur hic, quando simpliciter ponitur papauer, album intellige, raro tamen sine additione reperitur, papauer tritum, & cum albumine oui, & lacte mulieris distemperatum, & fronti appositum somnum prouocat.

Conficitur sic, quæ possunt puluerizari, puluerizẽtur, exceptis penidijs; quæ vero non optime contundantur, & cum syrupo conficiantur, postea puluis aliarum specierum addatur, ad vltimum penidiæ per se puluerizentur, & apponantur, syrupus cum quo conficitur optime sit decoctus plus scilicet alijs; minus tamen quam ille, cum quo conficitur stomachicum, vltra dimidium annum non seruatur.

Diacyminum dicitur, quia plus ibi est de cymino quam de aliqua specie, valet præcipue ad pectoris, & stomachi frigiditatem, & capitis; ventositatem intestinorum soluit, quartanarijs febrientibus mirabiliter digestionem procurat, si detur post comestionem cum vino. xij. pars. lib. i.

Recip. cymini pridie in aceto infusi, & exiccati drac. viij. scrup. i. cinna. garyoph. ana drach. ij. s. zingib. melanopiperis ana drac. ij. gra. v. galangæ, tymbræ, calamenthi ana drachm. i. scrup. ij. ameos, leuistici, ana drach. i. gra. xviij. macropiperis drach. i. nardi, cardamomi, Karæ myristicæ, ana scrup. ij. s. mel, quod sufficiat, dosis drac. iij. datur post comestionem cum vino.

Karea myristica nux mascata.

Diacyminum dicitur a cymino, quia ibi plus de cymino quam de alijs speciebus ponitur, diacyminũ magnum faciens alteratis a calido, quo non vtimur, sed tantum eo, quod facit ad omnes frigiditates pectoris, & stomachi, valet tussientibus ex frigida causa; consumit enim sua caliditate frigidos hu. à capite descendentes, & tracheam exasperantes, tussim facientes, vel etiam frigidos humores ibidem existentes, detur autem cum vino decoctionis caricarum; & passarum eunti dormitum, & bene cooperiatur, vt sudet, dolorem superciliorum placat, si fit ex fumo per indigestionem ascendente. Itaq; cõfert cyminum cũ vino decoctionis alicuius speciei procurantis digestionem. Capita frigida emendat, idest, q̃ fiunt in febribus. Cum autem febres fiunt ex frigido humore valet hoc electarium cum vino dulci. vinum artificialiter dulce dicitur carenum, digestionem procurat cum vino forti decoc. mastichis, datur secure ante cibũ, & post, ventositatem intestinorum expellit cum vino decoctionis fœniculi, anisi, valet contra emphraxim splenis, & hepatis, idest contra oppilationem splenis, & hepatis, valet cum vino decoctionis tamariscicorticum, & de radice fœniculi, petroselini, apij, asparagi, bruscі. Et nota, quòd emphraxis aliquando dicitur oppilatio, aliquando duricies splenis, & hepatis.

Cyminum calidum, & siccum in tertio ventositatẽ, & inflationem ab intestinis expellit, virtutem habet diureticam, & subtilitatiuam, ad confortandum digestionem ponitur hic, sic conficitur. Cyminum per diem in aceto infundatur, post ad solem desiccetur, siue ad vmbram, & cum alijs teratur. Confice sicut aliud electarium, per duos annos seruatur in sua bonitate, & non vltra.

Cyminum.

ADDITIO.

Gilbertus Anglicus capitulo destrictura corporis habet tres descrip. diacymini, quarum prima est eadem cum ista; aliæ vero ab ista differunt. Rasis nono ad Almansorem capitulo de his, quæ confortant stomachum, habet vnam aliam descrip. sed non est eadem; sunt vero nonnulli qui vtuntur isto diacymino Nicolai, & maxime in Gallia. Aliqui vero interdum magistraliter vtuntur descriptione Mesue. Summa medicinarum est res. xv.

Diacastoreum a castorco dicitur, quod ibi recipitur, valet contra grauissimam cephalicam, epilepticis, vertiginosis auxiliatur, hemicraneis, & monopagicis prodest doloribus, paralysim omnium membrorum emendat, & maxime capitis, emphraxim splenis, & hepatis, & renum soluit, & omnibus ægritudinibus secundum frigidum nocentibus obstat. xvi. pars lib. ij.

Rec. castorei, myrob. ana drachm. iij. minus gra. i. assæ fœti.

fati. myrrhæ,euphorbij ana drach.i.& grana.xvij.aloes, drach.i.s.minus gra.i.folij,antimonij,pyrethri,liqui.tragacanthi,calami aro.nitri,chalbani,schænan.opop.spicę, sagapeni, nu.muſ.caſiæ ſi.pip.long.albi.& ni.xylobal. carpobal.colocynthi.rheuponti. ſtyracis calamitæ,zing. cinna.ana drac.i.& gra.ij.ſtaphiſagriæ,dauci,marathri, petroſelini,apij,ſem.ſileris,daphnococci,ſinonis,petrolei, ſtyracis vn.ſan.draco.cardam.thuris maioris,& minoris,agarici,maſti.ſal.ammon.zedoariæ,niſi,ana ſcru.i. gra.ix.ſatureiæ,hyſſopi,chamædryos,pulegij,origani,balſamitæ,ocymi,brancæ vrſi.dictami,rutæ ſem.ariſtol.longæ,& ro.aaron,mabathematicon,aſari ſaluię,roſæ,bdel. ana grana.xvij.epithy.poly.opobal.ana gra.xiij.alipiados,cappa.ana gran.xi.anacardi,ſabinæ,gentianæ,corticis mandragoræ,ana gra.xi.peucedani,abſynthij ana dr. vij.ireos gra.iij.& tertiam partem vnius,mel quod ſufficit,datur in modum auellanæ capitalibus paſſionibus cũ apozemate eleliſphaci,hepaticis cum decoctione abſynthij,vel eupatorij,ſplenęticis cum aqua capparis,vel calamenthi;nephriticis cum aqua decoctionis granorum ſolis,vel macedonici;accipiatur ſummo mane,& ieiunet vſque ad horam nonam patiens.

DIacaſtoreum dictum eſt à caſtoreo, valet cephalalgicis omnibus prædictis, vno modo datur, ſcilicet cum vino decoctionis eleliſphaci.i.ſaluię, paralyſim omnium membrorum, maxime capitis emendat; ſi ſit paralyſis in lingua, fiant pilulæ ex puluere ſaluiæ, & caſtorei, & diacaſtoreo, & dentur.viij. vel xv. & diu teneantur ſub lingua antequam tranſglutiantur; ſi ſit paralyſis brachij,vel alterius membri fiat inunctio de diacaſtoreo reſoluto in oleo muſcellino, vel alio calido, & etiam interius recipiatur in prædicta decoctione. Emphraxis ſplenis,& hepatis,contra emphraxim ſplenis detur cum vino decocti.abſynthij,vel eupatorij,nephriticis,& ſtrãguriosis,cũ aqua decoctionis granorũ ſolis, vel petroſelini macedonici,qui mane accipit, ieiunet vſq; ad ſextã horã,melius eſt,ꝙ accipiat in medio die,& poſt non comedat,& in nocte accipiat.Reci. ſtaphiſagriæ,cal.eſt,& ſic. virtutem habet attrahendi phlegma a capite,& purgandi,vnde caput purgare dicitur, herba eſt, cum inuenitur per ſe, ſemen apponendum eſt, per tres annos ſeruatur.

Scilla. Scilla herba eſt, quæ alio nomine cæpe marina dicitur,quod attrahit,diſſoluit,digerit,& diuidit; attrahit.n. humores a ſuperioribus, & digeſtionem operatur in interioribus, & educit: herba venenoſa eſt ſecundum partem ſui vltra mare; quod interius eſt, mortiferum eſt, propter nimiam frigiditatem mortem inducit,quod autem exterius propter calorem nimium, quod in medio eſt temperatum eſt. Cum ponitur ſcilla in medicina ſcindenda eſt per medium, & ſic conſtat ex duodecim folliculis,quatuor remoueantur ab exteriori parte,& totidem ab interiori,& ſic de alijs proportionabiliter; medium vero in paſta inuolutum in furno ponitur, Cum autem paſta cocta fuerit, extrahatur,& ita præparata in medicina ponatur. Scilla integra ſub terra poſita per annum ſeruatur, dimidia per dimidium.

Branca vrſina. Branca vrſina ca.eſt, & hu.lenitiua,& mollitiua,ponitur hic,vt temperet acumen ſcillæ, & quarundã aliarũ.

Epithymũ. Epithymum calidum eſt, & ſiccum in tertio gradu, attrahit,& purgat melancholiam, ideo hic ponitur, per an.ſeruatur,herba eſt, quæ creſcit ſupra thymum ad modum foliorum, nullas habens radices, ſed ſupra thymũ ramuſculi cohærent ad modum radicis, conficitur ſic.ſi gummæ, quæ hic recipiuntur præ humiditate non poſſunt puluerizari, liquefiant, abſque liquore colentur, & cum melle deſpumato miſceantur, poſt aliæ ſpecies puluerizatæ addantur, per duos annos ſeruatur.

ADDITIO.

Simplicia cõponentia diacaſtoreum ſunt plura,inter quæ aliqua ſunt ſatis obſcura, de quibus parum hic dicetur. Primum eſt daphnococci, ſecundum compoſitorem eſt ſuccus cauliculi agreſtis, qui cauliculus, vt plurimum naſcitur in locis maritimis, & in locis altis, & deſertis, &c. ſunt ſimiles domeſticis, niſi quia ſunt albiores, & aſperiores, & amari. Quartum eſt alipiados, ſecundum compoſitorem eſt mezereon, & ſemen ipſius cocognidion vocatur, & non eſt laureola, vt quidam dixerunt; & aliter vocatur herba catholica. Alia ſatis nota ſunt. Summa medi. eſt res lxix.

DIacoſtum dicitur a coſto,quod ibi intrat,valet proprie ſpleneticis,& hydropicis,& leucophlegmaticis,& hypoſarcæ,quæ fit ſine calore, proprie valet ſpleneticis,nephriticis,& ſtrangurioſis optim.eſt.xij. pars lib.2.

Recip.aniſi,apij,aſari ana drac.ij.& ſcrup.ij.ſchænan. melanopi.myrrhæ ana drach.ij.ſem.rheubar.croci,ariſto. rot.& lon.ana drac.i.& ſcrup.ij.coſti, drac.i.s.cinnam. caſia ſi.ana drac.i.& ſcrup.i.mel.quod ſufficit,detur cum decoctione capparis, vel ſcolopendriæ ſero,& mane,doſis eſt drachm.ij.cum vino calido.

Summa me dicinarũ eſt eſt rec. 14.

DIacoſtum dictum eſt à coſto. Valet, &c. Spleneticа paſſio quandoque eſt ex cholera, quandoque eſt ex melancholia; raro tamen ex cholera, ſed ſi paſſio fit ex cholera non valet, ſed raro fit ex cholera: ſi vero fiat ex melancholia cum febre, non detur cum vino decoctionis tamariſci, ſi fit ex calefactione hepatis, detur cum aqua tepida additis triaſandalis, vel tryphera ſaracenica.

Contra dolorem ſtomachi ex frigiditate, vel ventoſitate detur cum vino decoctionis nucis muſcat. fiat emplaſtrum ex puluere maſticis, & ſoluta cera cum oleo muſcellino, & diacoſto, & ſtomacho ſuperponatur, datur ex frigida cauſa cum vino decoctionis ſpicæ nardi. Nephriticis, & ſtranguriosis cum aqua decoctionis ſaxifragiæ, granorum ſolis, & corticibus radicis herbarum diureti. hæc confectio non habet artificium, conficitur, vt electarium, per duos annos ſeruatur.

Summa me dicinarũ eſt rec.xx.

DIatragacanthum a tragacantho nomen accepit,ſanat omne vitium pectoris,et pulmonis, quod fit ex caliditate,& ſiccitate; maxime phthiſicis, hecticis, pleuriticis,& peripneumonicis valet,& ad omnem tuſſim, quæ fit ex caliditate, vel ſiccitate,& ad omnem linguæ, & gutturis aſperitatem. Cum vero ſumitur tandiu in ore teneatur, donec ibi diſſoluatur, medietas eſt lib.ij.

Recip. tragacan.albi, vnc.ij. gummi arabi.al. vnc.i. drachm.ij. amyli. vnc.s. liquiritiæ drachm.ij.ſem.melo. citrul. cucurbitæ ana drachm.ij. penidiarum vnc.ij.camphoræ,ſcrup.s.ſyrupi vio. quod ſufficit.Conficitur ſic,ſemina cum aqua,ponantur ſuper zuccharum, tantum tamen de aqua, qua poſſit zuccharum cooperiri,& bulliat vſque ad diſſolutionem zucchari; poſtea colentur per pãnum rariſſimum,& colatura ad decoctionem ſyrup.coquatur; poſtea tundatur in mortario bene miſcendo puluerem ſpecierum.

DIatragacanthũ dicitur à tragacantho, quod recipit pluſquam aliud electarium. Valet patientibus in pulmone, & in pectore, & ad vocem clarificandum. Si huiuſmodi paſſiones ſunt ex frigida cauſa non detur; ſi ex caliditate, & ſiccitate detur, tenendum eſt ſub lingua, & paulatim tranſglutiatur, vel diſtemperetur cum aqua hordei,& potetur, ſi patiens habeat frigidũ ſtomachũ,vt ſæpe contingit, ne ſtomachus magis infrigidetur

post exhibitionem tragacãthi detur vinum aliquantulũ E
lymphatum, vel quod melius est, vinum decoctionis
masticis; potest etiam dari in pilulis, ex amylo, & zuc-
charo, puluere liquiritiæ, & tragacantho confectis, &
vna magna, vel duæ paruæ sub lingua teneantur. Con-
ficitur sic, tragacanthum per se puluerizatur, quia ante-
quam cum alijs speciebus possit puluerizari, omnes
aliæ in fumum extenuarentur, & puluis ipsius ponde-
retur, postea aliæ species puluerizentur, sed semina melo-
nis, citruli, cucumeris, & cucurbitæ mundentur a corti-
cibus, sicut debent, & sicut præceptum est ab antiquis.
Nostri enim apothecarij huiusmodi laborem in se mini-
bus mundari recusantes, semina ita aliquantulo zuccha
ro simul terunt, & cum corticibus, & puluere cribellatum ponunt in medicinis, sed non tantum valet, confi-
citur cum syrupo simplici, qui bene sit coctus; non ta-
men nimium, quia nimis de speciebus non posset appo-
ni. Quidam hunc syrupum clarificant spuma oui, vt
diatragacanthum albissimum sit, postea ponitur puluis F
tragacanthi, postea aliorum, diutissime in mortario du-
cantur, vt bene incorporentur, & album fiat. Nota qui-
dam sophisticant hoc electarium cum puluere amyli in
multa quantitate ponentes, & alias species subtrahen-
tes; sed cognoscitur, quia positum in ore farinam sapit.
per ann. seruatur.

Diairis dicitur ab iri, prodest dyspnoicis, arteriacis, tussientibus, vocem perditam restaurat, si fuerit ex frigid. xij. pars est lib. iij. Recip. ireos vnc. i. pulegij, hyssopi, liqui. an. drachm. vi. tragacanthi, amyg. pinearum, cinnamomi, zingi. piperis, ana drachm. iij. caricarum, carnium dactylorum, passularum enucle. ana dr. iij. sem. styracis rub. drachm. ij. & scrup. i. mel quod sufficit, sumatur sero cum vino calido.

ADDITIO.

Diairis dicitur a radice illa, quæ ireos appellatur, vir- G
tutem respicit spiritualium læsam frigiditate, maturat,
consumit, ac mundificat humiditates contentas in pecto
re, & pulmone, vnde trãsglutiẽdo ex eo confert dyspnoi-
cis, orthopnoicis, asthmaticis, tussientibus, vocem perdi-
tam restaurat, & commistum cum zuccha. confert em-
pyicis. Gilbertus de Anglia in cap. de strictura thoracis
habet vnam aliam descrip. quæ eadem est cum ista. Aui.
in v. can. tractatu. vi. de ventre inferiori, & de debilitate
stomachi inquit, medicamen, quod dicitur diaireos, sed
idem non est, & fit istud electarium cum melle secundũ
præsentem descrip. communiter tamen in hoc tempore
præparatur cum zuccharo hoc modo, accipiatur zuccha
rum depuratum, & clarificatum, & coctum ad debitam
coctura̅, & quando infrigidatum fuerit, addatur pul-
ueris radicum ireos quantitas debita, & fiat confectio in
morsellis, quod vocatur diairis de zuccha. Simplicia sa-
tis nota sunt. Summa medicinarum est. xv. res.

*Diacalamenthum a calamentho dictum est, valet præ H
cipue ad omne vitium pectoris ex frig. maxime his
qui in senili sunt ætate; valet etiam tussientibus ex fri-
gida causa, & quartanarijs; si vero ex eo vtuntur post
prandium, & post cœnam in sero cum vino. xv. pars. est
lib. ij.*

Summa medicinarũ est res. xix. *Rec. calamenthi, pulegij, hyssopi. melanopip. seseleos, petroselini ana dra. iij. & scru. ij. leuistici, drac. i. & scr. i. apij sem. scr. i. ameos, thymi, anethi, cinna. zin. ana scr. ij. mel quod sufficit, datur post prandium, & cœnam.*

Diacalamẽthum dicitur a calamentho, valet tussi ex
rheumate, & ex frigida causa, datur in sero cum vi-
no forti, & aliter. Accipe baccas lauri, & cyminum, con-
trita calefiant in testa, sine liquore ponatur in sacculo, et
inde caput facellet, si sit vitio pectoris sup pectus ponat.

Pituitas. Pituita est frigidus humor, & viscosus in spi-
ritualibus, quem caliditate sua dissoluit, & consumit
sumptum, contra dolorem stomachi, si sit ex phlegmate
valet cum vino forti, digestionem procurat cum vino
decoctionis macis, potest dari ante cibum, & post ad pro
curãdũ digestionem. Ventositatẽ in intestinis expellit cũ
vino decoctionis ameos. Mẽstruis imperat, si retineãtur
ex viscosis humoribus sumptum per os, vel suppositum,
sic diacalamenthum reseruatur cum oleo muscellino, &
suppositorium inde factum cum bombace inuolutum
supponitur, quartanæ, & quotidianæ sic datur. Accipe
scrup. ij scammoneæ, scrup. i. euphorbij vnc. i. masticis,
vel macis, & tere cum diacalamentho commista dẽtur.
iij. vel v. horis ante accessionem, quartanarijs in die inter
polationis, postea detur vinum decoctionis rorismarini,
marathri, vel pigani, præcedente tamen purgatione in
vtrisque confice vt alia electaria, per duos an. ser.

*Diapapauer, quod mirabiliter prodest hecticis, phthi
sicis, nimium vigilantibus, tertia pars confecta est
lib. ij. Recip. succi liquiritiæ, tragacanthi, gummi arabi-
ci, ana drac. x. semi. papaueris albi, penidiorum, ana dr.
xx. amyg. dulcium mundata. drac. x. amyli. sem. cytonio-
rum, portulacæ, ana drac. v. sem. melonis, & cucurbitæ,
& cucumeris, lactucæ, maluæ, ana drach. viij. fac pul-
uerem, confice cum syrupo violarum, vel sapa.*

ADDITIO.

Diapapauer autem dicitur a papauere albo, quod reci
pit. Gilbertus Anglicus cap. de causis tussis habet vnam
aliam descrip. quæ eadẽ est cum ista Mes. distinctione de
loch inqt. Loch de papauere, & est diapapauer, sed apud
modernos aromatarios, aliud est diapapauer, & aliud
loch de papauere; nã hodiernis tẽporibus fit loch de pa-
pauere secundũ intentionẽ Mesue, & diapapauer de mẽ-
te Nicolai. Simplicia satis no. sũt. Sũma medi. est res xv.

*Diacodion dicitur a codio, quod papauer nigrum in- G
terpretatur, quod ibi intrat proprie, datur omni
solutioni ventris, maxime dysentericis cum decoctione
aquæ pluuialis, in qua sit spodium coctum, vel cum aqua
rosata, & lientericis cum careno. xij. pars lib. ij.*

*Recip. capita papau. nig. non nimis viridium, nec ni-
mis siccorum nu. xij. ros. drach. ij. s. croci, acaciæ, liqui. an.
drach. i. boli. vnc. s. cinnam. symphyti, hypocystidos, ba-
laust. ana drach. i. myrtill. vnc. i. coralli rubei, & albi, su-
mach. sanguinis draconis, laccæ, roris syriaci, ana scru. ij.
sem. portul. drac. s. Conficitur sic. capita papauerum po-
nantur in tantundem aquæ plu. quòd bene cooperiantur,
& per tres dies ibi dimittantur, & in ipsa aqua vsque
ad tertiam partem bulliãt, & postea colentur, & in cola-
tura ponatur, lib. i. s. mellis myrtini, & in tali melle su-
pradicta admisceantur. Confectio mellis myrtini, talis* Summa medicinarũ est res. xv.
*est, in duabus lib. mellis despumati ponatur vna lib. suc-
ci myrtillorum, & coquatur ad succi consumptionem,
& postea coletur, dosis eius drach. iiij. vel vi.*

Diacodion à codion, quod est papauer. quod recipit
in multa quantitate, & est duplex, Diacodion fa-
ciens ad fluxum ventris, & diacodion Gal. de quo hic a-
gitur, valet ad rheuma descendens ad pulmonem per tra
cheam, & tussim commouens.

Rheuma quinq; modis fit, vel enim fit, ex caliditate
dissoluente, aut ex frigiditate exprimente, aut ex humidi-
te lubricante, aut ex humorum abundantia, aut ex debi-
litate virtutis retentiuæ. Si ergo rheuma fit ex caliditate
detur cum aqua calida, si ex frigida causa nullo modo de-
tur, si ex humiditate lubrificante detur cum vino deco-
ctionis masticis, si ex humorum superabundantia nõ de-
tur, nisi facta prius purgatione, si ex debilitate virtutis re
tentiuæ detur cum aqua decoctionis rosarum, vel aqua
rosacea. Valet phreniticis datum cum aqua frigida si ta-
men cõfectum fuerit cum syrupo, & nõ cum melle, fiat
etiam emplastrum ex diacodion, & medico opio cum
lacte mulieris resoluto, vel cũ aqua rosacea, & fronti, &

tempo-

temporibus ſuperponatur. Valet febricitantibus non cō ſtipatis datum cum frigidis: ſi autem fluxum ventris patiantur cum aqua pluuiali, vel roſata. Requiem arthetics præſtat, requies alia eſt laborioſa, alia quieta. Cum.n. fluxus ventris ſit immature, & aliqua cauſa conſtringitur, requies ſequitur laborioſa; quando vero fluxus ſit vi ſymptomatis, & aliqua cauſa conſtringitur, ſit requies arthetica.i. ſine labore. &. capita papaueris. Papauer aliud eſt album, aliud nigrum. Nigrum fr.eſt, & ſic.album vero magis hu.cum inuenitur receptio papaueris ſimplex, tunc ſemen ponitur in medicinis, folia in emplaſtris, & vnguẽtis. Semina papaueris nigri, p duos annos ſeruant.

Papauer.

Acacia.

Acacia frigida eſt, & ſicca, conſtringit, & confortat, per annum ſeruatur. Eligenda eſt ſubnigra, quæ cum frãgitur interius lucida eſt, quæ aliquantulum cohærer, melior eſt; ſi eſt enim nigra, vel pallida, vetus eſt. Conficitur ſic. ſemen papaueris a capitibus excutiatur, & cum ſpeciebus teratur. Capita vero, nec nimis viridia, nec nimis ſicca, vt dicit auctor, aliquantulum contundantur, & acacia ſi.militer, & ponantur hæc duo in aqua pluuiali, per triduum dimittantur; deinde coque, & cola, & in colatura addito zuccharo fiat ſyrupus, cum quo conficiatur. Si vero conficiatur cum melle, coletur, & illa aqua coquatur ad ſpiſſitudinẽ, poſtea puluis ſpecierũ addatur.

Diaſena dicitur, quòd plus de ſena ponitur ibi quam de alia ſpecie, valet proprie melancholicis, maniacis, cardiacis, & triſtibus, tota confectio venit lib.i. Recip. ſenæ, vnc.iij. auellanarum aſſatarum numero.l. ſerici combuſti, drach.ij. lapidis armenici, drach.i.lapi. lazuli, drach.iij.zuc.vnc.vi. cinnamo.vnc.i.garyo.galangæ. piperis, ſpicæ, ocymi, zingi. foli.gar.cardamo.croci, zedoariæ, floris roriſmarini, macropiperis, ana drach.ij. mellis, quod ſufficit, detur cum aqua, in qua infuſa eſt ſena per noctem ſub diuo. Conficitur ſic.cum puluere auellanæ bene puluerizatæ, & deſpumato melle ad ignem decoquatur, deinde puluis ſpecierum admiſceatur, quod valet quartanarijs, & magis ſpleneticis.

Summa medicinarũ eſt vel.xx.

Diaſena electarium dictum a ſena, quod recipit plus quam de alijs, cum autem plura electaria dicta ſint diaſena, iſtud inter cætera vſuale eſt, valet melancholicis, triſtibus, & his qui ſunt ſine memoria, datur mane ſtomacho ieiuno, eodem modo detur cum omnibus prędictis. Sena folium eſt cuiuſdam arboris, & fruticis vltra mare in Græcia, & India: calidæ, & ſiccæ, complexionis, virtutem habet purgandi melancholiam, & ſanguinem aduſtum, per quinque annos ſeruatur; ſed non ſophiſticatur, quia in multa copia reperitur, ſena bulliat in ſucco boraginis, & inde fiat ſyrupus, multum valet epilepticis.

Auellana.

Auellanarum aſſatarum, calidæ ſunt, & ſiccæ, quidã dicunt, quòd ad membra confortandã hic auellanæ ponuntur, ſed falſum eſt, quia indigeſtibiles ſunt, & faciunt hoc electarium morari in inteſtinis, a quo fumus reſoluitur petens cerebrum, illud confortat, & depurat. Aueſlanæ ita aſſantur, nuclei in vaſe ferreo moueantur continue, ne exurantur, poſtea fricentur fortiter inter manus, vt pelliculæ non remaneant; ſimiliter terantur, & cum melle bene deſpumato conficiantur; deinde puluis ſpecierum addatur, per duos annos ſeruatur.

Alia diaſenæ deſcriptio. Recip. ſenæ, vnc.iij.cinnamomi, garyoph. folij, cardam. galangæ, macis, ligni aloes, piperis longi, zingib. zedoariæ, ſpicæ, nucis muſ.ana drac.iij. boraginem, & calamenthum adde, & cætera, quæ melancholiam purgant, auellanarum aſſatarum.l. ſetæ combuſtæ, drachm.ij. lapidis armeni, vnc.i. lapidis lazuli, drachm.iij.zucch.vnc.v. mellis deſpumati, quod ſufficit.

ADDITIO.

Diaſena dicitur a ſena, & ibi ponitur plus quã de alijs ſpeciebus. Gilbertus Anglicus ca. de vitijs ſplenis habet hanc eandem deſcr. hoc antidotum eſt multũ in vſu, ſed dubium eſt ſecundum quam deſcri. debeat fieri, quia aliqui ſecundum primam componi faciunt, alij vero ſecundum alteram; tamen ſi bene conſideres parum inter ſe differunt, & ideo parum refert ſecundum quam præparari debeat, quia ambæ deſcrip. etiam ad eandem intentionem ſunt ordinatæ. Summa medicinarum eſt res. xvi. cum additionibus.

Diacytonites dicitur à cytonijs, vnde ſit valet ad debilitatem ſtomachi, ſi fuerit ex frigiditate, appetitum confortat, ſi non deficit ex abundantia humorum, vomitum abſtinet, ventoſitatem prædictorum emendat, & bonum colorem facit, & debilitatem ſtomachi reparat, lientericis prodeſt; valet etiam his, qui nimiũ ſolutionem habent, facit maxime delicatis hominibus, & nobilibus: ilioſis confert, bonum odorem, & colorem præſtat. Nota, quod ſi ſtomachus laborat ex debilitate virtutis digeſtiuæ, debet dari poſt cibum; ſi vero ex debilitate retentiuæ, ante cibum.

Recip. cytoniorum in aqua elixatorum a cortice exteriori, & à nucleis interioribus mundatorum, lib.iij.mellis deſpumati, lib.iiij. v. ſupradicta cytonia bene, vt diximus, mundata, & fortiter trita in mortario, in caldario cum prædicto melle ſuper ignem ponantur; & cum ſpathula ſemper agitando bulliant, donec inſpiſſari incipiant. Cum vis ſcire, quando coctum fuerit, ponatur aliquantulum ſuper marmor infuſum aqua roſ. ſi non inuiſcatur, vt colligere valeas, coctum eſt: & tunc ab igne deponatur, & puluis harum ſpecierum cum ſpathula ſemper agitando ſuper aſpergatur. Recip.cinnam.vnc.i. ſ.zing.vnc.i. galangæ, pipe.ana vnc.ſ. garyoph.nu.mu. ana drach.iij. ſpicæ, ligni aloes, macis, cardamo.liqui.ana drach.ij.zedoariæ, drach.i.deinde ſuper marmor infuſum aqua roſ. cum aliquantulo muſci diſtemperatum ſupra marmor ſpargatur, & cum infrigidatum fuerit cum cultello fruſtatim incidatur. Et ſi laxatiuum facere volueris in vnaquaq; libra apponatur, vnc.ſ.ſcammoneæ tritæ, tamen cum fuerit calidum, antequam ſupra marmor ponatur, ſcammoneæ bene commiſceatur, & laxatiuum detur cum vino calido in ſero, ſimplex autem detur mane poſt prandium, & poſt cœnam.

Summa medicinarũ eſt vel.xv.

Diacytonites enim vtile eſt aſthmaticis, detur his cũ vino decoctionis liquiritię, eodem modo tuſſientibus. Phthiſicis valet, ſi phthiſis ſit ex rheumate, quia cõſtringit, & conſumit putredinem, virtutem habet cõſtrictiuam, & conſumptiuam ex ſpeciebus, cæterum detur hic cum aqua hordei. Vomitum conſtringit, ſi ſit de frigida cauſa, digeſtionem procurat, poſt prandium datum ventoſitatem delet cum decoctione ſeniculi. Colorem bonum facit, quia virtutem debilem confortat, quia ſpiritus reparat, hoc electarium conficitur diuerſis modis. Antiqui ſic faciebant, cotoneis contuſis extrahebant ſuccum, cum ſucco mel ponebant in duplo; eo decocto ad ſpiſſitudinem addebant ſpecies, & conficiebant. Moderni ſic faciunt, coronea integra aqua prius bulliente decoquunt optime, poſtea mundata a cortice, & a ſeminibus, & a duro illo, in quo ſemina latitant, & quicquid durum eſt interius, & exterius, poſtea exprimunt, & ſubſtãtiam tranſire faciunt per cribrum de ſetis, vel per corium vrſi minutim perforatum, & cum duabus lib. ſubſtantiæ commiſcent tres, vel quatuor lib. mellis, & decoquunt vſque ad perfectam decoctionem, & in v. lib. drachm.iij. vel iij. ſcrup. ſpecierum addunt, & faciunt electarium, & vſui reſeruant; deinde muſcus reſolutus cum vino puriſſimo in parua quantitate vini incorporatur ei, & ſic reſeruatur. Alij decoquunt ad multam ſpiſſitudinem. Deinde proijciunt electarium ſuper tabulam planificatam, & mundatam, & extendunt illud, vt ſtomachion; deinde muſcus diſtemperatus cum aqua roſata, vel vino ſuperaſpergitur, per fruſta ſcinditur, & reſeruatur.

Diahyſſopum

DIahyſſopum. Recip. hyſſopi, ireos, thymi, melanopi-
peris, ana drac, xxx. gliconij, thymbræ, pigani, cy-
mini, ana drac. xx. carnis dactylorum, caricarum, paſſu-
larum enucleа. marathri, ana drac. x. zingib. aniſi, carui,
leuiſtici, ana drach. v. mel, quod ſufficit, ſumatur mane,
& ſero cum tepida.

ADDITIO.

Iſtud electarium non eſt multum in vſu. Gilbertus anglicus in capitulo de cauſis tuſſis habet vnã aliam deſcript. quæ eadem eſt. Hyſſopus eſt herba ſatis nota, & hæc eſt hyſſopus ſicca. Gliconium, ſecundum compoſitorem eſt pulegium. Gilbertus etiam in ſua deſcriptio. poſuit Gliconium, quod ſecundum quoſdam eſt mentha ſtrum. Alij dicunt, quòd eſt calamenthum, ſed prima opinio eſt melior, thymbra id eſt ſatureia, piganum, id eſt ruta agreſtis. Summa medici. eſt res. xvij.

DIatrionpipereon, optimum rheumaticis, arteria-
cis, aſthmaticis, tuſsientibus, facit ad cauſas pe-
ctoris, & pulmonis; phlegma ſtomachi digerit, digeſtio
nem procurat, frigiditates, & dolores in ea factos am-
putat, hepaticis, & ſpleneticis, hypochondria tumenti-
bus, renibus, & veſicæ cauſis vtiliſſimum eſt, menſtruis
imperat, quartanarios, & quotidianarios typos, emen-
dat. Recip. nardi, amomi, melanopiperis, marathri, ana
drach. iiij. zingi. hyſſopi, petroſelini, leuco. ana drach. iij.
croci, caſ. trochi. hedychroi, epithymi, enulæ, betonicæ,
pigani, ſinonis, ameos, ſeſeleos, leuiſtici, ana drach. i. mel
lis, quod ſufficit, detur in modum auellanæ.

ADDITIO.

Diatrionpipereon dicitur à tribus generibus piperũ. Iſtud electarium deſcribitur à Nicolao in proprio antid. quod raro in vſu habetur, & valet ad ægritudines pectoris, & pulmonis frigidas, procurat etiam digeſtionẽ impeditam a frigiditate; nocumentis etiam aliorum membrorum ſubuenit à craſſis humoribus, & frigidis cauſatis; diminuit typos quartanarios, & quotidianarios, raro tamen in vſu habet, ſed illud quod à Meſue deſcribitur, præparatur. Eligendum eſt ex pipere nigro illud, quod eſt notum, in quo non eſt res ſimilis grano ſurfuris, & plenum. Sed ex pipere albo melius eſt illud, quod non eſt rugoſum, & contractum, ſed illud quod eſt magnum grauis ponderis; & illud confortat ſtomachum plus quã aliæ duæ ſpecies. Summa medici. eſt res. xxj.

DIamanna vtilis ad mollificandum ſanguinem, ad
choleram reprimendam, & etiam melancholiam,
valet etiam ad hepar calefactum, & corpus ſua virtute
purgat, recipiatur de eo, vnc. ſ. in aurora cum calida; &
multa alia corporis incommoda valet. Recip. mannæ,
zuc. viol. caſiæ ſi. ana vnc. iiij. tamarindi, zuc. roſ. ana
vnc. i. hæc omnia reſoluantur aqua decoctionis capil. ue.
ſcolopendriæ, hepaticæ, ana vnc. iij. ſeminum frigidо-
rum mundatorum, viola. ana vnc. i. prunorũ numero. xx.
colaturæ addantur zuc. lib. iij. & coquatur ad ſpiſſitu-
dinem, ſicut fit in tryphera ſaracenica, & tunc addan-
tur iſtæ ſpecies. Recip. ſeminum frigidorum mundato-
rum, vio. nenupha. ſcariolæ, lactu. portu. ana vnc. i. rheu-
bar. foliorum ſenæ, aniſi, ana vnc. i. & drachm. i. ſuma-
tur, vt dictum eſt ſuperius.

ADDITIO.

Iſtud electarium diamanna in aliquibus paruis antidotarijs Nicolai reperitur ſcriptum, in aliquibus non, & ideo non habetur in vſu; ſed illud Meſue, quod deſcribitur in proprio antidotario habetur in vſu, ſiquis tamen eo voluerit magiſtraliter vti poterit, quia valet ad ea, quæ dicuntur in tex. per ſemina frigida intelligun-

E tur hic quatuor ſemina frigida maiora. Summa medici. eſt res. xx.

ESdra dicitur, quia Eſdra propheta in Babylonia in
exilio poſitus eam primo inuenit, datur melancholi-
cis, timidis, & quibus ineſt malus appetitus, prodeſt, va
let etiam comedentibus carbones, & tophos, & teſtas
olarum, & ad nimiam cerebri frigiditatem, valet ad do-
lorem, & putredinem aurium ex rheumatica cauſa, &
ſi hoc modo fuerit aptata, fac licinium de panno, vel bõ-
bace, & in capite licinij pone parum olei muſcellini, &
ſuperponatur eſdra, & in aure patientis immittatur, ad
difficilem partum mulieris ſatis valet, ſi cum ſucco ar-
themiſiæ fuerit diſtemperata, vel ſabinæ, vtroque latere
ab vmbilico inferius inuncta: prodeſt ad tuſsim uete-
rem, uel humidam diſtemperata cum ſucco ptiſanæ, uel
amyli, valet ad ſciſſuras labiorum, ſi ex ea fuerit inun-
cta, valet contra venenoſos morſus animalium, ſerpen-
F *tum, ranarum, & aliorum reptilium, & contra mor-*
ſum canis rabidi; prodeſt toxicatis hominibus, ſi trium
annorum, vel quatuor fuerit data, cum ſuc. mentæ di-
ſtemperata ſupra vulnus inunctum ſatis confert. xl.
pars confecta eſt lib. iij. Recip. aliptæ muſc. myr. zuc. fo-
liorum rutæ, apij. ſe. chamæd. fœnu. ana dra. i. ſcrup. i. &
gr. i. eboris limaturæ, pigani, eleliſphaci. galenæ, balau-
ſtiæ ana drac. i. & gra. vj. ſ. & parum plus, cinna. garyo.
xyloaloes ſpicæ, zedoariæ, laccæ, roſ. cappa. pulegij, abro-
tani, melanopi. petroſel. oſſium dactyl. ana ſcrup. ij. ſ. &
gra. v. galangæ, zing. cro. hortenſis, anacardi, lithodæmo-
nis, mand. acori, pæonie, thymi, hyſſopi, roris ſyriaci, ba-
ſilici, dauci, fœni. ſe. altheæ, oliuarum oſſium, nimi uete.
optimi. drac. ſ. ſcrup. ſ. & gra. i. balſami, croci orientalis,
folij, coſti, galliæ calami aromatici, caſiæ ſi. myrob. nardi
celticæ, xylobal. traga. coral. al. & rub. confice rub. caſto.
opopana. bdel. chalba. aſpalthi, terebint. maſti. theriacæ
adriani, ſplenis pultri, uentris merguli, rheupon. ariſtolo.
G *lon. aſari, hermo. meu, ireos, pyrethri, peucedani, gentia*
næ, epithymi, iuio. arthemiſiæ, chimolee, folij, citri, laureo-
læ, mentæ, malabatri, quinquefolij, carpo. aniſi, amomi,
cymini, miconis, ſe. ozymi, palatocyni, ſe. rutæ hortenſis,
bac. lau. ſan. dra. lapidis magnetis, lapidis gagatis, oſſis
de corde cerui, muſcelæi, petrolæi, ana ſcrup. i. & tertiam
partem alterius, campho. amb. margaritarum perforata-
rum, & non perforatarum, blactæ bizantiæ, ſambuci,
ſtyracis, cala. ſera. ſulphuris uiui, antimo. hypocyſtidos,
macis, licij, ſchenanthi, acaciæ, herbæ ſyriacæ, floris o-
leãdri, phu, marrubij, ſulphuratæ, abſynthij alexandrini,
euphorbij, car. ſe. anethi, ameos, git, leuiſtici, ſe. citri, lac
copi. macropi. nigellæ, uſiſur, corticis neræ, mabathema-
ticon, aquæ uitis, ana ſcrup. ſ. gra. ij. lithargyri, amyli,
opij, iunci, radicis calamenthi, hyoſciа. ana gra. vij. mellis,
quod ſufficit, datur in ſero in modum auellanæ cum ui-
no calido.

Summa medicinarũ eſt vij. gr.

H ESdra opiata eſt dicta ab inuentore ſcilicet Eſdra Propheta, valet contra omnes capitis moleſtias factas ex frigiditate, vel ex frigido humore, abſque febre, & apoſtemate, vel ad eas, quæ dicentur in ſequentibus. Nota, quòd hæc opiata habet quaſdam communes laudes, quoniam valet contra quaſdam ægritudines, contra quas valet aurea, & eodem modo exhibẽda eſt, vnde de ſupra dictis in aurea prætermitto, valet melancholicis melancholia naturali, exiſtente in capite, præcipue data cum vino decoctionis gentianæ, vt ipſe dicit, ſed quoniam gentiana valet plurimum contra cauſas pectoris, vtilius datur cum vino decoctionis alicuius confortantis, vt nucis muſ. vel garyophylli, vel muſci, hæc enim depurant cerebrum, & confortant. Ad vuulam relaxatam ex rheumate data in pilulis ſic, puluis cinnamomi, antheræ, commiſceantur cum eſdra, & fiant pilulæ, & teneantur ſub lingua, cum tali etiam confectione longiore digito, vel aliquo alio in eſtino ſubleuetur vuula: exiccat. n. & conſumit hu. Synanchicis in prin. ſ ante confirmationem

tionē apoſtematis facto inde gargariſmo cū ſapa, & ſorti aceto prodeſt; hic enim gargariſmus repellit materiā, nec permittit apoſtemata confirmari. Item etiam valet ad intenſam, vel remiſſam. Cōtra rhagadias, & ſciſſuras labiorum factas ex melācholica ſiccitate, ſi fiant ex cholera vlcerante non valet eſdra; debet autem ſuper rhagadias inungi hæc opiata addito puluere radicis portulacæ aduſtæ, mirabiliter confert puluis iſte confricatus cum eſdra, vel cum ſolo melle contra huiuſmodi ſciſſuras labiorum, manuum, & pedum, ex viſcoſo phlegmate factas. Ictericis ſine febre, & ſine magnā hepatis calefactione, & præcipue quando ictericia naſcitur ex aliquo craſſo, & viſcoſo humore oppilante, exhibetur in iſtis competēter cum aqua diure capil. vener. hepatica, adiathos; cerrach etenim aqua deoppilatiua eſt. Splenetricis ex melancholia, quia ſi ſit ex cholera non confert eſdra, debet autem eis dari cum aqua, vel vino decoctionis capparis præcedente purgatione, & inunctionibus ſplenem mollificātibus, arthreticis, podagricis, ſi fiant ex frigidis humoribus rheumatizantib. valet eſdra eūti dormitum cū calido vino; conſtringit enim membra relaxata, & conſtringendo rheuma cohibet. Ad dolorem poſt partum, qui fit ex ſolutione continuitatis retinaculorum ex magnitudine fœtus elongantis pudenda præter modum, & elargantis, tunc valet eſdra cum vino; conſtringit enim membra relata, & conſolidat ſoluta. Suppoſita etiam cū puluere olibani idem facit.

Ad dure parientem valet propter balſamum, quod recipit, & expellit fœtum. Iſtis autem dātur cum vino decoctionis rutæ, arthemiſiæ; ſupponatur etiam diſtēperata cum ſucco earundem herbarum. Ad morſus venenatorum, quia multa recipit, quæ venenum expellunt, vt dictamum, ariſtolochiā rotun. gentiana, detur cū vino decoctionis mentæ, & morſuræ ſuperponatur; ad hoc tamen theriaca melius valet. Contra lepram albam. i. quæ fit de phlegmate, quam quidam dicunt alopeciam, Conſtantinus tamen dicit, quòd alopecia fit de ſanguine; detur autem cum vino. Nota, quòd non tantum efficacius eſt in hoc mithridatum. Fluxui prodeſt a capite, data, vt diximus, vel fluxui ventris, & præcipue lienteriæ data cū vino decoctionis maſticis: præcedat tamē medicina phlegmagoga, vt polypodium, colocynthis, & ſimilia. Fœnugræc. ſecūdum quoſdam calidum eſt, & ſiccum, mihi autem videtur, quòd ſit calidum, & humidum, virtutē habet remouendi, & relaxandi, & maturandi, ponitur hic vt relaxando medicinas eaſdem conſumptioni habiliores reddat, & humiditate ſua violentiam aliarum reprimat, & obtundat. Fœnugræcum herba eſt, cuius ſemen ſimili nomine dicitur, cum ſimpliciter reperitur in medicinis ſemen apponendū eſt, per tres annos ſeruatur.

Balauſtia. Balauſtia frigida eſt, & ſic. virtutem habet conſtringendi fluxum, & rheuma, & ob hoc ponitur hic balauſtia, flos eſt mali granati caducus; debet autem colligi quando adhuc vicinatur origini, viridem habens colorem, ad vmbram, vel ad Solem deſiccatur, per biennium ſeruatur.

Abrotanū. Abrotanum ca. eſt, & ſic & virtutē habet attrahēdi, & cōſumendi ſuperflua, herba eſt, q̄ in productione florum colligi debet; flores, & folia abiectis ſtipitibus in medicinis ponimus, per annum vel per ij. ſeruatur, ſed ſi quolibet anno renouetur, melius eſt.

Lithodemō. Lithodæmonis, ca. eſt, & ſic. complexionis, virtutem habet conſumendi, & abſtergendi ſuperflua, lithodæmon, lapis dæmonis dicitur, vel ideo quia eſt nigri coloris, vel ideo quia in lacu, vbi Sodoma, & Gomorra perierunt, inuenitur, ſicut aſphaltum ſecundum quoſdam: ſed eſt falſum, non multum indiget electione, diu ſeruatur.

Oliuæ fructus. Oliuæ fructus, oliua ca. eſt, & hu. virtutem habet relaxandi, & reſoluēdi, recentes ponendæ ſunt in medicinis, vel ſaltem ſine ſale conditæ, quidam ponūt tamen oſſa, quidam totam oliuæ ſubſtantiam, quod melius eſt.

Semen althææ. Semen althææ inter ca. & fr. temperatū, virtutem habet humectandi, vt humiditate ſua violentiam aliarum ſpecierum contemperet, ſemen maioris dicitur maluæ: eſt enim malua maior, & arbor. maior malua biſmalua dicitur, & viſcus idem dicitur, cum in vnguentis, & emplaſtris althæa inuenitur, folia, vel radices debent apponi, in antidot. tamen ſemen eſt ponendum, per annum ſeruatur.

Celtica. Celtica ca. eſt, & ſic. virtutem habet diuretică, propter vitium renum ponitur hic, & veſicæ, & matricis, dicunt quidam, quòd ſpica celtica eſt ſaliunca, quod falſum, eſt enim ſpica duplex, ſpica celtica, & ſpica nardi. Spica celtica debet eligi albida; in occidentali plaga inuenitur, pro ea ponunt apothecarij ſaliuncam.

Gallia. Gallia calida eſt, & ſicca. virtutem habet confortandi, & conſumendi.

Confra. Confita ru. i. ſtyrax, calida eſt, & ſic. virtutem habet confortandi, & conſumendi, & conglutinandi; confortat enim aromaticitate ſua reparando ſpiritus, qualitatibus ſuis conſumit ſuperflua, & glutinoſitate ſua fluxum rheumaticum cohibendum cōſtringit. Styrax ru. gummi eſt arboris in India naſcētis, in vere namque arbore illa incīſa ſecundum ramuſculos a ruſticis gummoſitas quædā emanat, quæ circa ſuperficiem arboris condenſata fit ſtyrax rubea, & dicunt quidam, quod puriūs eſt in illa gummoſitate. ſtyrax talis dicitur; quare bona gutta, & impurius ſtyrax rubea. Nos dicimus, quòd gummi ſunt diuerſarum arborum, fortaſſis de rubea, quia ad colorem rubeum accedit, illa debet eligi, quæ rufa eſt, & manibus malaxata, vt cera, per xxx. annos ſeruatur.

Splen pulr. Splen pultri non determinatur ab auctoribus cuius complexionis ſit ſplen pultri; ratio tamen, & effectus eius manifeſta, quòd ſit cali. & ſic. tum quia de maſſa ſāguinea fit, tum quia ſuperflua conſumit, ponitur hic propter paſſiones capitis, & epilepſiam, & paralyſim, & typos febrium. Splen pultri non eſt ſplen, vt quidā dicunt, ſed eſt quædam ſuperfluitas circa cerebrum pulli equini, quod in tempore ſuæ natiuitatis per motum permutationis per nares emittitur, & niſi ſtatim ab aliquo recipiat', mater pulli eam abſorber, Soli exponitur, & ſiccatur, per biennium ſeruatur, ſed quāto magis exiccatur, tanto eſt melior, puluis eius ſpecialiter valet pueris tuſſientibus, & aſthmaticis datum cum lacte.

ventris merg. guli. Ventris merguli, de ratione huius eſt, q̄ ſit frigidæ, & ſiccæ complexionis, licet non inueniatur ab auctoribus determinatum, quia auis nata eſt in aquis degere, & aquas habitare, dicitur tamen quia membrum illud neruoſum eſt, ideo ponitur hic, vt frigiditate ſua aliarū ſpecierum acumen temperet, & ſiccitate membra conſtringendo relaxata rheumaticum humorem cohibeat. Venter merguli, ſtomachus merguli dicitur, & in noſtra lingua peter, & in gallica caſſier appellatur, & tota illa ſubſtantia, exiccata vſui medicinæ conſeruatur, quanto autem de maiori, quæ poteſt haberi, tanto melior eſt. In electione tamen ventris merguli, & ſplenis, facile quis poteſt decipi, quoniam quolibet ſimile pro eo poteſt vendi. per annum ſeruatur.

Arthemiſia Arthemiſia ca. eſt, virtutē habet conſumendi, extenuā di, & diuretica eſt, propter cauſam ponitur hic renum, et veſicæ, flores, & folia abiectis ſtipitibus medicinæ competunt, in tempore productionis florum colligitur, & ſiccatur, per annum ſeruatur.

Chimolea. Chimolea frī. & ſic. complexionis, virtutem habet cōſtringendi. Chimolea, teſta argentea, terra ſaracenica, terra ſigillata, & terra ſiguli idem eſt; eſt enim quædam maneries terræ, quæ vltra mare reperitur: aromatica eſt aliquantulum, & alba ſicut trochiſci. Saraceni in ea ſigillum imprimunt, vnde ſigillata eligenda eſt aromatica, & quanto albior inuenitur, & cui ſigillum impreſsū eſt, apothecarij quandoque accipiunt aliam terram, ſcilicet cretam albam, & pro ea ponunt, & diu abſque corruptione ſeruatur. Experimentum contra capillorū aſperitatem poſt ablutionem capitis reſoluatur chimolea in aqua tepida, & inde caput lauetur, & capilli per ſe exiccentur, capillos facit odoriferos, lenes, & aſperitatem rem ouet.

Menta

Menta. Menta ca.eſt,& ſic.virtutem habet confortandi,& conſumendi. Mentæ duæ ſunt maneries, eſt.n. menta communius, & menta Romana, ſiue ſaracenica, quæ apud Montem peſſulanum coſtum dicitur, cum ſimplex inuenitur.Recip.mentæ,communis debet poni,ſcilicet folia abiectis ſtipitibus,in vmbroſo loco, vel ad Solem deſiccatur, per dimidium annum ſeruatur.

Malobathrum. Malobathrũ ca.eſt,& ſic.virtutem habet confortandi ex aromaticitate ſua,& conſumendi, & diſſoluendi,malobathrum folium album, vel folium Paradiſi dicitur, quia in Paradiſo naſcitur,non recordor me vidiſſe, malo bathrum vltra mare inuenitur; ponuntur autem pro eo folia garyophyllorum, ſubtiliora, & tenuiora, de quorũ electione dictum eſt ſatis.

Lapis magnetis. Lapis magnetis frigi.& ſic.complexionis, virtutẽ habet ſuperflua detergendi aſperitate ſua,& ferrum attrahẽ di,lapis eſt, qui in Occidente, & Oriente reperitur,eligẽ dus eſt, qui ſecundum quantitatem ſui proportionaliter ferrum magnum, vel paruum facile attrahit; qui vero hoc non facit,abijciendus eſt,diu poteſt ſeruari.

Lapis gagatis. Lapis gagates frigi. & ſic.complexionis eſt, virtutem habet deponendi ſuperflua grauitate ſui, & aſperitate, lapis rotundus eſt, & ſatis ponderoſus eſt, non ſophiſticatur, diu poteſt ſeruari.

Muſcelæon. Muſcelæon cal.eſt,& ſic.virtutem habet calefaciendi, & diſſoluendi, & confortandi, oleum eſt, quod de muſco, & alijs ſpeciebus aromaticis ſic fit. In vaſe vitreo ponitur oleum commune cum prædictis ſpeciebus, & in caldario aquæ pleno bene per vnum diem permittat; bullire debet cum radice eius herbæ, quæ pes columbinus dicitur: illa herba tantum vltra mare inuenitur, ſophiſticatur autem a quibuſdam, qui de ſola caſia lignea, & cinnamomo hoc faciunt oleum.

Sambucus. Sambucus cali. eſt, & ſic.ſambucus arbor eſt,quæ de menſe in menſem flores producit, vltra, & citra mare inuenitur,de florib.eius fit oleum ſambucinum ſic: flores in oleo communi in ampulla vitrea ponuntur. Soli exponitur per xxx.dies, & eo amplius illud coleur; & fit oleum ſambucinum, & cum inuenitur oleum ſambucinum, ipſum oleum debet imponi, non frondes, quas quidam ponunt.

Caballi marini. Caballi marini ca. & ſic. ſunt ſecundum quoſdam, ſecundum alios frigidæ,& ſiccæ virtutis, virtutem habent deſiccandi, & conſumendi ſuperflua, quidam piſciculi ſunt,qui in mari inueniuntur dicti caballi, eo,quòd capita habent ſimilia caballi capiti, & pedes ſimili modo, quidam eos exiccant ad Solem ſale conditos, vel ſine ſale; quidam non, per biennium ſeruantur.

Hypocyſtidos. Hypociſtidos fr. & ſic. complexionis eſt,virtutem habet conſtringendi membra ſolura,ſuccus eſt cuiuſdã ungi eodẽ nomine vocati, qui apud pedem roſæ caninæ naſcitur,& eſt rubeus; fit autem ſic.fungi in magna quantitate terantur,& ſuccus exprimatur, & Soli deſiccetur,eligendus eſt non multũ ſolidus, nec multũ mollis,qui cũ frangitur aliquãtulũ lucidus eſt, per biennium ſeruatur, melius tamen eſt,ſi quolibet anno renouetur.

Litium. Litium calid.eſt,& ſic.virtutem habet abſtergendi,et mundificandi ſuperflua, litium, oculus lucidus dicitur, eo, quòd oculos lucidos, & claros reddit in collyrijs appoſitum, quidam aſſerunt, quod confectio eſt, alij,quòd ſuccus herbæ; fit autem litium ſic caprifolij pinulas collectas in menſe Septembris tere, & per linteolum cola, & ſuccum eius in concha ad ſolem exicca, & illud erit litium,eligendum eſt aliquantulum ſolidum,& vnius coloris cũ frangitur, per vij.annos ſeruatur.

Flos oleandri. Flos oleandri cali. & ſic. complexionis, virtutem habet calefaciendi vehementer, & conſumendi. Oleander arbor eſt ſimilis lauro circa marina naſcens, eſt autem arbor pernitioſa, & mortifera: ſi enim in eius ramis carnes aſſentur vel verubus infigantur, comeſtæ, mortem inferunt. Et nota, quòd flores eius nunquam per ſe debent dari.

Sulphur. Sulphurata ca.eſt,& ſic.virtutem habet diſſoluendi ſuperflua, etiam extenuandi *in* modum ſulphuris,vel exurendi in modum ſulphuris; vnde ſulphurata, vel ſulphuritia dicitur,herba eſt,cuius ſemen competit vſui medicinæ, vnde cum ſimplex ſulphurata inuenitur,ſemen ipſius aponimus,per tres,vel quatuor ann.ſeruatur.

Cardamo. Cardamomi ca.& ſic.ſemen eſt naſturtij,virtutem habet diſſoluendi ſuperflua,& conſumendi,& attrahendi. Naſturtium herba eſt,& eſt naſturtium hortulanum,& eſt aquaticum, & alio nomine ſenatio dicitur herba cõpetit vſui medicinæ, & ſemen,cum ergo inuenitur.Rec. naſturtij, ſemen apponendum eſt.

Naſturtium hortulanum eligendum eſt, quod habet acutiorem ſaporem,per tres annos ſeruatur.

Semen citri. Semen citri, cali. & ſic.virtutem habet diureticam. Citrus eſt arbor,cuius fructus citrus vocatur.

Semen citri, & cortex medicinæ competunt, ſemen colligitur in Maio, & Soli exiccatur, eligẽdum eſt ſemẽ, quod in maturo citro inuenitur, per tres annos ſeruatur.

Git, & nigella. Git,& nigellæ cali. & ſic. complexionis virtutem habent diſſolutiuam,& conſumptiuam,ſemina ſunt,ſimili nomine appellantur, quorum herbæ in frumentis inueniuntur, in quorum notitia Salernitani non conueniũt. Quidam enim dicunt git eſſe craſſum; & rubeum, ſemẽ autem nigellæ gracile, & triangularum: & fere omnes habent hanc ſententiam, ego autem dico nigellam eſſe craſſiorem quam git, per tres annos ſeruatur,nigella mẽſtrua peroptime prouocat, cum inuenitur ſimpliciter. Recip git, vel nigellæ,ſemen eſt apponendum.

Vſtum. Vſtum idem eſt, quod minium,vnde fiunt capitales literæ rubeę,ca.& ſic.complexionis eſt,virtutem habet abſtergendi ſuperflua ex aſperitate ſua, vſtum non eſt vena terræ, ſed ex coctione artificioſa aquoſis, & aereis partibus in igneas tranſeuntibus, eligendum eſt clarum,& lucidum cum oppreſſo rubore, diu ſeruatur.

Cortex nucis. Cortex nucis ca.& ſic.virtutem habet diureticam. Nux arbor eſt ſecundum quoſdam, vel herba,quæ in Apulia inuenitur,producens fructum ad modum baccarum lauri, qua vtuntur Saraceni ad faciendas tincturas, cortex huius arboris competit medicinæ, non ſophiſticatur, per duos annos ſeruatur.

Mabathematicon. Mabathematicon cal.& ſic.complexionis eſt, virtutẽ habet diureticam, mordicat, & pungit inteſtina: vnde mouentur ad ſuperflua expellenda. Mabathematicó ſuccus eſt caulis agreſtis, & domeſtici habentis folia piloſa, ex parte exteriori, & interiori ſubalbida, vel pallida: eſt autem domeſticus, & agreſtis, folia conteruntur, ſuccus extrahitur, ad Solem exiccatur; quidam autem ſubſtantiam caulium tritam cum ſucco conficiunt, & trochiſcos informantes vſui ſeruant, ſed non approbo, eligendum eſt, quod cum frangitur interius non habet lanuginem, aliquantulum humiditatis habens, per tres annos ſeruatur.

Aqua vitis. Aqua vitis frigida, & ſicca. virtutem habet conſtringendi,& infrigidandi; colligitur autem ſic. In vere quãdo multa humiditas a terra transfertur, rami vitis inciduntur, & loco inciſionis ſuſpenditur ampulla vitrea, vel aliquid huiuſmodi, vt gutta aquæ recipiatur, & aqua optima eſt contra arſuram, & pruritum oculorum, per tres an.ſeruatur.

Lithargyrium. Lithargyri frig. & ſic. complexionis eſt, virtutem habet abſtergendi ſuperflua interiorum aſperitate ſua; raro tamen ponitur in medicinis excipiendis per os, melius enim in vnguentis, & emplaſtris operatur. Lithargyrũ dicitur fieri de ſpuma auri, vel argenti, ſed ſpuma auri proprie dicitur cadmia; & iſtud eligendum eſt, vt potemelius, & poni debet in medicinis, ſi poteſt haberi, ſed apothecarij ponunt loco eius lithargyrum, quod fit ex ſpuma æris,quod non tantum valet, diu ſeruatur, optimum vnguentum fit de puluere eius,& forti aceto decoctum contra ſalſum phlegma.

Iuncus. Iunci radix ca.eſt, & ſic.virtutem habet diureticam, iuncus herba eſt ſatis nota, cuius radices aſſimilantur galangæ,adeo,ꝙ cum ipſis aliquando galangam adulterãt, huius radices ponuntur in medicinis mundatæ a ſuis ramuſculis, per duos annos ſeruatur; melius tamen eſt ſi

quolibet

quolibet anno renouetur. Conficitur sic a quibusdam. Omnes species simul puluerizantur, & appositis oleis, & melle despumato conficiunt. Sed longe melius est si lapides, qui ibi recipiuntur, puluerizentur, & aliæ species simul, postea facta commistione puluerum conficiantur cum tali proportione, vt pro vna lib. puluerís ponantur tres mellis, vltimo apponantur olea cum modico mellis incorporata, diu seruatur esdra, & post vij. annos melior est. Nota, quòd magister Copho, & magister Io. de Pla. in hoc erant gemelli, quia fere omnes alij de esdra discordabant dicentes, quòd esdra, aut nullam, aut modicam habebat efficaciam, quia cum infinitæ species in ea reperiantur, quas reperies in eius dosi, de tot millibus vnum fere nihil potest operari.

Summa medici. est rest.

Electarium Ducis dicitur, quia abbas de curia illud composuit ad opus ducis Rogerij filij Roberti Viscardi, propter indigestionem, & ventositatem stomachi, & intestinorum, & ilij dolorem, & vitium lapidis. xij. pars est confecta lib. i. Reci. ani. drach. ij. & gra. xvi. liqui. masticis, ana scrup. i. & gra. v. chamædrios, zinzi. cinnam. galan. mara. carui ana scrup. i. gra. xv. xylocasiæ, calamenthi, dauci, pyrethri, piperis al. & lon. cyperi, schænanti, ireos, amomi, folij, asari ana scrup. i. spicæ, croci, gummi ara. drag. se. anheti, cala. aro. cucubæ, garyo. carpob. leuistici, iuniperi alexandri. sileris, pentaphylon, se. asparagi, citri, acori radi. ameos ru. indi, virticæ, rheupon. nucis myristicæ, ligni alo. basilici, milij sol. saxifragi. se. citrul. melo. cucu. & cucur. scario. petroselini, been al. & rub. styracis cala. cardamo. ana gra. xv. penidiorum vnc. s. & scrup. ij. s. mel, quod sufficit, datur post prandium, & post cænam cum vino calido, si datur contra lapidis vitium, sumatur cum decoctione milij solis, vel scolopen.

Electarium ducis dicitur a duce inuentore, vel ad opus ducum cõpositum, valet ad dolorem ilij. Alius fit ex cholera pungente, & mordicante intestina, & resoluente humores in ventositatem, vnde fit extensio, & dolor. Interdum ex humore phlegma. in intestinis congregato, aliquando vitio lapidis comprimentis intestina, ex compressione cuius; superfluitatibus retẽtis, dolor emergit iliacus. Si fiat ex cholera hoc electarium confert propter plura calida, quæ recipit; si autem fiat ex phlegmate, de ratione probatur multum valere datum simpliciter; hoc enim electarium diureticum est, & experientia nouimus, quòd electaria calida, & diuretica simpliciter data, non existente constipatione, valent subtilioribus partibus per vrinam euacuatis. Si fiat ex vitio lapidis, valet datum cum decoctione saxifragiæ, granorum solis, & lapidis lyncis; fiat etiam emplastrum de electario ducis cum succo senationis, & cum oleo communi, vel
" mustellino " mustellino, & pectini, & lumbis superponatur; pars etiam illius emplastri per pannum exprimatur, & colatura addito balsamo per syringam injiciatur, valet contra dolorem ilij ex phlegmate sic exhibitum, fiat decoctio violarum, & prunorum damascenorum, & mercurialis in vino, vel aqua, & in colatura electarium resolutum exhibeatur optimum clyster contra hanc causam; fiat decoctio senationis in aqua dulci; & marina; in colatura electarium ducis; & benedicta resoluatur, & addito melle, & oleo per clysterem injiciatur. Valet ad dolorẽ stomachi factum ex frigido humore, vel ventositate; detur autem cum decoctione nucis muscatæ. Nota, tam in his quam in prædictis ieiuno stomacho melius exhibetur, in eius confectione non magno vtimur artificio, terantur species secundum doctrinam aliorum electariorum, cum melle conficitur; debet autem exhiberi cum vino decoctionis nucis muscatæ.

Electarium Pliris arcoticon, pliris est completa medicina, arcoticon principium interpretatur, valet tristibus, melancholicis, & ad magnam stomachi debilitatem, & cordis, & syncopim, memoriam reparat, sensum acuit, epilepticis, anheliticis, acatalectis prodest, & omnem debilitatem cerebri reparat. vij. pars lib. i. Recip. cinna. garyo. ligni alo. galang. spicæ, nucis muscat. zing. spo. schænanthi, cyperi, ros. viol. ana dra. i. & gra. xv. folij, liquiritiæ, masticis, styra. sampsuchi, balsamitæ, basiliconis, cardam. macropi. & leucopi. myrtilli, corticis citri ana scrup. ij. & gra. v. gemmarum, been albi, & rubei, coralli, serici combusti ana scrup. i. gra. ij. muscí gra. vij. & s. camphoræ, gra. v. syrupi ros. quod sufficit febricitantibus cum aqua mane, & sero, non febricitantibus cum vino. *Summa medici. est rest.*

Electarium pliris arcoticon. Pliris nomen est huic electario ab auctore impositum, arcoticon dicitur principale, seu princeps electarium propter magnam efficaciam, valet contra omnes passiones, quę fiunt ex melancholia scilicet maniam, vel melancholiam, epilepsiã, & cardiacam. Perditum saporem restaurat, omnibus eodem modo exhibeatur scilicet, cum vino odorifero, vel, quod melius est, cum syrupo facto de succo boragi. & zuccharo, melancholiæ fumositatem consumit, & meatus spirituum elargat, & sua aromaticitate cerebrum confortat.

Timorem remouet, & securitatem præstat, timor ex melancholico humore consurgit, quem consumendo securitatem inducit, cessante enim causa, cessabit effectus; detur contra hanc passionem cum vino decoctionis ligni aloes, & ambræ. Ad dolorem stomachi ex indigestione, vel frigiditate contra quam valet prædicto modo, vel addatur principaliter, datum cum decoctione tertiæ partis nucis mus. & viij. garyoph. & scrup. i. masticis. Anafrasim stomachi amputat ex indigestione facta, contra quam valet prædicto modo, vel addatur modicum masticis, vel anisi.

De Sampsuca. Recip. Sampsuchi. Sampsucus herba est, quæ alio nomine dicitur maiorana, ca. & sic. virtutem habet confortandi ex aromaticitate sua, cõsumit ex qualitatibus suis, ad confortationem membrorum ponitur hic, in productione florum est colligenda, & ad Solem deficcanda, cum ponitur in medicinis, flores, & folia à stipitibus separentur, & quãtitate ab auctore determinata ponatur, per annum seruatur.

De balsamita. Balsamita ca. & sic. est, balsamita dicitur, q̃ odorem balsami portendit, herba est satis cõmunis, & nota. ponitur hic ad confortationem membrorum, in vere colligitur, per an ser. quanto recentior est, tanto melior est.

De myrtilli. Myrtilli fr. & sic. fructus sunt herbæ myrti, virtutem habent constringendi, & confortandi, ponũtur hic nõ ad constringendum, sed ad confortandum; confortãt enim membra calore relaxata, cum constringendo partem parti cohærere faciant: vel apponuntur ad repressionẽ caloris calidarum, & siccarum; ne calor exolutus membra debiliter. Colliguntur cum bene sunt nigri, & maturi, & siccantur, per annum seruantur, eligantur autem, qui cum franguntur, aliquid habeant humiditatis.

De cortice citri. Corticum citri. citrus est arbor cuius fructus citrum dicitur, citrum triplicis est substantię; habet enim acetosum interius, quod frigidum est, & siccum, pulpam in medio, quæ calida est, & humida, corticem exterius, qui frigidus est, & siccus, & sic cortex ponitur hic, qui subtilissime etiam mouetur à pomo, & siccatus apponitur.

De been alb. Been album, & rubeum, tam album quam rubeum cali. est, & sic. herba est, quæ in transmarinis partibus inuenitur, radix competit medicinæ; virturem habet confortandi, consumendi, ponitur hic ad consortandum membra, & ad consumendum superfluitates melancholicas, quæ cardiacam inducunt passionem, eligendum est continuum, non perforatum, extentum, ponderosum, quod habet his contraria signa vetustate consumptum, per annos tres ser.

De serico combusto. Serici cõbusti, non est determinatũ ab aliquo auctore, cuius complexionis sit, ex complexione aũt animaliũ illud operantium percipere possumus esse frigidæ cõplexionis, & siccę, qa anili vtuntur nutrimẽto, & magis siccum

cum poſtquam combuſtum eſt, ponitur hic, vt conſumat,& abſtergat ſuperflua, comburitur ſic. ſuper regulã calidam ponitur,& deſiccatur,donec poſſit puluerizari, combuſtum non poteſt ſeruari, apothecarij non apponunt purum ſericum,ſed eius ſuperfluitatem, ſed ponendum eſt quanto purius inueniri poteſt, quia efficacius operatur.

De camphora. Camphora fri.eſt, & ſic.virtutem habet conſtringẽdi ex qualitatibus ſuis,confortandi ex aromaticitate, ad cõfortandum,ponitur hic vt temperet caliditatem ſpecierum ibi appoſitarum. Quidam dicunt camphoram eſſe gummi. Sed nos cum Dioſco.dicimus eſſe ſuccum herbæ, quæ in tranſmarinis partibus inuenitur, quæ cãphora dicitur. Eligenda eſt alba,& quam clarior poteſt inueniri, in pſyllio, & ſe.lini in vaſe vitreo poſita diu poteſt ſeruari,vel quod melius eſt in vaſe facto de alabaſtro,vel de marmore, præcipue, ſine alicuius commiſtione diu poteſt ſeruari.ſ.per.xx.ann. Conficitur ſic.lignum aloes, per ſe puluerizetur, margaritæ per ſe, ambræ muſc. per ſe,camphora per ſe, &c. ſimilia, multi enim ſunt qui in hoc electario camphoram nõ ponunt propter delicatos; præſtat enim horribilem ſaporem, ſed loco eius de ſandalis in ſyrupo,in quo conficitur, multum apponunt,& bene faciunt. Sic autem fit ſyrupus, ſandali al.& rub. & roſæ in aqua bulliant, vel aqua roſ.ſi diues ſit,quod melius eſt, coletur in colatura addito zuccharo, fiat ſyrupus, & bene bene coquatur, quo bene cocto,ea,quæ puluerizata ſunt,ſimul imponantur, deinde lignum aloes, poſt margaritæ, poſt ambra, poſt muſcus, poſtremo cãphora, & adhuc electario feruente, iſta ſicut diximus imponantur, per ij.annos ſeruatur.

Electarium de ſucco roſarum ab eodem ſucco dictum eſt, expertum eſt contra guttam calidam, & choleram ru. purgat conualeſcentes ex ægritudine, ſcilicet quotidianarijs, & tertianarijs, purgat ſine moleſtia,& reliquias malorum humorum potenter educit, qui remã ſerint iij. pars lib.ij. Recip. zuc.roſ.ana lib.i.& vnc.iiij. ſand.al. & rub. & citri.ana drach.vi. ſpo.drach.iij. diagridij, drach.xij. camphoræ ſcrup.i.tempera ad modum electarij cum ſyrupo facto de eodem zuccharo, & ſucco roſ.datur cum aqua calida in mane ad modum caſtaneæ.

Summa mẽ dicinarũ eſt res 19.

De gutta. Electarium de ſuc.roſa. valet contra guttã calidam, gutta dicitur percuſſio alicuius membri ex fluxu humoris facta, cum enim humores fluunt ad aliquam partem corporis eam replent, & extendunt locum,& ex digeſtione fit dolor,quæ dicitur gutta, hæc autem gutta aliquando fit de frigidis,aliquando fit de calidis ſpecialiter, valet duobus modis tum propter ſcammo. quæ cholerã purgat,cum propter ſuccum roſæ, quæ ſtringendo fluxũ cohiber,& refrænat. Valet pprie arthreticis, chiragricis, podagricis,de calida cauſa laborantibus; ſanis etiam cholericis datur ad præſeruationem. Cũ itaque contra guttam calidam ipſum neceſſitas ex poſtulauerit,præmiſſis digeſtiuis per tres, vel quatuor dies, detur cum calidã in tempore quietis, non enim debet dari in tempore acceſſionis, quando ſcilicet natura multum affligitur, antequam detur, membrum guttoſum inungatur butyro, vel oleo violato.ad materiæ mollificationẽ; facta purgatione poſt tertiam diem fiat inunctio,in ſecundo die purgationis detur rubea opiata ad conſumptionem reliquiarum, & ad fluxum rheumaticum cohibendum conficitur ſic. De recentibus roſis ſuccus extrahitur, de quo addito zuc.fiat ſyrupus, cum quo ſyrupo conficitur ſcammonea per ſe puluerizata, electario adhuc calido à quibuſdam imponitur,alij ſcammoneam decoquunt in paſta,& puluerizatam imponunt, alij puluerem ſcammoneę per diem ponunt in aqua hordei, vel in ſyrupo roſ. vel vio.ſed ſi de ſcammonea magis oportet poni;tutius eſt, quia ſtatim medicina poteſt dari, quando vero ipſa ſubſtantia ſcammonea apponitur, non debet dari ante. xv.dies, vel ante menſem, maxime in calida regione, & tempore. Nota, quòd melius cõficitur, cum ſuc.à roſis

Decumen.

nouiter extracto, & conſeruato, conſeruatur autem ſuccus in vaſe vitreo, vel ſtagnato,vel terreo ſtrictum habẽte orificium, oleo roſ.vel communi ſuppoſito,pauco tamen; poteſt autem ſic ſeruari, per viij.vel per ix.menſes. Nota tamen, quod fæx quædam ibi generatur, quæ per interualla eſt abijcienda, alij aliter ſeruant in tempore roſarum, ex ſucco earum fit ſyrupus, bene coctus vſui reſeruatur, per iij.an.ſerua. ad plus.

Electarium frigidum ſecundum Cophonem, quod optime tertianarios, & quotidianarios, & erraticas ſe.purgando ſanat, & etiam habentibus ſtomachũ cholericum familiare eſt.iij. pars confecta eſt lib.iiij.

Recip. ſandalorum al. & ru. & ſpodij, trag. gummi ara.amyli, raſuræ ebo. rheubar. ſenæ.ro.vio. ſe. fumiterræ, berbe. ſebeſten, ſe. portu.mara.aniſi, ſe. papa.liqui. ſe. lactucæ, ana drac.iij.myrob. citri.belliricorum, capil. ven. ana vnc.ſ. embli. vnc.i. Conficitur ſic, pſyllij, vnc. viij. ponatur in ſufficienti aqua feruenti,in qua bullierit, lib.ſ. polypodij quercini viridis mundati,& triti,omnes herbæ diureticæ, viol.& pruna,& tamdiu dimittantur, donec bene congelentur, deinde coletur fortiter perſaccum; ad meliorem vero mucilaginis conſtrictionem intromittatur in ſaccellum aliquantulum aquæ feruentiſſimæ,& colaturæ addantur ſcammo. vnc.vi. puluerizatæ; prius tamen cum aqua frigida intermanus fricatæ, & bene cum eadem mucilagine fricentur manibus, deinde apponantur zuccha.lib.iiij. diſſoluti prius cum ſufficienti aqua decoctionis polypodij,& cæterarum herbarum diure. & colati deinde ſuper ignem poſitum bullire permittatur; cumque ad medium decoctionis peruenerit, addantur vnc.ij. tamar.& vnc.ij.caſiæ ſi. diſſolutæ prius in ſufficienti aqua decoctionis prunorum,& prædictarum herbarum diure. & per caciam colatæ vſque ad perfectam coctionem bullire permittatur, ſignum autem decoctionis eſt ſi ſuper marmor poſitum,& infrigidatum aliquantulum viſcoſum fuerit, & digito adhæſerit; motione tamen baculi ab ipſo decoctionis principio non ceſſante. Cumque coctum fuerit, ab igne deponatur, & in mortario poſito puluis prædictarum ſpecierum ſuper aſpergatur,& cum piſtello bene conterantur vſque ad ipſius viſcoſitatis, & gummoſitatis remotionem; deinde recondatur, detur colatura caſiæ ſi.in ſero, vel media in nocte.

Summa mẽ dicinarũ eſt res 18.

Electarium frigidum Cophonis exceptum a pſyllitico; Copho namque quædam addidit, & modum confectionis variauit, vnde frigidum Cophonis hodie intitulatur, dicitur frigidum, quia inter electaria frigida ſuperius iudicatur. Electarium frigidum principaliter purgat choleram propter ſcammoneam, quam recipit, ſecundario flegma ſalſum, & melancholiam innaturalem, quoniam quædam phlegmatis purgatiua recipit vt polypodium, & chebulos, & quædam melancholiæ naturalis purgatiua, vt fumum terræ, & ſimilia. Detur itaque competenter febricitantibus tam continuis quam interpolatis, & in ſimplici, & duplici materia, vel tertiana, vel quotidiana de phlegmate ſalſo: hoc prænotato, quòd ſi patiens præter modum macilentus fuerit vel hepar calefactum habuerit, & tempus calidum nimis, & ſiccum, non eſt exhibendum, ſi vero plenus fuerit,& reliqua non affuerint, ſecure poteſt exhiberi. In continuis ſpecialiter detur, vt in cauſone,tertiana continua, ſynocha; ſecundum quoſdã, ſed nunquã in his purgatio debet fieri cum medicina ſcammoneata, ſed cum ſyrupo laxatiuo, & cum decoctione, quę poteſt exhiberi in maiori hæmitritæo, vel minori, vel medio, non tamen in prima purgatione eſt exhibendum, ſed in ſecunda, vel tertia, primo enim purgatur patiens aliqua decoctione ſemel, vel bis,ſi opus fuerit, ſemel ſi fuerit in hyeme,& vij die ſignis digeſtionis præcedentibus, poſt modũ ſi hæc febris perſeuerauerit, exhibeatur hoc electarium ad laxandum, vt pote in xj.vel xiiij. die. Si vero fuerit

ro fuerit æstas, bis purgetur patiẽs cum competenti deco A
ctione, vt pote in viij. vel x. die; deinde si opus fuerit, istud
exhibeat. Nota tamẽ, quod in frigida regione rẽpore simi
li in hemitritæo secure potest exhiberi ad primã purga-
tionẽ, & in quibus phlegma, & cholera simul abũdãt, &
præcipue in vere, præcedente tamen syrupo acetoso, vel
oxymelle additur materiæ. Purgationi autẽ sic insistẽdũ
est dicetur patiẽs duobus, vel tribus dieb. ante liquidis,
& forbilibus cibis, in tertia circa meridiẽ comedat, & nõ
ſh sero, & in media nocte; vel circa matutinas, hoc laxa-
tiuũ offeras: vel in sõlida substãtia, si forte acceptarus
facilis sit ad vomendũ, & remotas partes purgare volue-
ris. Resoluunt quida, & certe citius cõsequitur effectum
in purgatione, nec est super dormiendum, ne vis medici-
nę deperdatur. Et nota, ꝙ nullatenus dandum est cũ frigi-
da, vt Copho peptt, & quida alij faciunt, nec etiam cũ
quidam alia medicina scamoneata; facile.n. inde sequit
tortio ventris, febris, dylenteria, & similia; frigiditate.n.
aquę habẽte motũ ad intestinum, vel stomachum, imbi B
bitur, & intestinis cohæret, vnde retenta in corpore, præ-
dicta operantur incõmoda; hoc autẽ præcipue habet fieri
cũ oleo frigido dato cũ frigida propter multã viscositatẽ
quã a olyssio cõtrahit; data itaq; medicina, potionatus sit
motus maxime post duas, vel tres assellationes, foramina
Nota. domus sint obstructa, ne frigus potionatũ attingat. Lo-
cus vbi assellat sit calidus, cum stupa, vel cum molli pan
no se refrigat. Si autẽ iple valde frigidus fuerit, assellet in
balneo; si ardorem in ano senserit, quod si ex medicina
nimis acuta, vel ex furiosis humoribus, & nimis acutis
pannum, vel stupã in aqua calida intingat, & inde anum
abstergendo foueat; vel fiat idem cũ absynthio in aqua,
vel vino tepido intincto, quod etiam valet contra tenes-
mum post tres, vel quatuor sellas, si cũ tortione; vel tar-
de asselauerit panni linei calefacti, vel vesica enea plena
aqua diuretica, vel simplici aqua, stomacho applicetur,
detur etiã aqua calida ad potãdũ facta purgatione, prius
offeratur brodium gallinę ad saturitatem, & si fortis fue-
rit, antequam cibetur, ducatur ad balnea, vt si forte aliqd C
de materia relictum sit in corpore extenuetur, & euapo-
retur, vt suspicio omnis tollatur prędictorum symptoma
tum, & febris, & similium: si vero balneum præsto non
fuerit, fiat de aqua dulci, & patiens ipsum intret. Et no-
ta, ꝙ mel rosatum datum his cum aqua calida, optimum
est ad mundificationem stomachi; confortat enim. Si
autem potionatus debilis fuerit, & impotens, priusquam
cibetur, balneum sustinẽs, bibat, vt dictum est brodium
gallinæ, & super dormiat, vt in somno calor reuocatus
ad interiora: idem faciat in stomacho quod balneum, &
si post somnum asselauerit, detur iterum ius gallinæ; ad
vltimum cibetur: prius tamen attendendum est, quod
si potionatus possit ieunare vsque ad vesperum melius
est, nonnulla potionati esca cibus assumentes febres,
tortiones, dysenterias incurrunt. Aliquando hoc fiat, qa
dum natura ad ciborum refectionem operatur, cum ip-
sis cibis scammonea interciptur, quæ retenta prædicta
ingerit incommoda, post tres, vel quatuor dies purgatio
nis, resumptis viribus eat ad balnea, prius sibi minuat, si D
Detnum. opus fuerit. Et nota, potionatus parce debet comedere,
& parcius bibere, & vinum lymphatum, bene contem-
peratum, quia vinũ fortes febres solet inducere; in phleg
maticis vero cibus debet minui, & augeri potus, & cau-
sa est, quoniam in potionato humores extra vasa existẽ-
tes subducuntur, & nõ sanguis, quorum defectus princi-
paliter est reparandus, in phlegmaticis non plus de san-
guine, quam alio humore detrahitur, qui ex potu vini ha
bet generari, merito ergo in potionatis cib. augmenta-
tur, & potus minuitur, potus in phlegmaticis est augmẽ
Psyllium. tandus, in alijs econtrario. Psyllij, frigidum est, & hu-
mi. virtutem habet infrigidandi, humectandi; & leniẽ-
di, ponitur hic ad reprimendum malitiam aliorum. sicã
mollex, & ad lenienda intestina, vt melius resistant acu-
mini medicinæ, psyllium est herba, cuius semen compe-
tit medicinæ. Semen psyllij a quibusdam dicitur semen
camphoræ, eo, quod in eo caphora seruatur. Eligendum
est, quod est post ventilationem, & in fundo scutellæ resi-
deat, quod vero leue est, & volatile, abijciatur: significat
enim medulla carere. per v. annos seruatur. Et nota, ꝙ
collectum non exiccatur, sed quale est, vsui reseruatur.

De chebulis. Chebuli frigidi, & sicci. principaliter phlegma pur-
gant, secundario alios humores, quare ponuntur hic.
Chebuli sunt quædam species, vel maneries myrobala-
norum, tuberosiores, & crassiores eligendi sunt, &
quorum cortices bene nucleis coniungantur, rugosi,
& continuam habentes substantiam, & non perfora-
tam, sed aliquantulum habentes humiditatem humi-
diores sunt. Si autem aliqua vacuitas intus fuerit, vel
etiam puluis, significantur vetustate consumpti. per v.
ann. seruatur.

De emblicis. Emblici frigidi, & sicci sunt, virtutem habẽt purgan-
di phlegma, choleram, & melancholiam.

Bellirici. Bellirici eandẽ virtutem habent, per v. an. seruantur.

Indi. Indi frigidi sunt, & sicci. purgant principaliter melan-
cholicam, quædam species est myrobalanorum, nigrio-
res sunt eligendi, non tamen multum curandum est de
electione, quia diutius cæteris possunt seruari. Sciẽdum
est, quõd quidam myrobalanorum artificiose coaptãtur,
cum ponuntur in medicinis, quidam non. Citrini nam- *Citrini.*
que chebuli, & indi, s. cortices tantum abiectis nucleis
ponuntur in medicinis iuxta pondus ab auctore inuen-
tũm, vel determinatum, & tantum cortices debent pon-
derari, & poni in medicinis.

Semẽ fumiterræ. Semen fumiterræ cali. & sic. virtutem habet purgan-
di salsum phlegma, & melancholiam; & ideo ponitur
hic herba sicca. nullius est efficaciæ, viridis magõ; se-
men comperit medicinæ. Electarium frigidum a diuer-
sis diuerso modo conficitur; quidam enim conficiunt
cum decoctione herbarum diureticarum, quod melius
est, quidam non. Conficiatur ergo sic, fiat decoctio capil
li veneris, adianti, hepaticæ, cetrach, & polypodij quer-
cini viridis, si possit inueniri, in aqua coleatur, & in co-
latura ponatur psyllium mundatum, vt prædictum est, &
maneat ibi per tres dies, postmodum tota illa substantia C
mucilaginosa per saccum coletur, & in colatura scam-
monea per se puluerizata cum zuccharo ponatur, &
totum illud optime inter manus confricetur, quo facto
semper agitando cum spathula ad ignem satis lentum;
vt syrupus diu bulliat, signum autem decoctionis est;
quando tota illa substantia lateribus stagnari non con-
uiscatur, sed facile per modum spathulæ in gyrum mo-
uetur, & quasi totum cum spathula potest simul eleua-
ri, tunc itaque ab igne deponatur, & cum pistello in
mortario diu teratur per se, & agitetur, vt viscositatem
amittat; deinde simul puluerizatæ imponentur, electa-
rio tamen existente calido, & reseruetur. Alij aliter po-
nunt scammoneam puluerizatam in aqua hordei, post
vnum diem colant, & colaturam tantum cum prædi-
cta colatura psyllij imponunt, & prædicto ordine incc-
dunt, & tunc securius exhibetur in acutis, sed cum sic
fit, magis de scammo. est apponendum, quam quando to
ta substantia apponitur. Alijs etiam modis apponitur,
de quibus in electario de succo rosarum latius dictum
est. Magister vero Platearius tam diu bullire fecit cum
syrupo, & electarium frigidum vehementer fuit durius,
& potuit extendi ad modum stomachicon. per ij. vel ij.
an. seruatur.

*Emplastrum Apostolicon. empleſtrum, i. dura confe-
ctio apostolicon, ideſt superpositum, vel supra missũ
interpretatur, quod tumoribus, & inflationibus ad lucẽ
inductum, & superpositum, saniem excludit, optime fa-
cit ad nimium ceruicis dolorem, valet proprie ad subtri-
liandam cicatricem in quacumque parte corporis fuerit;
sagittam, vel lanceam, vel aliquid aliud tale in membro
infixum sine dolore extrahit, valet etiam dolori ex decur
sione innata in ipsa parte, vbi ante fuerit vulnus, attra-
hendo humores, & putredinem, & valet dolori renum
si superponatur. iij. pars. confecta est lib. iij.*

Rec. lithargyri vnc. vi. ceræ rub. colophoniæ an. vnc. iij.

pro

propoleos, viſci quercini ana vnc.i. ammo. lapidis calaminaris ana vnc. vi. maſt. oliba. mumiæ ana vnc. s. tereb. chalba. bdellij, myrrhæ, chalcucecaumenon. i. æs vſtum, ſarcocol. lapidis calcis, dictamni, ariſt. ro. praſii viridis, opopa. ana vnc. iij. Conficitur ſic, opopanacum, & ammoniacum, & chalbanum aliquantulum tuſa ponantur per noctem in vino, ita vt cooperiantur, & mane bulliant, donec liquefiant; & per caciolam colentur, & iterum bulliant ad vini conſumptionem, lithargyrũ in pulueremſubtiliſſimum redactum cum ſufficienti oleo in cal dario diſtemperetur, & ſuper ignem ponatur, & cum ſpathula iterum agitetur, tam diu donec ſuper lapidem poſitum in modum ceræ inſpiſſetur, & ſtatim addatur cera, & liquefacta cera addatur coloph. poſtea addatur maſtix, & olibanum, deinde myrrha ponantur, & facto interuallo ponatur bdellium, deinde viſcus quercinus, liquefacto viſco ponatur terebinthina, liquefacta ea, caldarium in terra ponatur, & tunc in ipſo gummi ponantur paulatim, & igni iterum ſuperponatur, & cum ſpathula ſemper agitando aliquantulum permittantur bullire, poſtea addatur ſarcocolla, & lapis calaminaris, facto interuallo ponatur flos æris, & lapis calcis: poſt hæc chalcucecaumenon ſemper cum ſpathula agitando, donec incipiant aliquantulum rubere, ad vltimum dictamum, & ariſt. ro. poſtea infundatur in aqua frigida, & ab aqua extractum manibus exprimendo, & malaxando, ita tractetur, vt tota aqua inde exeat, & inunctis manibus oleo lau. magdaleones informentur, & vſui reſeruentur.

EMplaſtrum, non dicitur emplaſtrum apoſtolicon, vt quidam dicunt, ſed apoſtolicon. i. principale, quia inter cetera emplaſtra præcipuum eſt, facit ad neruos ceruicis præcipue ſi dolor eſt ex contuſione neruorum. Talis autem fit vſus, ſal, & cyminum torrefiant in tegula, & locus ille ſacelletur, poſt ſupponatur apoſtolicon hoc eſt optimum remedium in hac cauſa, Ad ſcrophulas maxime nouellas, vtatur tamen patiens aqua diuretica, poſtea locus vngatur cum vnguento, quod fit de ſerpente ruſo, vt docetur in lib. noſtro de herbis in tractatu capparis, poſtea applicetur apoſtolicon. Cicatrizat. i. bonam carnem inducit, cutim enim ſubtiliat, & nutrimentum attrahit ad locum, quod ibidem inſpiſſat, & vacuitatem cicatricis replet, & ita cicatrizat. per ſe ſuperpoſitum, ℞ vel balſamo ab interiori parte inunctũ, & ſi poſſit haberi, quod melius eſt. Apoſtema in corpore, pulmone, ſtomacho, hepate, diaphragmate ſub coſtis inunctum emendat. Si apoſtema ſit de frigido humo. ℞ in exterioribus, & interioribus hoc emplaſtrum valet, præcedat autem aliquod maturatiuum, & præcipue iſtud, cæpula rubea bullita cum vino, & oleo, & cymino, & cataplaſmetur, poſt ſuperinducatur apoſtolicon. Tumorem, & dolorem ſplenis ſoluit, & duritiem vt dictum eſt in tractatu ceronij. Rheuma in pede, vel genu deficcat præcedente purgatione cũ benedicta, locus etiam inungatur prius cum vnguento aureo, vel oleo laurino; deinde detur aliqua opiata ℞ vt aurea, poſt applicetur apoſtolicon. Ad neruos præciſos, & puncturas, loco prius inuncto cum oleo calido, & aperitiuo; ℞ valet enim apoſtolicon puncturæ neruorum, quia locum ſeruat apertum ℞, & mundificat. Contra morſus ℞ venenatorum animalium, quia ℞ venenum attrahit, & conſumit, & ſi tamen theriaca morſuræ prius applicetur, deinde apoſtolicon, melius eſt. Sagitta, vel aliquid tale in membris extrahit, ſi tamen oſſibus non cohæreat facto inde ſtuello, & impoſito. Contra fiſtulas valet, quia ſaniem attrahit, & locum mundat, ſit autem talis ℞ vſus, fiat ſtuellum de malo terræ, & fiſtulæ immittatur, deinde apoſtolicon ſuperponatur, ſic etiam os fractum attrahit, ſi ibi ſit. Recip. propoleos. i. ceræ albæ. Nota, quòd quælibet cera alba non dicitur propolis, ſed artificialiter coaptata ſic. Liquefiat in feruenti aqua in patella, & lapis politus in aqua frigida humectatus in illa cera liquefacta imponantur, & ſtatim extrahatur, & ſic fiat bis vel ter, laminæ ceræ lapidi adhærenti indurantes, poſita in aqua frigida, & cali. dicitur propolis.

Propoleos.

Viſcus quercinus cali. & ſic. attrahit, & diſſoluit, & conſumit, & eſt ſuperfluitas diuerſarum arborum, quæ ſic fit. Quædam grana viſcoſa in quercu, & in quibuſdam alijs arboribus reperiuntur, de quibus poſitis in aquis, ruſtici viſcum operantur ad aues capiendas, dicitur autem quercinus, quia de granis, in quercu inuentis fit. *Viſc. querc.*

Lapis calaminaris, fri. & ſic. attrahit, & conſumit, & membra confortat, in orientalibus, & occidentalibus partibus inuenitur, non ſophiſticatur, diu durat.

Chalcucecaumenon, quod eſt æs vſtum frigi. & ſic. & fit de veteri ære in alio vſu habito, vt de pelui, & ſimilibus fruſtatim inciſi; ponitur in vaſe terreo, in fornace interiori, vbi ignis non deſinat per tres, vel quatuor dies, dimittatur ad minus per diem, & noctem ibi, deinde extrahatur; & igneis, & aquoſis partibus conſumptis terreſtres remanent, & ſic aptum efficitur ad puluerizandũ. *Chalcuc.*

Lapides calcis, & battitura æris ca. eſt, & ſic. diſſoluit, & conſumit; eſt autem battitura æris quoddam, quod euolat per motum fabricationis, dum ęs fabricatur, confice apoſtolicon, vt docetur in antido. Additio, Gilbertus de anglia in cap. de vulneribus in partibus interioribus habet vnam deſcrip. quæ eadem eſt, ſimplicia ſatis declarata ſunt. Vnum tamen deeſt circa, quod multi errant, eſt propolis, vel propoleos, quod ſecundum expoſitorem, & rei veritatem eſt ſordities alueariorum apum, quæ vocatur meum, quod patet per Dioſco. qui de cera propoli ſingulare ca facit, & hoc ponunt boni aromatarij, & non ceram albam, vt multi faciunt, & hoc redditur emplaſtrum attractiuum, quod eſt de proprietatib. maioribus emplaſtri, vt ſatis patere poteſt. Summa medi. eſt res. xxij. *Propoleos.*

ELectarium pſylliticum, a pſyllio dictum probatum contra chole. rob. tertianarię, acute feb. hepaticis ictęris omnino ſubuenit, medietas eſt lib. i. Recip. pſyllij lib. iij. & in aqua feruenti pone per triduum, poſtea coletur, & in colatura admiſceantur ſcammo. vnc. iij. & zuc. lib. iij. & per duos dies admittantur, & poſtea coquantur, deponantur ab igne, & puluis iſtarum ſpecierum admiſceatur, qui Recip. ſandali albi, & rubei, roſ. rub. ſpo. trag. gummi arab. viol. herbe. an. vnc. s. ſem. portu. ſcariol. ana drach. iij. in æſtate detur apud ſomnum, in hyeme circa mediam noctem, in vtroque tempore cum aqua calida ad modum caſtaneæ.

ADDITIO.

Iſtud electarium pſyllitĩcum dicitur à pſyllio, quod in vſu non habetur, ſed illud, quod deſcribitur à Meſue, & ponitur pſyllium ad reprimendum malitiam ſcammoneæ, & ad inteſtina lenienda, vt melius reſiſtant acumini ſcammoneę. Similiter ad alterandum complexionem. & ſolutionem faciendum, quia, vt vult Meſue in ſuis ſimplicibus, pſyllium eſt de alterantibus cõplexionem, & ſolutionẽ faciẽtibus, & eius ſolutio proprie fit lãbificãdo. Eius autem aliud albũ, aliud ſubnigrũ, aliud ad purpureitatem declinans, & melius eſt, quod eſt completum, & craſſum, & eſt grauius, & ſubmergitur in aqua. Cõpoſitum eſt ex duabus ſubſtantijs, quæ ſeparari poſſunt, inter quas cortex eſt ſeparans. Eſt. n. in eo ſubſtãtia interior medullaris, & eſt in eo ſubſtantia expanſa ſuper corticem ipſius. Subſtantia autẽ interior medullaris cali da eſt, & ſic. in iiij. gradu, & eſt acura vehementer, inciſiua, rubificatiua, vlceratiua, & eſt de genere veneni. Subſtantia autẽ exterior expanſa ſuper corticẽ eſt ex multum infrigidantibus, & dixit Rufus, eſt frigida, & humida in ij. gra. Et dixit Dioſc. quòd eſt in ij. & eſt verius, inquit enim Hipp. in epidemia non eleuatur res frigida iuncta cum humiditate vltra ſecundum gradum, & dicit Gal. humida res non tranſgreditur metã vſque ad quam poteſt regimen extendi, propter quod non inuenimus humidũ eſſe cauſam doloris, inquantũ humidum, ſed inq̃tum poteſt eſſe materia, quæ quantitate ſua mouetur ad *Pſyllitium.* *Nota.* *Nota.*

conti.

continuitatis solutionem, quod ex eo conquassatum est cum aqua fontium frigida,& fit mucilaginosum,& bibitur sicut est proprie cum oleo violaceo,aut syrupo violato, soluit ventrem; quod autem ex eo est frixum, & conquassatum cum oleo rosaceo, est medicina fluxus vētris, & dysenteriæ. Contritum autem potui nullo modo propinandum est, deoccultat.n.contritio eius substantiam medullarem vlceratiuam, & excoriatiuam. Conquassatum cum aqua frigida,sicut diximus, solutione educit choleram,& confert febribus inflammationis multæ,& & siti vehementi calidæ, & sedat inflammationes omnes, dolores inflammationum,& proprie supercataplasmatum, & similiter sodam calidam vehementem. frixum vero,& conquassatum sicut diximus confert fluxui cholerico, & dysenterico, & fluxui medicinali, & proprie post potum scammoneæ, & medi.acuta. potus eius est à drach.i. vsque ad drach.iij.timeat autem ipsum habens debilitatem viscerum.

Electarium lætificans. Rec.melissæ,corticis citri,gar. gallię mus.masti.croci Orientalis,cinna.nu.mus.carda.nebremisch. i.sem.pæoniæ, ben al.& ru.zedoariæ,doronici,loco eius ponitur sem.pondus galan.sem.ocymi maioris,& ocymi garyo.omnium ana vnc.s.muschi.quantū est x.pars vnius supradictæ;deinde sumantur chebuli xx. emblici xxx.& terantur in trib lib.aquæ,coquantur donec ad unam redeant,& coletur;in colatura vero mittatur lib.i.mellis, deinde bulliant donec cōsumpta sit aqua; postea ex hoc melle conficiatur puluis prædictarum, quod in triplum sit mel ad species;de quo cum necesse fuerit,sumetur ad magnitudinē auel.medicamen lætitiam,& coloris pulchritudinem, & digestionis bonitatē operatur, & canos retardat.

B

ADDITIO.

Lætificans. Illud est electarium lętificans describitur à Rasi.ix.ad Almansorem c.de melancholia,quod interdū in vsu habetur. Mesue in suo grabadin particulari.ca.de mania,& melancholia sanguinea,habet vnam aliam descr.quæ satis est consonans isti. Bartolomæus in proprio antidoto. describit vnam aliam descr. ex auctoritate Rasis. ista tamen est nobilior. Rasis in lib.diuisionū ponit vnā aliam desc. Aliqua sunt hic simplicia satis ignota apud multos. Primum est neheremisch.cuius flos, cortex, & capita fi-
Nehere. milatur macis secundum Ali. in 2. can. sed est minus rubeus,ad citrinitatem declinans,& est aromaticus,&c. sed non bene cognouit Aui.quid sit. Similiter Simon Ianuensis inquit. neheremisch est, vt Aui.describit,sed nec Simon Ianuensis similiter videtur cognouisse quid esset. Matthæus Syluaticus dicit,quòd neheremisch est semen rosæ asini,vel flos eius. Aui.in suis synonymis in fine antidoto.ait nehermeisch,id est musaha,& est flos pæoniæ, vel pæonia, & sic creditur esse bene expositum, nā sicut dictum est, Matthæus Syluaticus dicit neheremisch est flos rosæ asini. Auer.v.colli.dicit pæonia,id est rosa asino D rum.pręterea videapud Herculanum c.de melancholia, qui describit pręsens electarium ex auctoritate Rasis, inquit ibi, neheremisch, id est semen pęoniæ. Bartholo.habet loco neheremisch semen pæoniæ. præterea videt etiā Rasim,in electario de nucleis fructuū, habet semen pęoniæ,& Aui.in eadē confectione habet neheremisch,quoniam idem est. Secundum simplex est ocymum maius,
Ocimum. quod secundum Gentilem, & alios bonos authores est illud quod maiora folia alijs speciebus habet, quod sane intelligatur, nec est, vt voluit Luminare maius, nasturtium nam si bene legisset Herculanum, quem sæpe allegat super hoc electa.nō hoc dixisset. postquam tamen superflua dixit de ipso ocymo maiori, tādem videtur quasi ad veritatem descendere.dicit.n.in fine postquam ostendit de ocymo maiori fm auctores prædictos, & fecit videre,q̄ volunt,quòd sit sanatio,tamen secundum cōpositorem aliud est, vt reperitur apud ipsum.nam ipse Rasis li.ij.apho.& experimentis; & confidentijs in quodā emplastro inquit.semen basiliconis garyophyllati, sc.basiliconis maioris, qđ vocatur burungi.i.cubebe. Ecce qualiter vī veritatem attigisse, postea in erroré maiorem incidisse ratione corruptionis vocabuli. nam vbi dicit, q̄ vocat burungi, vult litera vera bedoragi, vel albetarogi, & est bedoragi,vel albetharogi, vt vult ipse Rasis.iij.ad Almansorem,semē basiliconis maioris,& ita exponit Herculanus super hoc electa. cum dixit,sem.ocymi maioris, quod aliter dicitur bedoragi. hoc idem vult Matthæus Syluaticus in litera berengemisch. vbi circa finem ait auctoritate Ras.5. Almans. cap. albetharogi.i.ocymum nō garyophyllatum; & dicit in fine quòd cordi auxiliatur, & sic ocymum maius intellige si vis ocymum commune, quod vbique inuenitur, & habet folia latiora ocymo garyophyllato. Summa med.est res 20.

C

Electarium lætitiæ Gale. Recip. suc.pomorum dul.& odoriferorum,succi cytoniorum aromaticorum, vini veteris,succi boraginis,florum basilico.aut sem.eius,croci,zedoariæ,xylobalsami,garyoph.corticis citri,galangę, macis, nu.muse.styracis calamitæ ana drach.ij.s. ambræ, muschi,camphoræ ana drac.s.anisi, rasuræ eboris, thymi, epithymi ana drach.i.margaritarum drach.i. ossis de corde cerui.drac.s.limaturæ auri, limaturæ argēti,ana.scr.s. zuc.al.quod sufficit, fiat electarium.

ADDITIO.

Istud electarium interdum reperitur scriptū in antid. paruo Nico. interdum supra descriptum,tamen istud sępius reperitur,& in Gallia magis in vsu habetur. Vnum tamen notabis, quia in recepta reperitur florum basiliconis.dubitāt aliqui, an flores debeant poni, vel semen, reperitur apud auctores, q̄ melius,quod in planta reperitur est semen, & raro folia,& flores habentur in vsu,nisi in vnguentis,& emplastris,& ideo melius est hic ponere semen, quam flores. Summa med.est res.26.

Emplastrum ceroneum a cera dictum, præcipue valet ad omnem dolorem spatularum, & pectoris ex frigiditate,& si humor frigidus illuc fecerit discursum mire soluit,splenem remollet,valet ad hydropisim de frigida causa hepatis, de eadem causa matricis frigiditati superpositum multum resistit.iij.pars confecta est lib.ij.

Rec.picis naualis bene colatæ,cerę ana vnc.ij.& dra. iij.sagapeni vnc.ij.ammonia.tereb. colophoniæ,croci ana vnc.i.& drac.iij.alo.thuris,myrrhæ ana vn.i. opo.chalbani,styracis calamitæ,masticis,aluminis,fęnu.an.dr.vi. confice,cum bdellij ana drac.iij.lythargiri drac.i.s. Conficitur sic.cera alba,ammonia.opopana.aliquantulum tunsa ponantur in vino,& præparentur, vt in apostolicon dictum est.bulliant ad vini medietatis consumptionem,& stagnato super ignem posito,cum inceperit bullire,pix naualis bene colata addatur,& cum spathula semper agitetur,liquefacta pice addatur cera,et ea liquefacta ponatur colophonia,& postea styrax cum pistello calido trita frustatim in stagnato ponatur, post hæc ponatur mastix,& olibanū,deinde myrrha cū bdellio,& interuallo facto ponatur terebinthina,& consequenter alumen,& lythargyrum,& ad vltimum fęnugraci,& cum coctum fuerit fundatur super aquam tepidam,& extracto ab aqua manibus exprimatur,donec tota aqua inde exeat,deinde puluis aloes super marmor inunctum cum oleo lauri malaxetur, deinde croco pulueriz̄ato,& inunctis manibus cum eodem oleo magdaleones informentur.

EMplastrum ceroneum. Emplastrum dura cōfectio dicitur, ex duris, & glutinosis rebus, quæ manibus malaxari possunt. differt aūt ab epithemate, & cataplasmate, quia epithema est confectio de puluerib.ex aliquo liquore, vt de sandalis albis, & ru.& aqua ros. Cataplas- Nota.
ma fit de herbis coctis. Ceroneum a cera dictum quam recipit in multa quantitate. Valet contra dolorem sca-

pulæ factum ex frigido humore, vel ex ventositate, quia multa recipit dissolutiua, consumptiua, & extenuatiua: debet autem sic superponi, calefiat ad ignem, & malaxatum, & alutæ inductum, loco dolorolo prius inuncto petroleo, vel laurino oleo, vel alio calido superponatur. Spleneticis, & hepaticis ex ventositate, vel humore frigido, non tamen in principio, quia subtilioribus partibus consumptis sclirrhosis, & durities possent accidere, vel augmentari. inungatur ergo hepar, vel splen. per i. diem cum butyro, vel dialthæa fortiter, & patiens aliquibus diureticis vtatur, postmodum superponatur ceroneum.

Valet contra phlegmonem. si phlegmon sit de cholera, vel sang. vel melan. innaturali non valet. Si de phlegmate, vel melan. naturali valet. Loco prius inuncto cum oleis; remouet enim duritiem, & sclirrhosim.

Valet ad mundificandum saniem apostematis. hepatis, fluello inde facto, & intromisso; multa enim accipit attractiua, & purgatiua. hydropi. anasar. tympanum hydropeum curat in qualibet specie hydropisis, quia ventris inflationem sedat, & quamlibet speciem hydropisis sequitur inflatio; consumit enim, & extenuat causam inflationis; debet autem superponi sicut diximus, contra vitia splenis, & hepatis.

Dolorem etiam intestinorum placat, & tortionem, si dolor est ex frigido humore, vel ventositate, superponatur emplastrum, & super emplastrum vesica ænea plana oleo laurino calido, vel oleo cõmuni, vt emplastrum sic adductum, vel in profundum melius operetur.

Lumbis, & pudendis superponatur, renum, & vesicæ distemperantiam emendat, si fuerit ex frigiditate, quia calefacit. Si fuerit vitio lapidis, præcedat tamen vsus saxifragiæ decoctionis. Inflammationibus, dolori matricis subuenit, si dolor sit ex ventositate, vel frigiditate superpositum, vel suppositum inde factum oleo viol. inuncto superponatur, fomentetur tamen prius mulier cum decoctione centri galli, vel pulegij. Arthreticis, & podagricis ex frigida causa superpositum, loco prius inuncto cũ calido vnguento. Febribus typicis videlicet, idest interpolatis, scilicet in quotidiana de phlegmate naturali, vel acetoso, vel vitreo supe ralutam inductũ ceratum, si materia quotidiana in stomacho fuerit, consumit. Vel superpositum spleni, si materia ibi fuerit.

Canis rabidi morsui subuenit, & serpentum, lauetur morsura cũ succomentæ, & ceroneum distemperatum cum eodẽ succo in vulnere ponatur; recipit enim quædam venenũ attrahentia, & expellentia. ℞. picis. pix. cal. est, & sic. virtutem habet attrahendi, & consumendi superflua. Gummi est ca. & sic. est autem pix triplex, scilicet pix liquida, pix naturalis, pix cõmunis, qua pinguntur, vel picãtur naues. Cum simpliciter reperitur. ℞. pic. pix naualis apponenda est. Eligenda est, quæ nigrior est. Cera humida est temperata inter ca. & fri. & mollit, & humectat. ponitur hic, vt aliorum siccitatem temperet, & remolliendo materiam eam cõsumptioni habiliorem reddat, & etiam aliorum puluerem conglutinet. eligenda est purior. confice, vt in antido. inuenitur: puluerizentur, quæ puluerizari debent, & gummæ resoluantur, vt ibi dicitur. Nota tamẽ signum decoctionis est, diu dum bullit ad ignem de illo projciatur aliquantulum in aqua frigida, quod extractum ab aqua, si brachio nudo superpositum prius cohæreat, non est coctum, si autem, coctum est. per v. annos. seruatur.

EMplastrum oxycroceum dicitur ab oxy græce, latine acetum: oxycrocum, ex aceto, & croco nomẽ habet. valet præcipue ad fracturas ossium, & ad membra, quæ dolore aliquo affliguntur. apostemata dura in quacumq; parte corporis fuerint, remollit, & dissoluit. unde antiqui chirurgici Salernitani in fracturis ossium, & cicatricibus attenuantibus, & tumoribus, nullo alio emplastro vtebantur. iij. pars est. lib. ij. Rec. croci, picis naualis, colophoniæ, ceræ ana vn. iiij. tereb. chalbani, ammoniaci, myrrhę. oliba. mast. ana unc. i. & drac. iij. Conficitur sic. chalbanũ, ammo. aliquantulum contusa ponãtur in sufficienti aceto per noctem, & mane mittantur super ignem, & eliquentur, & eliquatæ per caciam colentur, & iterũ coquatur, donec pars aceti consumatur, tunc pix naualis ponatur bene colata liquefacta pice addatur cera, & ea liquefacta ponatur coloph. deinde tere. & facto interuallo ponatur mastix, & olibanum, & myrrha, cum spathula semper agitando, ad ultimum cum bene fuerit coctum, in aqua frigida infundatur, & ab aqua extracta manibus exprimatur, ut aqua inde exeat, & super marmor inunctum oleo lau. cum puluere croci malaxetur, & facti is magdaleonibus usui reseruetur.

ADDITIO.

Istud emplastrum est multum in vsu, & maxime fm præsentem descr. dicitur autem oxycroceum, ab oxy, ꝙ est acetum, & crocum a croco. valet proprie ad fracturam ossium, & ad dolorem eorum, & ad multa alia, vt habetur in tex. Gilbertus Anglicus in capitulo de vulneribus in partibus interioribus habet vnam aliam descrip. quæ est similis huic. Similiter Bartholomæus in proprio antido. habet vnam descrip. sed non est similis huic. Nota, quod per crocum intellitur hic crocus orientalis, seu communis, qui a vulgo safferen dicitur, & ideo quia vt sępe magno precio venditur, alij aromatarij quãtitatem ipsius croci hic requisitam non apponunt, sed in parua quantitate, vt solum colorari possit, & ideo effectus, quos habere debet non facit. Summa medi. est res. xj. *Croc.*

PHilanthropos amicus hominis interpretatur, proprie ualet stranguriosis, nephriticis, calculos in renibus, & in uesica mirabiliter frangit, & fractos expellit. ualet etiam ad duritiem splenis, & hepatis, dolori iliorum subuenit datum cum scrup. i. s. diagri. xij. pars lib. i. est.

Rec. foli, schœnanthi, cyperi, asari, cupho. thymi. petro. macedo. ani. milij solis, lapidis lyncis ana scrup. ij. s. cinna. calamẽthi aromatici, polypodij, philiasidos, mel, nopt. se. leuisti. & petro. & sem. urt. sem. citri. lithospermatis, se. bardanæ, baccarum hederæ ana. scrup. ij. galan. nardi, zedo. beto. phu, meu, spara. carda. apij, marathri, eruce, fina. orobi al. & rub. ana drach. s. garyoph. zing. casiæ lig. pyrethri, costi, spicæ celticæ, myrob. cortic. olibani, leucopip. carpobal. carui, cymini, baccarum lauri, fileris ana scru. i. olei nardini, pulegij, sambu. muscellini ana gra. xv. mel. quod sufficit, datur cum uino calido, Laxatiuum uero cum aqua calida. *Sum. med. est res ij.*

PHilãthropos dicitur a philiasidos, ꝙ est philipẽdula, herba est diuretica, valet ad emphraxim splenis, & hepatis, si oppilatio fit ex humore frigido, & viscoso detur cum aqua decoctionis fœniculi petroselini, bruscі, asparagi. Valet etiam stranguriosis, nephriticis, & calculosis, multa. n. recipit diuretica, & lapides frangentia. Detur delicatis cum vino decoctionis saxifragiæ, & granorum solis, dolori iliorum subuenit cum scrup. scammo. & scrup. i. euphorbij, præcedat tamen, si opus fuerit, clyster, & vomitus. numquam enim laxatiuum, offerendum est alicui vehementer constipato, precipue iliacis, & colicis; fiat autem sic. puluerizetur scammo. & euphorbium in prædicto pondere addito mastiche ad reprimendum malitiam scammoneæ, & gummi arabicum, papa. euphorbium, & admisto puluere prædictorum philanthropos detur cum calida, & in ipsa accessione, vomitu tamen, & clysteri præcedentibus, vel circa mediam noctem optimus est modus dandi. Rec. philiasidos ca. & sic. est, diu. herba est, in Apulia reperitur. Alio nomine philipendula dicitur. radix eius competit medicinæ, quæ eligenda est non perforata. *Nota.*

Baccarum hederæ, dico ꝙ frigidæ sunt complexionis, de hedera dubitatur cuius cõplexionis sit, sed folia eius, spargantur in pauimento domus; inuenitur tamẽ quoddam gummi eiusdem arboris, diureticum est, vnde valet *Baccarum hederæ.*

ad

ad frangendum lapidem, & inde videtur, ꝙ sit calida: A dicimus reuera, quòd folia frigidæ complexionis sunt, subtilem tamen habent substantiam, & diureticam. vnde præcipitur hircum vetustissimum folijs hederæ nutriri, vt eius sanguis melius operetur ad frangendum lapidem. Gummi eius aliquantulum est calidum, & satis diureticum, maxime illius hederæ, quæ suæ arbori maturatur; fructus eius diuretici sunt; in fine autùmni colliguntur. diu seruatur.

Oleum puleginum. Bardana.

Oleum puleginum ca. est, & sic. dissoluit, & cõsumit, & qualiter hoc fiat, satis notum est.

Bardana ca. est, & sic. dissoluit, & consumit, & extenuat. herba est cuius radix competit medicinæ, & præcipue cortex radicis. optimum experimentum contra dolorem arthreticũ, podagram, chiragram. radices eius decoquantur in vino, & ex eo locus patiens fomentetur. philanthropos per tres annos seruatur.

Philonium maius, ideſt nouus amicus. tusses cum vino datum, & mulsam emendat, peripneumoniam cum hydromelle sanguinis sputum cum succo polygoni, indigestionem stomachi, & vomitum cum posca, vel hydromelle; dolori hepatis, & spleneticis, ac vertiginosis cum oxymelle subuenit: celiacis cum apozemate pigani, pleuriticis, iliacis, nephriticis, & causis vesicæ cum mulsa, colicis etiam peculiariter medetur. ij. pars est lib. i. Recipe leucopiperis, hyosciami ana drachm. v. opij. dra. ij. s. casiæ fist. drac. i. s. sem. apij. drach. i. petrose. marathri, dauci cretici ana scrup. ij. gra. v. croci, scrup. s. nardi, pyrethri, zedoariæ, ana gra. xv. alij addunt cinnamo. drac. i. & sem. euphor. costi. ana drach. i. mel quod sufficit. datur in modum fabę ægyptiacæ. B

ADDITIO.

Philonium amicus nouus interpretatur, vel quòd Philon primitus inuenit. respicit virtutem, naturalem, & spiritualem. datum cum mulsa emendat tussim phlegmaticam, & difficultatem anhelitus; & confert pleuriticis ex phlegmate, & nephriticis, & vesicæ ex frigiditate, & ventositate. datum cum hydromelle confert peripneumonicis; & dolori hepatis datum cum succo sanguinariæ confert sputo sanguinis. datum cum vino cocto confert indigestioni, & singultui valde. datum cum oxymelle subuenit spleneticis. datum colico facit euadere præ cæteris opiatis; est etiam ex melioribus rebus in sedatione fortis doloris apostematis renum. Sum. med. est res 15. C

Garyophyllatum dicitur a garyophyllis, qui ibi intrant. gar. ore retenti singultum stringunt. cocti, et bulliti in aqua, & bibiti vomitum stomachi, & subuersionem mirabiliter reprimunt. valet proprie acide eructantibus, & digestionem optime celebrat; pororum oppilationem, & spiritualium meatuum aperit, pars viij. est lib. i.

Recip. cinnamo. garyo. zing. liquir. ro. ana drach. ij. & gra. xv. ligni aloes, galan. cardi, nucis myristicæ, nardi, zedoariæ, viol. ana drach. i. & gra. vij. s. rheubarba. macis, croci, aliptæ, costi, cyperi, carda. basilico. anisi, leuistici, eboris ana scrup. i. s. gra. iij. s. mellis quod sufficit. datur post prandium sero cum vi. vel rhodostagmate post cœnam in modum auellanæ. D

ADDITIO.

Garyophyllatum dicitur a garyophyllis. respicit proprie spiritualia, & virtutem naturalem læsam a frigiditate. datum cum decoctione hyssopi emendat potenter oppilationes frigidas pectoris, & pulmonis. datum cum ptisana reparat phthisicos debilitatos infirmitate. datum cum vino remollitionis croci, reparat cardiacos ex frigiditate, datum cum decoctione gary. compescit mirabiliter vomitum, & subuersionem stomachi, & acidos ructus. Summa medic. est res. 24.

Hygija Græca; hygia, ideſt saluatrix; Græca dicitur quia a Græcis fuit inuenta. valet proprie ad rheuma gingiuarum, & dolorem dentium fricata super eos, ore sæpe abluto cum aceto calido, & sordidas nebulas ab oculis aufert. vi. pars est lib. i. Recip. hyosciami seminis drach. ij. opij. drach. ij. & scrup. i. costi. drach. i. & gra. xv. myrrhæ, opopanacis, scordei, origani, ana drach. i. & gra. x. styracis calami, galbani, agarici, gentianæ, pigani, stœchados, prasii, cardamomi ana scrup. ij. s. balsami, nardi, croci, schœnanthi, thymiamatis, amo. terebinthinæ, casiæ ligneæ, mandragoræ, eryngij; radicis rosæ, eupato. eupho. melanopiperis, leuistici, dauci, fœni. trifolij, sem. ana scrup. ij. mel quod sufficit. datur cum vino calido in modum auel. Sum. medi. est res 25.

ADDITIO.

Hygija saluatrix interpretatur, Græca, quia a Græcis inuenta fuit, proprie fistit rheuma frigidum, data cum decoctione olibani fistit fluxum rheumatis ad gingiuas, & dentes; vnde si dentes fricentur cum ea, & etiam si super emplastretur, confert dolori ipsorum, oculorum, faucium, & superciliorum dissoluta in aqua euphragiæ, & iniecta post fomentationem cum mollitiuis. abstergit nebulas sordidas ab oculis. Tenta in ore, & gargarizata cum decoctione balaustię, confert synanchiæ rheumaticæ. data cum olibano, & tragacantho opitulatur asthmaticis, tussientibus, & phthisicis ex rheumate. data cum decoctione ficuũ, passularum, & liquiritiæ mundificat pleuriticos. data cum decoctione mentæ, & masticis curat dolorem stomachi, & vomitum, & fastidium ex frigiditate. data cum vino decoctionis cappharis auxiliatur spleneticis. data cum decoctione asari, & schœnanthi confert hydropicis. data cum decoctione diureticorum medetur nephriticis. data cum decoctione asari, & costi consumit humores frigidos, & viscosos causantes nephresim, & colicam. bibita cum vino compescit cruciatus podagricorum confestim, prouocando sudorem. data cum vino præseruat à nocumento aquæ corruptæ.

Hydrocopion olympiacum, hydrocopion, ideſt potus contra rigorem: olympiacum ab auctore dictum. confert proprie quotidianarijs, & quartanarijs, & non tertianæ. sudores etiam in diebus criticis prouocat ante horam accessionis ad modum auellanæ cum tepida data. vi. pars est. lib. i.

Recip. cinnamo. drach. iij. & scrup. i. & gra. xvi. croci drac. ij. & scrup. ij. nardi, myrrhæ, olib. opij, mandragoræ, macropiperis, anisi, ameos, sileris montani, hyosciami an. drac. i. & scrup. ij. & gra. viij. mel quod sufficit. datur ad modum auellanæ ante horam accessionis cum calida.

ADDITIO.

Hydrocopion, i. potus contra rigores, olympiacum ab olympiaco Imperatore. virtutem proprie respicit naturalem læsam ab humiditatibus frigidis. vnde datum cum ab aqua calida ante horam accessionis amputat quartanam ex melancholia naturali, & quotidianam, nisi fit ex phlegmate falso, distemperatum cum aqua calida; & temporibus, & extremitatibus inunctis in die critico alleuiat valde febricitantes, prouocando sudorem. datum cum succo plantaginis fistit mictum sanguinis. Sum. med. est res. 14.

Iustinum dicitur, quia a Iustino Imperatore primo fuit inuentum. præcipue datur calculosis, & patientibus dolorem ilij, valet stranguriæ, & dysuriæ, & his qui mittunt mucos. vi. pars est lib. ij. Sum. medi. est res 21.

Recip. cinnam. folij, costi, nardi casiæ, aristo. lon. & ro. helenij, hyssopi, puleg. arthemisiæ, pentaphylli, leucopip. orobi, petrosel. leuistici, oxilatri, vrt. sem. gra. solis, saxifr. iuniperi, asparagi, se. sileris, apij, anethi, pigani, se. fenicul.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170889-p0891-8 DFG

niſi, baccarum lauri ana drac. i. s. mel quod ſufficit. detur cũ vino in quo coctum fuerit milium ſolis, vel ſaxifragia.

IVſtinũ medicina eſt diuretica. valet contra dolorem renum ex frigida cauſa cum vino calido, vel frigido ieiuno ſtomacho; calefacit enim, & diſſoluit humores frigidos, & purgat per vrinam, calculos frangit, & arenam expellit datum cum vino decoctionis ſaxifragiæ, granorum ſolis, lapidis lyncis. Contra ſtranguriosos, & dyſurioſos reſolutum cum oleo muſcellino, vel communi; facto tamen emplaſtro circa pectinem, vel virgam, vel melius, iſtud totum colletur per pannum, colatum per ſyringam inijciatur. ſecundum doctrinam aliorum conficitur cum melle rufo; & melius eſt, ſi ſit mel caſtanearum amararum, quia diureticum, & melius eſt ſi cum eo conficiatur in hac, & in ſimilibus medicinis. ponitur autem in tali proportione pro lib. i. pulueris appone. iij. mellis: per. iij. annos ſeruatur in multa efficacia.

CAtharticum imperiale, ideſt laxatiuum pro imperatoribus, factum, & pro alijs delicatis hominibus ducit enim ſine laſione, & præcipue confert pinguibus hominibus, qui ſemper ſunt conſtipati, valet multum ilioſis, uuuat eos, qui ex ventoſitate ſtomachi, & inteſtinorum laborant. medietas lib. ij. Recip. diagridij, zuech. ana drach. iiij. cinnamo. nardi, ſaxifragiæ, polypodij, ana drac. ij. myrob. citri. hermodactyl. ana drach. iiij. gar. zing. melanopiperis, macropiperis, cardam. amomi, ana drac. i. s. mel quod ſufficit, ſumatur cum vino calido, vel aqua calida mane, & ſero.

Sum. medi. vt rei ie.

CAtharticum imperiale. Catherticum interpretatur laxatiuum, Imperiale propter ſuam dignitatem. Optime caput purgat in laxando: recipit enim quædam violenta, quæ optime purgant, extrema ſubtilitate ſui fumi; non inuenit cohærentiam niſi in extremis, vnde magis purgat remota quam propinqua; debet autem exhiberi ad purgandum caput cum pilulis; fiant autem ad receptionẽ cathartici, & conficiantur cum ſucco abſynthij, & dentur in ſero, ſed parum ſuperdormiat, qui eas ſuſcipit, tres, vel iiij. horas, deinde excitandus eſt. Os bene olens facit. Fœtor oris fit, aut vitio putridorum humorum à cerebro deſtillantium, aut vitio ſpiritualium, aut vitio ſtomachi. ſi fœtor oris ſit à cerebro, detur in pilulis, facta purgatione, dentur alia opiata, poſtmodum localia fiant remedia circa os, & gingiuas. ſi ſit vitio ſpiritualium parũ, aut nil valet. Si ſit vitio ſtomachi, detur more electarij cum aqua calida, præcedente tamen vſu oxymellis ſcillitici, vel de raphano. vtramque choleram purgat ſecundario phlegma, principaliter melancholiam. Sciendum ideo, quòd cholericis extenuatis, & ſi cholera multum fuerit intenſa in tempore calido non debet dari, neque febricitantibus. datur autem alijs ad præſeruationẽ competenter, vere cholericis cum aqua decoctionis prunorum, violarum, ſeminis citruli, melonis, cucumeris, & cucurbitæ; phlegmaticis cum aqua decoctionis polypodij; melancholicis cum aqua decoctionis ſenæ. ſi etiam ſtomachum humidum purgare volueris, & maxime ab extremis partibus, cum hermodactylis competenter acuatur. Nota quod catharticum imperiale, aliquando fit ſimpliciter, aliquando acutum; ſimpliciter, quando tantum in eo ponitur ſcammonea, quantum eius receptio exigit, & tunc ter, vel quater ducit. Acutum fit cum magis de diagridio additur, acuitur autem competenter, ſi cathartici imperialis, drachm. i cum. s. de ſcammonea miſceatur, electario adhuc exiſtente calido, etiam poteſt conſici ſecundum doctrinam aliorum, per duos ann. ſerua. Et nota, quod vetus catharticum melius eſt nouo.

LIthontripon pertundens lapidem interpretatur. hoc proprie lapidem frangit, & expellit; ſi in renib. vel veſica fuerit, hac medicina vtẽtes. nec dolorem ilij, nec lapidis vitium incurrunt; ſtranguriam, & dyſuriã ſine mora ſoluit. viij. pars eſt lib. ij. Recip. nardi, zin. xyloa. acori, cinnam. peucedani, meu, melanopiperis, leuco. macropip. ſaxifrag. ana drach. ij. s. opopa. garyophyl. coſti, rheup. liquiri. cyperi, draga. alexandri. chamedryos, apij, aſparagi, baſiliconis, ſemi. vrticæ, ſemi. citri. ana drachm. i. & gra. xv. folij, croci, ſchœnanthi, caſiæ ligneæ, bdellij, maſticis, ſeminis granorum ſolis, petroſelini, ſileris, ſinoni, cardamomi, anethi, ſe. eupho. lapidis lyncis, olei nardini, muſcelli. ana ſcru. i. gra. v. mel quod ſufficit, detur in ſero cum vino calido.

ADDITIO.

Lithontripton, id eſt pertundẽs lapidem. datum cum decoctione diureticorum compeſcit dolorem lumborum, & ſoluit dyſuriam, & ſtranguriam ex humoribus frigidis abſque mora. datum cum decoctione ſaxifragiæ frangit potenter lapidem renum, & veſicæ, & expellit ipſum mirabiliter, & vtentes eo præſeruantur a lapide, & ab iliaca frigida. Summa medicinarum eſt res. xliij.

MIthridatum, ideſt mater omnium antidotorum, ſiue a Mithridate rege dictum. faciens ad omnes paſſiones capitis virorum, vel mulierum, ſi fuerint ex frigiditate; maxime melancholicis, & timidis, epilepticis, maniacis, phantaſticis. mirabiliter prodeſt cephalalgicis, hemicraneis, dolorem cilij patientibus, & lachrymantibus oculis: & ad omnia capitis vitia, vel aurium ſubuenit; dentium doloribus, palato, & omnibus vitijs oris, & maxillarum medetur, ſi ſuper locum dolentem ponatur; & iterum ad modum emplaſtri ponatur in temporibus, vnde diſcurſio; ſynanchen ſoluit, apoplecticis cum ceruſa acceptum facit, tuſſientibus, & aſthmaticis, hæmoptoicis, peripneumonicis, & omnibus doloribus, qui intra corpus humanum fiunt. ſuccurrit iliacis, dyſentericis, & lientericis optimum ſi detur cum decoctione balauſtiæ, & extenſionem humorum, tetanos, ſiue ſpaſmos patientes, & paralyticos ſine mora curat; diaphragmati, & hypochondrijs ſubuenit, renibus, & veſicæ opitulatur, calculos frangit, menſtrua prouocat, omniaque vitia matricis excludit, ſclirhoſim patientibus, & podagricis ſingulare præſidium eſt. præcipue datur contra venena omnia, reprimit venenatos morſus, ſiue rabidi canis, ſeu cuiuſcumque reptilis, impoſitum ſiue bibitum cum magna admiratione emendat, ſi diſtemperatum fuerit, & cũ ſucco mentæ potetur, vel ſuperponatur. Quotidianarijs, & quartanarijs etiam ante horam acceſſionis datum mirifice prodeſt cũ vino tepido. xxviij. pars confectæ lib. iij.

Rec. ſtyracis, calami drac. i. & ſcrup. i. gar. nard. xylo. orobi. lentiſci. trag. maſticis, chalbani, gummi cedri, aſphalti, caſ. offei, bdellij, ter. figuli, meliloti, ladani, opopa. opij, ſulph. viui, liqui. nitri, hypociſtidos, acaciæ, roſ. chamæ. hyperici, abrotani, pæoniæ, hyſſo. origani, helenij, rami cedri, & daphnidos, ariſt. lon. epithymi, peucedani, centaureæ, roris marini, rad. eryngij, balauſtiæ, cymarum myrthæ, pſidiæ, romei, ſcyllæ, carpo. git, aniſi, hyoſc. cymini, fœni. cardam. ſeſeleos, teſapei, ameos, ſinoni, leuiſtici, ſem. rutæ, ſem. miconis, apij, dauci, ſem. rapæ, macropi. ocymi, amomi ana drachm. i. acori. illafeos, caſſami, filis zucchoriæ; catariacæ ana ſcrup. ij. balſami, cinn. cro. coſti, ſchœnanthi. zing. folij, terebin. myr. olib. caſiæ, agari. ſpicæ celticæ, rheupon. irei. aſari, dictami, praſij, interioris col. ſtœchados. arthemiſiæ, calamen. ſilphij, ſcordij, chamæpi. leucopi. melanopi. ocymi, petroſelini, ſem. anazodam, malabatri, carda. pentaphylli ana ſcrup. i. daphnococci. iij. partem, ſcru. i. & gra. vij. vini vetuſtiſſimi vn. i. mel quod ſufficit. datur in ſero in modum auellanæ cum vino, in quo cocta ſit ſaluia non febricitantibus, & febricitantibus cum aqua tepida.

MIthridatum magnum, id eſt mater omnium antidotorum ab inuentore ſic dictum. Magnum additum eſt propter magnam efficaciam, &c, ad differentiam

ferentiam minoris, opiata est. Facit ad omnes passiones virorum, ac mulierum; factas scilicet ex frigida causa, & ad omnia, quæ subducuntur, datum cum vino ieiuno sto macho, vel admansionem, i. in sero, quod melius est.

Epilepticis prodest, facta confricatione palati cũ hac medicina in ipsa accessione, dentibus cum eo apertis, vt phlegma dissolutum exeat; post accessionem potest exhiberi cum vino.

Maniacis ex melancholia, vel cholera adusta, prædicto modo.

Phantasticis. phantastica passio dicitur, quãdo aliquis in somno diuersas phantasias, & terribiles imaginationes videt, vnde aliquando à somno excitatur; quod habet fieri ex fumo melancholico inficiente cerebrum; datur eis prædicto modo.

Timidis mirabiliter prodest. datur his, vt prædictis: timiditas fit ex fumo melancholico in capsula cordis exi stente, & constringente ipsam, & ex eodem inficiente cerebrum.

Cephalalgicis, hemicraneæ, & ad dolorem cilij, & supercilij factum ex rheumate, datum cum vino decoctionis nucis musc. purgetur tamen prius caput cum pilulis aureis, vel hiera picra.

Oculis lachrymantibus, & ad omnia vitia capitis, cũ vino decoctionis olibani, vel, quod melius est, fiant pilulæ de puluere olibani, & mithridato, si etiam fluxus lachrymarum fit ex abundantia habitus propter incontinentiam, valet datum præcedente purgatione capitis.

Dolentibus dentibus magis valet, vt hæc opiata resoluta cũ succo mentæ. Et inuncto interius, & exterius palato, & omnibus vitijs mãmillarum, si dolor sit ex rheumate, datur cum vino decoctionis olibani. Fit etiã gargarismus ex violis coctis, & zingib. in careno. hoc etiam valet contra dolorem dentium.

Synanchen dissoluit in principio, nondum apostemate confirmato. fit etiam prius minutio de vena cephalica, vel de venis sub lingua. post detur olibani decoctio cum mithridato. fiat etiam prædictus gargarismus, sed cum aceto.

Apoplexiam cum ceruſa acceptum; ideo prohibetur ne cum ceruſa detur, quia posset occidere, sed in minori apoplexia potest inde palatum fricari, & membra exterius vngi.

Tussientibus, & asthmaticis ex causa rheumatica laborantibus valet prædicto modo. si vero fuerit asthma ex siccitate, vel viscositate humoris, non valet.

Hæmoptoicis, id est sanguinem excreantibus. Nota si sanguis screatus veniat à stomacho, vel nutritiuis, vel spiritualibus non debet dari, quia in stomacho receptum propter species calidas augmentaretur fluxus sanguinis. valet autem si fiat hæmoptoica vitio cerebri cum vino decoctionis olibani exhibitum, tunc enim sola fumositas illius, & præcipue opij cerebrum petit, quæ constringit, & fluxum sanguinis prohibet.

Peripneumonicis. non in principio, sed post. xiiij. dies rupto apostemate, & conuerso in saniem, detur his cum puluere myrrhæ, vel gentianæ ad mundificationem saniei, ne fiat transitus in empyema.

Cœliacis. cœliaca passio dicitur fluxus ventris factus vitio stomachi, à cœlia, quod est venter. est autem summum remedium, tã in his, quam in lientericis hæc opiata data cum vino. præcedat tamen purgatio ista interiora colocynthidis, polypodium, agaricum, schœnanthum bulliant in aqua, & colatura detur ad purgationem.

Dysentericis nullo modo medetur, vt quidam dicunt.

Contra extensionem neruorum. Extensio neruorum dicitur eorum cõtractio ex humoribus eos replentibus, vt in spasmo de repletione, vel ex eorum relaxatione, vt in paralysi. valet itaque hęc opiata data contra vtramque cum vino decoctionis saluiæ, & castorei. resoluatur etiã mithridatum cum muscelęon, & calefiat in testa ad ignem, & pars patiens intingatur.

Contra tinesinum ex phlegmate viscoso, & mucilaginoso in oleo ad ignem resoluto intingatur bombax, & ponatur, ad hoc etiam multum valet theriaca paralyticis, vt diximus.

Hydropicis, & in diaphragmate; & hypochõdrijs patientibus ex frigida causa prædicto modo detur. renibus, & vesicæ parti dolenti cataplasmatum valet.

Calculos frangit cum vino decoctionis saxifragiæ, & granorum solis, menstrua prouocat facto inde suppositorio, vt diximus patienti tenesmum.

Arthreticis, ischiaticis, podagricis, interius, receptum, & inunctum.

Venena omnia expellit. ad hoc præcipue valet mithridatum, Recipit enim multa venenum attrahentia, & expellentia, vnde à quibusdam solet dari cum toxico in pilulis contra venenum. Tantum probatur sicut theriaca. hoc autem in principio cum nouiter est factum, faciendum est, quia post quam inueteratum est, non habet tantam efficaciam ad illud. Quidam cum mithridato theriacam sophisticant sic duas partes mithridati bene incorporant cum tertia theriacæ, post probant prædicto modo, & efficaciam theriacæ inueniunt: in principio tamen antequã passio fit inueterata, detur prædictis sic. puluis dictami, gentianæ, arist. rotundæ. cõmisceantur cum mithridato, & cum bene incorporatum est, da cum vino decoctionis mentæ. superponantur etiam morsuræ. *Nota.*

Quotidianos veros de phlegmate naturali, & nothos, non tamen de falso phlegmate, sed vitreo, vel acetoso, quartanam veram liberat, si sit de melancholia naturali, de innaturali non. debet autem dari præcedente purgatione ante accesionem cum vino, si fuerit hyems cum aqua a state, præcedente tamen purgatione. Hemitritęicis nullo modo exhibendum est. contra incertas passiones etiam valet, sed de meo consilio non detur: quoniam propter ignorantiam quomodo curas? Rec. orobi lentisci. i. laccæ quæ calida est, & ficca, constringit, & consumit ex sua glutinositate, quod patet quia ex eo fit optimum glutinũ. ponitur hic ad prohibendum fluxum rheumaticum. lacca est gummi arboris in india nascentis eligenda est clarior, & purior diu potest seruari. *Lacca.*

Gummi cedri cal. est, & sic. diureticum, contra vitia renum, & vesicę ponitur hic, dissoluit, & consumit. gummi est arboris, quæ cedrus dicitur, apud nos non habetur, vnde pro eo ponitur gummi abietis. Offei. i. gummi hederæ cal. & sic. dissoluit, & est diuretica, vnde potenter dissoluit lapidem. eligendum est clarius, & purius, & rotundum ad modum gummi arboris, bonum est, & quod inuenitur in hedera arbori innexa, per triennium durat gummi hederæ sumptum interius in quantitate. scrup. ij. bonum est contra dolorem stomachi, qui sæpe accidit mulieribus. probatum. *Gu. cedri.* *Offei.*

Terra figuli. i. figillata, de qua superius dictum est. *Terra figuli.*

Melilotum cal. & si. est, herba est diuretica. in Apulia, & etiam in nostris regionibus inuenitur, semen producit ad modum fęniculi, & dicitur corona regia; valet contra vitia renum, & matricis, & ideo ponitur hic semen medicinæ competit, bonum est, & in viscellis, & salsamentis. per triennium seruatur. *Melilotum.*

Ladanum. ca. est, & sic. consumit, calefacit, & confortat ex aromaticitate. Ladanum gummi est arboris, vt quibusdam placet, de rore conficitur, qui cadit super quãdam herbam in quadam patte Grecię, rustici enim illius terræ cum longis corrigijs percutiunt aera repetitis vicibus, à quibus rorem muiscatum in aliquo vase exprimunt, & sic ladanum operantur; sed vix hodie purum inuenitur ladanũ, propter impuritates, quæ ei admiscentur. purum esset valde aromaticum, & optimum. per x. annos seruatur. *Ladanum.*

Hypericum. herba est perforata, vel sancti Ioannis dicitur, ca. est, & sic. & diuretica in tempore productionis florum colligitur, in loco vmbroso ponitur. per annum seruatur. flores, & folia abiectis stipitibus tantum, sunt medicinalia. *Hypericum.*

Helenium cal. & sic. & diureticum, stomachum confortat, venenum expellit. Nota aliud est helenium, & aliud est lenias. lenias. n. est auripigmentũ. Heleniũ vero *Helenium.*

enula dicitur, eius radix medicinæ competit,& non herba radix in principio æstatis colligitur, Soli exicceatur. per ij. annos seruatur.

Ramicedri. Rami cedri, cali & sic. sunt. soluunt, consumunt, confortant aromaticitate sua. Rami cedri, vt verum dicam, scilicet sunt rami illius arboris; quorum loco apothecarij ponunt sabinam: scilicet, & flores, & folia, abiectis stipitibus.

Centaurea. Centaurea ca. & sic. dissoluit, & consumit supperfluos humores. herba est diuretica, & amara ad modum fellis; vnde alio nomine fel terræ dicitur. Est autem duplex maior. & minor. in receptionibus maior debet poni, quæ facit flores ad modum hyperici, cum flores producit, debet colligi, flores, & folia siccãtur, & in medicina ponuntur sine stipitibus. per annum seruatur.

Romei. Romei. i. raphani cal. est, & sic. diureticum, digerit, dissoluit, & consumit; radix competit medicinæ, quæ in autumno collecta, & exiccata per biennium seruatur. ponitur hic ad dissoluendum crassos humores, & cum F ponitur in medicinis, interior substantia debet abijci.

Cardamũ. Cardamum. i. sinapis alba. ca. est, & sic. diuretcum, & diaphore. dissoluit, & cõsumit. per biennium seruatur. hic ponitur propter notas causas.

Lappa. Lappa muersa producit quædam, quæ si capillis inhærent vix possunt separari, quæ in folliculis spinosis sicut castaneæ concludutur. Sciendum est, quòd lappa inuersa, & bardana non sunt idem, vt quibusdam placet, sed diuersæ herbæ sunt.

Cyclamen. Cyclamen, panis porcinus, malum terræ, cassamus idem est, ca. est, & sic. dissoluit, consumit, & trahit. herba est produeens florem similem violæ, radix medicinalis est. circa finem autumni colligitur, in quatuor partes finditur cum filo, suspenditur in vmbra, vel ad solem. desiccata per tres annos seruatur. cum autem ponitur in medicinis, superficietenus radatur. Tenta de malo terræ foramen fistulæ strictum, multum elargat.

Nixacar. Nixacar. i. flos agni casti ca. est; & sic. dissoluit sperma, & consumit, vnde libidinem mortificat. arbor est, cuius G flores medicinæ comperunt. in autumno colliguntur. per annum seruantur.

Cartariace. Cartariace, ideſt cornu ceruinum. frig. est, & sic. constringit membra dissoluta, amaritudinem habet, vnde lumbricos necat. cum autem ponitur in medicina, rasura superficialis abijciatur, reliqua substantia est limanda; nec tamen vsq; ad medullam. limatura ponderetur cum in medicina ponitur.

Libani. Libani, ideſt olibani ca. est, & sic. cõfortat, constringit, ponitur hic propter rheumaricum fluxum. Olibanum duplex est crassum, & minutum, crassum thus masculinum dicitur, minutum femininum; cum simpliciter inuenitur olibanum, crassum debet poni. diu seruatur.

Stechados. Stechados ca. est, & sic. & diureticũ, herba est quę alio nomine dicitur barba Iouis. in tempore productionis florum colligitur, & in vmbroso loco ser. & sic flor. sine stipitibus in medicinis ponuntur, per annum seruatur.

Scordeon. Scordion. ca. est, & sic. attrahit, & dissoluit, & cõsumit H venenum. allium agreste dicitur. est allium agreste, & domesticum, agreste secundum radices magis competit vsui medicinæ; domesticum magis competit vsui quam medicinæ. secundum flores competit medicinæ. Scordeon cum florem producit debet colligi, & in vmbroso loco desiccari. per annum seruatur.

Symphytũ. Symphytum ca. & sic. est, consumit, & expellit venenum. herba est, cuius radix ponitur in medicinis eligenda est secundum doctrinam aliarum radicum. per ij. annos seruatur, sed nouarum plus valet.

Chamapitys. Chamæpityos ca. est, & sic. & diureticum, & mundificatiuum idem est, quod quercula maior. Chamædryos quercula minor dicitur. in fine Veris cum flores producit, debet colligi, abiectis stipitibus, flores folia in medicinis ponuntur, herba ipsa in vmbra desiccata. per annum potest seruari in multa efficacia. Conficitur secundum doctrinam aliarum opiatarum, sed melius est, si cum melle rufo conficiatur. per x. annos seruatur in multa efficacia. Alij dicunt, quod quanto vetustior, tanto melior.

ADDITIO.

Mithridatum autem secundum intentionem compositoris est mater omnium antidotorum. Gilbertus Anglicus cap. de dysenteria inteſtinalis, vel hepatica dixit mithridatum. i. mater omniũ antidotorũ, vel a Mithridate rege dictum. sine dubio mithridatum est confectio magna, sicut theriaca à Mithridate rege Ponti inuentore dicta. nam cum Mithridates rex Ponti Bosphoro vrbe a Pompeio, ac Romanis obsessus esset, iam de ipso desperans venenum vxoribus, pellicibus, ac filijs, potandum, dedit; quod cum, & ipse nouissime sumpsisset, beneficio medicaminum, quibus vitalia sua præmunierat, nequaquam mori poterat, proinde tandem Gallo cuidam militi, qui iam muro defossato intrauerat vrbem, iugulum præbuit, sicq; vitam finiuit. Aui. in v. can. habet vnam aliam descriptionem, quam dicit esse descriptionem communem, sed nõ est eadem cum ista. verum est, quòd sunt ex hominibus, qui faciunt ipsum mithridatum secundum præsentem descriptionem, quæ est Nicolai, & sunt ex hominibus, qui faciunt ipsum secundum Auicen. & ideo descriptionem Auicen. hic describam.

Descriptio vera Mithridati. Aui. quod Rex Mithridates constrtui primo fecit, & quo ipse ad euitandum venenorum insidias vsus est. Rec. myrrhę, croci, agarici, zing. cinnamomi. drag. i. vitrioli. seu zezi. seu chalcanthi, quę idẽ sunt ana dr. x spicæ, olibani, alseis, & est nasturcium babilonicum, schęnanthi, xylobalsami, stœchados, seseleos. i. sileris montani, costi, chamæpytios. chalbani, nebeset. i. terebinthinæ, macropiperis. i. piperis longi, succi barbæ hircinæ. i. hypocystidos, castorei, folij indi, styracis, opopanacis ana vnc viij. casiæ, leucopiperis. i. piperis albi, melanopiperis. i. piperis nigri, hermodactylorum, folij scordeon. i. dentium cæparum, allij sylueſtis. dauc. i. se. pastinacæ sylueſtris, meliloti, gentianæ, olei bälsami, carpobalsami i. seminis balsami, trochiscorum cokion, bdellij ana drac. 7. rutæ. drac. ij. ammoniaci, spicæ Romanæ, masticis. gummi i. gummi arabici, petroselini idest sem. petroselini, cordumeni. i. carui agrestis, se. fœniculi. ana drach. v. meu, anisi, acori, sagapeni, asari, ana drac. iij. opij, rosarum rub. pulegij ana drach. v. phu. i. valerianæ, acacię, vmbilic. scinci, semi. hyperici, ana drach. iiij. & s. vini odoriferi antiqui, in quo infundantur ea quæ oportet infundi, mellis despumati, quod sufficit, misceantur, & seruentur, & administrentur post sex menses, & fit dosis sicut auellana, ideſt aureus vnus cum eo, quod est conueniens de potibus.

Descriptio trochiscorum cokion mithridatum ingredientium hæc est. Rec. passularum rub. enucleatarum, drach. iiij. glutinis albotin, i. terebinthinæ. dr. xxiiij. schęnanthi, myrrhæ ana drach. xij. cinnamomi, bdellij subalbidi. blactæ bizantiæ, spicæ romanę, casiæ meliloti, cyperi, baccarum lauri, ana drachm. iij. calami aromatici drach. viij. croci. dra. i. bituminis iudaici. i. asphalti. drac. ij. s. liquefienda in vino veteri ponantur, donec liquida fiant; alia autem omnia trita, & cribellata cum eis coniungantur, & cum melle despumato quantum sufficit, commisceantur, & fiant trochisci.

Pro verificatione descriptionis supradicti mithridati est aduertendum, quòd præfata descrip. est descriptio mithridati posita ab Auic. in v. can. summa prima tractatu primo; quæ quidem cæteris mithridati descriptionibus ab auctoribus positis completior reperitur; verum in descriptione hic posita nõ ponitur post castorei melakion, sicut ponitur ab Auic. & hoc ideo quia melakion est nomen prouinciæ ita vt sensus castorei melakion, i. castorei de illo loco, vel de illa prouincia, quoniã Raſ. viij. Almansoris capitulo primo, & Albucaſ. quarta particula Alzarauij, & Ioannes Serapio septimo breuiarij Haly abbas in regali dispositione decima practicæ in eorum mithridati descriptionibus, loco melakion nihil ponunt. Præterea Ioannes Serapio loco iã allegato enumerando medicinas

dicinas mithridati dicit, quòd Summa medicinarum A
est 56 exceptis melle,& vino, & si melahion esset aliqua
medicina mithridatum ingrediens præter alias positas
ab Aui. Summa medicinarũ esset 70. ex quo patet, quod
falsa est expositio trãslatoris Auicennæ exponentis me-
lahion, idest opij, quoniam postea prope finem descri-
pti: ponitur opium, palam est namque, quod in vna de-
scriptione non debet poni idem bis sub diuerso ponde-
re.

Pro verificatione trochiscorum cohion ab Auic. loco
susprascripto descriptorum, est aduertendum quod præ-
dicti trochisci cohion taliter ab Auic. vocati à Raf. viij.
Almansoris vocantur medicamen de fusio. & in descri-
bendo dictos trochiscos vocatur theriaca de fusio. ab Al
bucasi similiter vocantur medicamen de fusio, à Sera-
pione vero. viij. breuiarij, & à Constantino x pantegni
vocantur trochisci cohion, ab Haly abbate in regali di-
spositione. x. practicæ vocantur trochisci mesrumoesi.
Et quamuis, vt dictum est à diuersis auctoribus diuersi- B
mode vocentur, non tamen multum differunt. Com-
pletior tamen descriptio est illa quam scripsit Aui.

Errores qui in mithridati cõstructione communiter
committuntur sunt tres, quorum primus est ℞ in ipso
non ponitur terebinthina, sed ponitur resina laricis, quæ
notabiliter differt à terebinthina, prout melius infra di-
cetur in theriaca. Secundus error est, quòd in mithridati
constructione non ponitur balsamum, sed aliqui ponunt
oleum balsaminum, quod fit artificialiter. Alij ponunt
oleum laurinum, vt Montispedenses. Tertius error, qui
in mithridati constructione committitur est, quod in ip
so ponitur plus de melle quam debeat poni, nã Haly ab-
bas vult pro qualibet libra mellis debere poni quatuor
vncias specierum, & tamen communiter non ponuntur
nisi duæ, vel ad plus tres ℥ vnciæ. Summa medicina-
rum mithridati descriptione Nicolai, est res centum ℈,
& quinque ℈. Sed summa medicinarum mithridati ab
Auicenna descripto est res. lviij. numerando vinum ℈,
& mel.

*MVsa ennea. Musa a peritißimo philosopho inuen-
ta, faciens ad omnes accessiones periodicæ febris,
id est quotidianæ, tertianæ, quartanæ, si ante horam ac-
cessionis in modum auellanæ cum vino calido detur, &
acutarum febrium angustias tollit. tamen cum dederis,
considera virtutes eorum, qui patiuntur, quia statim me-
delam sentiunt, & etiam si cum tepida distemperetur,
& ex ea in acutis, & peracutis pulsus, & tempora
inunguntur, & si sudorem prouocat, erit signum eua-
sionis: si vero non, mortis, inflationem stomachi emen-
dat, suspiriosis, phthisicis, & his, qui putredinem screãt,
subuenit, hydropicis, spleneticis, & colicis subuenit, la-
pidem in vesica frangit, & his, quibus penitus vrina de-
negatur. Recip. piperis albi gra. xvij. thuris masculi,
myrrhæ, gentianæ, hyoscyami, ana drac. vi. opij. drac. iij.
croci drac. iij. minus gra. vij. euphor. arist. lon. mandrago-
ræ ana drach. i. & scrup. i. mel, quod sufficit. detur vt su-
perius in laude diximus.*

MVsa ennea opiata est, secundum volũtatem auctо-
rum tale nomen sortita; sunt autem diuersæ mu-
sæ, sed ista inter omnes musas efficacior est, facit ad om-
nes occasiones prædictarum febrium, idest interpolata-
rum, vt tertianæ, quotidianæ, quartanæ: licet autem hęc
opiata dicatur valere ad omnes interpolatas, præcipue
tamen valet contra quotidianam rubea contra tertia-
nam mithridatum, & adrianum. Theriaca contra quar-
tanam. Si autem interpolata fuerit de humo. infecto,
vel composito, vt de phlegmate falso, dentur, opiatæ com
positæ, vt musa ennea, & rubea, & sic singula quæque lo-
cum teneant, & sic de cęteris. debet autem musa proprie
dari contra quotidianam, præcipue de phlegmate natu-
rali, vel vitreo ante horam accessionis, sed præcedat pur-
gatio si opus fuerit. fiat decoctio calidarum herbarum in
aqua. & patiens sumum recipiat bene coopertus undiq;,
& ibi. offeratur musa cum tepida. Acutarum febrium
angustias tollit, hoc non laudo, dum Pater meus ita fa-
ciebat in acuta febre, volens certificari de vita, vel mor-
te, vngebat corpus febrientis præcipue venas pulsatiles,
& circa brachia, & tẽpora & in die critico. si ex tali inun
ctione sudorem videret prouocari, euasurum iudicabat,
si non; mortem. Ita dico, si prius non consueuerat suda-
re, quia tunc non esset certum signum. Inflationem sto-
machi emendat ex frigidis hu. vel ex ventositate, detur
cum vino calido præcedente vsu. oxymellis, & purgatio-
ne, si opus fuerit. Suspiriosis si suspirium fuerit ex fic-
citate, non detur, si ex frigidis humoribus, & pręcipue ex
causa rheumatica, detur cum vino decoctionis olibani;
pectus tamen prius inungatur dialthæa, vel butyro, vt re
lata materia obedientior sit consumptione. Phthisicis,
& his qui putredinem, idest saniem expuunt, subuenit,
pus excreantes dicũtur empyici, qui putredinẽ excreant
ex apostemate, vel à vulnere præcedente, his confert mu
sa ad saniei mundificationem, & vlceris consolidationẽ,
cum aqua decoctionis myrrhæ, vel fiant pilulæ ex pul-
uere myrrhæ, & musa, & dentur; Spleneticis, hydro-
picis parum proficit, potest tamen dari cum aliquo diu-
retico. Colicis proficit, si fuerit ex cholera colica passio;
non valet, si fiat ex humore frigido, vel ventositate; pro-
dest per os data, & clysterizata. Nota tamen, quod si
colica fuerit ex rheumatica causa, sicut sæpe accidit, dan-
da est cum vino decoctionis olibani. si vero sit ex frigi-
dis humoribus, detur cum vino decoctionis garyophy.
nucis mus. fiat talis clyster, mercurialis, & senationes bul
liant in aqua salsa, & dulci, colaturę addatur mel, & oleũ,
& musa intus resoluta injciatur per clysterem. Lapi-
dem in vesica frangit, non credo. Vrinam prouocat,
vrina quandoque impeditur, & maxime in pueris ex hu
moribus in collo vesicæ conglobatis, quibus hoc enca-
thisma optimum est. Mercurialis, portulacæ siccæ, sena-
tiones bulliant in aqua salsa, & dulci vino, & partes infe-
riores inde fomententur. post fomentum fiat cataplasma C
pectini, & virgæ de musa, resoluta in succo senationum,
& mercurialis aliquantulum calefactis in patella, pecti-
ni, & virgæ applicetur. conficitur, vt aliæ opiatæ. per vij.
annos seruatur. Nota, aloe per se puluerizetur, & cribre-
tur; & similiter piper alb. per se, sed puluerizari non po-
test. alia omnia insimul confice, vt in li. docetur.

*MIcleta, i. experta, proprie valet ad hæmorrhoidas,
& ad ventris tortionem, & rugitum lienteriæ &
dysenteriæ, & optima est omni solutioni ventris, media-
tas est lib. i. Recip. myrobalanorum citrinorum, indo-
rum, chebulorum, mundatorum assatorum, ana drachm.
ij. s. nasturtij drachm. s. bellyricorum, embli. assatorum
ana drachm. ij. cymini, anisi, ameos, carui, marathri,
drach. i. s. infusa in aceto die, ac nocte dimittantur, &
assata puluerizentur. tunc adde spodium, balaustias.
sumac, mastichem, gummi arab. ana drachm. i. & gra. D
xv. fricentur omnia cum oleo ro. & temperentur omnia* Summa me
cum myrthino syrupo. dentur cum aqua pluuiali mane dicinarum
meridie, & sero. est res. 13.

MIcleta opiata est plurimum constrictiua, facit cõ-
tra hæmorrhoidas, scilicet quando fluunt, si resol
uitur in aqua rosa. & bombix ibi intincta supponatur, va
let etiam ad tortionem ventris, & rugitum, si rugitus, &
tortio fiant de frigidis humo. vel ventositate, tunc non
valet micleta. si fiat ex cholera, vt in dysenteria, tunc cõ-
fert, vnde statim subdit. Lientericis, & dysentericis: de-
bet tamen aliter, & aliter in lienteria, & dysenteria exhi-
beri; præcedente tamen purgatione retinetur cholera, &
alij humores operantes fluxum, qui postmodum resum-
ptis viribus impetuose fluunt per incontinentiam, & sic
fit nouissimus error peior priore. Præcedat itaque talis
purgatio in lienteria, polypodium, agaricus, colocynthis
& schœnanthus bulliant in aqua, & colatura datur

in lienteria, in secunda die post purgationem detur micleta cum aqua decoctionis masticis. In dysenteria specialis fiat dysenteriorum purgatio. myrobalanorum, citri. vnc.ij. puiurizetur, puluis ponatur in aqua pluuiali, vel rosata per noctem, & colatura in crastino detur. postmodum vero detur micleta resoluta in succo plantaginis fricato cum lapide hæmatitis, vt diximus. delicatis autem, & qui non possunt huiusmodi misturas accipere, detur in pilulis, sic gummi arabi. extrahitur in testa, puluerizetur. ex quo, & micleta fiant pilulæ, & dentur. Nota tamen si dysenteria fuerit vitio superiorum per os dabitur, si inferiorum per clysterem iuuatur. potest etiã inde fieri emplastrum cum eodem succo, addito puluere ro. boli, & modico aceto, lumbis, & pectini applicetur. Conficitur sic. omnes myrobolani. i. eorum cortices, & nasturtium, & cyminum, & marathrum, anisum, & ameos, & carui aspergantur aceto; non tamen copiose, sed aliquantulum humectentur; sint ibi per noctem, mane exiccentur in testa calida, vel alio vase exutantur, vt aliquantulum videatur denigrari, nec omnino comburantur, quo facto puluis fiat, & cum oleo confricentur. cætera per se puluerizentur. puluis omnium simul conficiatur cum syrupo myrthino, qui sic fit. myrtilli aliquantulum coquantur parum in aqua pluuiali. post colentur, colaturæ addito zuccharo fiat syrupus: si tamen haberetur tantum de succo myrtillorum, quòd inde fieret syrupus, tantum melior effet. per iij. an. seruando sit. vnc.i.

Mel rosaceum, quod Graeci rhodomel vocant, sic fit. in x. lib. albißimi, & purißimi mellis despumati, succi recentium ros. lib. i. ponatur in cacabo ad ignem posito, & cum bullire inceperit, viridium rosarum cum forficibus, vel cultello inciſarum lib. iiij. addantur; & tam diu bulliant, quod ad succi consumptionem veniat, & dũ bullierit semper agitetur, & in fictili vase posito quãdiu magis tenebitur, tanto melius erit. stomachum cõfortat, & mundificat; cum frigida confortat, & constipat, cum calida mundificat. datur mane, & meridie, & de eo conficitur diamargariton, & caryophyllatum, & rubea trochiſcata. Eodem modo fit mel violatum, quod valet tepidefebrientibus; cum tepida corpus humectat, & relaxat. valet ad siccitatem pectoris cum tepida.

ADDITIO.

Mel rosatum secundum intentionem Nicolai apud Græcos apellatur Rhodomel, quod est geleniabin. Mesue in proprio antidota. distinctione de conditis habet vnam aliam descriptionem, sed ista Nicolai est illa, qua vtimur. Respicit proprie virtutem naturalem. datum cum aqua decoctionis passularum, & ficuũ confert tussi frigidæ, & sumere de eo quolibet mane confert catarrho calido. datum cum frigida confortat stomachum, & constipat. datum ieiuno stomacho bene masticando, cõfert stomacho malis humoribus repleto, si aqua calida superbibatur. datum cum aqua calida est optimum post operationem pharmaci. datum tẽpore pestilentiali prohibet puttefactionem.

Nephrocatharticum, idest purgans renes, expertum est iliosis, difficultati vrinæ, si cum apozemate milij solis sumatur in modum auellanæ, de renibus, & vesica lapidem potenter expellit cum apozemate saxifragiæ sumptum, menstruis imperat cum decoctione arthemisię, colli tumorem sedat cum decoctione costi. xvi. pars confecta lib. i.

Recip. lapidis lyncis, drach. ij. & gra. xv. croci Orientalis drach. i. & gra. xviij. zingib. euphorbij, myrrhæ, olibani, vesicæ apri, lapidis in hepate, vel in vesica porci inuenti, cymini, hyosciami, seminis macedonici, citri. omnium decem, ana drachm. i. gran. vi. nardi, schœnanthi, costi, pyrethri, casiæ, rheupontici, prasij, belenij, sampsuchi, gliconis, rorismarini, gentianæ, saxifragiæ, gummi hederæ, cypressi, pilularum, baccarum daphnidis, piperis nigri, & albi, seminis rutæ, & iuniperi, omnium ana drach. s. gra. iiij. balaust. styracis, sanguinis hirci, siurci asari, acori, phu, meu, aristo. lon. & votun. betonicæ, fisalidis, dauci, petroselini: semi. erucæ, omnium ana gra. ij. sem. vrticæ. seru. s. & gra. ij. s. suc. asparagi, & bruscі ana gra. v. s. mel quod sufficit, dosis eius sit drac. iij. cum vino tepido.* * anseri.

ADDITIO.

Nephrocatharticum, idest purgans renes. datum cum decoctione milij, est expertum iliosis, & difficultati vrinæ. datũ cum decoctione arthemisiæ imperat mẽstruis, propinatum cum decoctione costi sedat tumorem colli datum similiter cum decoctione saxifragiæ expellit lapidem. eius dosis est a drach. i. vsque ad drach. ij. Summa medi. est res. 52.

Oleum rosatum virtutem habet frigidam, & stypticam, & ideo ad dolores capitis ex febre, seu ex calore solis optamũ est; ardores autem ex calore, quos stomachus plenus gignit sua ventositate in toto, seu in parte capitis aufert, doloribus, quandoque in capite toto, vel in parte confert, si ex ipso inungatur caput; confert etiam doloribus existentibus in stomacho, seu intestinis ex acredine humorum mistum cum mastice, vnc. ij. & sufficienti cera in ipso soluta, postea locis inunctis, ad erysipelata est vtile, quibus in superfice non apparet, & ad alia huiusmodi multa, & istud oleum sic fit. In duabus libris olei communis, & ad nostram doctrinam abluti lib. vna, & media viridium rosarum aliquantulum contusarum ponantur in olla plena, in caldario pleno aqua suspenso, & tam diu bulliat, quousq; ad tertiam partem veniat, quod demum albo panno lini immissum torculari exprimatur, & liquor reseruetur. Eodem modo fit sambucinum, violaceum, & myrthinum oleum. Quæ, scilicet olea valent in acutis, & peracutis inuncta super hepar, pulsus, tempora, & plantas manuum, & pedum, calorem omnino extinguit.

ADDITIO.

Istud oleum rosatum apud modernos habetur in vsu, verum est, quòd sunt ex omnibus, qui accipiũt foliorum rosarum recentium, &c. comminuunt cum forficulis quantitatem, quam volunt, & superponunt oleum commune, & exponunt Soli per dies quadraginta, deinde administrant vbi oportet. Circa instans cap. de rosis inquit. oleum rosarum fiunt, quidam decoquunt rosas cũ oleo, & colant, & reseruant. Alij terunt rosas virides, & ponunt in oleo, & in vase vitreo soli per quinquaginta dies exponunt, & hoc optimum est. *Olei rosati confectio.*

Oleum mandragoratum quod facit ad nimios dolores capitis, et phreneticis, male dormientibus fronti illinitum, & naribus iniectum summe opitulatur, pulsibus brachiorum inunctum, & plantis pedum illinitum, quocumque modo vigilus factis cum omni celeritate soporem reddit, Recip. olei lib. ij. succ. malorum mandragoræ, drachm. iiij. hyosciami albi suc. vnc. ij. papaueris nigri hortensis capitum suc. vnc. iij. viol. recentium cynarum, succi cicutæ ambarum ana vnc. i. opij, styracis ana vnc. s. Conficitur sic. in oleo omnes succi mittantur, & per x. dies ad Solem bene admisceantur. Vndecimo vero die ad consumptionem suc. coquatur. Cumque coctum fuerit ab igne deponatur, & cum infrigidatum fuerit coletur, & in parte ipsius olei, opiũ, & styrax soluti medicaminis supermittantur, & bene commistum in vase reconditum vsui reseruetur; hoc vero vnguentum contra calefactionem hepatis sæpe inunctum mirifice valet.

AD-

ADDITIO.

Oleum mandragoratum dicitur à ſucco mandragoræ, qui intrat in eo. confert valde, ſeu vehementer contra morbos valde calidos, eius tamen narcoticitas eſt reprimenda, vt cum lacte mulieris, vel oleo roſaceo; in eo enim eſt frigiditas, & humiditas intenſa.

OLeum chamæmelinum ſalubre ad feruorem, & doloꝝ capitis, & ſtomachi, cauſas ex cholera rubea ſine aliquo calore commotas compellit, articuliſque proficit, & alia multa facit. Rec. olei dulcis drach. xviij. florum chamæmeli menſe Iulij collectorum, lib. 5. Conficitur ſic. flores in oleo communi mittantur, & in diebus canicularibus in vitreo vaſe ad Solem ſuſpendatur, & bene obturato, & poſt quadragintadies in lento loco ponatur, & vſui reſeruetur.

ADDITIO.

Iſtud oleum dicitur chamæmelinum à flore chamæmeli ex quo fit. calidum eſt temperate, & eſt oleum benedictũ, & expertorum iuuamentorum, & reſolutiuum humorum ſuperfluorum, & mitigatiuum dolorum frigidorum, & ſubtiliatiuum humorum ſpiſſorum, & cõfert ei, quem læſit frigus, & alia multa.

OLeum frigidiſſimum viride ſic fit. Recip. olei communis albi, & abluti, lib. iiij. cymarum rubi teneriarum, foliorum violarum, vermicularis, cymbalariæ, ſemperuiuæ, ſolatri, foliorum papaueris, hyoſciami, mandragoræ, craſſulæ maioris, portulacæ, lactucæ, berbenæ, omnium ana drach. iij. hæc omnia inſimul bene terantur, & in ſupradicto oleo mittantur per tres dies; poſt tertium vero diem ſupra ignem ponatur, & vſque ad ſpiſſitudinem bulliat, poſtea coletur, deinde in ficti ili vaſe ponatur ſuper ignem, & bulliat ad ſuꝛci conſumptionem; tunc ab igne deponatur, & dimittatur reſidere, & illud clarius quod ſupernatat colligatur, & vſui reſeruetur. valet in acutis, & peracutis, fronti, & temporibus inunctum, valet, & retro inunctum per dorſum à nucha vſque ad caudam inunctum, & per ventrem ſimiliter, & volæ manuum, & plantæ pedum, eodem modo contra omnem calorem potenter medetur.

ADDITIO.

Oleum viride frigidiſſimum dicitur ab effectu tale, & à colore, vnde temporibus, & fronti cum eo inunctis valet febribus acutis, etiam calori, & dolori hypochondriorum ex cauſa calida per dorſum à nucha vſque inferius inunctum per ventrem; ſimiliter, & volis manuum, & plantis pedum inunctis, hoc modo mirabiliter, & potenter medetur cõtra omnem calorem immoderatum. Summa medi. eſt res xiiij.

Opopyram. *OPopyra magna, opopyra dicitur à ſucco, & igne, opos enim Græce, Latinę ſuccus, pyr, id eſt ignis, inde opopyra, id eſt ignitus ſuccus, proprie valet contra guttam, quæ oculum, & linguam, & labium diſtemperat, vt recte ſermonem non proferat, aut non loquatur, peculiariter curat paralyſim oris, & gutturis, & manuum, & pedum, atque crurium, & totius corporis, optime medetur cum vino vbi cocta ſit ſaluia, & caſtoreum, & coſtum in fero in modum auellanæ. prodeſt tremuloſis cum eadem decoctione bibitum, contractioni neruorum ſubuenit, cum decoctione polypodij, epilepticis, melancholicis, & maniacis, cum decoctione thuris maſculi, auxiliatur tuſſientibus in omnibus doloribus pectoris, & ſtomachi cum decoctione calamenthi, & cymini, hepaticis cum apozemate apij, & eupatorij, ſpleneticis cum decoctione capparis, & abſinthij, pleureticis, cum apozemate hyſſopi, & pulegij, iliofis cum*

A *decoctione iris, & macedonici, calculoſis cum apozemate ſaxifragiæ, & ocymi. typice febrientibus cum decoctione pigani, naſturcij, pyrethri prodeſt, & ad multas corporis paſſiones facit. quintadecima pars cõfecti lib. ij.*

Rec. opij thebaici drach. ij. ſcrup. i. & gra. iiij. cinnam. garyo. nardi, galangæ, croci, coſti, zedoariæ, zingib. xylobal. rheupõ. pyrethri, coralli albi, & rub. tragacan. myrrhæ, caſtorei, opopanacis, piperis ni. alb. & long. ana drachm. ij. & gra. vi. raſuræ eboris, eleliſphaci, herbæ paralyſis, ana drach. i. & gra. xiiij. balſami, muſchi, xyloaloes, ſchænanthi, caſiæ fiſtu. ſtyra. calami. maſticis, conſitæ ru. chalbani, ſagapeni, plantæ aſſæ fœtidæ, meliloti, ariſtol. rotun. draguntea, aſari, helenij, meu, pæoniæ, raphani corticis, peucedani, acori, mandragoræ, betonicæ, gentianæ, chamædryos, pulegij, centaureæ maioris, & minoris, celticæ, abſinthij, proſerpinatæ, blactæ, capillorum ven. ſponſæ Solis, hypericon, vincetoxici, praſij, pigani, millefolij, cardamomi, calamenthi, carpobalſami, aniſi,

B *ſeminis leuiſtici, hyoſciami, ſeminis lupini, & pollinis, eboris alexandrini, baccarum lauri, marathri, ſileris montani, ana ſcrup. i. gra. xviij. mel quod ſufficit. detur, vt ſuperius diximus.*

Summa medicinarũ eſt res 27.

Opopyra dicitur ſuccus ignitus. ab opos, quod eſt ſuccus, & pyr, quod eſt ignis. opiata eſt. Valet cõtra guttam. Gutta eſt, vt diximus repercuſſio alicuius membri ex humore influente, ad cuius curationem duo ſunt neceſſaria, conſtrictio fluxus rheumatici, & humorum ſuperfluorum conſumptio. hæc duo facit opopyra, cõſtringit virtute opij, conſumit caliditate ſpecierum, contra quam guttam valeat ipſe docet ſpecialiter. Contra paralyſim linguę, oculi, labij, & totius corporis, cum vino decoctionis ſaluiæ, vel caſtorei precedente purgatione cum pilulis aureis, vel benedicta, vel picra. Nota quando aliqua medicina datur contra aliquod vitium, danda eſt decoctio illius herbæ, vel ſpeciei, quæ valet contra illud,

C contra paralyſim cum decoctione ſaluiæ, vel caſtorei, contra epilepſiam cum decoctione pæoniæ, & ſic de cęteris. Si autem pars paralytica expoſita ſit excepto oculo, fricetur cum opopyra reſoluta in ſicco rutæ calefacto in teſta ad paralyſim linguæ debet interius recipi, & teneri ſub lingua.

Contractioni neruorum ſubuenit, nerui quandoque contrahuntur ex ſpaſmo, qui fit de repletione, quandoque ex ſpaſmo, qui fit ex inanitione, & tunc non valet, quia magis deficeret, quando fit ex repletione tunc detur ſic. accipe ſulphur viuum, & euphorbium, & ſcarabæos, qui inueniuntur in balneis, vel inter libros, conterantur, & reſoluantur in oleo muſcellino, & petroſelino, addita opopyra, totum corpus inungatur in balneo, vt ſic febris inducatur. Si vero tale balneum non habeatur, fiat foſſa in ſtabulo in equino fimo, & prædicto modo inunctus cooperiatur fimo. Epil. cum decoctione pæoniæ. Melancholicis, & maniacis detur. ſi ſit melancholia vitio ſanguinis aduſti, vel mania, vel vitio cholerę aduſtæ, non detur, ſi de melancholia naturali, confert

D cum vino cal. exhibita. fiat etiam ſacellatio de puluere pulegij, calamenthi, origani, & aliarum herbarum calidarum calefacto in tegula raſo prius capite in occipite, valet tuſſientibus ſi non fiat ex ficcitate. Si vero fiat ex humore fluxibili, & liquido, detur prius cum vino decoctionis olibani ad conſtringẽdum rheuma, poſt tertium vero diem detur cum aqua decoctionis amyli, & pęnidiarum paſſularum, caricarum, liquiritiæ, & ſuccꝛ eius, hyſſopi. detur autem ſic ad inſpiſſationem materiæ, vt ſpiſſata non cedat ſputum impellenti, & ſic facilius educatur. Omnibus pectoris doloribus, & ſtomachi ex frigiditate, vel rheumate, vel ventoſitate cum vino decoctionis pulegij, & calamenthi.

Hepaticis ex frigidit. & oppilatione hepatis patientibus ex frigidis humoribus facta. detur autem eis prius aliquod diureticum per aliquos dies, poſtea detur hæc opopyra cum decoctione apij.

Spleneticis de frigida cauſa. ſi tamen ſplẽ durum ſit,

prius

prius vngatur relaxãtibus,& mollitiuis, & patiens vtatur aqua multum diuretica, deinde opopyra propinetur cum vino decoctionis capparis.pleureticis valet,in principio non,sed post diem xiiij.cum aqua decoctionis hordei ad maiorem mundificationem saniei, ne fiat transitus in empyema; vel fiant pilulæ de tragacantho,gummi arabi.& opopyra,& dentur. Et nota,quòd opiata,& maxime opopyra non sunt danda contra vitia spiritualium,nisi cum aliquo lenitiuo adiuncto.

Iliacis non ex cali. sed ex frigido humore, vel ventositate detur sic. præcedat clyster mollitiuus,& purgatio cum benedicta,& si opus fuerit principium ad consumptionem reliquarum, detur opopyra cũ decoctione iris illyricæ, & macedonici. sentiunt enim ilios dolorem aliquando per xx. dies post purgationem ex reliquijs materici. tunc præcipue debet dari opopyra, sicut dictũ est ad cõsumptionem residuæ materiei. Calculosis cum apozemate saxifragiæ resoluatur in oleo muscellino,& pectini cataplasmetur.

Colicis, si fit ex cholera, non detur. si fit ex frigidis humoribus, vel ventositate, detur cum decoctione polypodij,hypericonis. Nota,quòd opiatæ non sunt dandæ cum aliquo vehementi laxatiuo, ne fiat alterutrum repugnantia, & augeatur dolor. Typice febrientibus non cuilibet, sed quotidianæ de phlegmate naturali, vel vitreo, vel quartanæ de melancholia naturali. quibus danda est decoctio pigani,struthij, id est cauliculi agrestis, patiente collocato super cophinatam ad prouocandum sudorem,valet etiam ad alia. Recip. herbæ paralysis calida,& sicca est,dissoluit,& consumit. subtilem habet substantiam. ponitur hic contra paralysim,vnde ab ipsa nomen accepit. folia ponuntur in medicinis abiectis stipitibus per an. seruatur. in vere debet colligi,& in vmbra deseccari.

Herba paraly.

Proserpinatæ.

Proserpinatæ sti.& sic.constringit,& infrigidat; herba est communis,quæ corrigiola dicitur; ponitur hic vt constringat fluxum,& caliditatem aliarũ specierum reprimat. colligenda est cũ flores producit. flores,& folia in medicina ponuntur medianis abiectis stipitibus.

Capil. ven.

Capilli vene. temperatæ sunt complexionis, tamen aliquantulum attinent caliditati. virtutem habent diure. ponuntur contra vitium renum, & veficæ. vltra mẽsem vel duos non ser.

Spõsæ Solis.

Spõsæ Solis. frigidæ,& siccæ complexionis est. folia medicinæ competunt. virtutem habent diure. ponitur hic propter vitia renum, & heparis. in vere colligitur. per annum seruatur.

Radicum.

Radicũ seminis cali.& sic. diuidit, attrahit, & dissoluit,& consumit. vomitum prouocat ex ventositate,quã habet.ponitur hic ad dissoluendũ,& consumẽdum crassos humores. per tres,vel quatuor annos seruatur.

Lupini.

Lupini quidam sunt calidi, quidam frigidi. qui ex artificio coaptantur, vt sint insipidi, frigidi sunt; qui verò tales sunt,quales ab herba producunt,calidi sunt,& diuretici. hic habent pòni propter vitia renum, & veficæ; quales à natura producuntur, tales apponantur; omnes simul puluerizatæ sint species. confice, vt alia electaria. per septem annos,vel octo seruatur.

Oxy dicitur ab acetoso succo malorum granatorum, qui ponitur ibi. datur proprie contra synocham. causonẽ,et contra omnes acutas,& peracutas ægritudines. cum frigida prodest etiam pleuresi, hectice febri, puncturæ hepatis. si tamen hectica sit cum tussi,addatur confectioni,vnc.i. liquiritiæ,& suc.eius, vnc.s. veteri, & non recenti cum scammonea. confectio est lib.iij.

Recip. prunorum damascenorum siccorum lib. ij. & decoquantur in lib.v.aquæ vsque ad medietatem. deinde ab aqua extrahantur,& ponantur in cribro,& catino subter posito,tamdiu manibus fricentur, donec pulpa exeat tota,et in aqua vbi cocta sunt pruna bulliat vnc.s. violarum,& postea fiat syrupus cum duab. lib. zucchari,et addito succo prunorum prædictorum bulliat ad spissitudinem,& postea addantur vnc. iiij. tamarindorum, & vnc.ij.casiæ fist. mundatæ,& dissolutæ cum aquarosa. & colatæ. colatura namque ponatur in syrupo, & cum inceperit inspissari, ponantur ibi succi vtrorumque granatorum vnc. viij. & quandiu ad perfectam venerit coctionem agitando cum spathula, semper adde puluerem harum specierum, quod recepit puluerem sandalorum alborum,& rubearum,spodij,ana drach.iiij. portulacæ drach.vi.ros.tragacanthi,ana drach.ij. Si vero laxatiuam facere volueris,in vnaquaque lib. pone drach.vij. scammoneæ puluerizatæ, tunc scilicet quando ab igne deponetur. & diaprunis,si laxatiuum facere volueris eodem modo facias. detur mane simplex, meridie cum frigida. laxatiuum detur summo mane cum calida in modum castaneæ.

Oxymel laxatiuum ab oxy dicitur, quod est acutum vt acetum quod ibi ponitur, & multa acuta. fit autem simplex,& acutum. Acutum datur sanis ad preseruationem, & præcipue cholericis in vere, patientibus simplicem tertianam,& etiam continuam, patientibus minorem hemitritæum,& medium,eodem modo,quo dictum est de frigido cophonis, simplex datur cholericis ad mitigationem sitis omni hora diei. Recip. malorum granatorum, quorum alia sunt dulcia, alia acetosa. dulcia temperata sunt inter frigiditatem, & caliditatem. virtutem habent abstergendi, acetosa frigida sunt,& cal. digerunt, & diuidunt.

Seminis portulacæ. frigida est, & humida,infrigidat, & postea transducantur per cribrum: in aqua vero prunorum fiat decoctio herbarum diuret. postea in parte ipsius aquæ resoluatur casia fist. & tamarindi,in alia parte fiat syrupus addito zuccharo; cum syrupus decoctus fuerit ponatur lotura casiæ,& tamarindi, & succus malorum granatorum. Nota,quòd statim succus abstractus à pomis debet poni, quia non potest seruari, postea fiat aliquantula decoctio agitando semper cum spatula; postea addantur carnes prunorum, &c. decoquantur fere ad spissitudinem diacytonites, agitando cum spatula, ne adhæreat cacabo, & destruatur, tunc coquecto deponatur ab igne, & adhuc calido, puluis specierum addatur, & bene cum spatula admisceatur. Quidam aliter faciunt. primo enim ponunt in syrupo carnes prunorum, & decoquunt ad spissitudinem mellis, semper agitando. postea addunt loturam casiæ fist. & tamarindorum,& succum malorum granatorum, & postea decoquunt ad spissitudinem, quam prius habet lotura casiæ fist. cum tamarindis imponebatur; de impositione vero scammoneæ idem dicimus, quod diximus in electario de succo rosarum, quædam pars potest acui, quædam pars simplex potest seruari per ij. annos optimum est. Dixit autem Matthæus de Platea,quòd postquam ipsum seruauerat per iiij. vel iij. illum secure donabat acute febricitantibus.

OXymel Iuliani multum est laxatiuum, dicitur ab oxy. Iuliani ab inuẽtore.arthreticis maxime competit, si de frigido humore: si de calido sit humore non detur, si ex frigidis sit humoribus detur. hoc modo fiant inunctiones circa partem dolentem de eo,& vnguentis calidis: fiant etiam epithemata ex herbis mollificatiuis,& relaxatiuis, vt malua, branca vrsina, & similibus. vtatur per v. vel viij. dies oxymelle diuretico; post viij. diem in secundo cum accepturus est medicinam aliquam mediocriter laxatiuam, vt benedictam simplicem. in media autem nocte accipiat oxymel Iuliani, violenter purgat.

Pingues hu. in articulis residentes purgat, quia recipit multa vehementer laxatiua; & subtilis substantiæ, quæ attrahunt ab extremis partibus. Re.aceti frigi.& sic. est penetratiuum ex subtilitate suæ substantiæ.constringit ex suis qualitatibus. ponitur hic ad diuidendos, & digerendos crassos humores,& viscosos. Aceum fit per quandam ebullitionem in vino accidentaliter factam, per quam igneæ partes resoluũtur in terrestres,& aqueæ

Aut nam modo aceum fiat.

in

in aereas, vnde fit ſubtilis ſubſtantiæ. Igneis itaque partibus reſolutis remanentibus ex parte terreſtribus innaſcitur ſiccitas, ex aqueis frig. & ſic. acetum fri. eſt & ſic. & ſubſtantiæ ſubtilis.

Tæda. Tædæ pinguis. cal. eſt & ſic. virtutem habet attrahendi, diſſoluendi, & conſumendi. ponitur hic ad dirigendos craſſos humores. Tæda pinguis lignum eſt abietis, ex quo manat quædã gummoſitas, quæ ſimiliter appellatur, quæ &c. ponitur hic.

Cocognidij. Cocognidij cal. ſunt, & ſic. virtutem habẽt diſſoluendi craſſos humores, & præcipue phlegmaticos. ponitur hic propter cauſas prædictas, ſemen eſt laureolæ, colligi debet in autumno. per iij. an. ſer. Eligitur quod cũ frangitur aliquid habeat humiditatis, nec in puluerẽ reſoluit.

Lacterides. Lacterides cal. ſunt in iij. ſic. in j. vel ſunt cal. in iij. hu. in j. diſſoluunt, attrahunt, & purgant phlegma. ideo hic ponuntur, lacterides dicuntur cataputiæ.

Elaterium. Elaterium, ſuccus eſt cucumeris agreſtis, lacterides colliguntur in æſtate. per ij. annos ſeruantur.

Cunare. Cunare, ebuli. cal. ſunt, & ſic. diſſoluunt, attrahunt, & purgant phlegma, quare ponuntur hic. herba eſt ſatis communis. cymæ, & coruces competunt medicinæ.

Sinapis. Sinapis. calida eſt, & ſic. diſſoluit, conſumit, & necat lumbricos. ponitur hic ad diſſoluendum ſuperfluos humores. confice, vt dicitur in antidotario. per ij. an. durat.

Oxyſacchara dicitur ab oxy, quod eſt acetum, et zuccharo. valet tertianæ, acutis, & quartanæ non veræ. choleram in ſtomacho exiſtentem purgat. Rec. zuc. lib. i. ſucci malorum granatorum, vnc. viij. aceti, vnc. iiij. ad ignem in ſtagnato vaſe pone, & tamdiu bulliat, cum ſpatula ſemper agitando, donec ad quantitatem zuccharí deueniat, vt in pyxide portari poſſit. detur in mane cum calida vnc. vna, & media.

ADDITIO.

Oxyſacchara dicitur ab oxy, quod eſt acetum, & ſacchara, ex quibus componitur. infrigidat, digerit, diuidit, incidit, aperit, vias abluit, & mundificat craſſos humores, & viſcoſos, & ſubtiliat choleram craſſam, phlegmaticam, & melancholiam ex cholera adufta. etiam valet contra abundantiam ſanguinis, & ad febres paratas inflammari. Aliqui addunt oxyſaccharam compoſitam, quæ fit ex capillaribus, & radicibus aperitiuis.

Oxymel ſic fit. Recip. mellis deſpumati, lib. i. aceti fortiſſimi, lib. i. s. in quo bulliant radices fœnic. vnc. ij. radi. raphan. vnc. s. bulliant vſque ad tertiam partem; deinde colentur, & colaturæ ſupradictum mel addatur in ſtagnato vaſe, ſemper agitando cum ſpatula, tandiu lento igne bulliat, donec ad conſumptionem aceti deueniat. valet, vt oxyſacchara, digerit, diuidit, & phlegma mirabiliter expurgat. datur in mane cum calida.

ADDITIO.

Oxymel quadruplex. Oxymel dicitur oxy, quòd eſt acetum, & melle ex quibus componitur. reſpicit proprie humores phlegmaticos. & eſt quadruplex. ſimplex, compoſitum, diureticum, & ſcilliticum. oxymel autem ſimplex fit ex duabus partibus mellis, & vna parte aceti, augendo, vel minuendo acetum, ſecundum quod oportet. illud quod ſcribitur, dicitur compoſitum reſpectu ſimplicis nunc dicti, & reſpicit humores craſſos, quos ſubtiliat, & confert febribus phlegmaticis prolongatis. & tertianæ nothæ. Summa medicinarum eſt res iij.

*Potio ſancti Pauli, dicitur potio a potando, ſancti Pauli, quia ſanctus Paulus eam compoſuit. hæc eadem a Romanis potio maior vocatur, quia Paulus * magnus interpretatur. datur proprie epilepticis, catalepticis, analepticis, ſtomachicis, cum vino coctum ſit thus maſculum, vel pæonia miſta, hæc eadem cum eſdra. datur hyemali tempore, & vernali quartanarijs, & ſanat cum*

*maior.

A *vino, in quo cocta ſit gentiana, vel ſaliunca, vel caſtoreũ ante horam acceſſionis. medetur etiam arteriacis, paralyticis, cum vino, in quo cocta ſit ſaluia, vel caſtoreum xv. pars eſt lib. i.*

Rec. nitri drachm. iiij. & ſcrup. i. caſtorei, antimonij, ſinoni, folij, daphnococci, ſileris, apij, petroſe. marathri, dauci, ſtaphiſagriæ ana drachm. i. & ſcrup. i. ſalis ammon. epithymi, ana drachm. i. & ſcrup. s. calami aromat. myrobalanorum, liquirit. tragacan. pæoniæ, pyrethri, ana ſcrup. ij. coſti, colocynthidis, agarici, maſticis, ariſtol. long. & rotun. roſarum, mabathematicon, aſari, elelißhaci, aronis, dictami, baſilicon. brancæ vrſinæ, balſamitæ, origani, pulegij, chamædryos, vel hyſſopi, ſatureiæ, pipe. alb. & ni. & lon. ſeminis rutæ, ana ſcrup. i. & gra. xviij. cardamomi, thuris, ana ſcrup. i. & gra. iiij. balſami, nardi, croci, ſchænanthi, caſiæ, myrrhæ, opopanacis, ſulphuris, mandragoræ, gentianæ, bractei. euphorbij, ſanguinis merguli, ana ſcrup. i. cinnamomi, garyophyllorum, zingib. anacardi, xylobalſami, rheupon. peucedani, ſtyracis calamitæ, ſagapeni, aſari, ſanguinis drac. coaguli leporis, coaguli agni, & capreoli, & vituli, & fellis vrſini, ſanguinis anatis, petrolei, ana ſcrup. i. minus gra. iij. herbæ paralyſis drachm. vij. gra. iiij. mel quod ſufficit. datur capitalibus paßionibus in ſero ad modum auellanæ, vel cum decoctionibus ſupradictis.

B Pauli apoſtoli antidotum dicitur ab eo inuentum. confert melancholicis, maniacis, epilepticis, ſi fiat ex frigido humore, vtpote melancholia naturali cum decoctione thuris maſculi, vel maſticis, aut coſti. ſi ſit de calidis humoribus non detur. Paralyticis tremulis cum decoctione caſtorei elelißhaci. Nota, quod paralytici alij ſunt tremuloſi, alij non, vtriſque confert hoc antidotum prædicto modo datum; debet autem pars patientis inungi exterius, & recipere prædicto modo interius, tam in his, quàm in alijs. Nota, quod illi qui tremunt facilius curantur quam illi qui non tremunt. Valet ad omnia,
C quæ capiti nocent ex frigiditate cum vino decoctionis alicuius ſpeciei cerebrum confortantis, aſthmaticis cũ decoctione aniſi, penidij, tragacanthi, gummi arabi. liquiri. ſucci eius, vel fiant pilulæ de puluere horum, & ex antidoto ſancti Pauli, & dentur. Peripneumonicis, non laudo. typice febrientibus ante horam acceſſionis cum vino decoctionis cardamomi, vel calamenthi, vel de puluere iſtorum, & potione ſancti Pauli fiãt pilulæ, & dentur. Ad dolorem ſtomachi ex frigiditate cum apozemate iridis illyricæ, & pulegij. Hydropicis cum decoctione herbarũ diureticarum. Spleneticis eodẽ modo, vel cum decoctione radicis tamariſci. Ad debilitatẽ lumborũ cũ decoctione aſari, apij, & macedonici. Matrici ſubuenit, reſoluatur in oleo muſcellino, & bombax intincta ſupponatur. valet & ad multa alia, menſtrua mirabiliter prouocat mixta cum pulegio. Nota, quod potio ſancti Pauli non eſt opiata, ſed vice opiatæ datur, conſumit, & calefacit. Recip. coagulum leporis frig. & ſic. eſt tum *Coagulum leporis.*
D propter naturam ipſius ſtomachi, tum propter naturam ipſius admirabilem. aſtringit, & mundificat ex proprietate lactis, conſtringendi virtutem habet ex frigiditate. ponitur hic ad fluxum quemlibet ventris conſtringendum, & membra confortanda, ſtomachus, vel coagulum, vel venter eſt leporis. Coagulum dicitur, quia facit lac coagulari. extrahitur antequã incipiat herbas comedere. & imponit ſal ad conſeruationẽ. maximam habet efficaciã contra epilepſiã. per duos annos ſeruat. Eligendũ eſt quod nõ eſt nimis ſiccũ, vel vetuſtate corruptum.

Coagulum agni frigidum eſt, & humidum ad reprimendum ſiccitatem quarundam herbarum, vel ſpecierum. ponitur hic, vt diximus de coagulo leporis. fiat, & ſeruetur tantundem. *Coagulum agni.*

Coagulũ capreoli tẽperatum eſt in frigid. & humiditate. propter capitis cauſas, & aſthmatis ponitur hic. ſeruatur, vt prædicta. Coagulum vituli ponitur hic, vt temperata caliditate confortet, & ſua humiditate reprimat ſiccitatẽ aliarum ſpecierum. Nota q; omnia iſta coagula *Coagula capreol.* *Vitul.*

ponun-

ponuntur ad mundificationem & membrorum confortationem.

Vel. urſi. Fel urſi.ca & ſic.eſt. ponitur hic propter epilepſiam, & paralyſim, vel cum ſuo folliculo ab hepate debet ſeparari, & ita ſuſpendi, & deſiccari.per ij.an.ſeruatur. Sanguis anatis cali.eſt, & humidus ad humectandum ponitur, hic recenter extractus ab anate, debet poni, & miſceri cum melle deſpumato, & calido; poſtea puluis ſpecierum, quæ ibi recipiuntur apponatur. conficitur ex facili, niſi quod ſi coagula recentia fuerint, vt non poſſit puluerizari, cum melle calido commiſceantur & diſtemperentur, antequam puluis imponatur. per duos annos ſeruatur. doſis eius eſt. vnc.i.

Sanguis anatis.

Paulinum antidotum. Paulinum, ideſt magnum antidotum, ideſt contradatum, quia magnam virtutem, & efficaciam habet. datur proprie veteri, & nouæ tuſſi, quæ fit ex diſcurſione rheumatis à capite. valet contra vitia pectoris ex frigiditate in ſero cum vino calido, ſed ſi diſtemperatum accipere non poterit, fac inde pilulas viij. vel ix. facto cum opio; ſed ſi confectum fuerit ſine opio, & laxatiuum facere volueris, da drach.ij. cum ſcrup.ij. ſcammoneæ in pilulis factis, caput, & ſtomachũ ex phlegmate, & melancholia purgat, & oculorum grauedinem tollit. quarta pars eſt lib. i. quia in vnaquaque receptione ponunt lib. i. & s. mellis deſpumati. Recip. aloes. vnc. xi. & grana xx. croci, coſti, anacardi, agarici, coralli, myrræ, ammoniaci, terebinthinæ, chalbani, ſagapeni, opopanacis, confitæ ru. ſtyracis, calam. ireos, ana drachm. iiij. & ſem. opij, olibani, maſticis, bdellij, corymbrij, ana drach. ij. & gra. xv. balſami, folij, ana ſcrup. i. & s. meliſſæ, drach. ij. Conficiatur ſic; chalbanum, ſagapenum, ammoniacum, opopanacum, iſtæ gummæ aliquantulum terantur, & in albo, & in odorifero vino ſufficienter coctæ vna imponantur; mane vero ſuper ignem ponantur, & bulliant, poſtea adde mellis deſpumati, vnc. iiij. & dimittantur bullire quouſque incipiat inſpiſſari; tunc ſtyrax, calam. confita ru. & corimbrium cum piſtello calido optime trita, ponantur in caldario ſemper agitando cum ſpathula, donec liquefiant. Et poſtea addatur terebinthina. & ſi probare volueris vtrum coctum ſit, pone aliquantulum ſupra marmor, & ſi ſtatim ad modum mellis ſe coagulauerit; caldario mox in terra poſito, addatur myrrha cum bdellio, deinde maſtix, & olibanũ, poſtea coſtum, anacardinum, agaricum, coralli, ireos, opium, folium, meliſſam, omnia ſimul piſtata, & puluerizata in caldario mittantur. Et hoc totum ſupra marmor inunctum prius oleo lauri ponatur, & cum puluere aloes malaxetur, ſimul crocum cum ſpeciebus terunt. Et ad vltimum cum croco Orientali magdaleones informentur. datur in modum auellanæ cum vino calido.

Epiphora. Paulinum antidotum maius. Paulinum aliud eſt opiatum, aliud non opiatum; opiatum eſt, quod habet opiũ: non opiatum caret opio. Opiatum præcipue datur ad conſtringendum fluxum. Non opiatum datur melãcholicis, maniacis, epilepticis, ſi fiat ægritudo hæc ex frigida cauſa, i. melancholia naturali cum oxymelle bibitum, vel cum vino decoctionis alicuius ſpeciei odoriferæ cerebrum confortantis.

Epiphoras oculorum curat. Epiphorę oculorum ſunt apoſtemata, quæ naſcuntur ſupra oculos, ab epi ϕ eſt ſupra, & foros, quod eſt fores, ſupponatur inductũ in abluta, ita ϕ ſubſtantiam oculi non attingat. Dolor dentium ſi fuerit vitio ſuperiorum, i. vitio rheumatizantis cerebri inducatur in cartha, & in temporibus raſis ſupponatur, & dentes ex eo fricentur, ſi opiatum fuerit magis ad hoc valet. Malum odorem aufert, ſi fiat fętor vitio ſtomachi, fiant pilulæ ex puluere foliorum myrtæ, mentæ, & Paulino, & dentur: ſolum etiam vinum decoctionis myrtæ multum valet. Colorem bonum facit, ſi fiat diſcoloratio ex frigiditate, & in digeſtione detur cum vino decoctionis nucis muſcatę, vel garyo. vel macis omnium iſtorum, vel vnius. Valet tuſſientibus datum cum vino decoctionis amyli, penidiæ, tragacanthi. Vulnera ſtomachi ſanat, ſi ſint ex apoſtemate præcedente, cum vino decoctionis myrtæ detur, vel fiant pilulæ de Paulino, & cętera, & dentur. Vomitum, & diſtemperantiam ſtomachi ex frigiditate factam aufert, datum cum vino decoctionis piperis nigri, & caſtorei, vel fiant pilulæ de puluere iſtorum, & Paulino, & dentur. Cardiacis, ſi fiat cardiaca paſſio ex cholerica materia non detur; ſi ex frigida cauſa, detur cum vino decoctionis ligni aloes. In quo differat cardiaca à ſyncopi ſuperius dictum eſt. Typice febrientibus de melancholia naturali, & phlegmate naturali, præcipue detur opiatum. Epilepticis cum decoctione radicis fœniculi, petroſelini, aſparagi, bruſci. Spleneticis, cum decoctione tamariſci, & philipendulę, vel fiant pilulæ cum puluere iſtorum, & Paulino, & cętera dentur.

Vetricis. iſtis detur ſicut empyicis. Dyſenteriam datum cum ſucco pulegij curat; non laudo dari contra dyſenteriam niſi dyſenteria pro quolibet fluxu accipiatur; poteſt tamen dari lienthericis poſt purgationem cum aliquo vino ſtyprico. Contra tumorem, & dolorem ex frigiditate cum decoctione abſynthij, vel calamenthi.

Contra carbunculum, ſi fuerit ex frigida, cum ſupponatur more emplaſtri, diſſoluit, & conſumit materiam. ſi fuerit calida materia non detur niſi fuerit feruentiſſima, & tunc apponatur. Tumorem, & dolorem deponit, & maxime pudendorum, ſi materia fuerit in his partibus in ablura inducatur, & ſuperponatur. Recip. vnc. i. corymbrium. cal. & ſic. eſt, diſſoluit, & conſumit. Corimbrium gummi arboris in India, & Græcia non ſophiſticatur. alio nomine thymiama. hic ponitur ad conſumẽdum, & reſoluendum hum. craſſos, & ſuperfluos. Conficitur ſic. maſtix, & olibanum puluerizentur per ſe, bdellium per ſe, &c. inſimul omnes gummę in modico vino, & forti ponantur per diem, & noctem; poſtea ponantur ad ignem & liquefiant, colentur per pannum in vna receptione duæ libræ mellis bene deſpumati; huic colaturæ addatur benedicta, & cum aliquantulum bullierint gummæ in melle appone puluerem maſticis, & olibani; deinde myrrhæ, & bdellij. cum vis probare, ſi coctũ fuerit, pone guttam ſupra marmor inunctum oleo, poſt impone puluerem ſpecierum modicum, & ſi poſſunt fieri pilulæ, vt non cohæreant, ſi non cohæreant manibus. coctum eſt, tunc depone ab igne, & fac quaſi circulũ de pulueribus ſpecierum dictarum ſupta marmor, & infunde hanc decoctionem in medio, & immiſce puluerem diligenter cum eo, & impone partem continue, & bene omnia confice malaxando. cum autem magdaleonem formare cœperis, reliquam crocum melius adiunge, vt meliorem inde ſaporem, vel calorem aſſumat, & crocus melius appareat. per iiij. ann. ſer. doſis eius eſt vnc. viij.

Panchriſton antidotum, pan. i. totum, chriſton, i. bonum, typice febrientibus datum cum mulſa mirabiliter ſubuenit, cum hydromelle diſtemperatum ſine mora menſtrua prouocat. ſexta pars eſt lib. i.

Recip. opij. thebaici, drac. v. croci, drac. ij. & ſcru. i. & s. ſeſeleos, drac. ij. calami aromatici, caſtorei, carpobal. cardamo. petroſe. ana drach. i. & ſcru. i. zingib. caſiæ, ſagapeni, piperis al. hyoſcyami, ſem. lini, ſe. rutæ agreſtis, marathri ana ſcru. ij. nardi, pyrethri, meu, euphor. ani. trifolij acuti, dauci cretici ana ſcru. i. s. mel quod ſufficit. datur in modum auellanæ in ſero cum vino calido.

ADDITIO.

Panchriſton antidotum pan, i. totum, Chriſton, i. bonum, antidotum, i. contra datum. reſpicit proprie virtutem naturalem diuerſis humoribus grauatam, & humores extra vaſa vagantes inducentes febrẽ interpolatã, vnde datũ cum decoctione cinnamomi, vel cum coctione quatuor ſemi. frigidorũ, & vtriuſq; ſpicæ, ante acceſſionem,

aem, confert mirabiliter quotidianæ. datum cum decoctione thymi, vel epithymi confert quartanæ, distemperatum absque opio cum hydromelle prouocat mẽstrua, Summa medi. est res 24.

Picra, i. amara, Galeni, ab inuentore dicitur, valet mirabiliter ad omnem capitis frigiditatem; stomachi digestionem prouocat, vomitum stringit, frigiditati matricis subuenit, conceptionem adiuuat, detur in balneo si fieri post vel eunti dormitũ cum vino calido vij. pars est li. i.

Recip. aloes optimi drach. iiij. s. cinnamomi, nardi, costi, croci, schœnanthi, xylobalsami, casiæ fist. masticis; asari, ros. amomi, absinthij, ana drach. i. & gra. vij. mel quod sufficit. datur vt supra diximus.

Picra, i. amara Galeni ab auctore: multæ sunt aliæ. Ista vsualis est, facit melancholicis, epilepticis, scotomaticis. omnibus his datur eodem modo cum vino in sero, scilicet facta digestione stomachi. soluit cum vino decoctionis masti. & col. quia ipsam choleram in stomacho existentem purgat; Ad diuersitatem stomachi, id est ad diuersos eius dolores si fiant ex frigido humore. Vel ventositate cum vino decoctionis costi, & anxietati, quam solent pati mulieres, maxime nocte, quibus danda est picra in sero cum vino decoctionis nucis muscha. & mastic. emphraxim splenis, & hepatis cum decoctione herbarum diure. Veternicis si fuerit inueterata, & sine febre, detur cum decoctione absinthij. Viscerum, hypochondriorum, & renum distemperantiam tollit data cum decoctione fœniculi, & cymini; causas matricis deponit, si fiat ex humore frigido, resoluatur picra in oleo muscellino calefacto in testa oui, in ea intingatur bombax, & supponatur. Menstruis imperat cum succo arthemisiæ, bibita, vel supposita, Recip. aloes hepatici, &c. conficiatur sic. omnes species simul terantur, in i. lib. mellis ponantur vnc. iij. pulueris. per ij. annos seruatur. dosis eius est vj. drach. aliquando vnc. sed quod melius est, dosis est vnc. j. Nota, quòd cum simpliciter picra inuenitur, Gal. est intelligenda, neque de receptione sua dicit nisi bis, vel ter.

A

B

C

ADDITIO.

Hæc interdum vocatur à Gal. & ab Auic. picra. & aliquando hiera picra, quæ incolumis existens expellit sine molestia humores nocitos absque eo quod minuat de humoribus naturalibus; hæc tamen non est vsualis, sed illa, quæ est de octo rebus, vt Recip. cinnamo. xylobal. asari, spicæ, croci, casiæ, masticis, ana drachm. vj. aloes drachm. centum; ista tamen Nicolai debet poni in antidotis positis in præsenti antidot. Summa med. est res 14.

Cardiacisque solet potio muschata iuuare.

Potio muschata maior, muschata a muscho dicitur, eo quod muschus preciosior est, & odorosior sit aliis speciebus. valet cardiacis, scotomaticis, & ad omnem stomachi debilitatem, & corporis confortationem, & ad vitia pulmonis, pars tertia confecta est lib. i.

Recip. spicæ, folij, piperis longi, zingi. zedoariæ, confite rub. confitæ muschatæ, gar. xyloaloes, ro. vio. anacardi, acori, coral. costi, leuistici, nucis musc. rasuræ eboris, margaritarum integrarum, & perforatarum, antophyli, rhabarbari, amomi, ossis de corde cerui, croci, piperis al. ossium dactylorum, beliculi, marini, spodij, sandali al. & ru. macis, liquiritiæ, cinnamomi, aliptæ, anisi, tragacan. blactæ bizãtiæ, cardamomi, ocymi, limatura auri, & argenti, omnium xl. ana scrup. ij. muschi, camphoræ, ambræ, omnium trium, ana scrup. ij. zucchari candi. anacar. syrupus rosa. quod sufficit. datur mane, & meridie, & sero, scotomaticis, & debilitatis cochlearium vnum cum vino patientibus in pulmone, cum aqua hordei.

ADDITIO.

Potio muschata. dicitur potio à potando, muschata à muscho, eo quod muschus est preciosior cæteris medicinis. respicit proprie virtutem naturalem primæ digestionis, confortat cor, & subtiliat materiam crassam. Data bis in die cum decoctione nucis muschatæ, & garyophyll. confert valde stomachicis, & ad omnem debilitatem stomachi ex causa frigida. Summa med. est res 45.

Pilulæ sine quibus esse nolo; pilulæ a rotunditate dictæ; sine quibus esse nolo, propter summam efficaciã, quam habent, siue quia superiores purgant humores. valent proprie ad cataractas, obscuritates, & caligines oculorum, caput mirabiliter a cholera, phlegmate, & melancholia purgant, ab omnibus prauis humoribus visum custodiunt; iliosis mirabiliter conferunt, aurium dolorem sanant, in sero x. vel xiij. sumantur cum ouo, vel farina. medietas est drach. iij.

Recip. aloes hepatici abluti, & odoriferi drachm. xiiij. myrobalanorum citrinorum, chebulorum, bellricorum, emblicorum, indorum, rhabarbari, masticis, absinthij, ro. vio. senæ, agarici, cuscutæ, ana drachm. i. temperentur cum succo fœnic. scammo. bene tritæ, & pulueriz atæ, drach. vi. s. admisceantur tantum, quod puluis scammoneæ per pannum cum ipso succo sit expressus, & sit tanta succi quantitas, quæ sufficit ad confectionem pilularum, & manibus primo inunctis oleo viol. vel communi secundum doctrinam nostram abluti, formentur in modum ciceris.

D

ADDITIO.

Istæ pilulæ sunt multum vsuales. Gilbertus Ang. cap. de scotomia, & vertigine habet hanc descript. seruantur per an. quòd si volueris eas exhibere contra fumum choleræ duplica myrobal. citrinos; & si contra phlegma duplica chebulos, & agaricum: & si contra melancholiam duplica indos, & senam. Summa medi. est res 16.

Pilulæ a rotunditate dictæ. aureæ ab excellentia auri dicuntur. sicut enim aurum inter cætera metalla preciosius habetur, sic pilulæ istę inter alias meliores approbantur. proprie purgant caput, lumen oculorum acuunt, ventositatem stomachi, & intestinorum expellunt, & sine molestia purgant. medietas est vnciæ ij. & drach. ij. Recip. aloes, diagridij, ana drach. v. ros. seminis apij, ana drach. ij. s. anisi, seminis fœniculi, ana drachm. i. s. croci, colocynthidis interioris, masticis, ana drach. i. formentur in modum ciceris cum aqua infusionis tragacanthi. dentur in sero ix. vel xi. cum mulsa, aut cum vino.

Pilulæ aureæ. pilulæ à rotunditate, aureæ propter excellentiam vsus pilularum; inuentæ propter delicatos, qui liquidas non possent sumere medicinas; hæ autem pilulæ optime purgant stomachum, quia multa recipiunt stomachum purgantia; purgat autem humores frigidos, purgando in stomacho, ex quibus ventositas consurgebat, digestionem procurant, frigidos humores, qui digestionem impediebant expellendo.

Ictericos colorant ex opi. hepatis factos, soluendo oppilationem, Vnde bonus redditur color: si feb. adsit, non dentur, ventositatem suauiter expellunt propter anisum, & fœniculum, quæ recipiunt.

Vsus autem pilularum est multarum. Quidam dant in farina, quidam in ouo sorbili, alij in nebula, alij in racemis extractis arillis, alij in cera liquefacta ponunt, & subito extrahunt eas in cuspide styli fixas, crostella superinducta ceræ, earum amaritudo occultatur, & sic exhibeantur, hoc autem totum inuentum est propter delicatos non potentes aliter recipere.

Debent

Debent autem generaliter dari in sero, postea aqua tepida, vel mulsa propinari, vel vinum tepidum, habentibus stomachum frigidum, post superdormiendum est donec rugitum, & inflationem in ventre sentiat, deinde surgat, postea dormiat caute à frigore, vt alias dictum est de confectione, dico quòd in duplo apponenda est scammonea, quam auctores dicant, nisi plus apponeretur, parum ducerent. conficiantur cum aqua decoctionis tragacan. dantur xv. vel xx. secundum patientis virtutem. per annos sex.

Pilulæ diacastoreæ p. sunt paralyt.

PIlulæ diacastoreæ a castoreo dictæ sunt, quod intrat. paralyticis mirabiliter prosunt vna, vel tres, distemperatæ cum aqua calida naribus injiciantur, ita vt supinus ipse patiens iaceat, iuxta ignem paruum aliquantulum vertat se, & ore operto sinat phlegma exire, oculos mundificant, & dentes lapsos confirmant, strangluriam curant, dolorem cilij ex aliquo frigido rheumate soluunt. tertia pars est vnc. i. s. Recip. castorei, opij, croci, zingib. pyrethri, euphorbij, elaterij, nabathematicon, leucopiperis, nigellæ, staphysagriæ, epithy. spicæ, ana drach. i. Confice cum succo betæ, & informa in modum ciceris.

Summa med. est res 23.

Pilulæ diacastoreæ dicuntur à castoreo, paralysi mirabiliter conferunt propter castoreum. oculos mundificant, quia cerebrum, & neruos optime mundificant: laxatos dentes confirmant, dentes quandoque labuntur ex humoribus à cerebro rheumatizantibus, quandoque à stomacho ascendentibus. Valent vtique pilulæ diacastoreæ, quia purgant humores lapsus dentium operates. Gingiuas curant propter eandem causam. Et huiusmodi pilulæ non recipiuntur per os; nisi contra inueteratas passiones, vt paralysim. non dantur tamen, nisi vna, vel duę, quia potentes sunt, & multam inducunt excoriationem. principaliter autem injiciuntur per nares vna, vel duæ solutæ cum succo rutę, vel cum vino tepido: patiente locato in balneo vel aere calido, vel iuxta ignem patiens etiam manu nares constringat, vel concutiat, & capite inclinato permittat humores fluere. si enim rectus staret, humores redundantes ad spiritualia possent eum suffocare. purgatione facta fugat patiens aquam decoctionis maluarum, ad mitigationem feruoris: multam enim molestiam inducunt. & nota, quòd non debet esse frequens vsus earum, semel in mense, vel bis ad plus. per biennium durant in multa efficacia.

PIlulæ arthreticæ, valent contra arthreticam, & podagram. Rec. hermod. turbith, agarici, ana drach. iiij. tasiæ lig. nardi, garyoph. xylob. carpobal. macis, galangæ, zingib. masticis, asæ fœtidæ, fœnic. anisi, saxifragiæ, seminis asparagi, bruscі, rosæ, granorum solis, salis gemmæ ana drach. ij. scammoneæ, vnc. i. aloes ad pondus omnium, Conficitur cum fœnic. vel iua.

ADDITIO.

Istæ pilulæ sunt in vsu. has etiam describit Gilbertus Anglicus cap. de cura arthreticæ. valent contra arthreticam phlegmaticam. Summa med. est res 25.

PIlulæ octomeræ, i. de octo speciebus. humores spissos de capite deponunt, & visum clarificant, & catarrhactas oculorum prohibent. Recip. aloes, diagridij, ana drach. ij. colocynthi. interioris, epithy. dauci cretici, masticis, azar. chebu. absinthij. omnium vij. ana drach. i. terantur, & cum succo ♆ *strigni dilemperentur, & in modum ciceris formentur. dentur ex eis ix. mane, vel vespere cum vino.*

♆ fœniculi.

ADDITIO.

Hæ pilulæ raro in vsu habentur, dicit doctor in feb. formentur cum succo strigni. Et strignus secundum Dioscoridem habet quatuor species, quarũ prima est hortulana odoris iucundi, hæc comeditur, & hæc est, quam nos solatrum vocamus, aut morellam. Macer herbam quam Græci strignum dixere, Latini, morellam dicunt, secundum Serap. solatrum est vua vulpis, secundum vero Mes. vua vulpis. aliud est, vt apparet in ca. de alpheścera, sed maior pars sapientum tenent hanc opinionem, quòd vua vulpis, siue canina sit strignum, seu solatrum. Summa med. est res x.

PIlulæ probatæ contra fluxum ventris, maxime lienteriam, & dysenteriam. Recip. myrtillorum, balaustiarum, psidiæ, symphyti, sang. draco. boli, acaciæ, hypocistidos, rosarum, tartari, sumach, croci, galliæ muschatæ, gallæ, cinnamomi, spodij. masticis, gummi arabici, ana drach. i. opij thebaici drach. s. tum succo cymarum myrti, lentisci, tempera, & fac pilulas in modum orobi, dentur ix. vel xi. cum aqua ros. vel pluuiali.

ADDITIO.

Istæ pilulæ raro in vsu habentur, has etiam describit Gilbertus Anglicus cap. de diarrhæa. valent contra omnem fluxum ventris, & maxime lientericum, & dysentericum. Summa med. est res 20.

PIlulæ de quinque generib. myrobal. Recip. myrobal. citri chebu. bellir. emblicorum, indorum, agarici, diagridij, colocynthidis, sennæ ana vnc. s. turbith, anisi, marathri, mastic. lapidis lazu. ana drach. ij. & gra. v. alo. vnc. i. fiant pilulæ, valent arthreticis, podagricis, splencticis, ad visum clarificandum, choleram purgant adustam.

Pilulæ de quinque generibus omnes hu. purgant, & præcipue phlegma, & melancholiam, dolorẽ stomachi, & intestinorum sedant, febricitantibus non sunt exhibendæ, nec solam cholerã purgare volentibus, sed vbi cholera, & alij hu. superabundant, possunt dari, parum laxant. Si quis eas bene laxatiuas facere voluerit in duplo plus potest apponere de scammonea, quam recipiant. conficiuntur cum succo absinthij, vel sęniculi. Summa med. est res 16.

PIlulæ cynogloſſæ multum sunt vtiles ad acre, & tenue rheuma, plurimos enim scio quamuis longo tẽpore rheumatizantes bis susceptis proculdubio esse curatos. Rec. cynogloſſæ, opij. seminis hyosciami, omnium triũ ana drachm. iiij. myrrhæ troglodyticæ, drach. vi. olibani drach. v. garyoph. drach. ij. cinnamo. corymbi. ana drach. ij. temperentur, cum rhodostagmate, i. cum aqua ros. formentur pilulę ad modum ciceris, ex quibus dentur v. vel vij. eunti dormitum.

ADDITIO.

Istæ pilulæ interdum in vsu habentur. Gilbertus Anglicus de causis tussis habet vnam aliam descript. quæ eadem est, & est cynogloſſa herba dicta lingua canis, similis arnogloſſæ, i. plantagini maiori, nisi quia non sunt ei costæ apparentes in folijs eius, sed sunt lenia satis. hæc in pratis, & iuxta vias nascitur cum flore purpureo tendente aliquantulum ad rubedinem. Summa med. est res 19.

PIlulæ ante cibum, & post cibum ad digestionem confortandam, & virtutem digestiuam. Recip. cinnamo. garyophyllorum, galangæ, nucis muscha. macis, zingib. cardamo. xyloalo. styra. calamitæ, ana drach. i. rhabar. ad pondus omnium supradictorum. aloes ad pondus omniũ supradictorum. Confice cum vino. sumantur ante cibum septem, & post cibum quinque.

ADDITIO.

Istæ pilulæ sine quibus interdum in vsu habentur, diuersæ tamen descript. apud diuersos reperiuntur. aliqui laudant

laudant præsentes,alij vero laudant sequentes, quas etiã laudo magis.quarum descripr. sequitur. Rec.ligni aloes, garyophyllorum, folij,masticis, xylobalsami,casiæ,nuc. muscha.macis,cinnamomi, cubebæ, croci,spicæ, fileris montani,ana drach.ij. rhabarbari,pondus omniũ, aloes succotrini ad pondus rhabarbari,& cæterorum. confice cum balsamo,vel vino. Summa medici. est res xi.

Nota. *Pilulæ arabicæ contra omnem dolorem capitis, & si per c. annos durauerint. purgant mirabiliter omnes humores,& generant lætitiam, & auferunt tristitiam, mentem acuunt,visum reddunt, auditum restaurãt. memoriam tribuũt,scotomiam, vertiginem, hemicraneam, oculos, dentes, gingiuas, stomachum, splenem, sonitum aurium,omnibus humoribus,ætatibus, omnibus temporibus sine molestia in viris, & mulieribus purgant. Recip.aloes,vnc.iiij. bryoniæ, myrobal. citri. belliri. indo.chebu.emblico.masti.diagri.asari.rosa.ana vnc.i.confice cum succo fœni.vel absinthij,croci dra.i.casto.dra.iij.*

ADDITIO.

Istæ pilulæ interdum in vsu habentur. Gilbertus Angli. easdẽ describit in duobus locis primo cap. de catarrhactis,secundo cap.de cura arthreticæ,secũdum magistros; differt tamen ab ista, quia in eis non ponitur crocus,nec castoreum. Summa medici.est res xiiij.

Pilulæ de elaterio. Recip.aloes vnc.ij.masti.vnc.i.elaterij vnc.iij.cõficitur cum succo siccidis,vel cum succo Nota. *actis, vel chamæactis. & da tres, vel quinque, suauiter ducunt, & principaliter melancholiam, & phlegma purgant,siue choleram rubeam.*

ADDITIO.

His pilulis raro vtuntur medici istius tẽporis, & sunt pilulæ de cucumere asinino, nã elaterium est succus cucumeris asinini,sicut apparet apud Dioscor. cap.de cucumere asinino. Siccidis,i.cucumeris asinini,sed intelligatur de radice. Actis, id est sambucus,chamæactis,id est ebulus quasi infima,seu humilis actis,et dicitur à chamę quod est infimum, ideo qui dicit,ebulus est actis sambucus est chamæactis.non mentitur. Sũma med.est res iiij.

Pilulæ cochiæ Gal.probatæ ad hemicraneum dolorem, stomachi,& ilij. Rec.aloes, absinthij,pulpæ colocinthidis, scammoneæ æquale pondus, mastices dimidium vnius prædictorum. Confice cum succo fœnic.vel absinthij,vel solatri,& fac pilulas, dentur, secundum quantitatem virtutis.

ADDITIO.

Istæ pilulę non habentur in vsu secundum præsentem descript.sed bene secundũ desc. Rasis ix. ad Almãsorem, & dicuntur cochiæ, id est capitales à cocos,quod est caput,eo quòd mundificant caput. Summa med.est res vj.

Pilulæ de aloe,& mastice. Recip.aloes vnc.i. masticis vnc.s. gar. rosa. rub. ana drach.i. croci,diagridij,ana scrup.ij.confice cum suc.fœnic.vel absinthij.

ADDITIO.

Pilulę de mastice,& aloe dicuntur,eo quod ex eis imponitur plus,virtutem respiciunt naturalẽ proprie, purgant incolumiter,& valde stomachum à phlegmate,& à cholera contentis in eo. Summa medi.est res vij.

Quadrimeron.i. de quatuor numeris, vel quatuor reb. expertum est ad asthmaticos, & ex catarrho tussientibus: valet etiam ad dolorem, & frigiditatem stomachi, digestionem procurat, renes debiles releuat. A *nona pars est lib.i.Recip.helenij vnc.i.s.drac.ij.sem.marathri vnc.i. piperis,drach.vi. cym.dra.iij. mel quod sufficit. datur mane,vel vespere cum vino calido.*

ADDITIO.

Quadrimeron, id est de quatuor medicinis, respicit proprie spiritualia data cum decoctione hyssopi confert asthmaticis,& tussientibus ex catarrho frigido.datũ cum decoctione masticis, confert dolori stomachi ex frigiditate. Summa medici. est res v.

Rosata nouella,rosata dicitur à rosis, nouella respectu veteris,quæ recipiebat tibarsi. sulphur viuum,vomitum,& subuersionem stomachi aufert,debilitatem,et sitim reprimit; defectis ex longa infirmitate mire subuenit. sudores diaphoreticos compescit xx. pars est lib.ij.

Recip.ros. zucch. liquirit. ana vnc. i. & drach.i. & B *scrup.ij.s.cinnam.drach.ij. & scrup.ij. gra.ij. garyo. nardi,zingib.galan.nuc.musch. zedoariæ,styracis,cardamo. apij,ana scrup.i.& gra.viij. mel quod sufficit. datur mane,meridie,& sero cum frigida.*

Rosata nouella dicitur ad antiquæ differentiam. valet ad siccitatem cordis,& heparis,& pulmonis.quidam dicunt rosatam nouellam esse ca. sed meus pater dicit eam esse temperatam, & magis pertinere frigiditati,quã caliditati. vnde si calor stomachi, cordis, & pulmonis, & hepatis sit cum siccitate,non detur si sine siccitate,detur cum aqua decoctionis vio. prunorum, vel aqua hordei,vel cum frigida. Sitim sedat,si sit cum febre non detur,& cum datur contra sitim,mane, & sero cum frigida detur. Vomitum constringit cum aqua decoctionis rosa. vel aqua ros. qualis solet fieri in his nostris regionibus,quæ melior est. Stomachum ex debilitate solutum stringit eodem modo exhibita. Cardiacis subuenit, si fiat subtilissimus puluis de osse de corde cerui puluerizatum subtiliter. bulliat diu cum aqua ro. & cum calida C detur,diaphoreticos sudores reprimit sumpta cum aqua decoctionis florum myrtæ, vel cum aqua de myrtill. ad doctrinam aquæ ros. frigida,quod melius est debilitatũ longa ægritudine restaurat cum aqua ro.confice sic,omnes species contere,in i.lib.pulueris iij.mellis ponantur, sed si conficiantur cum melle non tantum valet,quia calorem ab eo sumit. non durat vltra annum, si fiat cum syrup. suæ naturæ diutius durat, similia similibus seruantur.

Rubea trochiscata dicitur ab ipso colore, trochiscata à trochiscis,qui ibi ponuntur dicta. valet tertianarijs,quotidianarijs ante horam accessionis data cum rhodostagmate ad modum auellanæ. naribus, & pulsibus de eadem inunctis sanitatẽ præstat,rheumati ex acri phlegmate facto data cum ptisana subuenit. septima pars est lib.i. Recip.liqui.cinna. papaueris albi,ana drach.iij. & D *scrup.i.& gra.v.croci,hyoscia.ros. sem.apij,ana dra.ij.& gra.xv.nardi,viola.ana dra.i.& gra.vij.garyoph.styracis optimæ, opij thebaici,ana scrup.s. trochi. cyp. magnetis,et hedychroi,myr.anisi ana gra.xv. mel quod sufficit.* Summa medicinarum est res. 17.

Rubea maior est opiata, sic dicta, quia inter omnes medi.magis rubet. Trochiscata,quia trochiscos recipit. Tussim ex acri rheumate stringit sumpta cum suc. ptisanæ. Anatropen,& catatropen, & sputum sanguineum stringit. Anatrope dicitur subuersio stomachi, quando quis propter frigidos humores in ipso existentes, & eum aggrauantes cogitur eos per superiora emittere. Catatrope dicitur subuersio stomachi, quando humores coguntur per inferiora exire, quando per inferiora eis detur cum succo mentæ, vel vino decoctionis eiusdem; spuenti sanguinem cum succo plantaginis. Acutas febres placat,non laudo dare acute febricitantibus. Periodicarum febrium ante horam accessionis cum aqua ro. Vigilantibus ex phrenesi, hoc non laudo, sed post phrene-

phreneſim manente vigiliarum materia, vel inſtantia ex ſiccitate cerebri ſic detur. Accipe ſemina papaueris, lactucæ, puluerizentur, & ex eo puluere, & rubea fiant pilulæ, & dentur ſola rubea cum vino decoctionis eorundem. Nementos matricis. Nementoſis dicitur matricis fumoſitas illius, detur iſti cum decoctione violarum, & prunorum. confectio facilis eſt, omnes ſpecies ſimul terantur, & conficiantur vt alia. per v. ann. ſerua. in multa efficacia.

REquies magna, vel magna medicina, requies dicitur eo, quod requiem patientibus præſtat, & ſomnum, & maxime typice febrientibus, quotidianarijs, tertianarijs, quartanarijs, acutis, & peracutis præſtat vi. pars eſt lib. i.

Recip. roſ. & vio. ana vnc. iij. opij, hyoſciami, meconis, papa. al. mandragoræ, ſcariolæ, lactu. ſe. portulacæ, pſyllij, nucis muſc. cinna. & zucch. ana dra. i. s. ſandali albi, & rub. & citri. ſpodij, tragacanthi, ana ſcrup. ij. & gra. v. da patientibus acutam cum ſyrupo viol. interpolatæ cum melle confectam dare poſſumus. datur quartanarijs cum vino calido, acutis, & peracutis tertianarijs cum aqua calida, vel ſyrup. Requies eſt opiata quaſi frigida, præcipue valet ad ſomnum inducendum ad modum caſtaneæ data; cum autem eſt data hominibus quaſi ſanis, tempeſtiue debent multum comedere, vel cœnare, & poſtea detur eunti dormitum, quod ſi aliquis abhorret ſumere diſtemperetur cum ſuc. roſ. vel ſyru. viol. & coletur, & poſtea detur, licet omnino non faciat effectum, nam multũ valet etiam ſic data. Item attendendum eſt, quod ex ſpeciebus huius medicinæ ſyru. factus bonus eſt ad ſomnum prouocandum, ſcilicet vt ſpecies bulliant in aqua tritæ, et colentur, & appoſito zucch. fiat ſyrup. Item in acutis quibuſlibet poteſt dari ad ſomnum inducendum.

Sum. medi. eſt rez 20.

Requies opiata eſt ſic dicta, quia quaſi requiem id eſt ſomnum inducit, opiata eſt, inter alias ſuperior eſt. datur quotidianæ, quartanæ, tamen aliæ opiatæ huic præualent, vt muſa ænea in quotidiana, Theriaca in quartana, vel mithridatum, debent autem eis requies dari præcedente purgatione pauca, & digeſta exiſtente materia. detur ante horã acceſſionis cum calida; conſumit enim aliquantulum, & membra conſtringit. datur in acutis, & peracutis, vt in ſynocha, & cauſo. & ſimilibus hemitritæo medio. Si poſt purgationem materiæ inſtantia vigiliarum remaneat datur vtiliter requies hoc modo, ſem. lactucæ tritum per noctem iaceat in ſyru. viol. & in eodem requies reſoluatur, & in mane colatura detur cum aqua tepida, ſi delicatus fuerit. Sin autem cum ſem. lactucæ poteſt dari, ſi etiam ipſam lactucam habeas cum aqua decoctionis ipſius exhibeas, valet quoque ad ſomnum faciendum. Emplaſtrum factum de ſemine papaueris al. & nig. hyoſciami, portulacæ, lactucæ, mandragoræ, cum oleo vio. & albumine oui, & lacte mulieris, fronti, & temporibus applicetur, ſola requies idem facit. conficitur vt aliæ. per ij. an. ſer. doſis eius eſt interpolatis vnc. j. in acutis vnc. viij.

RHodoſacchara, i. zuccharum ro. valet dolori ſtomachi, & debilitati factæ ex calore, mirabiliter ſtomachum confortat; valet etiam ad diarrhœam, & omnem fluxum ventris ex calore factum; valet cardiacis, qui ex calore patiuntur. Fit autem ſic. in ij. lib. zucchari ponitur lib. i. viridium roſ. minutatim inciſarum, & in mortario poſtea diutiſſime terantur, & in vaſe vitreo ad ſolem per xxx. dies ponatur, & mane, ac ſero bene agitentur, tranſactis vero xxx. diebus in terreo catino ponantur, & in lib. i. zucch. modice triti ſuperpoſita, & manibus bene confecta in vaſe ſtricto reponantur. datur mane, & meridie cum rhodoſtagmate, vel cum frigida.

RHodoſacchara, i. zuccharum roſ. Facit ad debilitatem ſtomachi factam ab humorum acumine, datum cum frigida; confortat enim aromaticitate, & ticitate, acumen choleræ mitigat, & dyſcraſiam; valet contra fluxum ventris ex debilitate virtutis retentiuæ. datur cum aqua pluuiali, vel roſ. quod melius eſt, vtiliter datur febrientibus non conſtipatis cum frigida, quia membra calore febrili diſſoluta conſtringendo, partes confortat, & calorem reprimit. Fit autem hoc modo. roſæ virides optime teruntur remotis vngulis. adde zuccharum, & iterum optime ſimul tere, & alteri incorporetur, zucchari debet tali proportione apponi. pro. i. lib. roſa. tres zucchari ponantur, quidam tamen copiam roſarum habentes pro. i. lib. roſarum ij. lib. zucch. ponunt, melius eſt, quòd roſæ ſuperabundẽt, quàm zuccharum, & poſt iij. vel iiij. menſes zuccharum poteſt apponi modum excedentibus roſis. ſi autem zuccharum præter modum apponatur roſis viridibus non inuentis, damnum erit irrecuperabile. ſic itaque confectum per xv. dies Soli ad minus, vel xx. dies exponatur in vaſe terreo ſtrictum habente orificium, vt ſua aromaticitas nõ perdatur, agitetur in die bis, vel ter ne exuratur. per biennium ſeruatur, ſed melius eſt tamen, ſi quolibet anno renouetur. doſis eius eſt vnc. j.

RHodomel, i. mel roſatum competenter datum eſt cum frigida phlegmaticis maxime in æſtate, cholericis cum tepida maxime in vere ad mundificandum ſtomachum. Mundificat enim ex proprietate mellis, cõfortat ex roſis. Aliquando ad maiorem mundificationem tria grana ſalis apponuntur, delicatis colatura detur, melius tamen ſi tota roſarum ſubſtantia accipiatur. datur autem ad virtutem digeſtiuam confortandam, cum aqua decoctionis maſticis, aniſi, fœniculi. vtiliter datur potionatis poſt acceptam medicinam ceſſante fluxu, ad ſtomachum mundificandum, & confortandum cum tepida, vel aqua roſ. vel, quod melius eſt, cum decoctione maſtic. & vj. vel vij. garyoph. mundificando enim ſtomachum prohibet, ne aliqua particula ſcammoneæ villis ſtomachi adhæreat, quæ dyſenteriam, vel teneſmum poſſet inducere, vel in poſterum febrem inducat, hæc enim pericula ſolent ſuperuenire ex ſcammoneæ receptione. Mel roſa. mulieribus eſt deſtinata medicina. Quidam ſic conficiunt, folia roſarum integra cum melle decoquunt, illud auferentes quod melius eſt. tali proportione eſt apponendum, vt pro li. roſ. v. li. mellis ponantur. ſignum decoctionis eſt in talib. quando rubere mel incipit, & valde aromaticum ſit. Nota tamen, quòd melius eſt, ſi citra modum coquatur quam vltra.

Nota.

Melius re.

Si enim modo non debito coctum fuerit, Soli exponatur per vij. vel viij. dies, calore Solis excoquit. Alij melius faciunt, ſuccum roſarum, cum melle coquunt ad conſumptionem ſucci. lib. iiij. mellis pro qualibet lib. ſucci ponentes, & hoc eſt optimum mel roſaceum. per ij. an. ſer. in tertio anno melius eſt. doſis eius vnc. ij. vel iij.

EOdem modo fit zuccharum violatũ, quod facit pleuriticis, peripneu. & hecticis, & qui maxime conſtipati ſunt. datur iſtis cum ptiſana mane; & meridie cum frigida. pectus humectat, & ventrem laxat.

SOthira magna, quę interpretatur ſaluatrix ſi cũ mulſa bibatur, capitis dolorem antiquum tollit, veterem, vel ſylueſtrem phreneſim placat, epilepticis, & melancholicis ſubuenit, oculorum, aurium, & dentium dolorem mirabiliter ſanat; mulieris lac ſoluit, & per aurem iniectum auditum reddit; cum tepida ſumpta dyſpnoicis, aſthmaticis medetur; tuſim antiquam, & recentem tollit, ſtomachum vomentem, & de ſingultu, & dolore laborantem, ſanat peripneumoniam, & pleureſim, & hepatis tenſiones deponit, ictericos ex abundãtia fellis rub. purgat, & ad priſtinum colorem reuocat, ſanguinis ſputum cum oxymelle ſumpta, vel decoctione polygoniæ, vel plantaginis ſiſtit; fluxum ventris conſtringit; brachiorum, & coxarum dolorem ſedat; & his qui præ dolore dormire non poſſunt, mire ſomnum inducit, arthreticis, iſchiaticis, & podagricis neceſſario datur; ad ſerpent. morſus cum mulſa propinata prodeſt; quartanarijs

vijs ex longa infirmitate patientib. si ea vtantur. vi. pars est lib. ij. Recip. styracis optimæ drachm. i. & s. apij, dra. iij. & scrup. i. costi, myrobala. opij, petrose. macedonici, ana drachm. iij. seseleos drachm. ij. & scrup. ij. piperis, drachm. ij. & scrup. i. s. cinnamo. nardi ana drachm. ij. s. schænanthi syriaci, ani. ana drach. ij. casto. drach. i. & s. rheuponti. drachm. i. & scrup. i. & trochisco. croci, magnetis, asari ana drachm. i. pipe. al. scrup. ij. s. hedycroi, drac. s. amomi, piperis lon. ana scru. i. alij apponunt croci drachm. ij. & scrup. ij. mel, quod sufficit, datur in modum auellanæ.

A

ADDITIO.

Ista opiata non est in vsu: si quis tamen voluerit ea vti magistraliter, poterit, quia valet ad ea, quæ scripta sunt, trochisci croci, magnetis, & trochisci hedycroi reperiuntur hic inferius. Summa medici. est res. xxij.

STomachicum frigidum facimus, quod valet contra omnem calorem, sitim reprimit, & patientibus debilitatem ex nimio calore potenter subuenit, acutis, peracutis mirifice prodest. Recip. zuc. lib. i. sanda. al. & ru. ana drachm. i. s. spodij, berberis, se. portulacæ, scariolæ, sem. melo. palæstini, suc. liqui. rosa. & viola. nenupha. ana drach. i. Conficitur sic, supradictum zuccharum ponatur in stagnato cum lib. i. aquæ ros. & tandiu bulliat, cũ spathula agitando, donec ad aquæ consumptionem deueniat, deinde puluis prædictarum specierum bene cribratus immisceatur cum spathula agitando in stagnato, cum autem probare volueris vtrum sit coctum, supra marmor gutta proijciatur, quæ si coaguletur, bene coctum est, & si coctum fuerit, tunc ponatur super marmor prius abluto, & inuncto oleo ro. uel vio. & cum cultello eodem modo oleo inuncto frustatim incidatur, dum calidum est, datur mane, & meridie cum frigida.

B

Summa medicinarũ est vij. 14.

Stomachicum frigidum. Reci. &c. vt in antido. legit. Valet contra dolorem, & sitim stomachi, dico debilitati ex magna frigiditate stomachi, confortatiuum stomachi, virtutem digestiuam iuuat, multa enim recipit digestionem confortantia, vt cinnamomum.

Signum decoctionis zucchari generale est tam in isto quam in alio, cum gutta super marmor oleo inunctum posita in modum fili per flatum oris extensa ex facili frangitur digito percussa, vel contra marmor percussa, quanto frangibilior est gutta, tanto melior est, qualiter fiant in antido. reperitur Signo decoctionis inuento, statim ab igne deponatur pul. semper agitando, ad vltimum muscus distemperatus cum aqua ro. statim proijcitur super marmor. signatur cum cultello vncto, vt cum infrigidatum fuerit competenter in frusta possit diuidi, & serua.

STomachicum calidum stomachum confortat, digestiuam virtutem adiuuat, & iliosis confert. Recip. zuc. lib. i. aquæ lib. cinnam. zingi. ana drach. ij. garyo. galangæ ana drac. i. nucis muſ. spicæ, ligni alo. carda. macis ana dr. s. confice eodem modo, vt stomachicum frigidum, si vero laxatiuum facere volueris unc. i. scammoneæ addatur.

C

Summa medicinarũ est vij. 10.

Stomachicum dicitur à stomacho, quem forte olim melius mundificabat, quam modo, propter indigestionem stomachi illorum, qui fere nullum possunt recipere medicamen, inuentum est, fit autem quandoque laxatiuum, in quo apponitur scammonea, & confortatiuum, in quo aromaticæ species frigidæ, vel calidæ tantum ponuntur, laxatiuum competenter datur medicina recepta non sufficienter purgaris. Nequeuntes autem recipere medicinam cum eo possunt decipi, fit autem laxatiuum cum scammonea, pulueribus admiscetur, per quos pulueres recipit confortationem, fit etiam laxatiuum cum sola scammonea, & zuccharo bene cocto, & ab igne deposito, pul. scammoneæ sem-

D

per agitando cum spathula admisceatur, & post aliquantulam decoctionem calidum super marmor mundum inunctum oleo injciatur, & marmor sit parum decliue. sic etiam faciendum est in quolibet stomachico. Tali autem proportione diagridium apponatur, vt pro lib. i. syrupi sit vnc. i. diagridij, vel ad plus vnc. i. & quarta pars alterius.

SAl Sacerdotale, quo vtebantur Sacerdotes in diebus Heliæ Prophetæ propter dolorem capitis, & caliginé oculorum, & stomachi, & dentium dolorem, tussim, & anhelitum emendat: os odoratum reddit, et corpus humanum incolume seruat. Rec. salis communis unc. xvi. cinn. vnc. iij. zin. amomi, pyrethri, cymini, ameos, pipe. sileris, satureiæ, byſſo. origa. pule. ana unc. i. quæ omnia terendo in puluerem redige, & in omni cibo vtere, & vsui serua.

ADDITIO.

Sal sacerdotale dictum sic, quia sacerdotes eo vtebantur, quod nunc non est in vsu. Summa medic. est res. xi.

SYrupus ros. sic fit. Recip. ros. recentes, & pone in vase, & super asperge aquam feruentem, & cooperias, ne fumus exeat inde, & cum infrigidata est aqua proijce rosas exprimendo, deinde aquam eandem bullientem super alias rosas recentes iterum proijce, & supradicto modo facimus, mutando rosas tam diu, donec aqua sit rubea, deinde lib. iiij. aquæ lib. iij. zuc. pone, & cum bullire inceperit, album oui cum aqua frigida pone, & concutias tantum, quousque spumescat, & spumam illam in syrupum bullientem superasperge, & cum nigrescere spuma inceperit, suauiter cum cacia remoueas; & iterum aliã spumam infunde, & supradicto modo fac, quousque clarior fiat syrupus, & cum ceperit quasi filum facere, vel super marmor positus, vel supra vnguem non diffunditur, coctus est, valet siccitati, & calori febrium, sitim reprimit, confortat, & constipat.

ADDITIO.

Iste syrupus rosatus, quem hic describit Nicolaus ex infusione factus est idem cum illo, quem scribit Mes. in suo antidot. differunt tamen in dosi. nam Mes. dicit. Recipe aquæ infusionis rosarum lib. v. zuc. lib. iiij.

SYrupus viol. eodem modo fit, qui multum valet febricitantibus phthisicis, & constipatis; ventrem humectat, & laxat, vt breuiter dicam, omnes illi, qui fiunt de floribus hoc modo fiunt, vt syrupus nenupharinus. Etiam valet iste syrupus contra acutas, & peracutas, prouocat somnum.

ADDITIO.

Syrupus violatus fit, vt syrupus rosarus ex infusione. Similiter omnes syrupi qui fiunt de floribus vt nenupharinus, bugloſſæ, boraginis, & sic de alijs.

SYrupus contra pleuresim, et peripneumoniam, phthisicos, & hecticos, Recip. aquæ lib. iiij. & ponantur ibi vnc. ij. & s. viol. liqui. papaueris albi ana vnc. s. sem. cyto. & maluæ mundatæ, medullæ sem. bombacis, medullæ se. citru. melo. cucur. mundatorum. semin. portulacæ, trag. gummi ara. ana drac. iij. omnia in aqua, vel sacculo bene trita ponantur, & sacculus in prædicta aqua ponatur, & bulliat ad medietatem: & sacculo abstracto ab aqua lib. ij. zuc. apponantur: & fiat syrupus, & clarificetur, vt supra docuimus.

Syrupus contra pleuresim raro habetur in vsu, poterit tamen quis eo magistraliter vti, si voluerit. Summa medicinarum est res. xv.

SYrupus contra acutas, & peracutas paßiones. Reci. fuc. portulacæ, ſucci melonum palæſtinorum ana lib. i. vel cum aqua decoctionis citro. melo. & cucurb. vel capil. ue. herbæ hepaticæ, polytrici, adianthi, cetrac. in aqua iſta, vel in ſucco prædicto fac bullire liquiritiam mundatam, & tritam, & trag. viol. ana vnc. i. prunorum nu. v. ſemperuiuæ, aut cotyledonis vnc. i. deinde coletur, & colaturæ adde zuc. lib. i. & fiat ſyrupus, vt diximus, clarificetur ſecundum, quòd debet, vel vt ſuperius docuimus, deinde pſyllium, & ſem. cito. ana ſcrup. i. in ſacculo mitte ſanda. al. & rub. & ſpo. herbæ. ro. portu. lactu. ſcario. ana drachm. ſ. pulueriza-ta, & horum puluerem in eodem ſacculo pone, & ibi-dem rheubar. pulueriza-ti drachm. i. hæc ſimul bullire fa-cias vſque ad deco. Datur contra acutas, & peracutas, ſine apoſtemate cum aqua fri.

A D D I T I O.

Iſte ſyrupus contra acutas, & peracutas paſſiones non eſt in vſu, & credo propter magnum artificium ſuæ compoſitionis potius quam propter aliud. Summa med. eſt res. 25.

SYrupus contra omnem fluxum ventris. Recip. zuc. lib. i. aquæ roſ. vel plu. li. i. ſ. & in aqua ponatur myr-tini vnc. i. roſarum, ſumach, acaciæ, balauſtiæ, ſpodij, hy-pocyſtidos ana vnc. ſ. ſorbarum mundatarum. x. meſpilo rum viridium nume. v. cornarum, vel prunorum imma-turorum x. traga. liquiritiæ, gummi arabici ana drac. ſ. quæ ſunt terenda, terantur, & bulliant in ſupradicta aqua, donec ad quantitatem vnius lib. deueniant; & colaturæ apponatur zuc. prædictum, & fiat ſyru. & clarificetur, vt diximus.

SYrupus de papauere contra omnem ventris ſolutio-uem. Recip. capita papaueris recentia, ſiue humida num. cl. plantaginis, balauſtiæ, gallarum, prunellarum immaturarum ana drach. i. Conficitur ſic, omnia iſta in aqua pluuia. ſcrup. v. dimitte per biduum; in tertio ve-ro die coque aquam bene vſque ad conſumptionem medie tatis, poſtea cola per pannum fortiter. Cum autem co-lata fuerit, admiſce illi colaturæ tertiam partem mellis; & tertium coque donec ad ſpiſſitudinem mellis rediga-tur, & tunc conde in vaſe vitreo, & cum opus fuerit in drach. i. aquæ mitte drach. i. ſyrupi.

A D D I T I O.

Iſte ſyrupus domini Nico. contra omnem fluxum ventris non habetur in vſu, ſed medici noſtri temporis vtuntur potius quodam ſyrupo de ribes nobis ignoto. laudarem potius iſtum; ſed vt nunc dixi de alio, fortaſſe propter artificium dimittunt. Sum. med. eſt res. 15.

SPongia ſomnifera. Rec. opij thebaici vnc. i. ſucci hyo-ſcyami, ſucci moræ immaturæ, rubi, ſeminis lactu-cæ, ſucci cicutæ, codij. i. papa. ſuc. mandragoræ, ſuc. hede-ræ arboreæ ana vnc. i. hæc omnia ſimul in vaſe mitte, & ibi ſpongiam marinam nouam, qualis de mari exierit, vt non tangat eam aqua dulcis, & pone ad Solem in ca-niculatibus diebus, donec omnia conſumantur, cumque opus fuerit aqua nimis calida, illam parum fomenta, & poſtea naribus patientis appone, & cito dormiet, cum autem excitare volueris ſuc. radi. fœnic. naribus ap-ponetur, & mox expergiſcetur.

A D D I T I O.

Iſtam ſpongiam ſomniferam deſcribit Gilbertus Anglicus libro quinto cap. de inteſtino exeunte per vulnus. Sed vnum aliud dicit Gilbertus, quod pro excitatione a ſomno accipiatur alia ſpongia marina in aceto bene tem perata, & naribus applicetur. Sum. med. eſt res. ix.

SYrupus diureticus. Recipe apij, petroſelini, fœni-culi, aniſi, ameos, dauci, bauciæ, pentaphylli ale-xandrini, aſpara. bruſci, peucedani, meu, ſcolopen-driæ, capill. veneris, adianthi, polytrichi, ſplendili-don, capparis; tamariſci, ſeſeleos, fimerinæ, grano-rum ſolis, ſeminis melonis, citrulorum, cucumeris, cucurbitæ, cretani, ſaxifragiæ, ſeminis citri, lapis qui inuenitur in ſpongia marina, puluis cicadarum, amo-mi, thymi, chamæpi. oſſa ceraſorum, pomorum, & perſicorum, cardamomi, ireos, ſpicæ nardi, garyo-phyl. coſti, nucis muſc. ana drachm. iij. galangæ, thy-mi, epithymi, filipendulæ valde bonæ, pimpinellæ, ciceris nigri.

THeriaca magna Galen. theriaca dicitur domina medicinarum. Galeni, quia ab eo compoſita fuit, facit contra grauiſſimas paſſiones totius humani corpo-ris, epilepticis, catalepticis, apoplecticis, cephalal-gicis, ſtomachicis, hemicranicis prodeſt, ad raucedi-nem vocis, & conſtrictionem pectoris optima eſt, ar-teriacis, aſthmaticis, hæmoptoicis, ictericis, hydro-picis, peripneumonicis, ilioſis, & vulnera in inteſti-nis habentibus, nephriticis, calculoſis, cholericis ſub-uenit, menſtrua educit, & fœtum mortuum expellit, lepras, & variolas, & frigus periodicum, & cæteras paſſiones inueteratas emendat, præcipue contra omnia venena, & ſerpentum morſus, & reptilium valet, ſed diuerſa eſt eius doſis pro quantitate, & qualitate vniuſ-cuiuſque paſſionis, quæ in fine ſcribitur omnem defectio-nem ſenſuum reuelat, cor, cerebrum, hepar, ſtoma-chum confortat, totum corpus incorruptum ducit, & cuſtodit. x. pars eſt lib. ij.

Recip. trochiſcorum ſcylliticorum drach. ij. & ſcru. ij. piperis long. drachm. ij. minus gra. vij. trochiſcorum thyri, & diacoralli ana drachm. i. xylobalſami ſcrup. ij. & gra. vij. opij, agari. iridis, roſæ, ſcordei, ſeminis rapæ ſylueſtris, cinnamo. opobal. ana ſcrup. i. gra. xiiij. rheubar. croci, ſpicæ, coſti, ſchænanthi, zingib. caſiæ lignea, ſtyracis calamitæ, myrrhæ, terebinthinæ, thu-ris maſculi, calamenthi, dictami, ſtœchados, polij, ra-dicis pentaphyllon, petroſelini, piperis albi, ana ſcrup. i. & gra. vij. folij gummi arabi. acori, chalcanthi vſti, ſagapeni, terræ ſigillatæ, ſeu boli, ſuc. hypocyſtidos, celticæ, chamædryos, gentianæ, meu, carpobal. amo-mi, apij, marathri, carui ſylueſtris, ſeſeleos, naſtur-cij, ſeminis ani. hyperici ana ſcrup. i. mumiæ, caſtorei, opopanacis, aſphalti, chalbani, centaureæ minoris, ariſto. long. dauci ſyluatici ana ſcrup. i. mellis deſpuma-ti, quod ſ. quæ terenda ſunt, tere, & gummas in vino liquefactas cum puluere, & melle commiſce ſufficien-ti, vel cum ſpeciebus teras. Datur in modum auella-næ cum tepida apoplecticis, ſcotomaticis, cephalalgicis, hemicraneis, ad raucedinem vocis, & conſtrictionem pectoris, cum melle, aut tragacantho, ita vt in ore teneatur, aſthmaticis cum decoctione eleliſphaci, hæmoptoicis ex pectore, & pulmonis vitio cum ptiſa-na, ad veteratas paſſiones cum apozemate hyſſopi, icte-vicis cum decoctione aſari, hydropicis cum oxymelle vel oxyſacchara, peripneumonicis cum iure, vel deco. marrubij; ilioſis cum apozemate apij; in inteſtinis vul-nera habentibus cum decoc. ſumach; nepriticis, calculo-ſis, & choliricis cum apozemate granorum ſolis, apij ſyluatici, vel domeſtici; arteriacis cum iure, vel piga-ni decoctione ad venena, & menſtrua educenda, & fœ-tus, cum vino calido, vel mulſa cum aqua, vbi cocta ſit menta, vel ocymum, & frigori periodico, & cunctis paſſionibus cum tepida.

THeriaca dicitur a carnibus theti, quas recipit, ma-gna ab effectu; & ad differentiam minoris Galeni, ab auctore. Facit ad grauiſſimas paſſiones totius cor-poris reuera valet Epilepticis, ſcotomaticis, hemicra-

neis

neis,& cephalalgicis,si epilepsia fiat vitio sanguinis adu- A
sti,non debet dari, si de phlegmate, vel melancholia na-
turali, detur cum vino decoctionis pæoniæ, præcedente
tamen purgatione.

Apoplecticis cum vino,vel quod melius est cuneo dē-
tibus interposito fiat paulatim fricatio capite inclinato,
& quia hæc passio solet etiam terminari per paralysim,
corpus inungatur. Scotomaticis, quando scotomia fit
ex ventositate per indigestionem consurgente, valet
hęc medicina cum vino decoctionis macis vel nucis
muscæ, quæ si non habeantur, saltem cum vino deco-
ctionis masticis.

Cephalalgicis omnes cum vino calido, raucedini ex
hu.viscoso oppilante,vel rheumatico fluxu à cerebro ve-
niente,detur autem sic.fiat pilula ex theriaca, & puluere
succi liquiritiæ, & teneatur sub lingua; dissoluit enim
viscosos humores in trachea,& rheuma prohibet. Con-
tra constrictionem pectoris eodem modo. Arthreticis
ex frigido humore si fiat cum rheumate cum vino deco- B
ctionis olibani, asthmaticis sicut contra raucam vocem.
Hæmoptoicis, si fiat ex acuitate sanguinis, vel diabrosi,
non valet. Si vitio putredinis venæ, detur cum ptisana cū
decoctione alicuius styptici,vt cortice mali granati. Icte-
ricis ex calido humore non detur, sed contra inueteratā
ictericiam; vbi etiam vrina discolorata apparet, & detur
cum aqua decoctionis herbarum diureticarum. Hydro-
picis, eodem modo. Peripneumonicis non nisi post rup-
turam apostematis, & tunc detur cum vino decoctio-
nis mentæ, vel fiant pilulę ex puluere myrrhæ, & theria-
ca, & dentur. Iliosis ex frigidis, & viscosis humoribus,
precedente tamen clysteri mollitiuo in intestinis vulnus
habentibus; si fiat ex præcedenti dysenteria,non detur; si
ex præcedente apostemate,detur,sicut hęmoptoicis.

Nephriticis ex viscoso humore descendente ad renes,
detur cū vino decoctionis granorum solis, & saxifragiæ.

Calculosis similiter detur, & resoluatur etiam in suc-
co senationum,& colatura per syringam injiciatur.

Colicis, quando fit colica passio in extrema parte colō C
intestini valet sic. resoluatur theriaca cum * mustella,
vel etiam cum oleo communi,& cum bombace,suppo-
natur; hoc est etiam commune experimentum Salerni-
tanorum contra tinesmum. Si autem dolor colicus in
profundum occupauerit, resoluta cum oleo per clysterē
injiciatur,addita aqua decoctionis maluarum. Menstrua
educit cum succo arthemisiæ bibita,vel suppositа, alias
mortuum projcit,s.fœtum Salernitanorum cum succo
porri bibita,si mortuum est; quòd si viuum emittitur,
& terram tangat, statim infans moritur. Lepras emen-
dat cum vino decoctionis sumpta, quia humores visco-
sos,& superfluos consumit. Rigores periodicos,qui fiunt
in febre quotidiana de phlegmate naturali, vel acetoso,
vel in quartana de melancholia naturali data cum vino
tepido; præcedente tamen purgatione materia digesta,
quia aliter de vna posset facere duas, contra venena, &
morsus serpentis venenosi, sicut reptilis, vel serpentum
propter carnes thyri,quas recipit,& alia venenum expel
lentia; si autem venenum receptum sit interius, resolua- D
tur cum vino decoctionis dictami,vel mentæ,vel gentia
næ; si vero morsura sit exterius, & animal non possit ha-
beri, detur prædicto modo, & etiam cataplasmetur su-
pra morsuram,eodem modo,valet contra malanū. Thy
ri serpentes sunt in Hierico, habent virtutem expellendi
venenum ex sua ventositate. Venenum aliud calidum,et
siccum vt thyri,aliud frigidum, & siccum,inueniuntur
autem thyri in prædicto loco mane propter frigiditatem
aeris fere mortificati, vnde a quibusdam iudicantur fri-
gidi; sed in antidot.legitur arabico, quod sunt calidi, &
sicci, & hanc mortificationem dicimus fieri propter a-
pertionem pororum aeris frigiditate subintrante, vene-
num ergo est illis, quod propter leuitatem facile petit ca
put,& caudam; vnde cum capiuntur abscissis capite, &
cauda tribus digitis, mensuratis, considerata tamen lon-
gitudine thyri, inde trochisci conficiuntur sic.istud me-
dium optime lauatur,& decoquitur,& spinis abiectis te-

* mustel-
læ.

ritur, & inde cum farina orobi fiunt trochisci cum qua-
dam pinguedine, quæ supernatat in aqua,vbi decocti sūt
conficitur,farina apponitur ad conseruationem. Elegan-
tur trochisciprobati,sicut theriaca,probantur,scilicet cū
toxico, & pilulis; si enim theriaca propter trochiscos,
quos recipit,sic probatur,multo melius trochisci debent
probari. Per annum seruantur,vltra annum facile corrū
puntur, omnes species teruntur exceptis trochiscis, qui
per se debent conteri, & chalcantho,i. vitriolo, quòd in
testa exuritur, postea puluerizatur. Ad vltimum omnes
species conficiuntur sub melle, quidam tamen vt magis
nigra fiat theriaca,puluere vitrioli prius cum melle men
surato conficiunt, post alios puluere apponunt lib.i pul
ueris iij.mellis: per xxx.an. seruan. in xxx. anno melior
est; debet autem seruari in vase plumbeo, vel stāneo, vel
olla stagnata,dosis eius est drach.ij. vel scr. iiij.multa ne-
cessitate incumbente, & corpore forti drach.iij.

ADDITIO.

Theriaca autem magna Gal. secundum intentionem Nicolai dicitur theriaca esse domina medicinarum,quæ compositа fuit a Gal.& sic est,q; Gal.composuit vnā de-scr.sicut apparet apud eū in tractatu suo theriacaliū; sed non videtur esse eadem cum ista; sed sit quomodocum-que ab hodiernis bonis practicantibus magis est laudata Andromachi descriptio,quam Auic.v. cano.ex auctori-tate Andromachi scripsit,quam præsens descriptio,Gal. Andromachus enim fuit primus inuentor thyri,ac alia-rum rerum, quæ iuuatiuæ sunt super omnia venena. Nā sicut narrat Auic.in v.can.in confectione mithridati di-cit, quòd Mithridatus erat rex Ponti, & nominauit eam suo nomine, & composuit ipsam, & infra ait: Fuit ergo theriaca magna in multitudine iuuamenti, deinde post-quam accidit Andromacho illud, quòd expertus fuit ip-sum super iuuamentum carnium serpentum,& aliorū, addidit in eo trochiscos de viperis, & alteratum est parū per additionem,& diminutionem.

Theriaca dicitur esse domina medicinarum.

Nota.

Posset tamen quis quęrere propter quid dicitur theria ca,Dicitur,quod theriaca maxime illa,quę fit secundum præsentem descriptionem dicitur a thyro serpente, vel dicitur,quòd theriaca, Primo modo dici potest quasi thy riæ caro,quoniā in ipsa ponitur caro thyriæ,i.serpētis fę-minæ taliter nominatæ, q̄ etiā vipera vel echidna ab au-ctorib.nūcupatur,propter q̄ præcipue carnē theriaca po-nitur valere cōtra venena p̄sertim animaliū venenosorū.

Secundo modo potest dici theriaca a thyros Græce, lati.fortis,est namque fortis, & validissima medicina præsenti contra venena.

Tertio modo potest dici theriaca iuxta Albucasim.iiij. particula Azarauij a theria, & ca.theria enim Græce se-cundum ipsum dicuntur quęcumq; potenter subueniūt potioni animalium venenosorū. ca.vero Græce dicūtur quæcunq; conferentia medicinis venenosis, vnde theria ca idem est,quod potenter subueniens potioni animaliū venenosorum, & conferens medicinis venenosis.

Quarto modo potest dici theriaca iuxta Haly abbatē x.practicę capitulo de theriacę vtilitatibus, & probatio-ne eius a trahendo, trahit.n.theriaca ad se venena. The-riaca tamē potius dr̄ primo modo, quia illo modo secer-nitur ab omni alia medicina, siue simplici,siue cōposita: non sic vero alijs tribus modis, immo quolibet aliorum trium modorū possunt plurimæ aliæ medicinæ tam sim plices,quā compositæ nominari theriaca, & sic de facto ab auctoribus nominatur: Descriptio vera theriacę An-dromachi est hæc, trochiscorū scillæ aure.48.trochisco-rum viperę,trochiscorū Andaracaron,piperis nigri,opij, ana aur.24.cinna.rosarum,sem. napi sylvestris rotundi, scordei,i.allij sylvestris,i.dentiū cæparū suarū mundato-rū,rad.cęlestis,i.ireos, agarici, succi liquir.olei balsami, i.balsami an.aur.xij. myrrhæ, croci, zingi.rheub.penta-phyllon,i.quinq; folij,i. radicis eius, calamen. montani, prassij,petroselini,i.seminis eius, stœchados,costi, pipe-ris albi, macropiperis, id est piperis longi, pulegij indi.

olibani.i. thuris masculi, floris schęnanthi, gummi albotin, id est gummi arboris, grani viridis, seu terebinthi, id est terebinthinæ, casiæ ligneæ, spicæ, i. spicæ nardi, polij, ana aur. vj. styracis liquidæ, seminis apij; seseleos, i. sileris montani, ameos, chamædryos, succi hypocystidos; spicæ celticæ, seu romanæ: folij, i. folij indi; gentianæ, sem. fæniculi, terræ sigillatæ; colcothar, i. vnius speciei vitrioli mineralis adusti, amomi, acori, nasturcij albi, carpobalsa. i. fructus balsami; hyperici, i. herbæ perforatæ, phu, id est valerianæ; gummi, id est gummi arabici; cordumeni, id est carui agrestis; anisi, acaciæ: dauci, id est semin. pastinacæ sylvestris, bdellij subalbidi ana aur. iiij. bezar, chalbani: asphalti, id est bituminis, dauci, opopanacis, centaureæ minoris, aristolochiæ rotundæ, castorei, sagapeni ana aur. ij. mellis lib. x. vini odoriferi antiqui, id est vini odoriferi cocti, seu careni trium annorum, vel circa; chist. i. id est lib. iij. liquefiant, quæ de eis liquescunt, & infundantur, quæ infunduntur, & terantur sicca, & cribellentur, & conficiantur cum melle, & ponantur in vase vitreato, aut plumbeo, & non impleatur vas, vt respiret medicina, & omnes medicinę præter mel, & vinum sunt. lxiij. medicinæ.

Hęc descriptio istius theriacę reperitur in multis alijs locis scripta. nam Rasis in viij. Ad almansorem capitul. de morsibus viperarum habet vnam descriptio. Serap. in suo antidotario habet vnam aliam. Haly abbas. xv. practicæ habet eandem; sed ipse, & alij dicunt, quòd descriptio radicalis est Andromachi, & est melior alijs descriptionibus, sed verum est, quòd fuerunt plures medicorum, sicut Gal. Democritus, & alij, qui voluerunt in ea addere, vel minuere de pondere, sed necessitas nō erat, quia Andromachus prædictam descriptionem composuit tanta diligentia, quod non erat necessitas aliquid addere, vel minuere, & sic ista descriptio domini Auic. est descriptio radicalis Andromachi, ipse Auic. habet tres descriptiones; sed prima est nobilior alijs.

Experientia theriacæ si erit bona, aut mala, vt docent Andromachus, Auic. Io. Serap. & Haly abbas est talis, dicūt, quod accipiatur gallus sylvestris, vel domesticus, sed sylvestris est melior, & mittatur super ipsum animal venenosum, vel ponatur de aliquo veneno in vulnere parvo facto super alam sinistram prope coxam: & post hoc detur in potu cum vino de theriaca, & ponatur de ea etiam in vulnere post venenum specialiter cum animal incipit debilitari; tunc si animal vixerit, erit theriaca bona, & bonæ ætatis; si moritur, erit praua.

Alia probatio, si detur theriaca illi, qui sumpsit opiū, vel hyoscyamum nigrum, vel corticem mandragoræ: & si theriaca destruxerit virtutem alicuius istorum venenosorum, erit bona.

Alia probatio est, vt si homo sumat catharticum, & consideretur tunc si soluerit eum, sumat in potu theriacam, & tunc si retinet eum, est recens, & bona; si non, est mala, & sic satis patere potest, quando theriaca est bona, vel mala.

Nunc videamus quanto tempore debet permanere theriaca antequam ea possimus vti. Sciendum est igitur secundum Andromachum, & Auic. quod debet stare per sex menses antequam possit esse in vsu, vnde quando est infans, s. ante sex menses stupefacit, de qua Gentilis ait, dicunt quidam sapientes, quòd theriaca noua stupefacit per opium, quod natura separat ab alijs, & mandat ad partem dolentem.

Quæritur vlterius in quo vase theriaca melius conseruatur, in hoc est regula, quia communiter conseruant ipsam in vasis plumbeis, sed male; quia plumbum attrahit ad se venenositatem; nec debet esse de ferro, quoniā pars vasis; quæ vacua remaneret, posset fieri æruginosa, & illa ærugo propter permistionem theriacæ opportunam, & ipsius theriacę ebullitionem communicare posset ipsi theriacæ aliquid de venenosa natura sua; nec debet esse de aurichalco, quoniam ipsum fit ex ære; nec debet esse de cupro, quoniam ipsum fit ex parte æris; nec debet esse de peltro, quoniā ipsum componitur ex parte plumbi; imo conseruari debet in vase ex auro, vel aurato; ex argento; vel argentato stanneo, vel stānato: vitreo, vel vitreato, vel marmoreo, seu de alabastro bene polito.

Iterum posset quis quęrere quot annis durat theriaca. Dicitur, quòd Auic. in v. de ipsa loquens dicit, quòd theriacæ quidem adsunt infantia, & pubertas, & adolescentia, & senectus, & mors, & fit infans post sex menses; deinde incipit in pubertate, & augumento vsque ad tempus, in quo stat per decem annos in regionibus calidis; & viginti in regionibus frigidis, deinde stat, aut decem annis, aut viginti; deinde declinat, aut post viginti annos, aut quadraginta; deinde expoliatur virtute theriacæ, aut post xl. annos, in regionibus calidis; aut post lx annos, in regionibus frigidis. Communiter autem tenetur, quòd theriaca duret in bonitate triginta, aut xl. annis, & post illud est debilis.

Notandum vlterius, quòd melius tempus construendi theriacā est tempus veris, & tempus æstatis, quia theriaca iuxta doctorum sententiam sex mensibus permanet antequam perfectissime commisceatur, & fermentetur, nec de ea ante illud tempus est vtendum, sed sic est, quòd theriaca præfato veris, vel æstatis tempore constructa, ob aeris caliditatem, atq; temperiem, sex futuris mensibus consecuturam; melius, & perfectius commiscebitur; non sic autem autumnali, vel hyemali tempore, propter frigus aeris consecuturū glacians seu constringens mel, taliter, q; nō potest fieri ita bona theriacæ cōmistio.

Modus conficiendi ipsam, est iste, accipiat opium, & myrrham, hypocystidem, & sagapenum, succum liquiritiæ, styracem liquidam, acaciam, & opopanacem, et omnia hæc in mortario posita cum pauco melle despumato moueantur, donec mollescant, deinde ex vino infundantur, & per tres dies in vase vitreato manere permittantur, postea spica, cinnamomum, zingiber, & casia lignea, nasturcium, atque castoreum, & folium, & terra sigillata, colcothar, & asphaltum, ac amomū, hęc in mortario cōmisceantur, & ex vino aspergantur, donec vnian tur; deinde mel, & gummi, terebinthina, galbanum, & balsamum sumantur, in caciola posita, donec mista sunt, aggregentur, quæ taliter præparata alijs medicinis, quæ in mortario sunt, adiungatur, & cum omnia simul fuerint, terantur, & agitentur, donec bene sint mista, deinde, quod ex eis fit in pyxide argentea, quæ medicamen hoc in duabus partibus sui capere possit, reponatur, vas autem in quo ponatur, non oportet, quòd sit plenum, cuius os cum corio optimo ligatur, quotidie tamen discooperiatur, ac per vnam horam manere permittatur, ex hac quoque medicina non nisi per sex menses aliquid sumatur, & illo modo fiat.

Et scias, quòd in primo mense omni die bis videlicet mane, & sero per mediam horam, vel circa, theriaca ipsa est fortiter agitanda, & commiscenda, & semper postea suo coopertorio obturanda, ac sigillanda. Secundo autē mense omni capite quatuor dierum semel theriaca ipsa est per mediam horam similiter bene agitanda, & commiscenda. In tertio vero mense omni capite septem dierum semel ipsa est similiter commiscenda. Quarto autē mense omni capite decem dierum semel similiter per mediam horam est permiscenda. Quinto vero mense similiter quindecim dierum capite est commiscenda. In capite autem sexti mensis similiter semel per mediā horam est permiscenda. Post modum vero tanquam perfecte commista dimittenda est optime obturata. Aliquando tamen in temporis processu cum opportunum videretur præcipue propter ebullitionem ipsius tempore caumatis factam, non inconuenit ipsam aliqualiter permiscere.

Sequuntur errores, qui in constructione theriacę cōmuniter committuntur, qui sunt septem: quorum Primus est, quod trochisci de viperis, idest thyrijs, qui communiter in theriaca ponuntur, non continent in se carnes viperarum, seu thyriarum, qui sunt fere basis in vigore theriacę, vnde ipsa theriaca secundum vnum modum quid nominis nomen assumpsit. *Errores in theriaca cōponenda cōmissi. 7.*

Secun-

Secundus error est, quod in theriaca non communiter ponitur balsamum, sed loco eius ponitur oleum balsaminum artificialiter factum ex multis, de quo auctores, vt Andromachus, Auicenna, Galenus, Serapio, Haly abbas minime intellexerunt. Nonnulli etiam ponunt loco balsami oleum laurinum.

Tertius error est, quòd in theriaca non ponitur communiter gummi albotin, ideſt terebinthina, immo loco eius ponitur communiter resina laricis, quæ quidem nõ modicum differt à terebinthina, & huiusmodi quidem falsæ terebinthinæ vsu non solum in constructione theriacæ, immo, & in quocumque alio terebinthinæ vsu, & medici non tantum ignari immo valentissimi, ac famosissimi communiter errant, ponentes resinam laricis pro terebinthina; non aduertentes bene, quæ a famosis doctoribus pro notitia quidditatis terebinthinæ scribuntur, nam terebinthina est resina terebinthi, seu arboris grani viridis, quæ quidem arbor arabice dicitur beton proprie, aliquando licet improprie dicitur botin. & aliquando albotin, & aliquando botanus. Et hæc quidem arbor est species lentisci, quæ nempe arbor circa ramos in paruis racemis producit, pro eius fructu grana viridia, quæ cum matureſcunt, rubefiunt, in fine ad nigredinem tendentia dulcedine aliquali, ac styptica virtute participantia, ex quibus sicut ex oliuis exprimitur oleũ, quod omnium membrorum, & præcipue stomachi est valde confortatiuum. De beton.

Quartus error est, ꝙ in theriaca communiter non ponitur terra sigillata, sed loco eius ponitur bolus armena, quam primo subtiliter puluerizant, postea optime cum aqua permiscẽt, deinde residere permittunt, postea proijciunt supernãtem aquam, & totum arenosum, quod infundo remanet; medium vero postmodũ aliqualiter cõglutinari permittunt, quousque sigilli impressionem suscipere possit, & tunc formellas ex eo faciunt, ipsas sigillantes, & in vmbra siccantes, quibus pro terra sigillata vtuntur, clarum est per omnes auctores describentes terram sigillatam, ꝙ ipsa multum differt à bolo armena parata modo prescripto, quapropter in theriacę constructione ponenda est vera terra sigillata.

Quintus error, qui in theriacę constructione cõmittitur, est, quòd multo plus mellis ponitur, quam debeat poni: quoniam communiter pro duabus, vel ad plus pro tribus vncijs specierum ponitur vna libra mellis, & tamen secundum veram theriacæ descriptionem pro qualibet libra mellis deberent poni specierum theriacam ingredientium, vnc. vij. extra. iiij. drac. sem. gra. ij. & tertia pars vnius grani, & quinta pars vnius tertij, vnius grani, vt clarissime patere potest cuilibet bene calculanti.

Sextus error est, quòd communiter ponitur vinũ odoriferum crudum, cum tamen debeat esse vinum coctũ, odoriferum, dulce, trium annorum, vel circa.

Septimus error, qui communiter committitur est, ꝙ conficitur in vna vice multo maior quantitas, quàm fieri debeat secundum veram, & radicalem theriacæ Andromachi descriptionem, quod Auicen. in 5. can. vituperat, vide illic si vis; etiam recurre ad Auicennam in illo loco pro descriptione trochiscorum theriacam ingredientium habenda, quia hic breuitatis causa nõ describentur, & hæc sufficiant pro nunc.

THeriaca diatessaron, theriaca, vt dicitur, domina est medicinarum, diatessaron, i. de quatuor rebus, de quibus antiquitus conficiebatur, sed alij philosophi postea addiderunt, valet proprie toxicatis hominibus, & morsis a canibus rabiosis, aut ab alijs animalibus venenosis, datur cum succo mentæ ad bibendum, & super ipsum vulnus de eadem inungatur, & venenosa super inuncta, scilicet bonum melanum, quod Salernitani scagiã uocant. Quartanarijs, & veré quotidianę data cum decoctione pigani, vel gentianæ subuenit x. pars est li. ij. Reci. myrrhæ, arist. rotundæ, gentianæ, baccarum lauri excorticatarum ana vnc. i. scr. ij. minus gra. xij. fænug. nigellę, zedoariæ ana dr. i. scr. ij. gra. viij. dictami, chamædryos, pigani ana drac. i. & scrup. ij. gra. vij. gummi hederæ, chalchanti vsti ana dr. i. ossis de corde cerui, mumiæ, antipharmaci ana drac. i. cornu cerui vsti drach. iij. mel quod sufficit, datur in modum auellanæ.

A

ADDITIO.

Theriaca diatessaron, ideſt de quatuor rebus, hãc theriacam simplicem multi auctores scripserunt, vt Auice. Raſ. Haly Serap. qua melius est vti quàm Nicolai, quæ fit cum additionibus: parum tamen in vsu nunc habetur. Summa med. est res xvij.

TRyphera maior, i. iuuenilis, iuuenem hominem reddit, saracenica, quia a Saracenis inuenta, datur proprie ictericis, hepaticis, & patientibus dolorem capitis ex fumositate chole. rub. datur contra duplicem tertianam, & restaurat visum amissum ex calore, perditum ad pristinum reuocat, datur mane cum tepida, viij. pars est lib. i.

B

Rec. zucchari vnc. iij. myrobalanorum citrin. corticũ, medullæ casiæ fist. & tamarindorum ana vnc. i. s. chebulorum mundatorum, mannæ ana drach. vi. scru. ij. & gra. v. indi. violarum recẽtium, si possunt inueniri ana unc. s. ani. marathri ana drach. ij. & gra. xv. masticis, macis ana dra. i. & gra. vij. s. belliric. emblici. ana unc. s. & gra. iiij. Conficitur sic. in duabus libris aquæ ponantur unc. iij. uiolarum recentium, si poterunt inueniri, si non siccarũ, & bulliant, donec deueniat aqua ad purpureum colorem, & violæ sint remissæ, postea leuiter expressum coletur, de colatura illa pars accipiatur, & casię fist. & tamarindorũ; & per caciam abluantur, & colentur per eadem in alia aqua lib. i. & vnc. viij. zucchari immittantur, & super ignem ponantur, & ad spissitudinem bulliat, & cum inceperit inspissari, ad datur colatura casiæ fi. & tamarindorum, postea manna. cum volueris scire vtrum sit coctum, ponatur gutta super marmor; & si quasi mel colligitur, coctum erit, tunc ab igne deponatur, & cũ infrigidatum erit puluis supradictarum specierum, apponatur, semper cum spathula agitando, donec incorporetur; ad vltimum supradictum zuccharum bene puluerizatum mitte. Datur in modum castaneę, si sit distemperantia caloris, cum frigida, si sit ex abundantia frigidi humoris, cum calida.

C

Summa medicinarũ est 11.

Tryphera saracenica, à Saracenis inuenta peculiariter, vel quia est nigra, melancholicis, & maniacis facit data cum vino decoctionis senæ, quia recipit myrobalanos citrinos, & indos, & alia etiam purgantia phlegma; visum turbidum clarificat, visus turbatur quandoque ex fumo cholerico, & fumo melancholico, si fit ex fumo turbatus melancholico: detur cum vino decoctionis senæ, si fit ex cholerico, accipe cortices myrob. citrinorum conditorum puluerizentur, & misti cum tryphera saracenica dentur cum vino tepido, vel saltem cum vino decoctionis fæniculi. Stomachicis, spleneticis, hepaticis, &c. si materia est in stomacho, purgetur, si materia est in stomacho, vel inteſtinis, vel nutritiuis, detur cum vino decoctionis prunorum; vel violarum, si in spiritualibus cum aqua decoctionis seminis citruli, melonis, cucumeris, & cucurbitæ; si in hepate, vel in vijs vrinalibus cum aqua decoctionis herbarum diureticarum, & sic etiam valet data ictericis.

D

Vetricos vtrosque purgat, Accipe succum scariolæ in quantitate vnc. ij. & in eo resolue trypheram saracenicam, & addita. i. vel ij. drachm. rheubarba. propinetur ieiuno, confice sic. fiat decoctio violarum recentium in aqua, si possunt haberi, sin autem ponantur siccæ in maiori quantitate, in quibus decoctionibus fiat colatura, & in parte illius medulla casiæ fi. & tamarindorum resoluatur, & in alia parte appositio zucchato fiat syrupus, & decoquatur vsque quo filum faciat, & tunc

& tunc colatura caſiæ ſi. & tamarindorum apponatur ſemper agitando cum ſpatbula,& iterum perfecte decoquatur vique ad ſpiſſitudinem, tunc deponatur ab igne, & eo aliquantulum infrigidato puluis ſpecierum impoſitus bene incorporetur. Nota, quòd myrobalani citrini ſine melle ſunt ponderandi, & ſimiliter medulla caſſiæ ſi. & tamarindi abiectis granis in pondere determinato ab auctoribus ſunt ponendi. Item nota, quòd ſyrupus cum quo conficitur, multum debet decoqui, quia cito corrumpetur. Item tryphera ſaracenica aliquando datur ſimplex, aliquando ſcammoneata, ſimplex in calida regione, & tempore iuuenili contra morbum calidum, & ad alterandum, mane detur cum frigida.doſ. eius eſt vnc.i.per annum ſeruatur, vltra parum valet, cũ aucta fuerit, minus debet dari.

TRyphera magna dicitur, quia magnam vtilitatem, & fructum mulieribus confert, datur contra dolorem ſtomachi virorum, & mulierum cum aqua, in qua cocta ſint ſemina fœniculi, aniſi, & maſticis: datur contra vitium matricis ex frigiditate, ſi diſtemperata bibatur cum vino, in quo cocta ſit arthemiſia; prouocat etiam menſtrua, ſi fiat cum arthemiſia bene trita, & oleo muſcellino commiſta, peſſarium ex bombace factum, ſi fuerit ex ea munctum, & in vuluam mulieris immiſſum menſtrua prouocat mulieri non concipienti, ideſt ſi detur cum vino, in quo cocta ſit mandragora, vel ſambucus, miro modo prodeſt pueris, qui non poſſunt dormire, & in nocte nimis garriunt, diſtemperata cum lacte mulieris in modum ciceris, & bibita prodeſt. viij. pars lib.i.

Recipe opij drachm.ij. cinnamo. garyophyl. galangæ, zedoariæ, zingib. coſti, ſtyracis, calamenti, calami aromatici, iris, peucedani, acori, mandragoræ, celticæ, roſæ, piperis, aniſi, apij, petroſelini macedonici, dauci, hyoſcyami, fœniculi, oxymi, cymini ana drac.i. mellis, quod ſufficit, datur in modum caſtaneæ, vt ſupra diximus.

Summa medicinarũ eſt tex.xx.

Tryphera magna opiata eſt, & dicitur tryphera ab auctore, vel tryphera.i. iocunda, vel anthiophin, quod victoria interpretatur,ſumit enim victoriam de morbo, cui competit, vel tryphera dicitur à trophos, quod eſt ſuccus, quia magnum ſuccum, ſcilicet magnum fructũ confert. Magna dicitur propter magnam efficaciam,vel ad differentiam minoris. Facit ad dolorem ſtomachi ex frigida cauſa cum vino decoctionis garyophyllorum,& nucis muſcatę,quandoque materia continetur infra pelliculas ipſius ſtomachi, & tunc non confert,neque vomitus,neque ſella, & in tali caſu ſic tryphera exhibeatur, Accipe tria grana hederæ, quorum puluere admiſto cũ tryphera cum vino diſtemperetur.

Phreneticis nullo modo detur, tamen quidam videntur eſſe phrenetici,& non ſunt,ſed poſt phreneſim remanente ſiccitate cerebri nimias patiuntur vigilias; quibus taliter exhibeatur. Accipe ſemen papaueris albi, tere, & tempera cum lacte fœminæ, deinde coque corticem mandragoræ in modico aquæ miſtæ cum prædictis, & cum his tryphera reſoluta detur, melancholicis ex melancholia patientibus, ſuauem ſomnum præſtat, data cum vino ſomnum prouocat, dum tamen præcedat purgatio. Rheumaticis valet cum vino decoctionis olibani. Peripneumonicis non detur, niſi poſt diem. xiiij. ne ſuperueniat empyema, tunc detur ad mundificandum ſaniem cum vino decoctionis myrtæ. His qui cum ventre ſanguinem faciunt valet ideſt dyſentericis, hoc non laudo, lienterici tamen poteſt dari, ſed præcedente purgatione, melius tamen eſt mithridatum in hac cauſa.

Aſcarides,et lumbricos necat,piſtentur nuclei perſicorum, cum tryphera miſceantur, & ſic cum vino tepido dentur; ſoli etiam nuclei, & diſtemperati dentur pueris, & multũ cõfert. Menſtrua prouocat,melius operatur cõfecta ſine opio ſumpta cũ ſucco artemiſiæ,vt ſupra, vel cũ oleo muſcellino, vel cõmuni. Nota ſuppoſitoriũ inde factum ex hac tryphera, in primis non multum educit menſtrua, ſed quaſi mucilagines, poſtea menſtrua in multa quantitate, debet autem mulier quotidie per totam ſeptimanam ſupponere ſibi, & ſi neceſſe fuerit, in nocte remoueatur, conficitur ſecundum doctrinam aliorum. Nota ſi opium thebaicum apponatur, multo minus valet contra frigidiſſimas cauſas, multum enim fit de opio, cum vero opium mironis apponatur,efficacius operatur contra prædicta, quod minus frigidum eſt. Meus pater Platearius ea vtebatur cum opio mironis, per duos annos ſeruatur in multa virtute, in iij. annis parum valet.

TRiomphyllon dicitur a viridibus folijs rutæ, quæ in eo ponuntur, valet proprie quartanarijs, & veræ quotidianæ in hyeme, & poſt prandium in ſero cum vino iiij. pars eſt lib.i. Recipe piperis albi, quod inter nigrum inuenitur, vnc.s. piperis nigri drachm.ij. cymini aſſi drachm.s. zingiberis, nitri, pyrethri ana drachm.ij. piperis longi drachmi ſeminis petroſelini, ame. dau. aniſi, belenij, ſpicæ, cyperi, apij, ſeſeleos, coſti, ana drac.s. garyo.drachm.i. & gra.viij.s.dactylorum mundatorum nume.xij. foliorum rutæ, viridis vnc.i.s.mel, quod ſufficit, datur vt ſupra diximus.

ADDITIO.

Triomphyllon dicitur à folijs rutæ viridibus, quæ in eo plus ponuntur quam de alijs, hoc antidotum non eſt in vſu, nec præparatum reperitur. Hic notatur vnum in textu de pipere albo, & dicit, quòd eſt illud, quod in terius nigrum reperitur, quod eſt minus maturum. Súma medicinarum eſt res xxi.

TRiaſandali dicitur a tribus generibus ſandalorum, quæ ibi intrant, datur proprie contra calorem hepatis,& ſtomachi; phthiſicis ictericis,medietas eſt lib.ij. Recip. ſandali albi, & rubei, & citri. roſ.zuc.ana ſolidos duos rheubar. ſpodij, ſuc. liquiri. ſeminis portulacæ ana ſolidum.i.amyli,gummi arabi.tragacanthi, ſeminis melonis, citrul. cucume. & cucurbi. ſeminis ſcariolæ, ana ſolidum.i.camphoræ,ſcrup.i.s.& alij quadruplicant pondus roſa. ſyrupi roſa. quod ſufficit, datur mane, & meridie in modum caſtaneæ cum frigida.

Summa medicinarũ eſt tex.ij.

Triaſandali.ſ.tria genera ſandalorum recipiens, facit ad dolorem ſtomachi, & hepatis factum ex caliditate, vel ex cholera, datum mane cum frigida. Ad dolorem hepatis, vel capitis, vel calorem, datum cum aqua citruli melonis, cucumeris, & cucurbitæ, valet phthiſicis cum aqua hordei, vel cum aqua decoctionis tragacanthi, gummi arabi.liqui. & ſucci eius, ictericis cum aqua decoctionis ſeminum diureticorum. Valet ad omnem dolorem ex calida cauſa conſumptis ex debilitate, detur prædicto modo, datur mane, & meridie cum frigida ad modum caſtaneæ. Conficitur ſic, pulueribus paratis additur camphora cum parte ipſorum puluerum. poſt zuccharum contritum, vt melioris ſit ſaporis, conficitur cum ſyrupo roſaceo, & decoctione aliorum,per annum ſeruatur.

THeodoriton hyperiſton,theodoriton dicitur a Deodatum, hyperiſten bene expertum interpretatur, facit enim contra hemicraneum dolorem, & vertiginem capitis, & contra fluxum phlegmatis, quod in faucibus, & gutture decurrit, vnde ſit homo quandoque ſine voce, valet etiam ſpleneticis ſine febre; colorem bonum facit, ſi ſimplex detur; ſed ſi purgationem facere volueris, adhibeas ſcrup.ij. ſcammoneæ, & fortius operabitur.xij.pars eſt lib.ij.

Rec.aloes hepatici dr.iij. & gr.iij. et tertiã partẽ vnius gra.cinnamomi, chamædryos, acori ana drach.iij. croci, caſiæ

eaſiæ ligneæ, rheupontici, ana drachm.ij. & gra.xv. agarici drachm.ij.s. nardi, coſti, maſti. aſari, ſilphij, ſcillæ aſſæ, ammoniaci, bdellij, ellebori nigri, hyperici, epithymi, polyp. braſſicæ ſucci piperis al. & long. ana drachm.s. ſchœnanthi, zingib. ſmyrnæ, myroba. colocynthidis, ſagapeni, opopanacis, caſtorei, abſynthij, ariſtol. longæ, petroſelini, gentianæ, amomi, ana ſcru. ij. diagridij, piperis nigri, ana ſcrup.i. mel, quod ſufficit, datur mane, & ſero cum vino calido drach.ij.

Summa medicinarū eſt vn.13.

Theodoricon hyperiſton medicina eſt vſualis, valet ad omne vitium capitis, cerebri, oculorum, factum ex frigido hu. præcipue ex phlegmate; conſumit enim ſuperfluos hu. totaliter, & purgat, ex theodoricon, & pulueris ſpecierum, quas recipit, fiant pilulæ, & dentur, quæ ſpecies ſi haberi non poſſunt, puluis alicuius aromatici, vt cinnamo. garyophyll. apponantur, & detur; valet melancholicis cum vino decoctionis ſenæ. Lethargicis ſuffumigetur prius cornu ceruino, vel caprino, & cuneo dentibus interpoſito, palatum cum eo fricetur capite inclinato; attrahit enim phlegma, & purgat in magna quantitate; vel fiat, ſicut dicemus de theodoricon anacardino contra obliuionem: Arthreticam purgat, & vocem clarificat; ſi fiat raucedo ex ſiccitate, & caliditate, non prodeſt; ſi ſit ex viſcoſo phlegmate faciente inæqualitatem, fiant pilulæ cum puluere amyli, ponantur ſub lingua, & tranſglutiantur paulatim diu tenendo ſub lingua. Aſthmaticis, anheloſis cum vino decoctionis gentianæ, vel cum eo, & puluere gentianæ pilulæ fiant, & dentur. Sitim tollit prouenientem ex caliditate, & ſiccitate ex indigeſtione facta cum vino decoctionis maſti. & nu. muſca. Stomachicis ex frigida cauſa eodem modo detur. Peripneumonicis nullo modo detur, remanente loco ſanioſo, ſed poſt peripneumoniam poteſt dari cum decoctione hordei, tragacanthi, & gummi arabi. ſed cum multa cautela, & quantitate modica. Phthiſicis non laudo. Empyicis, hydropicis, ex craſſis humoribus, & crudis cum aqua decoctionis radicum diure. vel ſeminum diureticorum, ſpleneticis cum decoctione radicis tamariſci. Ictericis ſicut theodoricon anacardinum. Pleuriticis non detur. Nephriticis cum decoctione diureticarum herbarum, & præcipue granorum ſolis. Colicis per clyſterem. Paralyticis, arthreticis, proprie datur in talibus cum aqua decoctionis raphani, præcedente diæta competenti, & oxymelle diuretico, vel ſcilliticō. Menſtrua prouocat, omnibus alijs medicinis efficacior eſt in hoc reſoluta cum oleo muſcellino, vel communi, & bombace ſupponatur, vel ſucco arthemiſiæ. Quod melius eſt omnibus cauſis mulieris ex frigiditate reſiſtit: mulieres quandoque ſentiunt maximam matricum inflammationem in dextra, vel ſiniſtra parte, vt etiam tumor circunſcriptus appareat, cui multum valet medicina peſſarizata; reſoluatur ergo cum ſucco arthemiſiæ, & rutæ, & additamodica aqua decoctionis maluarum coletur, & per peſſarium injciatur. Recipe braſſicæ frigi. & ſic. ex natura ſui ſucci laxat, conſtringit humores ex ſubſtantia, eſt enim eterogeneæ, ideſt compoſitæ ſubſtantiæ, braſſica dicitur caulis nondum tranſplantatus, ſiccata puluerizetur, ponitur hic ad reprimendum violentiam aliarum ſpecierum calidarum, alias confice vel egitur in antidota per duos annos ſeruatur, doſis eius eſt vnc.j.

B

C

D

¶ Diuerſa.

THeodoricon anncardinum ab anacardis dicitur, qui ibi reperiuntur, datum mirabiliter memoriam reparat, uertiginem capitis, & maxime a poſteriori parte aufert, phlegma quod ibi eſt purgat; cauſis matricis mirabiliter confert, ſi eam purgare volueris. viij. pars cõfecta eſt li.ij. Rec. aloes hepatici unc.i. et s. ireos, caſiæ ana dra. ij.s. folij, ſpicæ, myroba. corticis, meu, epithy. ana dra. iij. & ſcr.i. garyophyllorum, rheupon. maſticis, ſchœnanthi ana drachm.i. & gra.iij.s. mel, quod ſufficit, conficitur. Accipe corticis radicis fœniculi bene triti, & abluti lib.i. & pone in ij. libris aceti. Et ſtet ibi per vij. dies, & poſtea tere ipſas radices, & in eodem aceto coque vſque ad tertiam partem. Et cum omni diligentia cola per pannum, & pone in duabus lib. mellis deſpumati, & bulliat vſque ad aceti conſumptionem, cum tali melle confice. Supradictæ autem radices colliguntur in Maio, vel Iulio, quia ante hoc tempus humidæ ſunt, & poſt hoc ſiccæ ſunt, doſis eſt drachm.i. vel ij. cum mulſa valet.

Summa medicinarū eſt vn. 21.

Theodoricon anacardinum, dicitur autem anacardinum ab anacardis, quos recipit. Valet ad vertiginem capitis, ſi fiat ex phlegmate cum decoctione polypodij; ſi ex quadam melancholia, cum decoctione ſenæ. Contra obliuionem, obliuio ſæpe fit ex frigiditate, vt ex phlegmate leniente poſterius cerebrum, vnde formæ impreſſæ elabuntur, datur autem his cum decoctione polypodij: vel melius, fiat raſura occipitij, & apponantur ventoſæ cum ſcarificatione, poſtmodum locus fricetur ex eodem, additis humiditatibus anacardorum: ſola etiam humiditas anacardorum confert inuncta. Rheuma capitis deſiccat, primo cum eo purgatio fiat, poſtea detur aliqua opiata. Viſum acuit datum cum vino, vel potius cum puluere myrobalanorum citrinorum, vel conditorum. Surditatem, & tinnitum aurium tollit, & reſoluit cum oleo muſcellino, tepidum, & auribus colatura iniecta. Contra debilitatem ſtomachi ex frigiditate cum vino decoctionis maſticis, vel nucis muſcatæ. Valet ad conſtrictionem cordis, & defectum pulſuum, conſtrictio aliquando fit ex fumo melancholico replente capſulam cordis, vnde fit cordis conſtrictio, & pulſus defectus eſt, datur his cum decoctione ſenæ, conſumit, & purgat melancholiam. Contra tumorem hepatis factum ex frigiditate, vt in hydropicis, ſi adſit ventoſitas, cum decoctione cymini, aniſi, fęniculi; detur, ſi ex humore frigido cum apozemate apij, rad. petroſelini, fœniculi, Ictericis ex oppilatione venarum hepatis prædicto modo, vel cum ſcrup.i. euphorbij, ſolum euphorbiū valet in hac cauſa.

Spleneticis contra tumorem ex frigido hum. factum detur, vt diximus. Nephriticis ſi fiat ex lapide, vel frigidis humo. & craſſis valet, quia multa recipit diureti. detur autem cum deco. granorum ſolis, vel ſaxifragiæ. Colicis valet ſumptum per os, vel fiat talis clyſter cum aqua deco. mercurialis, reſoluatur theodoricon, & addito melle, & oleo coletur, & injciatur per clyſterem. Contra ſterilitatem ſi fiat propter nimiam pinguedinem os matricis obturantem, vel propter mucilaginem contentam in cotyledonibus ſupponatur theodo. cum iiij. drachm. zuc. conſumit, & extenuat pinguedinem, & mundificat matricem. Contra ſanguinis retentionem ſupponatur cum ſucco arthemiſiæ. Contra difficilem partum accipe mediaſ Partum facilitat.
num corticem caprifici, i. fici ſyluaticæ, tere, & cum theodoricon commiſce, ſuperpone carbonibus, & ſuffumiga mulierem; ſi debet liberari per hæc liberabitur, valet etiam ſuffumigium ex ſolo cortice. Contra cauſas veſicæ, & contra ſtranguriam, & dyſuriam, detur, vt nephriticis. Tenues, & delicatos reparat, ſi fiat ex phthiſi, vel ex alia infirmitate, non prodeſt, ſed nocet, ſi fiat extenuatio propter indigeſtionem, inepti ad nutriendum efficiuntur humo. vnde fit extenuatio. Confice cum oxymelle ſicut in antidot. præcipitur, per biennium durat, doſis eius eſt drac. vj. vel vnc.j.

TRochiſci diarhodon.i. rotunda confectio, trochi. iſti in diamargariton intrant, & in diarhodon. v. pars. eſt dr.x. et gra.xij. Re. croci ſcr.ij. & gra.vij. cãphorę grana xij. roſarum viridium dra.iiij. ſpodij, drach.ij. ſandali rub. drach.i. & s. gra.vij. ſandali albi, drach.i. grana xij.

Conficitur sic. in marmorea pila recentes roſæ ſine inter- E
miſſione terantur; deinde cæteraram ſubtiliſſimus pul-
uis ſpecierum ſuperponatur, & cum ſufficienti rhodoſto-
mate conficiatur; ad vltimum adhibeatur camphora, de-
inde trochiſci informentur, & ad vmbram exiccentur,
& vſui reſeruentur.

ADDITIO.

Plures deſcriptiones trochiſcorum diarhodon a diuerſis auctoribus reperiuntur, iſta tamen Nicolai debet adminiſtrari in ſuis magnis confectionibus, vt ipſe teſtatur. Summa medicinarum eſt res. 7.

TRochiſci diani dicuntur a violis albis. ij. pars eſt.
vi. drachm. s. & Recip. foliorum violarum albarum
viridium. drac. v. ſem. plantaginis drac. i. amyli. drachm.
ij. ſeminis papaueris al. drach. ij. & ſcrup. i. balſami. ſcru.
i. rhabarba. ſcrup. i. rhodoſtomatis, quod ſufficit ad modū F
præcedentium trochiſcorum.

ADDITIO.

Iſti trochiſci ſecundum intentionem Nicolai dicūtur a violis albis, quæ ibi ingrediuntur, & debent poni in dia margariton, vt ſupra viſum eſt: & debent formari cum rhodoſtomate, i aqua roſarum. Summa medi. eſt res. 7.

TRochiſci hedycroci. qui in rubea, & ſothira intrant,
vi. pars eſt drach. vi. Rec. amomi drac. i. cinnam. cro-
ci, folij myrrhæ, caſiæ ana drach. s. ſpicæ ſcrup. i. opobalſa-
mi, coſti, ſchænanthi, cala. aroma. xylobal. aſari, phu. an.
gra. xv. maſti. marathri ana gra. x. tamariſci, grana. v. vi-
ni aſcalonis, quod ſufficit, hæc omnia tere, & cum vino
illo trochiſcos informa, & cum fumo ſtyracis ſicca.

ADDITIO. G

Iſti trochiſci ſunt in vſu, ſed non multum; & vt vult hic Nicolaus ingrediūtur in rubea trochiſcata, & in ſothira. Gilbertus Anglicus cap. de cura arthreticæ habet hanc eandem deſcriptionem. Summa medi. eſt res. 18.

TRochiſci croci magnetis intrant in rubeā, & ſothirā.
Recip. croci drach. iij. roſarum, ameos, myrrhæ ana
dra. i. s. xyloaloes ſcrup. ij. informentur cum aqua roſata.

ADDITIO.

Iſti trochiſci ſunt in vſu, quia ingrediuntur confectiones magnas, vt dicitur in textu, & dicuntur a croco. Summa med. eſt res. 6.

TRochiſci ſcillitici, ſic fiunt, ſcillam integram diuide,
& inuolue in paſta fermentata, & in furno co-
que, & abſtracta de maſſa, & electis corticibus eius me-
dium tere in mortario, & tantundem farinæ orobi adde,
& inde trochiſcos informa, & cum vino, aut melle tem-
pera, & in vmbra ſicca, & ſi deeſt orobum, tantundem
panis aßi ſubtiliſſime triti pone; exinde trochiſcos infor
ma, & in loco vmbroſo ſicca.

ADDITIO.

Iſti trochiſci in vſu habentur, quia magnas compoſitiones ingrediuntur. Summa medic. eſt res. 3.

TRochiſci diacoralli Rec. coralli rubei, cinna. myrrhę,
amomi, papa. ana drachm. iiij. ſchænanthi, croci ana
drach. ij. calami aro. xylobal. caſiæ ligneæ, folij, maſticis,
polij, vnu, aſari, pedis columbini ana drach. i. de his omni
bus facto puluere cum vino tempera, & trochiſcos pen-
ſantes ſolidos ſingulos informa, & in vmbra ſicca.

ADDITIO.

Iſti trochiſci ſunt vſuales apud illos, qui theriacā magnam Galeni hic deſcriptam facere volunt, nam Andromachus loco trochiſcorum diacoralli habet trochiſcos aluidaracaton. Summa med. eſt res. 17.

TRochiſci de aniſo valent paratis ad hydropiſim. Re-
cip. aniſi, eupatorij ana drach. iij. apij abſynthij, ma-
ſticis, anethi, aſari, ſpicæ, amygdalarum amararum ana
drach. i. aloes hepatici, drach. iij. & s. informa trochiſcos
ad pondus drach. i.

ADDITIO.

Iſti trochiſci de aniſo interdum in vſu habentur, & ideo præparari debent, & valent ad ea, quæ in textu ſcribuntur. Summa medi. eſt res 10.

TRochiſci de thyro, qui in magna theriaca Gal. reci-
piuntur, ſic fiunt. Inuenias thyros in longitudine
vnius palmi exiſtentes, oculos habentes rubeos, & lin-
guam mobilem, & cornua in modum grani frumenti; ca-
put, & caudam tribus digitis menſuratis abſcinde, me-
dium quod remanet excoria, & inteſtinis proiectis op ti-
me dulci aqua laua, & ſic coque, donec ſpinæ à carnibus
ſeparentur; poſtea ſpinis proiectis, carnem in marmoreo
mortario ſatis tere, & commiſta eiuſdem ponderis fari-
na orobi, vel panis aßi cum iure ſuo tempera, & fac inde
trochiſcos penſantes ſingulos ſolidos, & in vmbra ſicca.

ADDITIO.

Iſti trochiſci de thyro, i de viperis, & ſic propter receptionem iſtorum trochiſcorum theriaca ab eis ſecundū nonnullos deriuatur. Quidam crediderunt, quòd trochiſci de viperis non eſſent trochiſci de thyro, ſed errant, nā Andromachus vult, quòd trochiſci de viperis ſint trochiſci de thyro. Eiuſdem opinionis eſt Haly Abbas x. practicæ. Andromachus, & Raſis melius oſtendunt de forma viperæ, quam Auic. & Nicolaus hic.

VOmitus noſter dicitur a vomēdo eo, quod frigidos,* * Vomi-
& calidos purgat humores; noſter quia a nobis cō- tiuus.
poſitus eſt, purgat proprie choleram rubeā, & phlegma,
datur quotidianæ veræ, & tertianæ nothæ in modum ca-
ſtaneæ cū calida; datur etiam delicatis hominibus cū ſy-
rupo acetoſo diſtemperata, & per noctē ſub dio ponatur,
in mane iterum cum aqua calida diſtemperetur, & cole-
tur per pannum, vt tota ſubſtantia remaneat, ſedat verā
tertianam, debilitatem, & nauſeam à ſuperfluis, & acu-
tis humoribus factam aufert. Rec. tapſiæ Panormitanæ,
vel Aragonēſis collectæ in menſe Maij, ſiue Julij unc. iij.
croci, Aphricani vnc. i. s. nucis vomicæ vnc. s. aſari un. i.
mellis aſarini, quod ſufficit, quod ſic ſit. In duabus lib.
mellis deſpumati adde vnc. iiij. ſucci aſari, & bulliat ad
H *ſucci cōſumptionem, & ſi ſuccū habere non volueris pone*
thapſiæ aſari ana unc. ij. s. & dimidiā catapuciarū, & to
tū depone in aqua marina, & bulliat vſq; ad medietatē,
& aqua ponatur in lib. ij. mellis deſpumati, & coq; uſque
ad aquæ conſumptionē, & cū tali melle confice, detur ma
ne in modū caſtaneę, cum tepida, vel oxyſacchara duris
hominibus cum tota ſubſtātia, debilibus colatura tantū.

ADDITIO.

Moderni medici non vtuntur iſtis vomitiuis hic ſcriptis, ſed quando volunt vomitum prouocare, magiſtraliter componūt ſecundum intentionem preſentem. Iſtud vomitiuum, vel vomitiuus compoſitus eſt a domino Nicolao, qui non eſt in vſu. Summa med. eſt res 6. vel 7.

VOmitiuus Patriarchæ. Rec. thaſiæ lib. i. cro. aphrica- Summa me
ni, unc. iiij. cinna. aſari ana vnc. ij. catapuciæ unc. ij. dicinarū eſt
mel, quod ſufficit, detur cum tepida ante acceſſionem. res. 12.

Vomi-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170889-p0912-4 DFG

Vomitus patriarchæ, patriarcha ab auctore, principaliter purgat phlegma, secundario choleram superius, & inferius aliquantulum, dandus est eis, qui multa stomachi repletione laborant, & fastidio, vt aliquando sit in quotidiana, & tertiana, maxime quando humores circa os stomachi abundant, precedat vsus oxymellis per quindecim dies, si phlegma fuerit in causa: vel syrupus acetosus, si cholera, nũquam enim exhibendus est vomitiuus, nisi materia digesta, detur autem cũ multa cautela. Qui vero de strictura pectoris, & pulmonis multum laborat, non debent purgari per vomitum secundum Hip. phthisicos vero metuentes ad superiores pharmaca. Amplum thoracem habentibus potest dari, & facile vomẽtibus, et maxime in tempore calido, fiat etiam aer artificialiter calidus carbonibus, & huiusmodi, si necessitas ingruerit.

Quoniam vero quidam sunt difficiles ad vomẽdum, & vomitu indigent, hi ad vomitum sunt aptandi, sic ergo præparetur malua, branca vrsina, semen lini, fœnug. omnia contusa bulliant in aqua decoctionis maluarum, & hæc tepida cataplasmetur pectori ante, & retro. Potest ad idem fieri cataplasma cum malua trita, & cocta cum axungia; inungatur etiam pectus dialthæa, & butyro simul tritis, duobus, vel tribus diebus, si opus fuerit, vicesies, vel pluries in die fiat inunctio. postmodum detur vomitus cum aqua calida in mane Sole iam ascendẽte, detur autem cum frigida quibusdam quanto magis volunt per inferiora purgari, sed delitiosis in his maxime, qui aliquo pectoris laborant vitio; delicatis, & debilibus tantum colatura detur; sed rusticis, & fortibus tota substantia potest dari. Diuerso modo a diuersis confitur, quidam aquam marinam cum melle despumato vsque ad aquæ consumptionem bulliunt, & cum melle illo pulueres conficiunt. Nota, quod thapsia per se est puluerizanda, aliæ, simul. Pater meus aliter conficiebat, thapsiam contritam cum melle, & cum salmacia optime decoquebat, & in colatura species conficiebat, reuera securius ita datur; magis tamen apponendum est de thapsia cum coquitur, quam in antidotario præcipiatur, ideo apothecarius asaram baccaram viridẽ in multa quantitate in aqua dulci faciat bullire; si viridem non habet, siccam ponat, minus tamen valet, post multam decoctionem colet fortiter exprimendo, faciat etiam catapuciã, quę ibi recipitur simul bullire in multa quantitate contritas, quorum colaturam cum melle bullire faciat vsque ad aquæ consumptionem, & cum tali melle pulueres conficiat. Nota in i. lib. pulueres. iij. mellis sunt ponendæ, ipse tamen Io. iiij. ponit propter ficcitatẽ thapsiæ. Itẽ nota, cinnamomum, quod recipit, debet esse crassum, quia magis ad hoc valet crassum, quam subtile in vomitiuis medicinis, per ij. an. seruatur, dosis eius est vnc. i. sed si colatura tantum detur duæ competunt.

Vomitiuus valens tertianarijs, & quartanarijs, sed maxime competit quotidianarijs.

Rec. thapsiæ, vnc. iiij. asari baccaræ, vnc. i. cinna. vnc. i. cro. hortulani, vnc. i. sem. atriplicis vnc. s. mellis, quod sufficit, detur in modum castaneæ cum calida.

ADDITIO.

Iste vomitiuus valens tertianarijs non est in vsu; vtilis tamen est ad ea, quæ in textu scribuntur, intelligitur hic per crocum hortulanum semen cartami. Summa medici. est res. 6.

VNguentum martiaton a Martiano peritißimo Medico dicitur, a quo fuit inuentum, quod facit ad dolorem, & frigiditatem capitis, & pectoris, & stomachi, & ad *scirrhum. *scirrhosum splenis, & hepatis, & ad ilij dolorem, ad Solem, uel ad ignem inunctum statim subuenit paraliticis, ischiaticis, nephriticis, podagricis, pdest, tumores reprimit, duricies remollit; spasmaticis, & typice febricitantibus valet, & contra omnes dolores ex frigiditate medetur potenter. iiij. pars est lib. viij. Recip. ce-*

A *ræ al. lib. ij. olei lib. viij. rorismarini, foliorum lauri ana vnc. viij. rutæ vnc. vj. tamarisci, calamenthi, artheniisiæ, enulæ, betonicæ, brancæ vrsinæ, sparagi, herbæ venti, pimpinellæ, agrimoniæ, absinthij, herbæ paralysis, herbæ sanctæ Mariæ, cymarum sambuci, crassulæ, millefolij, sempernuæ, chamædryi, centaureæ, fragariæ, quinque folij, herbæ tetrait ana vnc. iiij. s. enisci radi. cymini, myrtæ, ana vnc. iiij. fœn. vnc. i. s. butyr. vnc. i. s. & drac. ij. vrticæ, vio. papaueris nigri, mentæ saracenicæ, & aliæ mentæ, polythrici, lappaceoli, carũdelli, matris sylvæ, matu elig, herbæ, styra. medullæ ceruinæ ana vnc. s. adipis vrsini, gallinacei, masti. ana unc. i. thuris unc. s. olei nardini dr. ij. herbæ colligantur in medietate mensis Maij; vno die omnes herbæ istæ colligantur, vel duobus, si potest ab hora tertia vsque ad meridiem.*

Conficitur sic, herbas tritas diebus septem in optimo, & odorifero vino infunde; octauo vero die ad lentũ ignẽ ponantur, & cum vinum aliquantulum inceperit consumi, addatur supradictũ oleũ, & bulliant donec incipiant
B *diminui, deinde studiose colentur, & proiectis herbis, uerum supernignem ponantur, & cum incœperit bullire, pone styracem, & cum modicum bullierit, pone butyrum, & axungiam aliquantulum contusam, & oleum nardinum, mastichem, & olibanum, & postea ceram; & cum cera liquefacta fuerit, semper cum spathula agitando ab igne deponatur, & cũ coagulatum fuerit, in uase reserua.* Summa medicinarũ q3 res. 40.

Vnguentum martiaton, contra omnes dolores ex frigi. causa, vt arthreticam, podagram, contra vitia matricis ex frigida causa, loca etiam contusa confirmat, & delet liuorem cutis in omnibus, idem sit vsus sicut de vnguento aureo, scilicet locum inunctum ad Solem fac, vel ad ignem, sed contra liuorem facta inunctione cum cera, & cymino misto super cataplasma fac. Potest variari martiaton in coloribus cum puluere gersæ serpentariæ, sicut dicetur de populeon, & erit quasi album, cum oleo decoctionis radicis rubeæ, & erit subrubeum, vt in an-
C tidotario reperitur. Nota, si omnes herbæ haberi non possunt per vices collige, & in vino forti per tres menses poterunt seruari, & vinum renouetur si opus est, per iij. an. ser.

VNguentum aragon. aragon, i. adiutorium, valet ad dolorem ex frigiditate viri, & mulieris tali modo inunctum in testa oui primum calefac ad ignem, deinde super inungatur, & postea testa calida superponatur loco patienti, valet ad spasmum, & tetanum, & ad dolorem ilij, & renũ, tali ordine, vt supra diximus, arthreticis, et ischiaticis multum prodest; quartanarijs si spina inungatur ante horã accessionis, ut actum est, mirifice prodest, quarta pars est lib. vi. Rec. rorisma. maioranæ, radicis iari, serpylli, rutæ, radi. siccid. ana unc. iiij. & folio. lauri, saluiæ, sabinæ ana drac. iij. pulicariæ maioris, & minoris ana vnc. ix. bryoniæ. un. iij. laureolæ unc. ix. nepitæ, folio. siccid. ana lib. s. mastichis, olibani ana vnc. vj. pirethri, eu- Summa medicinarũ q3 res. 27.
D *phor. zingib. pipe. ana vnc. i. olei muscellini unc. s. petrolei unc. i. adipis vrsini, olei lauri. ana un. iij. butyri un. iiij. olei communis libram i. ceræ lib. i. & vnc. iij.*

Herbæ, & radices hora supradicta colligantur; omnes herbæ uno, vel duobus diebus, vt dictum est superius, fortiter contusa ponantur in oleo per septem dies; octauo autem die super ignem ponantur, & coquantur, donec herbæ destruantur, postea per saccum fortiter colentur, & iterum super ignem ponantur, & cum bullire incœperint, addatur oleum laurinum, butyrum, adeps ursinus, & cera, qua liquefacta, adde petroleum, & muscellinum, postea mastichem, & olibanũ, zingiber, piper, pyrethrũ, & euphorbium, & tũc ab igne deponatur, & recõdatur.

Vnguentum aragon valet arthreticis, & contra omnẽ frigidam guttam, & omnes neruorũ passiones ex phlegmate, vel ex causa frig. Contra tumores ex frigida causa; præcedat tamen purgatio, & statim inũctio fiat ad ignẽ, vel ad Solem, si tumor est splenis, tunc valent maxime

præcedente

præcedente vſu diureticorum, & vnguentorum mollitiuorum. Contra teneſmum, & colicam de frigida cauſa fiat inunctio totius ſpinæ vſque ad anum. Recipe ſerpylli, calidum eſt, & ſiccum, diaphoreticum, & eſt conſumptiuum contra frigidas cauſas, valet potus hic ad tumorum extenuationem, & colligi debet in tempore productionis florum, in vmbra exiccetur, & ſine fumo, per annum ſeruatur, folia, & flores ſine ſtipitibus ponuntur. Confice, vt docetur in antidota.

VNguentum Agrippa, quo Agrippa Rex Iudeorum vtebatur, quod tantæ dignitatis erat, q̃ nemini diſcipulorum tradere volebat, valet hydropicis, & omnibus tumoribus in quacunque parte corporis fuerint, & ad neruos indignatos; vrinam prouocat; inunctum ſuper ventrem laxat: & dolori renum ex frig. cauſa optime facit. iiij. pars eſt lib. v. Recip. bryoniæ lib. ij. radicũ ebuli, tribuli marini ana vnc. ij. radi. ſuccid. lib. i. ſcillæ unc. vi. ireos vnc. iij. radi. filicis vnc. ij. omnes radices ter, vel quater bene abluantur, & in pila marmo. terantur, & iiij. lib. olei lentiſci, vel communis ponantur per duos dies: ſed ſi per ſex, vel per ſeptem dimittatur, plus valet, quia calorem, & odorem ſibi, & efficaciam vendicat, tertio vero, velut dictum eſt, ad ignem ponatur, & tandiu bulliat, donec incipiat dimitti, deinde ponatur in ſacco, & exprimendo coletur, & cum colatum fuerit ſuper ignem ponatur, & cum bullire inceperit, ponantur vnc. xv. ceræ albiſſimæ, & liquefacta cera ab igne deponatur, & cum infrigidatum fuerit collige, & ſerua.

Summa medicinarũ eſt eſt tri. 20.

Vnguentum Agrippa, dicitur ab inuentore, valet ad indignationem neruorum, & tumores, & dolores totius corporis ex frigida cauſa ſuperinunctum, ſtrangunam ſoluit. Inungatur, & conſequenter fiat fomentum ex aqua ſalſa, & dulci, cum decoctione ſenationum, mercurialis, portulacæ, addito oleo, valet autem præcipue contra ſplenis vitium, præcedente inunctione dialthæę, & vſu diureticorum, & ceroneo ſuperpoſito, confice, vt docetur in antidotario.

VNguentum dialthea, malaſticum, & chalaſticum, dialthea, à radice euiſci dicitur, malaſticon, id eſt mollificatiuum: chalaſticon, ideſt calefactorum, medietas eſt lib. iiij. Recipe radicis euiſci lib. ij. ſem. lini, & fœnu. ana lib. i. ſcillæ. lib. s. olei lib. iiij. ceræ lib. i. terebinthinæ, gummi hederæ, chalbani ana vnc. ij. colophonię, reſinę ana lib. s. Nota, quòd ſi iſta ponantur. ſ. actis, & cyclamen, valet ad conſolidationem vulnerum, & quidam addunt butyrum, omnes herbæ, & radices bene abluantur, & terantur, ſimiliter lini ſem. fœnu. & ſcilla, & cum bene trita fuerint, ponantur in vij. lib. aquæ per tres dies, quarto autem die ponantur ſuper ignẽ, & bulliant, donec inſpiſſati fuerint, deinde paulatim in ſacco ponantur, & cum exprimere volueris addatur aliquantulum feruentis aquæ, ad abſtractionem illius ſucci viſcoſi, de ſuc. iſto accipiantur lib. ij. & ponantur in iiij. lib. olei, & bulliant ad ſucci conſumptionem, quod erit cum nihil ſupernatauerit, poſtea addatur lib. i. ceræ, & cum liquefacta fuerit, addatur terebinthina, poſtea gummi hederæ contuſi, chalbani; & ad vltimum ponatur puluis colophonię, reſinæ: & cum coctum fuerit, quod erit tunc cum gutta poſita ſuper marmor inſpiſſabitur, deponatur ab igne, & cum coctum fuerit, & infrigidatum, diligenter repone. Valet proprie ad dolorem pectoris ex frigiditate, & pleureſi, prius in teſta oui calefactum ad ignem, & ſuper pectus inunctum, ſanat omnia loca infrigidata, & deſiccata, calefacit, mollificat, & humectat.

Summa medicinarũ eſt vti. 9.

Vnguentum dialthæa à radicibus althæę dicitur, quæ ibi recipiuntur, contra dolorem pectoris ſuperunctum ad ſolem, vel ad ignem vtile eſt, ſi oleum laurinum cum dialthæa fuerit admiſtum, quoniam ab ipſo vim maiorem calefaciendi ſuſcipit. Et pleuriticis valet, ſi fuerit pleureſis ex calido humore, in hoc ſi fiat de calida cauſa linendo tempore calido, &c. fiat vnctio de duabus partibus butyri, & tribus dialthæę, ſi fiat contrarium de ſola dialthæa, inungatur autem pleuriticis circa locum patientem in mane, meridie, & ſero, vel frequentius, loco inuncto lana, vel ſtupa applicetur. Spleneticis ſuper ſplen inunctum; vel melius, malum terræ dimittatur putreſcere contritum in ipſa dialthæa; poſtmodum exprimatur, & colatura calefacta, ſplen inungatur, vel ſi neceſſitas fuerit de ſucco ipſius miſto cum dialthæa fiat inunctio, & ſplen vehementer, & bene cum manibus malaxetur ante prandium, & non poſt, multiplici de cauſa, quia ſi poſt prandium fieret, poſſet ſequi triplex nocumentum, ſcilicet quia propter frictionem cibaria ſumpta ante tempus decoctionis poſſent impediri, vel ſplen commotum per ſuperiorem ramuſculum melancholiam in nimia quantitate tranſmitteret ad ſtomachum, vnde indigeſtio poſſet generari, denique ex cibarijs multa fit ebullitio, & facta tunc ſplenis confricatione poſſet calor augeri, & diſtemperantia, vnde indigeſtio, calor, & ebullitio. Recipe vlci. calidũ eſt, & humidum, calefacit, & humectat, & ob hoc in iſto vnguento ponitur, viſcus, & biſmalua idem eſt, recens debet apponi, confice, vt haberur in antidota. per duos an. ſerua.

VNguentum citrinum. Citrinum dicitur, quia in pomo citrino decoquitur, pulchram reddit faciem, lentigines de facie tollit; nigredinem à ſole inductam deſtruit: & puſtulas in quacumque parte corporis ortas ſalſi phlegmatis mirabiliter deſtruit, & aufert; cicatricem in corpore ſubtiliat; leproſi faciem, ſi ex eo vngatur multum, emundat; rubori oculorum, pruritui, & pallori, & eryſipelati valet, medietas eſt lib. ij.

Recipe bora. drachm. i. camphoræ, drachm. i. coralli alb. vnc. s. amenti dulcis vnc. i. vmb. marini, traga. albi, amyli, chryſtalli, antali, dentali, olibani albi, nitri ana drachm. iij. marmoris alb. drachm. ij. gerſæ ſerpentariæ vnc. i. ceruſſæ communis vnc. i. hoc modo fit. Tere tragac. & vmbilicos marinos, & in mortario marmareo cum piſtello ferreo in ſimul, cætera ſigillatim in eodem mortario terantur, & cum panno ſubtili albo cribrentur, & cum axungia porcina nouella albiſſima lib. i. & s. ſepi pecorini, vel caprini, vnc. i. & s. axungiæ gallinaceæ, vnc. i. confice ſic, caldarium plenum aqua ſuper ignem bulliat, & cacabus cum axungijs in caldario pendeat in ipſa aqua, & de ipſo calore aquæ liquefiant axungiæ, & liquefactæ per ſubtilem pannum, & album colentur in catinum, & mox totus puluis apponatur præter camphoram, & boracem cum ſpathula ſemper agitando, vt omnium bona fiat incorporatio, hoc facto in vno citro cauato, vel duobus mittatur, & ponatur cum ſpathula, ſemper agitando, bulliant, & cum incipit bullire, iterum in caldario ponatur, & cum ſpathula ſemper agitando puluis camphoræ, & bora, donec incipiat frigere, agitetur ſemper, & cum infrigidatum fuerit recondatur. Et nota, quod in lib. i. pulueris debent poni viij. lib. axungiæ.

Summa medicinarũ eſt tri. 21.

Vnguentum citrinum dicitur, quia in citro coquitur, cuius vſus talis eſt, ſi facies, vel manus, vel aliquod membrum ex aliqua cauſa exaſperetur, valet hoc vnguentum, quia mitigat arefactionem, & anguſtiam, quam recipit abſtergit, & depurat membra ex alijs, quæ recipit; dealbat etiam faciem, inunge faciem, vel aliquod membrum fortiter de hoc vnguento, vt totum combibatur per frictionem, poſtea lauetur cum ſapone, vel aqua cal. & exiccata iterum inungatur in ſero, mane lauetur cum ea, puram, & leuem operatur faciem, diſtemperatum cum clara oui cum aqua cal. inte-

rius in oculo,& extra illinitum aufert ſanguinem,& miro modo mitigat dolorem de cholera, & ſanguine.

Recip.borae.cal. & ſic eſt, virtutem habet abſtergendi, & deponendi, conglutinandi, quod probant aurifabri,namque aurum argento, cum borace conglutinant, & conſolidant, gummi eſt arboris, quæ in orientali plaga reperitur, dum autem colligitur, cum ſęce quadam, & impuritate colligitur; abijcienda eſt tamen impuritas cum ponitur in medicinis. Vel quod nerius eſt, borax eſt fæx olei, & fit in hunc modum apud Saracenos, ſeruatur oleum.xl. an.aut plures, in quo tandiu ſeruato duplex fæx inuenitur, vna inferius, quæ dicitur amurca, alia ſuperius,quæ dicitur borax,& eſt peior; hæc enim ſolidam habet ſubſtantiam, in facellis poſita abluitur,donec impuritas remoueatur, & fiat alba,deinde ad Solem deſiccatur, & ſit albiſſima,eligenda eſt purior, albior, & clarior intus conformis, ſi etiam lauetur, & exiccata in medicinis ponatur melius eſt, diu ſeruatur.

Probatum experimentum contra difficilem partum, teratur borax, & diſtemperata cum vino detur, vel ſuper omnia ſuperpoſita in hoc caſu valet.

Amentum. Amentum dulce. frigidum eſt, & ſiccum ſecundum alios calidum, & ſiccum,abſtergit,& dealbat,de vino cocto efficitur: decoquitur enim vinum, & in amentum tranſmutatur, lapis eſt albiſſimus: dicitur autem dulce ad differentiam amenti, quod fit de creta nimis vitioſa. Elige leuius, & albius, diu ſeruatur.

Vmbilici. Vmbilici marini.fri.ſunt, & ſicci,abſtergunt ex aſperitate ſua, & dealbant, lapilli ſunt vmbilico conformes in littore maris inueniuntur, elige albiores.

Cryſtal. Cryſtallus fri. & ſic. eiuſdem virtutis eſt cum prædictis per congelationem fit ex glacie, quanto albior tanto melior, per plures annos ſeruatur, ad lac recuperandum ex caliditate amiſſum,puluis cryſtalli detur in potu;contra colicam valet ſimiliter. Sed caue ne ventris adſit conſtipatio, vel iliaca.

Antali. Antali, & dentali fr. & ſic.ſimilem vim habent cum prædictis, in nullo differunt, lapides ſunt ſatis conformes, niſi quod antali dum franguntur, quaſdam habent venulas in longum protenſas, & non habent adeo ſolidam ſubſtantiam, ſicut dentali. Dentali vero denti aſſimilantur in ſoliditate, albiores eligimus.

Marmor. Marmor frigidum, & ſiccum non diſcrepat a prædictis,nec propter aliud apponitur.

Gerſa. Gerſæ ſerpentariæ,& ceruſſa,nota,ceruſſa alia frigida, & ſicca,vt ea, quæ fit ex plumbo, & aceto, ſcilicet communis. Alia,quæ eſt calida, & ſicca,vt ea, quæ fit de ſerpentaria, ponitur ad mundificandum; hoc enim operatur præ cæteris, quæ ibi recipiuntur. Confice ſic, radices ſerpentariæ in vere collectæ optime mundentur, Soli exponantur, & ſiccentur: fiat inde puluis, cribretur per pannum, & cum aqua pluuiali, vel melius cum roſata conficiatur, in aliquo vaſe Soli exponatur, frequenter aqua abijciatur, & alia renouetur,ita fiat nouem diebus, vel viginti diebus, vel plus, poſt modum abiecta aqua deſiccetur, & in medicinis ponatur. Mulieres Saletnitanæ faciunt gerſam miſtam de ſolo ſucco ſerpentariæ poſito in ſcutella cum aqua ad Solem, & aquam ſæpe renouant, vt ſupra, ſed non tantum valet. Conficitur ſic vnguentum de omnibus. Fiat puluis ſubtilis, & cribretur per pannum in vaſe habente orificium ſtrictum. Ceruſſa veto cribretur per ſe. pulueres conficiantur cum axungia liquefacta, & colata, ſicut in antidotario reperitur. Nota ſi cortices citri in axungijs cum liquefiunt poſueris,melius erit; vim enim mundificatiuam inde contrahunt, in vna lib. pulueris, tres axungiæ colatæ ponimus, quando bene, & competenter volumus conficere. Alij,quatuor vel quinque ponunt, vnguentum confectum citris cauatis ſuper prunas bullire facimus aliquantulum, & vſui reſeruamus. Quoniam vero hoc vnguentum de facili grauem odorem portendit, quidam in maiori quantitate apponunt de camphora, per annum ſeruatur; facile enim corrumpitur propter axungiam.

A *VNguentum aureum valet contra omnes guttas acutas, frigidas; maxime contra lapidem in renibus, & hydropicis, Recipe radicis euiſci, phu,meu. ana lib.ij. vtriuſque ariſtolochiæ, heleny, hyſſopi, pulegij, artemiſiæ, pentaphylli, rutæ, folio.lauri, acori, herbę venti, roriſmarini, matriſyluæ, ſaxifragiæ, cyperi, chamędryos, aſparagi, bruſci, fæniculi, aniſi ana lib.i. apij, treos, teniſtici, granorum Solis, petroſe. ſileris, amomi, cardamomi, anethi, baccarum lauri, iuniperi, lapidis lyncis ana lib.s. baſilicæ, ſem. vrticæ, ſem. citri, ſinapis, euphor.ana vnc.iiij. adipis vrſi. & vulpini, olei laurini: petrolei ana vnc.iij. ſchænanthi, coſti, pirethri, thuris, maſti. myrrhæ ana vnc.ij. muſcelei vnc.i. olei, & ceræ, quod ſufficit. Herbæ colligantur in menſe Maij, & contritæ mittantur in oleo, vel vino albo, in quo ſint viginti diebus, poſtea addatur oleum, quod ſufficit, & bulliant donec herbæ incipiant diminui, & colentur per ſaccum, & ponatur ibidem ceræ lib.xij. bulliant quouſque cera ſit bene commiſta, deinde ſuperponantur pinguedines bene diſſolutæ, & coctæ, & permittantur parum bullire, poſt ſuperfundatur oleum laurinum, & depoſito ab igne ſuperinducantur alia olea, tertio pulueres coſti, pyrethri, ſchænanthi etiam, quarto olibani, quinto myrrhæ, & hoc per interuallum fiat, poſtea cera, & depoſito ab igne ponatur euphorbium, vltimo vero ponatur petroleum.*

Summa medicinarũ eſt 191.32.

Vnguentum aureum propter excellentiam dicitur, valet habentibus calculos in renibus facta inunctione ad Solem vel ignem; relaxat enim ſubſtantiam lapidis, & meatus aperit, vnde lapis facilius emittitur; & vt quidam dicunt, contra omnes ægritudines de frigida cauſa valet ſpecialiter. Conficitur ſic, omnes herbæ colliguntur tempore Maij, quæ ſi non poſſunt ſimul haberi vicißim per vices contritæ ponuntur in oleo, vel vino, ſecundum quoſdam ſic fiat, donec omnes habeantur, poſtea bulliant in oleo, donec fundum petant, poſtea colentur per ſacculum, & in colatura cera appoſita fiat tantum ebullitio, donec cera, & oleum vnum fiant, deinde pinguedines ſolutæ, & colatæ ſuper addantur, poſtmodum olea, & pulueres per ordinem, ſicut in antidotario reperies, & facto competenti interuallo, euphorbium tamen, & petroleum ad vltimum ſtagnato ab igne depoſito, debent poni. per iiij.an. ſer.

VNguentum album ad ſalſum phlegma, & totum confectum eſt lib.i. Recipe ceruſſæ, vnc.i. lithargyrij vnc.i.olibani drachmas tres, maſtiches drachmas duas, vnaquæque ſpecies per ſe teratur hoc modo, puluis ceruſſæ cum pauco oleo diſtemperetur, & poſtea addatur lithargyrium, deinde maſtix, & olibanum, cum piſtello bene ſemper agitando paulatim aqua roſata ponatur, & cum cæperit inſpiſſari, addatur oleum, & aqua roſa. & tandiu ducatur, donec ſit bene incorporatum, & recondatur, & non ſit ſpiſſum multum, neque tenue.

ADDITIO.

Iſtud vnguentum album ad ſalſum phlegma interdum habetur in vſu, quia inungendo membra ſcabie ex ſalſo phlegmate infecta maxime poſt balneum curat. Summa medi.eſt ſex res.

VNguentum fuſcum, id eſt nigrum valet ad omne vulnus, Nam ſuper vulnus poſitum attrahit, & attrahendo mundificat, deinde ſanat, medietas eſt lib.iij. Recipe olei, lib.i. & s. ceræ vnc.iiij. colophoniæ vn.ij. gum.ſagap. picis nauallis colatæ ana vnc.iij. maſti.

masti. chalbani, terebin. ananunciam unam, confice sic, oleum in olla super ignem mittatur, & bulliat, tunc ponatur cera, deinde colophonia, qua liquefacta ponatur pix naualis, postea gummi, sagapeni, & terebinthinæ, ita tamen, ut omnia terantur prius præter picem naualem, terebinthinam, puluerem masti. & olibani, & cum spathula agitando semper, donec omnia liquefiant, & bene coctum sit, deinde cum infrigidatum fuerit, usui reseruetur.

ADDITIO.

Vnguentum fuscum, id est nigrum confert omnibus vulneribus, nam generat carnem laudabilem, & mundat saniem, & puttefactionem, inungendo circa labia vulneris. Summa medi. est res. viij.

VNguentum populeon dicitur, quia fit de oculis populi, ualet contra colorem acutæ febris, & bis, qui dormire nequeunt, inunctis temporibus, & pulsibus, & plantis manuum, & pedum, hoc idem cum oleo ros. uel uiol. & mistis super hepar inunctum mirabiliter calorem tollit, & sudorem prouocat inunctum super umbilicum, medietas est lib. ij. Recip. oculorum populi lib. i. & s. papaueris nigri, foliorum mandragoræ, cymarum rubi tenerrimarum, foliorum hyoscyami, solatri, uermicularis, lactucæ, semperuiuæ, bardanæ, uiolæ, scatuncelli, id est umbilici ueneris ana unc. ij. axungiæ nouellæ porcinæ sine sale lib. ij. oculi populi per se bene pistentur, & iterum cum axungia pistentur, & magdaleones informentur, per duos dies dimittantur, tertio uero die omnes herbæ supradictæ colligantur, & per se bene terantur, & cum magdaleonibus iterum terantur, & misceantur, & formatis magdaleonibus per nouem dies reseruentur, postea uero magdaleones illi frustatim in caldario cum lib. i. odoriferi, et optimi uini ponantur, et bulliant usque ad consumptionem uini cum spathula semper agicando, et postea per saccum expressum bene cola, et colatum dimittatur infrigidari, et in uase reconde.

Summa medicinarum est res. ij.

Vnguentum populeon ab oculis populi dicitur, valet contra dolorem acutæ febris cum aceto, vel acresta ad maiorem vim penetrandi, fiat inunctio circa frontem, & tempora, in volis manuum, & pedum, & venas pulsatiles: optime enim dyscrasiam caloris cordis reprimit: si tamen feb. non vehementer acuta fuerit, patiens autem de natura frigidus fuerit, & in tempore frigido fuerit, at si sudare voluerit non est eo vtendum, quia materiam digestioni inhabiliorem redderet, & naturæ beneficium sudore præparato posset impediri.

Ad Somnum faciendum modo fronte, & temporibus inunctis, sed citius operatur, & fortius, si parum opij thebaici distemperati cum aceto misceatur, vtilis est; hic enim confortat cum oleo ros. vel viola. mistum, calorem hepatis tollit super inunctum, calefactum tamen prius in testa oui, ad idem si hyems fuerit.

Contra auctorem. Dauuitū.

Quod autem dicitur in commendationem huius vnguenti, quòd super vmbilicum inunctum prouocat sudorem, falsum est, hoc tamen nota non tantum vnguenta varia in effectu, sed etiam in colore debet medicus variare, vt vnum, & idem in colore variatum multiplex videatur; poterit itaque color populeon variari, sicut per appositionem puluris rosa. vel sandalorum alborum, & huiusmodi, sed quia populeon aliquantulum grauiter olet, potest palliari cum puluere camphoræ. Recip. oculorum populi, frigidi sunt, & humidi, generantur in principio veris, quædam E sunt tuberositates in illa arbore, quasi gemmæ turgentes, quæ generantur ex humore arboris nutriente ad superficiem ipsius transductæ. Eligendi sunt modici, quoniam aliquantulum habent aromaticitatis; crassi vero fœtorem operantur, recentes ponendi sunt in medicinis.

Vermicularis frig. & humi. idem operatur, quod oculi crassi, & tuberosi non tantum operantur; nec tantum olet, & super domos nasci consueuit, dicitur vermicularis, quia habet folia ad modum vermis, recens apponitur, sicca non valet. Vermis.

Vmbilici Veneris, idem operatur cum prædictis, alio nomine dicitur scaruncelli, & viride hic ponitur, habet enim hypnoticam virtutem, herba est, quæ in humidis reperitur locis. Summitates rubi, frigidi sunt, aliquantulum attinent siccitati, virtutem habent infrigidandi, propter eandem causam ponuntur hic, & eandem habent virtutem. Rubus est F frutex, qui fert moras, elige teneriores, & albiores, virides ponuntur, confice populeon, vt in antidota. dicitur. Nota, quòd ponitur ibi vinum, tamen appone acetum pro vino, per tres ann. serua. vel durat.

VNguentum ad mollificandum splenem. Recip. fœnigraci, seminis lini, caricarum, tamarisci, farinæ hordei, aceti, olei, & ceræ albæ, omnia ista tribus diebus stent ad mollificandum, postea coquantur usque ad consumptionem aceti, & postea colentur, & reseruentur, & ex eis fiat vnguentum.

Illud vnguentum non habetur in vsu, nec præparatur, poterit tamen quis eo vti magistraliter si voluerit. Summa medic. est res. vij.

G

ADDITIO.

VNguentum laxatiuum dicitur quia ventrem laxat, cum autem volueris inungere, post vnctionem abstineat sex horis, valet etiam constipatis, & lapidosis, nephriticis super pectinem, & ventrem inunctum, medietas est lib. tres. Recip. succi cucurbitæ agrestis, succi interioris scillæ, succi cyclaminis, succi radic. anabulæ, succi radic. ebuli, succi mediani corticis sambuci, lactis tithymalli, chamæmeli ana vncias duas, viol. succi radi. cucum. agrestis, & suc. pomi eiusdem, & succi mercurialis, & succi radicis polypodij, succi herbæ laureolæ, suc. capil. veneris, catapustiæ, fellis tauri, aloes hepatici ana vnc. tres, diagridij ana unc. i. s. nucis uomicæ, id est castaneolæ vn. vnam, euphor. unc. i. omnes supradictæ herbæ, & radices in Mense Maij colligantur. Conficitur sic. succos, & catapucias tritas cum ij. libr. olei, sex diebus immisce. vij. vero die tamdiu coque, donec succorum quantitas consumatur, tunc adde ceræ albæ, lib. vnam cum felle taurino, & cum spathula agitando, donec cera, & fel liquefiant, & postea addatur puluis terendorum. H

ADDITIO.

Vnguentum laxatiuum, dictum laxatiuum eo, quòd inungendo ventrem, & ilia cum eo calido, laxat iumme ventrem, humores phlegmaticos educendo, vnde confert hydropisi, & colicæ, frigidis, & calculosis. Tamen sciendum est, quod pharmacare emplastris, vel vnguentis attractiuis est verendum, quam diu per interius exhibita morbus quiescere poterit, aut vbi est euidens phlethoria, quæ etiam corporibus calefactis nunquam applicentur, & nisi membra interiora, & exteriora sint fortia. Summa medicinarum est res xxiij. Documentum ad vnguentorum exhibitionē.

Vn-

VNguentum contra ſerpiginem, & impetiginem, atque elephantium. Recip. ſulphuris, aloes, lithargyrij, arſenici, argenti viui, tartari, maſticis, olibani, cymini, piculæ, axungiæ veteris, quæ ſunt terenda, tere, & tempera cum accto, & oleo, & ſuc. lapaceoli, & ſucco fumiterræ, quod ſufficit, & poſtea inungatur ad Solem, vel ad ignem.

ADDITIO.

Iſtud vnguentum poſt purgationem confert ſerpiginoſis, & elephantioſis, corpus inungendo poſt balneum aquæ dulcis. Summa medi.eſt res.xv.

HIera logodion memphitum, hiera, id eſt ſacra, logos id eſt ſermo, memphitum, id eſt impeditio. curat enim impeditam locutionem ex quacumque cauſa, ſimplex vel laxatiuum datum purgat melancholiam, & phlegma mirabiliter, cum calida datur epilepticis, cum calida, ſale, & mulſa, curat ſtomachicos, & ſpumantes caducos, vertiginoſos, & qui linguam ſibi mordent, cephalalgicis, hemicranicis, & qui ita vexantur ex capitis commotionibus, vt videantur quaſi dæmonium habere; ſingulis menſibus, vt diximus, data purgatione paralyticis, tremuloſis, medetur, pleureticis, hepaticis, ſpleneticis, ſubuenit, & menſtrua educit, nephriticos, & iſchiaticos, & arthreticos alleuiat, lepras, & hernias, & varias maculas emendat. x. pars. eſt lib. i. Recip. colocynthidis interioris, polypodij ana drachm. ij. euphorbij, polij, cocognidij ana drachm. i. & s. & grana. vi. abſynthij, myrrhæ ana drach. i. & gran. xij. centaureæ, agar. ammoniaci, thymiamatis, folij, ſpicæ, ſcillæ, diagridij ana drach. i. aloes, comarum thymi, caſiæ, chamædryos, bdellij, praſii ana ſcrup. i. & gra. xiij. cinnamo. opopan. caſtor. ariſtol. long. pipe. al. & ni. & longi, croci, ſagapeni, petroſe. ana drachm. s. ellebori al. & ni. ana gra. vi. mel, quod ſufficit, & datur mane, & ſero cum calida in modum caſtaneæ.

Summa medici. eſt tri. ij.

Hiera logodion memphitum, hiera ſacra, logos ſermo, memphitum ſoluens: ſoluit enim paralyſim linguæ, vel memphitum ab auctore. Contra omnes paſſiones capitis epilepticis: ſi tamen fiant de calida cauſa, vel humore, non detur; ſi de phlegmate, vel melancholia naturali, detur cum vino decoctionis ſenæ, vel filipendulæ, polypodij, vel ſchœnanthi. Scotomiam, vel caducas vertigines, epilepticis ſpumam emittentibus, & linguam mordentibus, vt epileptici quidam faciunt, in principio actionis, dum contrahuntur nerui mandibularum, & lingua, eodem modo detur, illis capitis vexationibus eodem modo datur, ſimiliter, & alijs ſubſcriptis, qui imaginantur, quod dæmonium videre videantur, non variatur modus dandi.

Paralyticis tremulentibus. Nota paralytici quidam tremunt, quidam non. Qui tremunt facilius curantur quam qui non tremunt; ſignificatur enim meatus ſpirituum nondum ex toto eſſe oppilatos, detur eis cum decoctione caſtorei, vel ſaluiæ; fiat etiam fricatio palati exprædicta medicina cuneo dentibus interpoſito.

Menſtrua educit, ſpecialis hæc medicina eſt in hoc caſu reſoluta cum oleo muſcellino, vel cum ſucco arthemiſiæ, & ſuppoſita.

Arthreticis, podagricis, accipe herbam iuam, & pulueriza, & ex ea, & hieralogodion fiant pilulæ cum vino decoctionis eiuſdem herbæ, quæ ſi non habeatur, fiant pilulæ cum puluere thuris, vel turbith, & ſale gemmæ, addito cinnamomo, hieralogodion. Contra venenum ſi non habeatur theriaca cum vino, ariſtolochia rotun. & dictamo, contra lepram, maxime in principio ad conſeruationem, quia corruptos humores euacuat.

Zerimam, id eſt maculam in cute, exterius accipiatur, & interius, & etiam ſuper locum fricetur, conficitur, vt habetur in antidotario. per ann. ij. ſerua. In libro præcipitur. iij. drachm. antiqui enim in minori quantitate ponebant quàm nos modo.

HIera Rufini, hiera, vt diximus, Rufini ab auctore dicitur, datur proprie ſcabioſis phlegmate ſalſo, elephantioſis, ſerpiginoſis: curat vtramque morpheam cum tepida; deſtruit antiquam cephalicam, & hemicraneam, & monopogiam; dolorem capitis, vel ſtomachi, epilepticis, catalepticis, & eos qui ex fumo ſtomachi extenebreſcunt itaut ſubitaneum timorem videant, vel ventoſitate ſtomachi tinnitum aurium patiantur, in furias vertuntur; deponitur cacochymia ſtomachi, hepatis, & ſplenis, elephantiacis, & podagricis confert auxilium, & menſtrua educit; ſed ſi purgationem inde facere volueris cum ſcrup. i. ſcammoneæ fiant lib. ij. Recip. aloes, vnc. i. ellebori al. & ni. ana vnc. s. diagridij, colocyn. interioris ana drachm. iiij. nitri, euphorbij, polypo. ſalis ammoniaci ana drach. ij. & gra. xv. piperis, chamædryos, croci, agarici, maſticis, epithymi ana drachm. i. & caſiæ lignea, xylobalſami, opopanacis, git ana drachm. ij. myrrhæ, grana. xv. mel, quod ſufficit, datur in ſero cum calida in modum caſtaneæ.

Summa medicinarū eſt tri. ij.

Hiera Rufini valet contra plures paſſiones, vt legitur in eius commentatione indifferenter data ſcilicet cum aqua calida, & ſero, vel media nocte cum decoctione ſenæ, ſi melancholia eſt in cauſa, ſi fiat ex cholera, vel feruenti ſanguine non detur, quia magis noceret quàm prodeſſet. Contra tinnitum aurium cum aqua decoctionis fœniculi, ſeminis cymini, aniſi.

Vitio ſplenis cum decoctione radicis tamariſci, vel herbarum diureticarum. Elephantioſis cum decoctione polypodij, vel ſenationum. Impetiginoſis, loco patienti ſuperfricetur. Ad menſtrua prouocanda ſupponitur cum oleo muſcellino, vel ſucco arthemiſiæ. Nota contra ſcabiem ſpecialis hæc eſt medicina. Item nota, aluum multa moleſtia laxat propter vtrumque elleborum, quod recipit, vnde ea raro vtimur, non detur cholerico, nec in tempore nimis calido, ne excoriationem inferat: nec valde frigidum ſtomachum habenti, ne in inteſtinis cohæreat, & praua generet ſymptomata, per duos annos ſeruatur; quidam dicunt, quod per tres annos ſeruatur.

HIera picra Galeni hiera, id eſt ſacra, picra, id eſt amara, quæ facit ad diuerſas capitis paſſiones, ſiue ægritudines aurium, oculorum diſtemperantiam, ſtomachum quoque optime purgat, cauſas hepatis emendat, ſplenis duritiem, & denſitatem remouet, & extenuat: renibus, & veſicæ proficit, & matricis diſtemperantiam emendat, decima pars eſt lib. i. Recip. cinnamomi, ſpicæ, croci, ſchœnanthi, aſari, xylocaſiæ, xylobalſami, carpobalſami, violæ, abſynthij, epithymi, agarici, roſarum, turbith, colocynthidis, maſticis ana ſcrup. ij. aloes, ad pondus omnium ſpecierum, mel, quod ſufficit, doſis eius eſt drachmæ tres, cum abſtinentia mane cum calida. Si vero pilulas informes, da. xv. vel xvij. cum ſufficienti diagridio.

ADDI-

ADDITIO.

Hiera autem id est sacra picra, id est amara, inde hiera picra, id est sacra amara. Vocatur autem hiera picra magna ad differentiam alterius, quæ dicitur simplex, dicitur magna quia in ea pura, & fortiora simplicia ingrediuntur, & vtraque conficitur hoc tempore. Nam primo ex speciebus hieræ magnæ fit confectio cum melle, quæ appellatur hiera picra proclysteribus. Item etiam de prædictis speciebus cum melle rosato conficiuntur pilulæ, quæ dicuntur pilulæ de hiera magna, seu de hiera composita. De speciebus autem hieræ simplicis fit hiera picra simplex cum melle, quod sufficit, & hæc conditur. Item de prædictis speciebus fiunt cum melle rosato pilulæ, quæ dicuntur de hiera simplici Galen. Summa medici. est res. xviij.

Hiera picra Constantini, dicta est ab auctore Constantino, qui eam composuit, valet ad visum recuperandum, & retinendum, tota venit lib.i.& s. Recip. myrobalanorum, chebul. ind. citri. viol. absynthij ana drachm. iiij. belliric. emblic. casiæ, epithymi, agarici, sennæ, cuscutæ, schœnanthi, rhabarba. ana drach.ij. xylocasiæ, spicæ, anisi, masticis, xyloaloes, sal gemmæ, nitri, ana drach.i. mel, quod sufficit, detur in sero cum vino calido.

Summa medicinarum est res. xx.

Hiera picra Constantini datur contra defectum visus; deficit enim ex defectu spirituum, & propter caliditatem dissoluentem, aut propter fluxum, & tunc non valet, quia ex indigestione deficit nutrimentum, vnde fit spirituum deperditio, vnde si deficiat ex defectu spirituum propter defectum nutrimenti deficientium ex indigestione, tunc fiat spirituum reparatio, & detur cum decoctione nucis muscatæ, & garyophyllorum, & macis, si ex fumositate phlegmatis, vel melancholiæ spiritum visibilem perturbante, valet cum aqua decoctionis sennæ, vel agarici, vel polypodij, si etiam fiat ex oppilatione nerui optici confert cum apozemate humorem superabundantem, vnde fit oppilatio, respiciente. Nota data in pilulis ex puluere specierum, quas hiera recipit addito aloe cum succo absynthij, vel fœniculi confectis, valet contra causas capitis, si deficiat visus ex senio valet data, vt dictum est, & præcipue cum myrobalanis conditis; si deficiat ex panno, macula, catarrhacta nil valet.

Contra hemicraneam, cephaleam, paralysim ex humore frigido detur in pyluis, in oppilatione splenis, & hepatis, cum vino decoctionis apij, petroselini, fœniculi, contra colicam, & iliacam injiciatur per clysterem, confert cum melle, per duos annos seruatur, dosis est drachmæ viij. vel vncia.i. ad plus.

Hiera picra Abbatis de curia, phlegma, & melancholiam purgat, & ad guttam, quæ fit de frigido, & sicco humore, vnde membra videntur contracta, valet paralyticis, datur cum tepida, vel vino, medietas est libra vna.

Recip. agarici, colocynthidis, turbith, epithymi, cuscutæ ana drachmas duas, & grana.v. schœnanthi, carpobalsa. xyloaloes, xylocasiæ, croci, asari, cinnamo. masticis, rosæ, viola. absinthij, rheuponti. folij, lapidis lazuli. ana drachmas duas, diagridij, drachmam vnam, & s. aloes hepat. drachm. iiij. & s. mel, quod sufficit. Si vero pilulas inde facere volueris, tempera cum succo absynthij, da ix. vel xi.

ADDITIO.

Hiera picra abbatis dicitur, quia Abbas de curia ipsam composuit, respicit proprie membra iuncturalia; non habetur in vsu. Summa medicina. est res. xxij.

Hiera fortissima Gale. facit cephalalgicis, scotomaticis, epilepticis, melancholicis, apoplecticis, paralyticis, maniacis, alopeciacis, lethargicis, & qui in somno meditantur mortem, ad aurium auditus, & oculorum passiones, fauces, & arterias facit, dolorem dentium sedat, vocem claram facit, asthmaticos, orthopnoicos, & longinquas ægritudines sanat, pleureticis, hydropicis, ictericis, hepaticis, & spleneticis, prodest, arthretici cum, colicum, cæliacum, dysentericum medetur, nephriticos, & ischiaticos releuat, phlegmaticum, quartanarios, & hemitritæos, adiuuat; febres omnes auertit, elephantiosos purgat; venenis obsistit; & cancrosis proficit; vitia enim mulieris emendat. Recip. colocynthidis, scillæ, agaric. ammoniaci, elleborinig. silphy, hyperici an. vnc.vi. epithymi, bdellij, chamædryos, braßicæ succi, casiæ, ana vnc.iiij. smyrnis, sagape. aristolo. long. piperis albi, & longi. cinnamo. opopan. casto. ana vncias tres, & petroselini, absynthij, piperis ni. ana vnc.ij. aloes unc.i. & s. mel, quod sufficit, dentur ex ea drachmæ ij. vel iij. mane cum calida.

Hiera picra valet prædicto modo, minus tamen visum confortat, sed plus purgat, & fit efficacior, si dupletur aloe, conficitur, vt prædicta, & tantum seruatur. Facit ad diuersas passiones capitis ex frigiditate, detur in sero cum vino. Distemperantijs oculorum, vtpote obscuritati valet, data cum vino decoctioni myrobalanorum conditorum.

Ad dolorem aurium, vt contra putredinem resoluatur cum oleo muscellino, vel cum myrrha, vel tepida infundantur, & tepide injiciatur. Stomachum optime curat aucta cum scrup. vj. optimi aloes.

Spleneticis duritiem, & diuersitatem mollit cū aqua diuretica sepius iam dicta renum, & vesicæ cum decoctione granorum solis, & saxifragiæ. Matricis distemperantiam ex frigiditate emendat cum oleo muscellino vel succo arthemisiæ sumpta, per annum seruatur. Dosis est vncia vna.

Zingiber conditum sic fit. Recip. eryngiorum, quæ habent folia ad modum cretani maris, quod Saraceni secacul vocant, bene radantur cum cultello, postea coquantur in aqua, donec dimittant se stringi manibus; postea abstrahantur ab aqua, & a lignis, quæ sunt interius, mundentur, & cum cultello frustatim incidantur, & in mortario marmoreo bene pistentur, & cum manibus exprimantur, vt aqua inde exeat, ponderentur lib.iij. & ponantur in lib.x. mellis despumati, & albissimi, & coquantur donec incipiant rubere, & addatur lib.s. zingibe. frustatim incisi, & dimitte bullire, quod adhæreat digito in marmore suppositio, postea tolle ab igne, & impone puluerem istarum specierum.

Recip. zingiber. vnc.iij. gal. garyophyllor. cinnamo. nu. muscatæ, cardamomi ana vnc.s. pinearum mundatarum, vnc.iij. & pistacearum, vnc.iiij. zedoariæ, drachm. i. & s. dactylorum vnc.iiij. & cum omnibus istis condiatur, stomachum confortat, & digestiuam virtutem adiuuat, vitio pectoris ex frigiditate valet, renes confortat, libidinem incitat.

ADDITIO.

Istud electarium supra descriptum est, cum suo commento, in litera.d. vide illic, si vis, quia hic nihil de eo dicitur.

ET

ET quia ſufficienter de diſpenſatione omnium confectionum, emplaſtrorum, atque vnguentorum diximus, nunc videndum eſt de ſpeciebus, & herbis ſecũdum proprium pondus, & menſuras quo ad ſupradictarum, tam opiatarum, quam laxatiuarum medicinarum, & electariorum receptionem. Pondera igitur, vel menſuræ, quæ in arte medicinali reperiuntur hæc ſunt, quæ ſubtili ingenio, ac ſtudio ſolerti, ſumma ordinauimus diligentia ad opus omnium in arte medicinali ſtudere volentium, per quod ponderari poſſunt omnes ſupradictæ res ab vno ſcrupulo vſque ad lib.xij. vnciarum per grana frumenti collecta, incipiendum eſt igitur a ſcrupulo. Scrupulus eſt pondus granorum viginti, Duo ſcrupuli ſunt grana quadraginta, Tres ſcrupuli ſunt grana ſexaginta, qui ſimul collecti faciunt drach.i. Exagium habet grana.xc. que faciunt drach.i. & dimidiam, ſed ex totidem granis conſtat ſolidum, vnde exagia ſex, vel ſolidi ſex faciunt drach.i. Item ix.drachm. faciunt vnc.i. Centum, & octo drachm. faciunt lib.i. Quarta pars lib.i. eſt mille.lxxx.grana. Item medicina ſextarium vini, uel olei, ſeu aceti, quod intrat in vnguentis, ſeu medicinis, eſt pondus librarum duarum, & dimidiæ ad receptionem omnium medicinarum ſupradictarum ſufficit. Pondera igitur ſingularum ſpecierum pleniter aggregando pondus proprium de omnibus ponderibus vniuſcuiuſque ſpeciei collectum ordinauimus. Et quantum de qualibet ſpecie ad confectionem opiatarum, & laxatiuarum medicinarum, electariorum, & emplaſtrorum, trochiſcorum, & pilularum ſufficiat, competenti ſerie demoſtrauimus. Et vt ſcholares medicinarum pondere releuentur, & in qualibet terra coram digniſſimis perſonis pondera diſtinguendo, & medicinas valeant diſpenſare, cum diſpenſandi habeant copiam, de numorum, & amicorum plenitudine glorientur.

Quid lib. medicinale.
Quid ſit ſcrup.
Quid ſit drachm.
Quid exagium.
Quid ſolidum.
Quid vncia.
Quid lib.
Quid ſextarium.

Antidotarium Nicolai cum expoſitionibus, & glo. Magiſtri Platearij finit.

Gloſſas autem iſtas non eſſe Platearij, ſed cuiuſdam Germani, ſupra ex expoſitione ſuper Eſdræ Confectionem, & Emplaſtrum oxycroceum, aperte addiſcere licet: & ex eo etiam, quia perſæpe Platearius ipſe allegatur. Quare, &c.

EXPO-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-170889-p0919-7
DFG